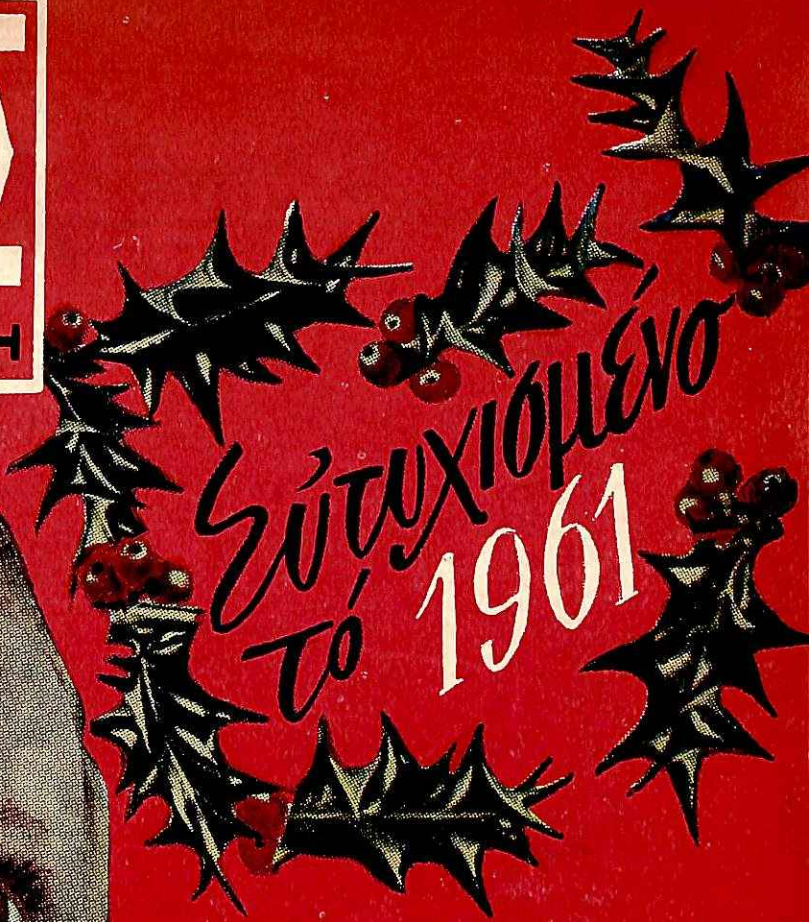

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΣΥΤΥΧΙΟΜΕΝΟ
ΤΟ 1961

4

83

ΔΡΑΧΜΑΙ
4

Μέ το Φερισκόσιο

Ο ΝΕΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Δ Ε μās χωρίζουν παρά λίγες μέρες μόνο από τον καινούριο χρόνο. Μās χωρίζαν μήνες, βδομάδες, αλλά πέρασαν με τον ίδιο ρυθμό που έχουν περάσει εκατομμύρια χρόνια ως τώρα πάνω στη Γη. Τότερα από λίγες μέρες δε θα μās χωρίζουν παρά λίγες ώρες μόνο, λίγα λεπτά, λίγα δευτερόλεπτα, κι' έπειτα, τὰ μεγάλα ωρολόγια θὰ μās ειδοποιήσουν: Μπαίνουμε στο πρώτο λεπτό του καινούριου χρόνου. Τò πρώτο λεπτό. Ένα μετρίδιο για συλλογή. Ο χρόνος που πέρασε υπήρξε σύντομος, ο χρόνος που έρχεται μοιάζει απέραντος. Τόσο απέραντος που χωράει όλων των ειδών τις ελπίδες, αλλά τις ελπίδες μόνο. Όλοι οι άνθρωποι τον καινούριο χρόνο θέλουν να τον πιστεύουν ευτυχισμένο, χωρίς οδύνες, χωρίς στεναγμούς, χωρίς στερήσεις, χωρίς απώλειες αγαπημένων προσώπων. Πιστεύουν δηλαδή σ' ένα θαύμα, γιατί δεν θὰ υπάρξει χρόνος στον κόσμο που θὰ σταματήσει την πορεία της ζωής. Καί ή πορεία αυτή είναι μια διαρκής φθορά και μια διαρκής ανανέωση.

Αυτό το πράγμα που είναι ή ζωή συντελείται μέσα στο χρόνο. Πράγματα και υπάρξεις ανεβαίνουν, πράγματα και υπάρξεις κατεβαίνουν. Πρόκειται για ένα ποτάμι που δεν σταματά ούτε για ένα δευτερόλεπτο. Την παραμονή του Καινούριου χρόνου ξεχνάμε ή θέλουμε να ξεχάσουμε πώς τόσο οι φυσικοί, όσο και οι κοινωνικοί νόμοι είναι αδιάσπαστοι. Η λαχτάρα μιας ήσυχης ζωής μās κάνει να πιστεύουμε πώς ο καινούριος χρόνος μπορεί να χτυπήσει την πόρτα μας σαν ένας καλός φίλος και να μās πει: «Μη φοβάσαστε τίποτα. Έγώ δεν θὰ είμαι σκληρός όπως ήταν ο άλλος χρόνος που πέρασε. Ο άλλος χρόνος ήταν στενόκαρδος, μίσηρος, τσιγκούνης, χαιρέκακος. Έγώ έχομαι γελώντας, έχω ανοιχτή καρδιά. Ότι σας λείπει θὰ σας τò φέρω εγώ. Είναι άρρωστο τò παιδί σας; θὰ σας τò κάνω εγώ καλά. Είσαστε άνεργοι; θὰ σας δω εγώ δουλειά. Πρέπει να ζήσετε κι' εσείς. Έτσι δεν είναι; Να μπειτε μέσα σ' ένα σπίτι της προκοπής, να βάλετε ένα ρούχο πάνω σας, ν' ανθρωπενθείτε».

Εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται συνωστισμένοι στην πόρτα του καινούριου χρόνου. Τέτοιους συνωστισμούς μπορεί μάλιστα να μην είχε παρατηρηθεί ποτέ. Η Αύτη Έξοχότης τò 1961 είναι πολύ Έξοχότης. Τò υποδέχονται στη Γη ένα σωρό έσπτες άνασταχτής. Τόποι που πήραν φωτιά, λαοί που σκοτώνονται μεταξύ τους, σκλάβοι που αγωνίζονται να απελευθερω-

θούν, εκτός βέβαια απ' τις αιώνιες συμπαγείς μάζες των γυνών και των πεινασμένων, εκτός από τον παμπλανητικό φόβο του πολέμου, που ένέχει την ανθρωπότητα για πρώτη φορά. Η είσοδος του χρόνου θὰ χωριστεί με καμπάνες, με σάλπιγγες με σφυρίγματα βαρυίων και σειρήνων.

Η ανθρωπότητα με σκυμμένο τò κεφάλι της προσέρχεται στο μεγάλο κατώφλι, σαν να μην είναι αυτή που εθύνεται για την τύχη της και για τις δυστυχίες της, σα να μην είναι αυτή που εθύνεται για τὴ λογική της. Όλα τὰ σάτια έχουν όψη ύποδοξης.

Έρχεται ο καινούριος χρόνος. Ανάβουν τὰ φώτα, όσα φώτα έχουν, και προσέχουν τὴ συμπεριφορά τους απέναντί του. Ότι κακό έχουν να ειπουν τò λένε για τò χρόνο που πέρασε. Ο χρόνος που έρχεται, είναι άμεμπτος, είναι παρθένος. Είναι ένας κύριος που δεν έχει λόγους να τον κακολογήσει κανείς. Σάμπως νάχει πρόσωπο, να βλέπει ν' άκούει και να σκέπτεται, θέλουμε να τού άνοιξουμε τὴν καρδιά μας. Να δει τις επιθυμίες μας, να δει τούς πόνους μας να δει τις ελπίδες μας που θέλουμε να υποστηρίξει. Ο άρρωστος, ο φτωχός, ο φυλακισμένος, ο ξενητεμένος, ή μάνα του ξενητεμένου, ο μικροεπιχειρηματίας που βουλιάζει, ο άνεργος, ή άνυπαντητο καπέλλο, σκέφτονται αυτό που ποθούν κι' αυτό που τὸς πονεί, κι' εναποθέτουν τις ελπίδες τους στον καινούριο χρόνο.

Η νύχτα της πρωτοχρονιάς, είναι νύχτα εξομολόγησης. Δεν ά πάχει νομίζω κανείς που να μη σκέφτεται αυτό που θὰ ήθελε να τού συμβεί, αυτό που περιμένει, αυτό που τὸυ διέφευσε ο χρόνος που έφυγε. Δεν είναι κανείς που να μην ελπίζει. Κι' ο πιο άτελειος άνομα, προσβλέπει στον καινούριο χρόνο. Η σιωπή τού ανθρώπου αυτή τὴ νύχτα, είναι γιομάτη από κινήσεις, γιομάτη από εδχρήστη άναμονή.

Ο «Κόσμος» τò περιοδικό που φιλοξενεί αυτές τις γραμμές και ο ύποφαινόμενος που τις γράφει, εδχονται ο καινούριος χρόνος να ανταποκριθεί σε όλους. Να φέρει ένα κλωνάρι ανθισμένης έλιάς στην ανθρωπότητα πρώτα — πρώτα κι' ύστερα στον καθένα χωριστά αυτό τò λογικό και ανθρώπινο που ελπίζει. Να μην ξεχάσει ούτε τò φτωχό, ούτε τò φυλακισμένο, ούτε τò στρατιώτη, ούτε τον ξενητεμένο, ούτε τον άρρωστο. Κάτι λίγο στον καθένα, από τὴν ίδια τὴ διακωσύνη και άγάπη που πάντοτε περιμένει και περιμένει ο κόσμος.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Αυτο φίλοι παίζουν χαρτιά: — Έ, πὴ κλέβεις! φωνάζει κάποια στιγμή ο Ένας. Αὐτός ο θαλές δεν είναι δικός σου.

Και ο άλλος ἀπελέστατα:

— Τι λές καλέ; Αφού τὸν έφερα από τὸ σπίτι μου, όταν ήλθα να παίξουμε!

★

— Είναι άδύνατον να κοιμηθώ! Έλεγε κάποιος σ' έναν φίλο του. Κάθε νύχτα ή γυναίκα μου ισχυρίζεται ότι άκούει θορύβους και με ξυπνάει για να πάω να δω αν υπάρχουν φαντάσματα.

— Να πεις στη γυναίκα σου, συνιστά ο φίλος, ότι τὰ φαντάσματα δεν κάνουν θόρυβο.

Μια εβδομάδα άργότερα συναντώνται πάλι και ο φίλος ρωτά αν ή συμβουλή του έπιασε.

— Δυστυχώς όχι, φίλε μου. Σκέφθη ότι τώρα με ξυπνάει, άκριβώς γιατί δεν άκούει θορύβους!...

★

Αυτο φίλες συναντώνται, άρκετους μήνες μετά τὸν γάμο τὴς μιάς.

— Και πὸς τὰ πὰς με τὸν άνδρα σου; τὴν ρωτά ή άλλη. Έξακολουθεί να είναι ο ιδανικός σύζυγος;

— Όπως τὸ πάρεις. Στην αρχή μου μιλούσε διαρκώς για τὴ μεγάλη φλόγα που είχε στην καρδιά του. Μετά για τις μεγάλες ιδέες που είχε στο μυαλό του. Και τώρα για τούς μεγάλους πόνους που έχει στα νεφρά του.

★

Ο Έπιθεωρητής τού ύπουργείου Τρινηνής, κατά τὴν επίσκεψή του σ' ένα Φρενοκομείο, ρωτά έναν τρόφιμο:

— Γιατί σ' έφεραν εδώ;

— Δεν ξέρω, άπαντὰ αυτός. Μ' έκλεισαν δια τὴς βίας!

— Πὸς είναι δυνατόν;

— Κι' όμως. Με ρώτησαν τι προτιμώ μεταξύ μιάς μοτοσυκλέτας και ενός αυτοκινήτου κι' εγώ είπα τὸ αυτοκίνητο. Και μόλις τὸ είπα αυτό, μ' άρραξαν και μ' έφεραν εδώ...

— Περίεργο! κάνει ο Έπιθεωρητής. Δεν ήταν λόγος αυτός. Κι' εγώ προτιμώ τὸ αυτοκίνητο...

— Σύμφωνοι... Αλλά πὸς τὸ προτιμώτε; Βραστό ή *τηγανητό;

★

Ένα καρδίι θυθίζεται στον Ειρηνικό και μονάχα τέσσερις ναυτες κατορθώνουν να διασωθούν σ' ένα ερημονήσο. Μαζί τους έχουν πάρει μερικές κονοέρβες και μια τράπουλα.

Έπειτα από λίγες μέρες οι κονοέρβες τελειώνουν και έπειδή ή κείνα τὸς θερίζει αποφασίζουν να ρίξουν κλήρο για να δουν ποιόν θὰ. φάνε. Τὴν ώρα που ετοιμάζουν τὸς κλήρους τὸς σταματὰ ο λαστρόμος και τὸς λέει:

— Δεν υπάρχει λόγος. Θα φάμε τὸν μούτσο. Είναι ο μόνος απ' όλους μας που δεν ξέρει πρέφα!

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 83

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής Συντάξεως ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Έπιμελητής Όλης ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία Πατησίων 63B τηλ. 813.180

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4

ΑΘΗΝΑΙ

25-31 Δεκεμβρίου 1960

Ο ΧΡΟΝΟΣ που έκλεισε, σάθηκε ή πιο πειστική άπόδειξη τού ισχυρισμού ότι παγκόσμιος πόλεμος είναι άδύνατο να έκραγεί. Η βεβαιότητα ενός ολοκληρωτικού όλέθρου, που έχει υποκινήσει σε άδιαιμόρφωτη, αλλά καθολική αντίσταση όλους τὸς Λαούς — ανεξάρτητα από σύνορα και παραπετάσματα — συγκρατεί τὸς όποιουσδήποτε φιλοπόλεμους στρατηγους και πολιτικούς και τὸς αναγκάζει ν' αναζητούν τρόπους «είρηνικής» προσπελάσεως για τὴν επίλυση τών διεθνών διαφορών. Με τὴν άνοδο, στο διεθνές προσκήνιο, ενός έντελώς νέου στίς αντιλήψεις κόσμου, που παρακολουθεί τὸν Πρόεδρο τών Ην. Πολιτειών κ. Κέννεντυ, διαγράφονται σοβαρές προϋποθέσεις για τὴν έναρξη έποικοδομητικών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα δυο παγκόσμια συγκροτήματα, με αντικειμενικό σκοπό τὴν άποκατάσταση σχέσεων άμοιβαίας έμπιστοσύνης — χωρίς τὴν όποια καμιά Διεθνής Συμφωνία δεν ήμπορεί θετικά να προωθηθεί.

★

Ο ΧΡΟΝΟΣ που έκλεισε, δεν έχει σημειώσει έντυπωσιακές εξέλιξεις στον τομέα του εθνικού μας βίου. Αντίθετα θὰ μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι ή μόνιμη σύγχυση, μέσα στην όποια παραδέρνει ο Νεοελληνισμός, έχει έπιταθεί, ώστε σε μεγάλα στρώματα του Λαού να καλλιεργείται μια άχι άδικαιολόγητη άνησυχία, που προσλαμβάνει, συχνά, τὴ μορφή καταθλιπτικού άγχους. Βασικά θέματα, που πρέπει ν' αντιμετωπισθούν για να πραγματοποιηθεί ο άναγκαίος μετασχηματισμός τὴς

Έλληνικής Κοινωνίας και να προσαρμοσθεί στα συνθήματα και τις έπιταγές τών νέων καιρών, εξακολουθούν άκόμη να παραμένουν άλυτα, όπως π.χ. ή παιδεία του έθνους, και οι προϋποθέσεις για να ικανοποιηθούν τ' άναφαίρετα δικαιώματα τὴς έργασίας, τὴς στεγάσεως, τὴς περιθάψεως και τὴς ασφάλισως. Η Έλλάς παραδέρνει μέσα στον τυφώνα μιάς οικονομικής και κοινωνικής άρρυθμίας: Οι όλίγοι συγκεντρώνουν άμύθητα κέρδη και οι πολλοί χρησιμοποιούνται ως λίπασμα πλούτου. Η μοιραία άποδιοργάνωση τών βασικών δυνατοτήτων τού Νεοελληνισμού έχει τὸν αντίκτυπό της στο δημόσιο βίο, με τὰ γνωστά έπακόλουθα, που συνθλίβουν τὸς όρίζοντες τού Λαού μας. Εύχή όλων μας είναι να υπερφαλαγγισθεί ή σημερινή σύγχυση και να ροδίσουν οι ουρανοί ενός μέλλοντος ελευθερίας, ειρήνης, δικαιοσύνης και ευδαιμονίας — χωρίς τὴν άγωνία τού πολέμου και χωρίς τὴν άπειλή τού ολοκληρωτισμού.

★

Σ ΤΟ άναγνωστικό μας κοινό, σ' όλους τὸς φίλους μας στην Έλλάδα και τὸ έξωτερικό, με τὴ θερμή και όλόψυχη συμπαράσταση τών όποιων δίνουμε, χωρίς ύποχωρήσεις και ένδοιασμούς, τὴ μάχη τού πολιτισμού στην Έλλάδα, έπιθυμούμε ξεχωριστά να διατυπώσουμε — με τὴν εύκαιρία τὴς Πρωτοχρονιάς — τις θερμότερες εύχές μας για τὴν προσωπική τους εύτυχία. Οι σχέσεις τών άναγνωστών μας με τὸς εκδότες και τὸς συνεργάτες τού «ΚΟΣΜΟΥ» — έργάτες τὴς πέννας και τὸς τυπογραφείου — είναι τόσο στενές, ώστε να προσλαμβάνουν, με τὸ πέρασμα τού χρόνου, μιάν ιδιότυπη άδελφικότητα, που χαρακτηρίζει τὸς αίσθηματικούς και άκατάλυτους δεσμούς τών σταυροφόρων μιάς μεγάλης και ιερής άποστολής, όπως ή έγκυρη ένμέρωση τού Λαού μας πάνω στα μεγάλα προβλήματα τὴς Έπιστήμης και τὴς Ζωής.

★

Η ΕΚΔΟΣΗ τὴς νέας ποιητικής συλλογής τού έξαίρετου συνεργάτη τού «ΚΟΣΜΟΥ» κ. Νικ. Βρεττάκου, που άποτελεί τὸ έπιστέγασμα τού ποιητικού έργου μιάς όλοκληρης ζωής, πρέπει να χαιρετισθεί, από κάθε πνευματικό άνθρωπο, σαν μιά άπό τις πιο αξιόλογες και τις μόνιμες προσφορές στην εύαισθησία και τὸν πολιτισμό τὴς Νέας Έλλάδος. Ο «ΚΟΣΜΟΣ» νοιώθει ιδιαίτερη ικανοποίηση και περηφάνεια, γιατί τὸ πνευματικό μήνυμα τού κορυφαίου ποιητὸς τὴς Νεώτερης Γενεάς προσφέρεται στη σύγχρονη Έλλάδα από τις δικές της πλάτες, στα μνημιαία είνρηνα, ανθρωπίνης και πολιτισμίου.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΦΥΛΕΣ

Έργο τού Γάλλου καθηγητὸς Άνρι Βαλλουά, ενός τών μεγαλύτερων συγχρόνων ανθρωπολόγων, με τὸ όποιο ή μηνιαία έκδοση τού περιοδικού «ΚΟΣΜΟΣ» εγκαινιάζει τὴ σειρά «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ»

Θὰ κυκλοφορήσει σ' όλόκληρη τὴν Έλλάδα στις 29-30 Δεκεμβρίου

στο ΣΗΜΕΡΙΝΟ Τεύχος

Έπικαιρότητες

- ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Ο νέος χρόνος Σελ. 2
- ΕΙΔΙΚΟΥ: Ο χρόνος που φεύγει » 4
- Α. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ: Ο κόσμος τὴς γοητείας και τὴς μαγείας » 10
- ★ Ο κόσμος στα 1961 » 22
- Α. ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ: Η λογιστική στή ζωή μας » 43

Έπιστήμη και Τεχνική

- Ζ. ΜΠΕΡΖΑΛ: Ο καρκίνος: τὸ τελευταίο άνακοινωθέν τὴς έπιστήμης » 18
- Α. ΦΟΝ ΒΑΧΕΝΤΟΡΦ: Άνθρωποι και ποντίκια » 30

Ιστορία και Τέχνη

- ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: «Τὸ βάθος τού κόσμου» » 15
- Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ: Πρωτοχρονιατικά δώρα πριν από 100 χρόνια » 25
- ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Τὰ μυθιστορήματα τού Ντίκενς » 35
- Μ. ΡΑΤ: Ο άληθινός Ντ' Άρτανιάν » 37

Διάφορα άρθρα

- ★ Ο πόλεμος που δεν έγινε » 7
- ΤΖ. ΜΠΛΑΙΗΚ: Οι δρόμοι τὴς μεγαλοφυίας » 13
- Α. ΜΙΟΤΤΟ: Δρ. Τζέκυλ και Δρ. Χάιντ » 39

Μυθιστόρημα και Δίηγημα

- ΤΖ. Μ. ΣΥΓΚ: «Καβαλλάρηδες τὴς θάλασσας» (μονόπρακτο) » 27
- ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλέν Ρουζ » 33

Β.ΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧ. ΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ... Τ. Σ. Δ. 1960

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45523

ΕΝΑΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το 1960 ανήκει στο παρελθόν. Ήταν ένας πολυτοραχος χρόνος, γεμάτος βαρυσήμαντα διεθνή γεγονότα. Ένας σταθμός στη σύγχρονη ιστορία, μία καμπή στη μεταπολεμική περίοδο. Το πέρασμά του επηρέασε βαθειά την παγκόσμια κατάσταση. Υπήρξε ένας χρόνος που δύσκολα θα ξεχασθεί, που οι συνέπειές του θα προεκταθούν στο άμεσο μέλλον. Ποιές, όμως, ήταν οι κυριώτερες εξελίξεις που σημειώθηκαν το 1960, ποιά υπήρξαν τα σημαντικότερα διεθνή γεγονότα και ποιά τα διδάγματα από αυτά; Γιατί το 1960 κατέχει ξεχωριστή θέση στην εποχή μας;

Ο χρόνος που φεύγει

Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1960

Ανάλυση του ΕΙΔΙΚΟΥ

Ο ΧΡΟΝΟΣ που τελειώνει υπήρξε από τους πλουσιότερους σε σημαντικά γεγονότα στη μεταπολεμική περίοδο. Αρχισε με έλπίδες και φεύγοντας αφήνει ένα κόσμο ταραγμένο κι ανήσυχο. Οι πρώτοι μήνες του χαρακτηρίστηκαν από γενική αισιοδοξία, γιατί όλα έδειχναν ότι η διεθνής ύφεση θα στερεωνόταν. Τα δύο όμως τελευταία τετράμηνά του διέλυσαν την αισιοδοξία, έσβησαν τις ελπίδες και ξαναγύρισαν την ανθρωπότητα στο δρόμο του ψυχρού πολέμου. Και συνάμα δημιουργήθηκαν καινούργιες εστίες αναταραχής και ο ψυχρός πόλεμος, που περιωριζόταν άλλοτε στην Ευρώπη, τη Μέση και την Ανατολή, απλώθηκε στην Αφρική, στην

Ασία και στη Λατινική Αμερική: Όσο, το 1960 είχε και τις θετικές εξελίξεις του, που οι σημαντικότερες ήταν η γενική αναγνώριση ότι ο άφοπλισμός αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τον κόσμο και η εμφάνιση του «τρίτου κόσμου» — δηλαδή της μεγάλης ομάδας των αδέσμευτων χωρών — ανάμεσα στους δυο αντίπαλους κόσμους, το δυτικό και τον ανατολικό. Οι θετικές αυτές εξελίξεις είναι εκείνες που θα επηρεάσουν ίσως αποφασιστικότερα τη διεθνή κατάσταση στο 1961.

Ποιά υπήρξαν τα κυριώτερα γεγονότα του χρόνου που έφυγε; Έννοούμε τα διεθνή γεγονότα, γιατί αυτά βαθαίνουν στην ιστορία. Κάθε χώρα — όπως και

κάθε τομέας της ανθρώπινης δραστηριότητας — έχει τα δικά της γεγονότα, που την ενδιαφέρουν ειδικότερα και που πολλές φορές επισκιάζουν, για τους κατοίκους της, πολύ σημαντικότερα γεγονότα. Έτσι οι σεισμοί της Χιλής ήταν για τους Χιλιανούς κάτι πολύ σοβαρότερο από την περιπέτεια του Κογκό και οι φανατικοί φίλοι του κινηματογράφου συγκινήθηκαν πιο πολύ από το θάνατο του Κλάρκ Γκάιμπλ παρά από τη ματαίωση της διασκέψεως κορυφής. Η μεγάλη, όμως, πλειοψηφία των ανθρώπων έδωσε την πρώτη θέση στα διεθνή γεγονότα, γιατί αυτά επηρεάζουν βασικά τη ζωή της ανθρωπότητας κι από αυτά εξαρτάται η τύχη του κόσμου.

Τα κυριώτερα γεγονότα

ΠΟΙΑ υπήρξαν, λοιπόν, τα σημαντικότερα διεθνή γεγονότα του 1960; Την απάντηση μάς την δίνει μια βαθύτερη ανάλυση της παγκόσμιας κοινής γνώμης που έγινε από εκατοντάδες ανταποκριτές αμερικανικών εθνογραφικών πρακτορείων κι έφημερίδων σ' όλες σχεδόν τις χώρες της Γης. Η βαθύτερη αυτή έδειξε ότι έχουν αναγνωριστεί όμοφωνα σαν τα σημαντικότερα γεγονότα, τα εξής τρία: α) Το επεισόδιο του αμερικανικού αεροπλάνου Υ—2 και η άμεση συνέπειά του, η ματαίωση της διασκέψεως κορυφής. β) Η

περιπέτεια του Κογκό και γ) οι αμερικανικές προεδρικές εκλογές. Κατόπιν ακολουθούν, κατά σειρά, τα εξής γεγονότα: 1) Η συγκέντρωση των ηγετών του κόσμου στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Έθνών. 2) Η ματαίωση του ταξιδιού του Προέδρου Άϊζενχάουερ στην Ιαπωνία. 3) Οι εξελίξεις στην Κούβα. 4) Οι επαναστάσεις στη Νότιο Κορέα, στην Τουρκία και στην Αιθιοπία και οι ταραχές στην Ιαπωνία, στο Νότιο Βιετνάμ και σε χώρες της Λατινικής Αμερικής. 5) Ο έμφυλος πόλεμος στο Λάος. 6) Η σοβιετικοεπικρατική διένεξη και η παγκόσμια κομμουνιστική διάσκεψη κορυφής στη Μόσχα. 7) Η νέα φάση του πολέμου στην Αλγερία και η έσωτερική κρίση στη Γαλλία.

Η ίδια σφυγμομέτρηση έδειξε ότι τα σημαντικότερα γεγονότα, εκτός από τα διεθνή, υπήρξαν κατά το 1960 τα εξής: 1) Οι σοβιετικές και αμερικανικές επιτυχίες στο Διάστημα. 2) Οι σεισμοί του Άγαθιρ και της Χιλής. 3) Η εκτέλεση του Τσέσμαν. 4) Η σύλληψη του Άιχμαν. 5) Οι Ολυμπιακοί αγώνες της Ρώμης. 6) Η αναζωπύρωση των φυλετικών διακρίσεων. 7) Οι γάμοι της πριγκίπισσας Μαργαρίτας. 8) Τα εγκαίνια της Μπραζιλία. 9) Η έκδοση από τους Ρώσους του πρώτου χάρτη δλόκληρης της επιφάνειας της Σελήνης και 10) Η έναρξη της κατασκευής του φράγματος του Άσσουάν.

Η βασική διαπίστωση

ΑΝΑΣΚΟΠΩΝΤΑΣ το 1960 βλέπουμε ότι, παρ' όλη την ταραγμένη κι ανήσυχη ιστορία του, δεν προκάλεσε καμιά στιγμή τον πανικό του πολέμου. Γιατί η ανθρωπότητα έχει

πεισθεί ότι η πυρηνική ισορροπία των Γίγαντων αποκλείει όριστικά τον πόλεμο, αφού κανένας δεν θα βγει νικήτης, αφού η καταστροφή θα είναι πλήρης και κοινή. Κι' όταν ακόμα ματαιώθηκε η διάσκεψη κορυφής κι' όταν σημειώθηκε η δριμύτατη διεθνής κρίση μετά το επεισόδιο του Υ—2 κι' όταν η περιπλοκή του Κογκό φάνηκε να καταλήγει σ' αδιέξοδο κι' όταν οι σοβιετοαμερικανικές ανταγκλήσεις είχαν φθάσει σε πρωτοφανή βιαιότητα, κανένας δεν μίλησε για πόλεμο και όλοι τόνιζαν ότι έπρεπε να βρεθεί κάποιος τρόπος να χαλαρωθεί η ένταση και να πραγματοποιηθεί ο άφοπλισμός. Και ο Κρούστσεφ κι' ο Άϊζενχάουερ, ακόμα και όταν απέφευγαν να συναντήσουν ο ένας τον άλλο, διεκήρυσσαν ότι ήταν έτοιμοι να κάνουν το πάλι για την ειρήνη. Γιατί μόνο αυτό συμφέρει πραγματικά στις χώρες τους και γιατί μόνον ο άφοπλισμός — δηλαδή η περικοπή των άμυντικών δαπανών — μπορεί να δώσει τα χρήματα που χρειάζονται στη Σοβ. Ένωση για να πραγματοποιήσει το Έπτάχρονο Σχέδιό της και στις Ην. Πολιτείες για να προστατεύσουν το δολλάριο.

Έτσι, το σημαντικότερο γεγονός του 1960 υπήρξε, περισσότερο απ' όλα τα άλλα, η όριστική αναγνώριση ότι ο πόλεμος δεν συμφέρει σε κανένα και ότι ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους δύο Γίγαντες — και στους συνασπισμούς τους — δεν μπορεί να είναι πλέον παρά μόνο πολιτικός, οικονομικός, κοινωνικός — δηλαδή ειρηνικός. Η αναγνώριση αυτή έκανε ώστε διεθνείς κρίσεις, όπως της Κούβας, του Υ—2, του Κογκό, του Λάος, που έλλοτε — πριν από την ισορροπία της πυρηνικής δύναμης — θα ήταν ικανές να οδηγήσουν σε τρίτο παγκόσμιο πόλεμο, να περιορισθούν στο διπλωματικό πεδίο και να μην πανικοβάλλουν την ανθρωπότητα. Για πρώτη φορά, απ' ότου άρχισε ο ψυχρός πόλεμος, άρχισε να γίνεται λόγος, μέσα στο 1960, για την επιτακτική ανάγκη να περιορισθούν οι εξοπλισμοί και αρκετά κράτη έκαναν μάλιστα τα πρώτα βήματα σ' αυτή την κατεύθυνση. Η Σοβ. Ένωση ελάττωσε τις στρατιωτικές δυνάμεις της, οι Ην. Πολιτείες άρχισαν να καταργούν βάσεις τους στο εξωτερικό. Οι άμεσες ανάγκες της ειρηνικής ζωής — ή οικονομική ευημερία των Αμερικανών, το ανέβασμα του βιοτικού επιπέδου των Ρώσων — άρχισαν ν' αφήνουν σε δεύτερη θέση τις ανάγκες της πολεμικής προετοιμασίας.

Ο αποκλεισμός του πολέμου

Η ΑΝΗΣΥΧΙΑ, όμως, δεν έλειψε. Το 1960 υπήρξε πολυτάραχο. Διεθνείς κρίσεις, επαναστάσεις, έμφυλοι πόλεμοι, ταραχές, επεισόδια, δριμύτατος ανταγωνισμός υπήρξαν μερικά από τα γνωρίσματά του. Ο τρόπος που ματαιώθηκε τον Μάιο η διάσκεψη κορυφής, που η Μόσχα εκμεταλλεύθηκε το επεισόδιο του Υ—2, που οι δυο αντίπαλοι κόσμοι αναμείχθηκαν στο δράμα του Κογκό και στον έμφυλο πόλεμο του Λάος, η γαλλική στάση στην Αλγερία, οι λαϊκές εξεγέρσεις — με πρωτοπόρους τους

φοιτητές — στη Νότιο Κορέα, στην Ιαπωνία, στην Τουρκία, ο απάνθρωπος διωγμός των μαύρων στη Νοτιοαφρικανική Ένωση, οι αντιεβραϊκές εκδηλώσεις στη Δ. Γερμανία, η σινοϊνδική μεθοριακή διένεξη, οι ταραχές στη Γουατεμάλα, στη Νικαράγουα, στη Βενεζουέλα, στην Αργεντινή, η κρίση του δολαρίου, οι ενδοδυτικές διαφωνίες για την οργάνωση του ΝΑΤΟ και η σινοσοβιετική ιδεολογική διένεξη — όλα αυτά ήταν φυσικό, μαζί με πολλά άλλα, να περιπλέξουν μέσα στο 1960 ακόμα περισσότερο μια διεθνή κατάσταση που ήταν ήδη περίπλοκη από τα χρόνια του ψυχρού πολέμου. Υπήρξε, όμως, τώρα — κι' αυτό είναι το μεγάλο ιστορικό γεγονός — μια βασική διαφορά από τα χρόνια του ψυχρού πολέμου: η επίγνωση όλων ότι ο πόλεμος δεν μπορούσε να λύσει κανένα πρόβλημα. Αν δεν είχε στερευθεί αυτή η επίγνωση — αποτέλεσμα της πυρηνικής ισορροπίας — θα είχε γίνει πόλεμος για το Υ—2, για το Κογκό, για την Κούβα, για το Λάος. Ο πυρηνικός τρόμος τον απέτρεψε.

Έτσι η διπλωματία μπόρεσε ν' ανακτήσει την ψυχραιμία της, που την είχε χάσει το 1950 στην Κορέα, το 1956 στο Σουέζ, το 1957 στο Λίβανο. Δεν έγινε, το 1960, καμιά ανεπανόρθωτη ενέργεια. Ο πόλεμος των λόγων και της προπαγάνδας υπήρξε δριμύτατος, αλλά οι πράξεις δεν πέρασαν σε καμιά περίπτωση τα επικίνδυνα όρια. Οι Ην. Πολιτείες εγκατέλειψαν την προσφιλή στον Ντάλλες πολιτική του «χείλους του κρημνού» και η Σοβ. Ένωση συνάδευσε πάντοτε τις απειλές της με διακηρύξεις ειρηνοφιλίας. Οι διηπειρωτικοί πύραυλοι και τα αποθέματα από πυρηνικά όπλα που μπορούν να καταστρέψουν χίλιες φορές δλόκληρη την ανθρωπότητα, όχι μόνο δεν χρησιμοποιήθηκαν για να πραγματοποιήσουν τις απειλές, αλλά και είχαν άνασχετική επίδραση. Γιατί οι ήγέτες του κόσμου έβρισκαν καλύτερα από κάθε άλλον τι θα έσημαινε πυρηνικός πόλεμος. Και ξανάδωσαν την πρώτη θέση στη διπλωματία, με την ελπίδα ότι οι έλιγμοι της θα βοηθήσουν τον κόσμο να βγει από το σημερινό αδιέξοδο.

Οι παράγοντες της ειρήνης

ΤΟΝ Μάιο, μετά τη δραματική ματαίωση της διασκέψεως κορυφής, ο κόσμος είχε πιστέψει ότι ο ψυχρός πόλεμος ξανάρχιζε με μεγαλύτερη ένταση. Τώρα, μετά τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές, ο ίδιος κόσμος πιστεύει ότι η διάσκεψη κορυφής — θετική αυτή τη φορά — δεν θ' άργήσει. Και, πραγματικά, η εκλογή του κ. Κέννεντυ, μαζί μ' ένα άλλο γεγονός, την επικράτηση του κ. Κρούστσεφ στην κομμουνιστική διάσκεψη της Μόσχας, παρά την κινεζική αντίδραση, είναι δυο παράγοντες που επιτρέπουν και πάλι — έπειτα από την απαισιοδοξία των τελευταίων μηνών — ελπίδες για τη διεθνή εξέλιξη. Ένας τρίτος παράγοντας είναι η εμφάνιση του «τρίτου κόσμου» που βασική επιδίωξή του είναι η στερέωση της ειρήνης και η χαλάρωση της

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΕΝΝΕΝΤΥ

Η εκλογή του υπήρξε ένα από τα τρία σημαντικότερα γεγονότα του 1960.

έντασης ανάμεσα στους δύο άλλους κόσμους. Και, τέλος, ένας τέταρτος παράγοντας, πανίσχυρος αυτός, είναι η πίεση της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Η πίεση αυτή εκδηλώνεται διαρκώς ισχυρότερη σ' όλες τις χώρες, όπου οι λαοί έχουν αποκόψει από το δυσβάστακτο βάρος των άμυντικών δαπανών και αναρωτιούνται σε τι χριάζονται οι ξέφρενοι εξοπλισμοί, αφού κανένας δεν θέλει πόλεμο. Οι Αμερικανοί, που δεν ήταν ποτέ περισσότερο πλούσιοι κι' ευτυχημένοι από τώρα, οι Ευρωπαίοι που έχουν κλείσει τις πληγές του πολέμου και απολαμβάνουν πρωτοφανή στην ιστορία τους ευημερία, οι Ρώσοι που περιμένουν επί τέλους να θερίσουν τους καρπούς των θυσιών τους και να ζήσουν άνετα, οι υπανάπτυκτοι λαοί που αρχίζουν να γνωρίζουν τ' αγαθά του πολιτισμού — όλοι οι άνθρωποι, γενικά, λαχταρούν την ασφάλεια της ειρήνης και την απαλλαγή τους από το φόβο της πυρηνικής καταστροφής.

Το επιθετικό πνεύμα — αυτό που χαρακτηρίζει την επικίνδυνη πολιτική του Στάλιν και του Ντάλλες — δεν υπάρχει πλέον στη διεθνή πολιτική. Η σύνεση έχει αντικαταστήσει τις προκλήσεις. Το επεισόδιο του Υ—2 υπήρξε το τέλος της πολιτικής του «χείλους του κρημνού» και η σύσταση του Κρούστσεφ στον Κάστρο να παύσει να προκαλεί την Ουάσιγκτον ήταν το τέλος της πολιτικής των απειλών.

Η οικονομική μάχη

ΟΙ δύο αντίπαλοι κόσμοι κατάλαβαν το 1960 ότι η αποφασιστική μάχη για την επικράτηση έχει μετατοπισθεί στο οικονομικό πεδίο. Τα οικονομικά ζητήματα — εμπόριο, επενδύσεις, νέες αγορές, τελωνειακοί φραγμοί, γεωργική και βιομηχανική παρα-

Από τις φοιτητικές ταραχές στην Ιαπωνία, που απέληξαν στη ματαίωση του ταξιδιού του Προέδρου Άϊζενχάουερ και στην παραίτηση του πρωθυπουργού κ. Κίσι.

γωγή, κρίση του δολλαρίου κλπ. — απασχόλησαν τη Δύση περισσότερο από όλα τα άλλα και ο Κρούτσεφ έταξε, με άλλεπάλληλες δηλώσεις του το 1960, κύριο σκοπό της πολιτικής του να φθάσει η χώρα του το αμερικανικό επίπεδο παραγωγής. Και συνάμα οι δύο αντίπαλοι κόσμοι ξεκίνησαν για την οικονομική — και, κατά συνέπεια, την πολιτική — κατάκτηση των υπανάπτυκτων χωρών, όπου βλέπουν τις μελλοντικές αγορές για τα προϊόντα τους και παρθένους τομείς για τις επενδύσεις τους.

Το Κογκό, η Κούβα, η Λατινική Αμερική, η Νοτιοανατολική Ασία, η Μέση Ανατολή, η Αλγερία είναι προβλήματα οικονομικά, δημιουργήθηκαν δηλαδή από τη σύγκρουση οικονομικών συμφερόντων. Και έγιναν πολιτικά, γιατί τα οργανωμένα συμφέροντα διευθύνουν σήμερα την εξωτερική πολιτική των κρατών. Τί άλλο είναι ολόκληρο το πρόβλημα του Κογκό παρά ο αγώνας για τα μεταλλεία της Κατάγκα;

Και τα οικονομικά προβλήματα δεν λύνονται με πόλεμο, για τον απλούστατο λόγο ότι η πυρηνική καταστροφή θα εξαφανίσει κάθε ίχνος οικονομικής ζωής, θα κάνει στάχτη και σκόνη τα οικονομικά συμφέροντα. Αυτό έγινε κοινή συνείδηση μέσα στο 1960 και είναι ένα τεράστιο κέρδος για την ανθρωπότητα.

Η σημασία των στελεχών

ΜΙΑ άλλη διαπίστωση — και διάδογμα — του 1960 ήταν ότι το μέλλον των κρατών εξαρτάται όχι από τα αποθέματα πυραύλων και πυρηνικών όπλων που έχουν (άφου δεν θα γίνει πόλεμος) αλλά από το μορφωτικό επίπεδο του έμφυχου δυναμικού τους, δηλαδή από τον αριθμό και την ποιότητα των επιστημονικών, τεχνικών και, γενικά, πνευματικών στελεχών τους. Χωρίς τα στελέχη αυτά ή πρόοδος — ή μεγάλη δύναμη της εποχής μας — δεν είναι δυνατή. Στα άφθονα και ικανά στελέχη της χρωστά η Σοβ. Ένωση τα άλλεπάλληλα επιτεύγματά της στο Διάστημα, στους διηπειρωτικούς πυραίλους, στην αξιοποίηση του πλούτου της, στη ραγδαία βελτίωση του

εκπαιδευτικού της συστήματος. Και οι Αμερικανοί διαίζονται τώρα να μικρύνουν την απόσταση που τους χωρίζει από τους Ρώσους. Ένα από τα βασικά σημεία του προγράμματος του κ. Κέννεντυ είναι η άμεση ανάπτυξη της παιδείας, ώστε να καταρτίζε η Αμερική τα στελέχη που χρειάζεται. Αυτό, όμως, σημαίνει μεγαλύτερες πιστώσεις για την εκπαίδευση — δηλαδή λιγότερες πιστώσεις για τους εξοπλισμούς. Η Αγγλία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία έχουν κάνει επίσης την ίδια διαπίστωση το 1960 και αναδιοργανώνουν τη δημόσια εκπαίδευση. Η σοβιετική εκπλήξη τις αναγκάζει να δώσουν προτεραιότητα στη δημιουργία στελεχών. Η παιδεία γίνεται το αποφασιστικό όπλο ενός έθνους. Για να κατασκευασθούν πύραυλοι και διαστημόπλοια, για να προγραμματίζεται η οικονομία, για να αξιοποιείται ο πλούτος, για να προοδεύει ή επιστήμη χρειάζονται στελέχη — άφθονα και ικανά. Οι άλλεπάλληλες αποτυχίες των δοκιμών του ακρωτηρίου Καναβεράλ άνοιξαν τα μάτια των Αμερικανών. Η συνέπεια είναι ότι ο ανταγωνισμός αυτός για την κατάρτιση στελεχών θα ώφελήσει γενικά την πρόοδο — δηλαδή την ευμερσία της ανθρωπότητας.

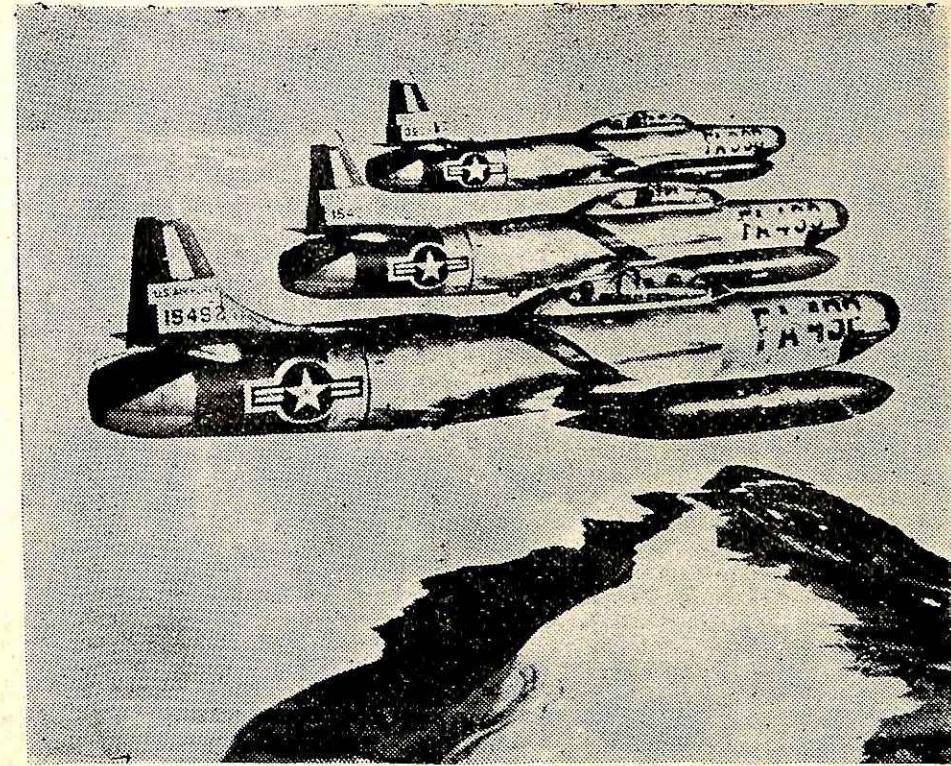

Από τις φοιτητικές ταραχές στη Νότιο Κορέα, που ανάγκασαν τον δικτάτορα Σύγκμαν Ρή να παραιτηθεί.

ΓΙΑ όλα αυτά το 1960 υπήρξε σταύκος στη σύγχρονη ιστορία και οι εξελίξεις του θα επηρεάσουν σημαντικά τα προσεχή χρόνια. Η σημαντικότερη αλλαγή — αυτή που κάνει το 1960 σταθμό — είναι η καινούργια μορφή που πήρε ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους δύο κόσμους. Η κατάκτηση στρατηγικών θέσεων, η γεωγραφική επέκταση, ή στρατηγική πολιτική που ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά των προηγούμενων ετών, αντικαταστάθηκαν μέσα στο 1960 από τον αγώνα για την οικονομική διεύθυνση, για το ανέδασμα του βιοτικού επιπέδου, για τη δημιουργία καλύτερων και περισσότερων στελεχών, για την επιστημονική και την τεχνική πρόοδο, για την απαλλαγή της προπαγάνδας από τις ανόητες υπερβολές της. Στις Ην. Πολιτείες τελειώνει μια άρκτη και στείρα περίοδος με την απομάκρυνση των ρεπουμπλικάνων και αρχίζει μια νέα, που το πρόγραμμα του κ. Κέννεντυ την υπόσχεται θετική και γόνιμη. Στη Σοβ. Ένωση πνέει καινούργιος άνεμος, που αρχίζει να δροσίζει τον κάθιδρο από τις θυσίες λαό και να του υπόσχεται πιο άνετο μέλλον. Το τέλος του 1960 αφήνει την Κίνα λιγότερο αδιάλλακτη από ό,τι την είχε βρει η αρχή του. Η Γαλλία βαδίζει, επί τέλους, προς τη λύση του αλγερινού. Η Ν. Κορέα, η Τουρκία, το Σαλβατόρ έχουν απαλλαγεί από τα τυραννικά καθεστώτα. Μια διεθνής επιστημονική συνεργασία — ως χθές και οι επιστήμονες έπαιρναν μέρος στον ψυχρό πόλεμο — έχει πραγματοποιηθεί με τεράστια κέρδη για την ανθρωπότητα. Η εμφάνιση του «τρίτου κόσμου» έχει αναγκάσει τους δύο Γίγαντες να υπολογίσουν και τους λιγότερο ισχυρούς. Ο άφοπλισμός και η βοήθεια στις υπανάπτυκτες χώρες έχουν προβληθεί σαν τα δύο μεγαλύτερα και πιο επείγοντα παγκόσμια προβλήματα.

Και η ανθρωπότητα αποκτά επί τέλους συνείδηση της ένότητάς της — μιάς ένότητος που δεν μπορούν να τη διασπάσουν παροδικές διεθνείς κρίσεις. Το 1960 είναι πραγματικά σταθμός στη μεταπολεμική ιστορία.

ΕΙΔΙΚΟΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ...

Το λάθος του ηλεκτρονικού έγκεφάλου του ραντάρ.

Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΩΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

Τίποτε δεν είναι λιγότερο ασφαλές και βέβαιο από την ειρήνη — δηλαδή από την ύπαρξη της ανθρωπότητας. Κανένας δεν θέλει τον πόλεμο, άλλ' ο πόλεμος ένεδρεύει κάθε στιγμή και περιμένει την ευκαιρία του. Και η ευκαιρία αυτή μπορεί να είναι ένα μοιραίο λάθος — σαν αυτό που έγινε τον περασμένο Οκτώβριο κι' αποκαλύπτεται μόλις τώρα. Το λάθος εκείνο διαπιστώθηκε την τελευταία στιγμή κι' η ανθρωπότητα σώθηκε από τον πυρηνικό όλεθρο. Τα λάθη, όμως, ξαναγίνονται και ο κίνδυνος είναι: θα διαπιστώνονται έγκαιρα πάντοτε; Η μήπως ένα τέτοιο μοιραίο λάθος άρτζιανά κύματα που εξιστορείται σ' αυτές τις σελίδες, δείχνει ότι ο κίνδυνος δεν πέρασε, ότι είναι διαρκής.

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ είναι τώρα επίσημη. Στην αρχή υπήρξε μιά άκριτομύθια. Έπειτα ακολούθησαν δημοσιογραφικές πληροφορίες που δεν ήταν, όμως, πλήρεις. Και τώρα έρχεται η επίσημη επιβεβαίωση, που ρίχνει άπλετο φώς σ' ένα από τα φοβερότερα μυστικά της εποχής μας: πώς ο κόσμος κινδύνευσε να παρασυρθεί σε πυρηνικό πόλεμο, δηλαδή στην καταστροφή και την εξαφάνισή του.

Ήταν στις αρχές του περασμένου Οκτωβρίου. Ποιά μέρα ακριβώς, μένει ακόμα μυστικό. Η ανθρωπότητα δεν άντελήφθη τίποτε και συνέχισε ξένοιαστη τη ζωή της, ήσυχη και ειρηνική, βέβαιη ότι η άπειλη του πολέμου, που την βασάνιζε τόσα χρόνια, άνηκε πια στο παρελθόν. Στο Πεντάγωνο, όμως, οι άνώτατοι στρατιωτικοί άγέτες της Αμερικής έζησαν τις δραματικότερες στιγμές

της ζωής τους: είχαν άντικρύσει το φάσμα του τρίτου παγκοσμίου πολέμου. Η άγωνία τους υπήρξε τρομακτική: από την ψυχραιμία ή τον πανικό τους εξαρτιόταν ή τύχη του κόσμου.

Τί όμως, είχε συμβεί; Άπλούστατα, ένα λάθος. Ένα λάθος, όμως, που μπορούσε να στοιχίσει τη ζωή σε δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους. Ένα λάθος που δεν ήταν βέβαιο, στην αρχή, άν ήταν λάθος. Και άν δεν ήταν; Άν, για να εξακριβωθεί ή άλήθεια, χάνονταν τα πολύτιμα λεπτά, τα μόνα που θα άρκοσαν για ν' άντιμετωπισθεί ή έχθρική έπίθεση; Το δράμα που παίχθηκε στο Πεντάγωνο ήταν πραγματικά φοβερό.

Το λάθος και ο συναγερωμός

Το λάθος, που μπορούσε ν' άποβεί μοιραίο για τον κόσμο, το έκανε μιά από τις έκπληκτικότερες έπι-

Μιά άκτίνα της Σελήνης που προκάλεσε διαταραχή στο ραντάρ, ένα παγόβουνο που έκοψε ένα υποβρύχιο καλώδιο, έφτασαν για να δώσουν το σύνθημα του συναγερωμού στην άμερικανική βάση Θούλης. Και παρ' όλίγον τα άεροπλάνα της στρατηγικής άεροπορίας με τις πυρηνικές βόμβες τους να ξεκινήσουν για τη Σοβιετική Ένωση. Μόνο ή ψυχραιμία μερικών άνωτάτων άξιωματικών άπέτρεψε την τελευταία στιγμή τον πυρηνικό πόλεμο — δηλαδή την καταστροφή του κόσμου.

στημονικές κατακτήσεις — οι ηλεκτρονικοί έγκεφαλοι, που αρχίζουν ν' αποδεικνύονται, όσο χρησιμοποιούνται, έξ ίσου άτελείς όσο κι' οι γερασμένοι και κουρασμένοι άνθρωποι, έγκεφαλοι. Άν το λάθος του ηλεκτρονικού έγκεφάλου του ισχυρότατου ραντάρ της άμερικανικής βάσεως της Θούλης, στη Γροιλανδία, δεν διαπιστωνόταν έγκαιρα, 1.500 άμερικανικά άπερηχητικά βομβαρδιστικά άεροπλάνα, φορτωμένα με άτομικές και θερμοπυρηνικές βόμβες, θα ξεκινούσαν να πλήξουν τους προκαθωρισμένους στόχους τους στη Σοβ. Ένωση. Και τότε άνεπανάφωτο θα είχε γίνει, γιατί ο ηλεκτρονικός έγκεφαλος του ραντάρ είχε έκλάβει για σοβιετικούς πυραίλους άπλά έρτζιανά κύματα που είχαν άντανουλασθεί από τη Σελήνη!

Να ποιά είναι ή έφιαλτική αυτή ιστορία, όπως άποκαλύπτεται τώρα επίσημα, έπειτα από δύομισι μήνες.

Οι τεχνικοί της τεράστιας άμερικανικής βάσεως της Θούλης γνώρισαν τον μεγάλο άτομικό φόβο, όταν είδαν να εμφανίζεται στις οθόνες του ραντάρ ένας «κατακλυσμός» πυραύλων που πλησίαζε στην Αμερική. Στην πραγματικότητα έπρόκειτο για άκτίνες που προέρχονταν από τη Σελήνη, αλλά ο ηλεκτρονικός έγκεφαλος του ραντάρ σημείωνε πυραίλους. Άμέσως, λοιπόν, και σύμφωνα με τις μόνιμες οδηγίες που είχε ή βάση, δόθηκε το σύνθημα του συναγερωμού με το άκόλουθο σήμα: «Έπίθεση πυραύλων. Τα βομβαρδιστικά άεροπλάνα να είναι έτοιμα για άπογείωση». Μόλις το σήμα αυτό μεταδόθηκε στο Γενικό Έπιτελείο Άεροπορίας (στο Κολοράντο Σπρίνγκς) και στο Πεντάγωνο, διατάχθηκε άπ' αυτό συναγερωμός όλων των σημαντών άπερηχητικών βομβαρδιστικών άεροπλάνων που είναι άπλισμένα

με θερμωπυρηνικές (υδρογονικές) βόμβες. Τα αεροπλάνα ήταν έτοιμα για απογείωση και περίμεναν το σήμα.

Οι έφιαλτικές στιγμές

ΠΕΡΑΣΑΝ πέντε φεβερὰ λεπτά. Στο Πεντάγωνο, η ανώτατη στρατιωτική ηγεσία περίμενε με έφιαλτική αγωνία τις ειδήσεις από τη Θούλη. Η Θούλη, όμως, δεν άπαντούσε. Οι ανώτατοι αξιωματικοί δεν ήξεραν τι να οικειοθύν. «Άλλοι φαντάζονταν ότι οι πρώτοι πύραυλοι — τί άλλο μπορούσαν να είναι, παρά σοβιετικοί; — θα είχαν ήδη πλήξει τους στόχους τους και η αεροπορική βάση της Θούλης θα είχε καταστραφεί. Και επέμεναν ότι δεν χωρούσε ούτε η παραμικρή χρονοτριβή, γιατί κάθε καθυστέρηση στα αντίποινα θα σήμαινε εκμηνείωση όλων των πιθανοτήτων της αμερικανικής άμυνας. Οι περισσότεροι, όμως, ανώτατοι αξιωματικοί του Πενταγώνου, που κράτησαν την ψυχραιμία τους — ή απλώς δεν μπορούσαν να πιστέψουν σε μιάν επίθεση που τίποτε δεν την προοιωνίζει — υπέθεσαν ότι συνέβαινε κάποιο λάθος και επέμεναν να μην παρθεί, χωρίς επίθεσιν, η απόφαση που θα έπαιζε με τη μοίρα του κόσμου. Και — επέμεναν — η επίθεσιν θα ήταν απόλυτη, αδι-αμφισβήτητη. Και επειδή το Πεντάγωνο δεν κατόρθωνε να επικοινωνήσει με τη βάση της Θούλης με το υποβρύχιο καλώδιο που ένωνε τη Γροιλλανδία με την Αμερική, έπρεπε να επιχειρήσει άμεση επικοινωνία με τον ασύρματο. Έπειτα από πέντε λεπτά — που φάνηκαν αιώνες — οι «ψύχραιμοι», οι «λογικοί» είχαν την πρώτη τους ικανοποίηση: «Το υποβρύχιο καλώδιο δεν λειτουργεί,

γεί, έλεγε η Θούλη, δεν υπάρχει, όμως, τίποτε νεώτερο σχετικά με τους πυραύλους. Προβούμε σ' επαληθεύσεις, που θα χρειασθούν λίγο χρονικό διάστημα».

Χρειάστηκε μισή ώρα. Στο διάστημα αυτό τα βομβαρδιστικά αεροπλάνα περίμεναν το σήμα ν' απογειωθούν, φορτωμένα με τις βόμβες τους. Άλλα κανένας πύραυλος δεν έπληξε κανένα στόχο. Και όμως οι πύραυλοι έπρεπε να είχαν ήδη εκραγεί στην Αμερική μέσα στην μισή αυτή ώρα. Τι είχαν απογίνει;

Τι είχαν απογίνει; Άπλουστατα, δεν υπήρχαν πύραυλοι. Μισή ώρα μετά την πρώτη επικοινωνία του Πενταγώνου με τη Θούλη, η δεύτερη έστειλε στο πρώτο δυο εξηγήσεις που διέλυσαν την αγωνία και άποκατέστησαν την ήρεμη: οι «πύραυλοι» δεν ήταν παρά απλά κύματα που είχαν αντανακλασθεί από τη Σελήνη, κοσμικοί «αντίλαλοι». «Όσο για τη διακοπή της επικοινωνίας με το υποβρύχιο καλώδιο, δεν την είχαν προκαλέσει έχθρικές ενέργειες, αλλά ένα παγόβουνο: είχε κόψει το καλώδιο με το πείρασμά του.

Η Σελήνη και το παγόβουνο

ΗΤΑΝ σούρουπο στη Γροιλλανδία και η πανσέληνος μόλις είχε ανατείλει, αόρατη πίσω από σύννεφα. Το ραντάρ, όμως, την «συνέλαθε» καθώς ανέβαινε άργα επάνω από τα βουνά. Και στις όθονες του, διαγράφηκε μια μάζα από κηλίδες. Την ίδια στιγμή — μέσα σε κλάσμα δευτερολέπτου — ο ηλεκτρονικός εγκέφαλος — που αναλύει αδιάκοπα τα σήματα που εμφανίζονται στις όθονες του ραντάρ — ξεβγαλε το πόρισμά του: ήταν σήμηνη από πυραύλους που με ταχύτητα 22.000 χιλιομέτρων την ώρα, προχωρούσαν από τη Σ.

Ένωση προς τις 'Ην. Πολιτείες. Η Θούλη ειδοποίησε το Πεντάγωνο με το υποβρύχιο καλώδιο — που μετά δύο λεπτά (τι σύμπτωση!) κόπηκε από το παγόβουνο. Η διακοπή αυτή ήταν εκείνη που ανησύχησε το Πεντάγωνο, γιατί η Θούλη δεν άπαντούσε στις κατεπείγουσες ερωτήσεις του — με το κομμένο καλώδιο. Έτσι, δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι η βάση της Θούλης είχε ήδη καταστραφεί από τους πυραύλους. Και έτσι δόθηκε το σύνθημα συναγερμού της βομβαρδιστικής αεροπορίας. Δεν δόθηκε όμως — εύτυχως — η διαταγή για την απογείωση, παρά την επιμονή ώρισμένων ανωτάτων στρατιωτικών ηγετών, ιδίως της αεροπορίας. Ωστόσο δηλώθηκε επίσημα από το Πεντάγωνο ότι αν η βάση της Θούλης επιβεβαιώνε την αρχική πληροφορία της — ότι, δηλαδή, είχαν επισημανθεί πύραυλοι — θα δινόταν η διαταγή και 1.500 βομβαρδιστικά θα ξεκινούσαν να ρίξουν Ισάριθμες πυρηνικές βόμβες στο σοβιετικό έδαφος, πριν ακόμα εκραγεί κανένας πύραυλος στην Αμερική.

Η μισή αυτή ώρα συναγερμού από λάθος άποκαλύπτει και υπογραμμίζει — όπως γράφουν τώρα οι αγγλικές, γαλλικές και αμερικανικές εφημερίδες — τους κινδύνους που ενυπάρχουν στο σύστημα για την επίσημανση έχθρικής επίθεσης, αφού είναι δυνατό, όπως αντάρ της Θούλης, να γίνουν λάθη. Και τα έρωτήματα και τα προβλήματα που γεννιούνται είναι φοβερά. Ίδου μερικά: Μπορεί να δοθεί διαταγή για πυρηνικά αντίποινα μόνο και μόνο επειδή ένα ραντάρ έπεσήμανε έχθρικούς «πυραύλους»; Είναι βέβαιο ότι οι «πύραυλοι» αυτοί είναι πύραυλοι και αν είναι πράγματι, ότι είναι σοβιετικοί; Δεν είναι τάχα δυνατό κάποια άλλη χώρα εκτός από τη Σ. Ένωση — ή Κίνα λ.χ. — να θέλει να προκαλέσει πόλεμο και να εξαπολύσει πυραύλους, που οι Αμερικανοί θα τους θεωρήσουν σοβιετικούς και θα απαντήσουν άμέσως με πυρηνικά αντίποινα; Δεν είναι επίσης δυνατό την «πρόκληση» αυτή να την κάνει ένα κράτος που θέλει να συντρίψει τη Σοβ. Ένωση και, επειδή αυτό δεν έχει τη δύναμη να το κάνει, να παρασύρει έσκεμμένα τις 'Ην. Πολιτείες σε πυρηνικό πόλεμο με τους Ρώσους;

Το σύστημα των ραντάρ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ φοβερά αυτά ερωτήματα δεν υπάρχει ακόμα, λέγεται όμως ότι ο κ. Κένεντυ θα επιδιώξει ν' αναθεωρήσει δολόκληρο το «σύστημα επίσημάνσεων», ώστε να αποκλεισθεί στο μέλλον κάθε λάθος και κάθε παγίδα.

Σήμερα το σύστημα αυτό είναι η βάση της δυτικής άμυνας. Η αμερικανική βάση της Θούλης είναι ο πρώτος κι' ο μεγαλύτερος κρίκος σε μιάν αλυσίδα από σταθμούς ραντάρ που έχουν προορισμό να προειδοποιήσουν την Αμερική και γενικότερα δολόκληρο τον δυτικό κόσμο ότι έχθρικοί πύραυλοι έχουν επισημανθεί με κατεύθυνση προς διαμέρισμα και με ταχύτητα 22.000 χιλιομέτρων την ώρα. Από την ώρα που θα επισημανθούν οι πύραυλοι, ως την ώρα που θα εκραγούν δεν θα περάσουν παρά λίγα, ελάχιστα

λεπτά. Κατά τα λοιπά αυτά λεπτά πρέπει να κινηθεί για να κινηθεί με αστραπιαία ταχύτητα η δυτική άμυνα και να εξαπολυθούν τα αντίποινα. Κάθε καθυστέρηση, έστω και ενός λεπτού, μπορεί να είναι μοιραία για τον δυτικό κόσμο. Οι κεραίες της Θούλης, που έχουν ύψος αρκετών δεκάδων μέτρων, είναι ικανές να συλλαμβάνουν οποιοδήποτε σήμα και να το μεταδίδουν στις όθονες. Οι ηλεκτρονικοί εγκέφαλοι «εμμεύουν» άμέσως τα σήματα και οι απαντήσεις τους διαβιβάζονται άμέσως στο Πεντάγωνο. Μπορεί, όμως, να είναι αλάθητη αυτή η «έρμηνεία»; Στην περίπτωση που μιάς άπασχολεί, η «έρμηνεία» των ηλεκτρονικών εγκεφάλων της Θούλης δεν ανέφερε μόνο ότι επρόκειτο για «κατακλυσμό από διηπειρωτικούς πυραύλους, αλλά καθώριζε και την κατεύθυνσή τους: από ανατολών προς δυσμάς, από τη Σοβ. Ένωση προς τις 'Ην. Πολιτείες! Το μεγάλο, λοιπόν, δί-δαγμα του λάθους της Θούλης είναι ότι οι τεχνικοί και οι στρατιωτικοί πρέπει να μάθουν να μην έχουν τυφλή εμπιστοσύνη στους ηλεκτρονικούς εγκεφάλους, που είναι, βέβαια, καταπληκτικές μηχανές, αλλά δεν είναι δυνατό να εξαρτάται από αυτούς η τύχη του κόσμου. Το ραντάρ της Θούλης δεν θα εκλάβει βέβαια ξανά τις ακτίνες της Σελήνης για διηπειρωτικούς πυραύλους, αλλά μπορεί να κάνει άλλο λάθος, να γελασθεί κατά άλλο τρόπο. Και τότε;

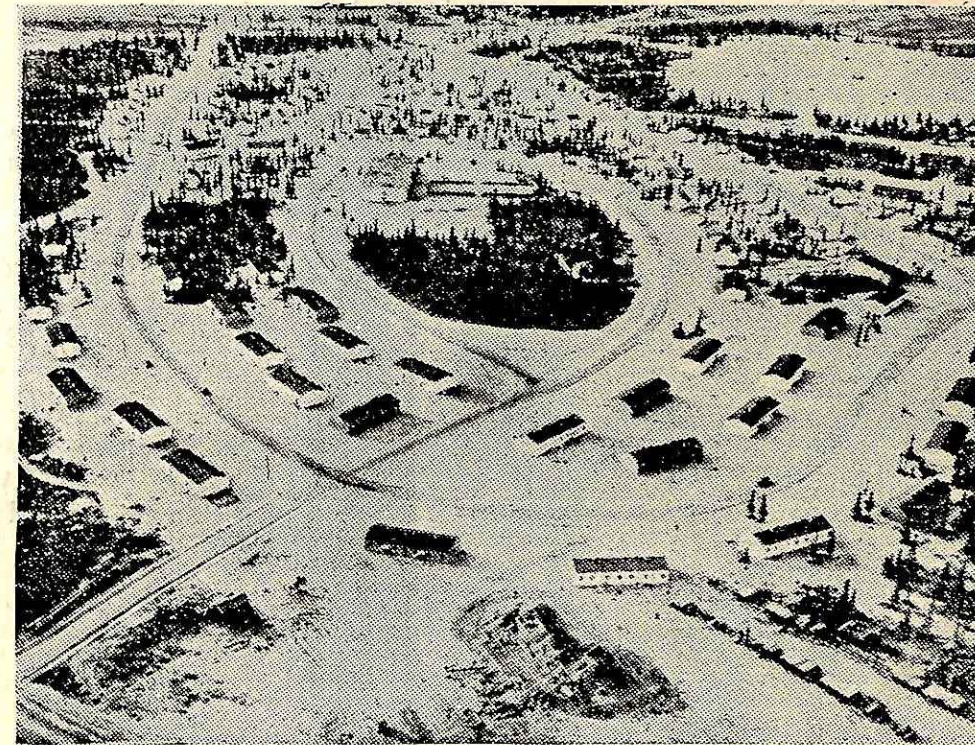
Το πρόβλημα των αντιποίνων

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ Τύπος βεβαιώνει ότι το δίδαγμα από το λάθος της Θούλης έχει ήδη δώσει καρπούς. Δίνει την πληροφορία — που δεν έχει διαφυσωθεί από την Ουάσινγκτον — ότι στο εξής δεν θα είναι δυνατό να εξαπολυθούν πυρηνικά αντίποινα παρά μόνον αν επισημανθούν σοβιετικοί πύραυλοι επάνω από το αμερικανικό έδαφος — όχι όπουδήποτε άλλο. Άλλα και πάλι, θα πρέπει να πρόκειται για αρκετούς πυραύλους, που ο αριθμός τους θα μαρτυρεί ότι υπάρχει επίθεση — και όχι για ένα πύραυλο, γιατί θα μπορούσε να επρόκειτο για δοκιμή του που έχει αποτύχει με συνέπεια την παρέκκλιση από την καθωρισμένη τροχιά. Γιατί κι' αυτό μπορεί να συμβεί: να γίνει δοκιμή ενός πυραύλου — και τέτοιες δοκιμές γίνονται συχνά — ο πύραυλος αυτός να παροκλινεί από την τροχιά του, να κατευθυνθεί προς την Αμερική, να επισημανθεί από τα ραντάρ και να δοθεί τότε η διαταγή για τα πυρηνικά αντί-

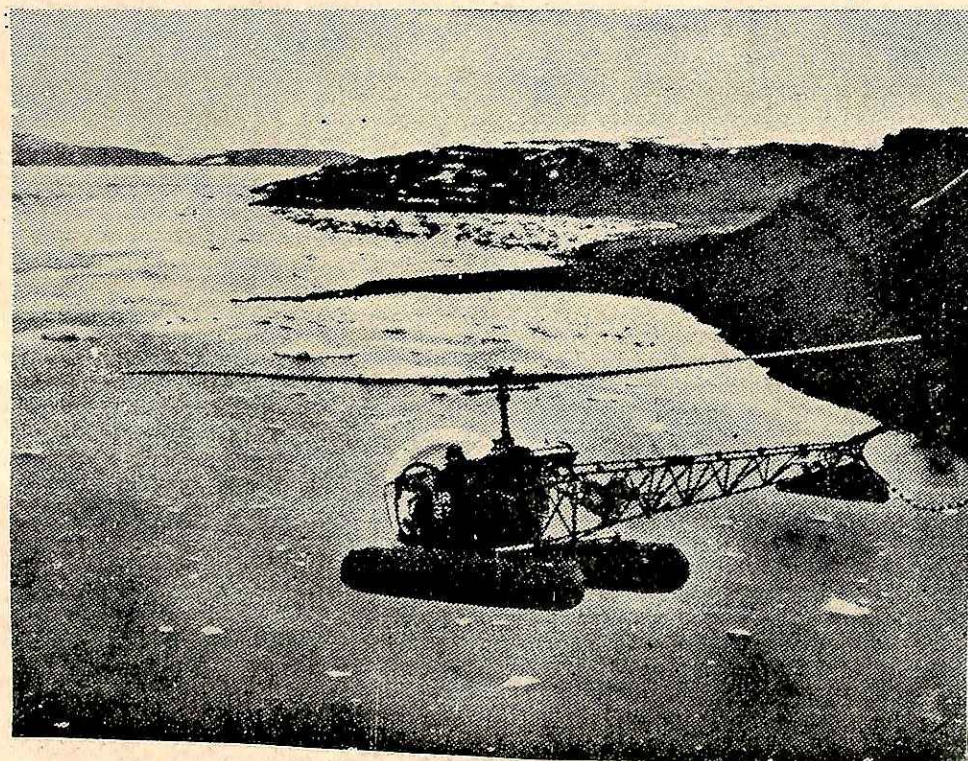
Οι ηλικίες κηλίδες και τ'αεροπορικά δυστυχήματα

Τι σχέση μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις ηλικίες κηλίδες και τα αεροπορικά δυστυχήματα; Η σουηδική αεροπορία πιτεύει πως υπάρχει κάποια σχέση, γι' αυτό και ανέλαβε να μελετήσει στατιστικώς τ'αεροπορικά δυστυχήματα και τις ατμοσφαιρικές μεταβολές καθώς και τις μεταβολές του γήινου μαγνητισμού που οφείλονται στην περιοδική εμφάνιση των ηλικιακών κηλίδων.

Στην αρχική τους φάση οι έρευνες θα περιορισθούν στη μελέτη της συχνότητας των ηλικιακών κηλίδων εν σχέσει με τη συχνότητα των σφαλμάτων που διαπράττουν οι πιλότοι στο χειρισμό του αεροπλάνου. Αν αποδειχθεί πως υπάρχει μιά σαφής στατιστική σχέση, τότε νέες έρευνες θα πρέπει να καθορίσουν και να εξηγήσουν τη φύση αυτής της επίδρασης των ηλικιακών κηλίδων στον ανθρώπινο οργανισμό.

Κοντά στην τεράστια αμερικανική βάση της Θούλης έχει κτισθεί μιά πραγματική πολιτεία για τους άνδρες που ύπη ρετούν στη βάση. Η πολιτεία αυτή τέρασε δραματικές στιγμές με το συναγερμό, ως ότου άποκαλυφθεί η αλήθεια.

Αμερικανικό ελικόπτερο πάνω από την περιοχή της Θούλης. Οι αεροπορικές περιπέλιες και ασκήσεις είναι διορκείς στη Θούλη. Ίσως αυτό να εξηγήει τη λανθάνουσα νευρικότητα που επικρατεί εκεί και που άπειλει κάθε στιγμή να προκαλέσει μοιραία λάθη.

με θερμοπυρηνικές (υδρογονικές) βόμβες. Τα αεροπλάνα ήταν έτοιμα γι' απογείωση και περίμεναν το σήμα.

Οι έφιαλτικές στιγμές

ΠΕΡΑΣΑΝ πέντε φθερά λεπτά. Στο Πεντάγωνο, η ανωτάτη στρατιωτική ήγασια περίμενε με έφιαλτική αγωνία τις ειδήσεις από τη Θούλη. Η Θούλη, όμως, δεν άπαντούσε. Οι ανώτατοι αξιωματικοί δεν ήξεραν τι να οικειοφούν. "Άλλοι φαντάζονταν ότι οι πρώτοι πύραυλοι — τί άλλο μπορούσαν να είναι, παρά σοβιετικοί; — θα είχαν ήδη πλήξει τους στόχους τους και η αεροπορική βάση της Θούλης θα είχε καταστραφεί. Και έπείμεναν ότι δεν χωρούσε ούτε η παραμικρή χρονοτριβή, γιατί κάθε καθυστέρηση στον αντίποινα θα σήμαινε εκμηδένιση όλων των πιθανοτήτων της αμερικανικής άμυνας. Οι περισσότεροι, όμως, ανώτατοι αξιωματικοί του Πενταγώνου, που κράτησαν την ψυχραιμία τους — η απλώς δεν μπορούσαν να πιστέψουν σε μιάν επίθεση που τίποτε δεν την προοίονιζε — υπέθεσαν ότι συνέβαινε κάποιο λάθος και επέτυχαν να μην παρθεί, χωρίς επίθεσάωση του σήματος, καμμιά άμηση απόφαση που θα έπαιζε με τη μοίρα του κόσμου. Και — έπείμεναν — η επίθεσάωση έπρεπε να ήταν απόλυτη, άδι-αμφισβήτητη. Και έπειδή το Πεντάγωνο δεν κατάρθωνε να έπικοινωνήσει με τη βάση της Θούλης με το υποβρύχιο καλώδιο που ένώνει τη Γροιλλανδία με την 'Αμερική, έπρεπε να έπιχειρήσει άμηση έπικοινωνία με τον ασύρματο. "Έπειτα από πέντε λεπτά — που φάνηκαν αιώνες — οι «ψύχραιμοι», οι «λογικοί» εί-χαν την πρώτη τους ίκανοποίηση:

«Το υποβρύχιο καλώδιο δεν λειτουρ-

γει, έλεγε η Θούλη, δεν υπάρχει, όμως, τίποτε νεώτερο σχετικά με τους πυραύλους. Προβάνουμε σ' έπαληθεύσεις, που θα χρειασθούν λίγο χρονικό διάστημα». Χρειάσθηκε μισή ώρα. Στο διάστημα αυτό τα βρμβαρδιστικά αεροπλάνα περίμεναν το σήμα ν' απογειωθούν, φορτωμένα με τις βόμβες τους. "Αλλά κανένας πύραυλος δεν έπληξε κανένα στόχο. Και όμως οι πύραυλοι έπρεπε να είχαν ήδη έκραγει στην 'Αμερική μέσα στην μισή αυτή ώρα. Τί είχαν απογίνει;

Τί είχαν απογίνει; "Απλούστατα, δεν υπήρχαν πύραυλοι. Μισή ώρα μετά την πρώτη έπικοινωνία του Πενταγώνου με τη Θούλη, η δεύτερη έστειλε στο πρώτο δυό έξηγήσεις που διέλυσαν την άγωνία και άπακατέστησαν την ήρεμία: οι «πύραυλοι» δεν ήταν παρά άπλά κύματα που είχαν άναυαυκλασθεί από τη Σελήνη, κοσμικοί «άντιλαλοι». "Όσο για τη διακοπή της έπικοινωνίας με το υποβρύχιο καλώδιο, δεν την είχαν προκαλέσει έχθρικές ένεργειες, αλλά ένα παγόβουνο: είχε κόψει το καλώδιο με το πέρασμά του.

'Η Σελήνη και το παγόβουνο

ΗΤΑΙΝ σούρουπο στη Γροιλλανδία και η πανσέληνος μόλις είχε άνατείλει, άβέσση πίσω από σύννεφα. Το ραντάρ, όμως, την «συνέλαθε» καθώς άνέβαινε άργα έπάνω από τα βουνά. Και στις όθόνες του, διαγράφηκε μιά μάζα από κηλίδες. Την ίδια στιγμή — μέσα σε κλάσμα δευτερολέπτου — ό ηλεκτρονικός έγκέφαλος — που άναλύει άδιάσκαπα τα σήματα που έμφανίζονται στις όθόνες του ραντάρ — έβγαλε το πόρισμά του: ήταν σήμηά από πυραύλους που με ταχύτητα 22.000 χιλιομέτρων την ώρα, προχωρούσαν από τη Σ.

"Ένωση προς τις 'Ην. Πολιτείες. 'Η Θούλη είδοποίησε το Πεντάγωνο με το υποβρύχιο καλώδιο — που μετά δύο λεπτά (τι σύμπτωση!) κόπηκε από το παγόβουνο. 'Η διακοπή αυτή ήταν έκείνη που άνησύχησε το Πεντάγωνο, γιατί η Θούλη δεν άπαντούσε στις κατείγουσες έρωτήσεις του — με το κομμένο πιά καλώδιο. "Έτσι δημιουργήθηκε η έντύπωση ότι η βάση της Θούλης είχε ήδη καταστραφεί από τους πυραύλους. Και έτσι δόθηκε το σύνθημα συναγερμού της βρμβαρδιστικής αεροπορίας. Δεν δόθηκε όμως — εύτυχώς — η διαταγή για την απογείωση, παρά την έπιμονή ώρισμένων άνωτάτων στρατιωτικών ήγετών, ιδίως της αεροπορίας. "Όστόσο δηλώθηκε επίσημα από το Πεντάγωνο ότι αν η βάση της Θούλης έπιβεβαίωνε την άρχική πληροφορία της — ότι, δηλαδή, είχαν έπισημανθεί πύραυλοι — θα δινόταν η διαταγή και 1.500 βρμβαρδιστικά θα ξεκινούσαν να ρίξουν Ισάριθμες πυρηνικές βόμβες στο σοβιετικό έδαφος, πριν άκόμα έκραγει κανένας πύραυλος στην 'Αμερική.

"Η μισή αυτή ώρα συναγερμού από λάθος άποκαλύπτει και ύπογραμμίζει — όπως γράφουν τώρα οι άγγλικές, γαλλικές και άμερικανικές έφημερίδες — τους κινδύνους που ένυπάρχουν στο σύστημα για την έπισήμανση έχθρικής έπιθέσεως, άφού είναι δυνατό, όπως άποδείχθηκε από την περίπτωση του ραντάρ της Θούλης, να γίνουν λάθη. Και τα έρωτήματα και τα προβλήματα που γενιούνται είναι φοβερά. "Ιδού μερικά: Μπορεί να δοθεί διαταγή για πυρηνικά αντίποινα μόνο και μόνο έπειδή ένα ραντάρ έπεσήμανε έχθρικούς «πυραύλους»; Είναι βέβαιο ότι οι «πύραυλοι» αυτοί είναι πύραυλοι και αν είναι πράγματι, ότι είναι σοβιετικοί; Δεν είναι τάχα δυνατό κάποια άλλη χώρα έκτός από τη Σ. "Ένωση — η Κίνα λ.χ. — να θέλει να προκαλέσει πόλεμο και να έξαπολύσει πυραύλους, που οι 'Αμερικανοί θα τους θεωρήσουν σοβιετικούς και θα άπαντήσουν άμέσως με πυρηνικά αντίποινα; Δεν είναι, επίσης δυνατό την «πρόκληση» αυτή να την κάνει ένα κράτος που θέλει να συντρίψει τη Σοβ. "Ένωση και, έπειδή αυτό δεν έχει τη δύναμη να το κάνει, να παρασύρει έσκεμμένα τις 'Ην. Πολιτείες σε πυρηνικό πόλεμο με τους Ρώσους;

Το σύστημα των ραντάρ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ φοβερά αυτά έρωτήματα δεν υπάρχει άκόμα, λέγεται όμως ότι ό κ. Κένεντυ θα έπιδιώξει ν' άναθεωρήσει όλόκληρο το «σύστημα έπισημάνσεως», ώστε να άποκλεισθεί στο μέλλον κάθε λάθος και κάθε παγίδα.

Σήμερα το σύστημα αυτό είναι η βάση της δυτικής άμυνας. 'Η άμερικανική βάση της Θούλης είναι ό πρώτος κι' ό μεγαλύτερος κρίκος σε μιάν άλυσίδα από σταθμούς ραντάρ που έχουν προορισμό να προειδοποιήσουν την 'Αμερική και γενικώτερα όλόκληρο τον δυτικό κόσμο ότι έχθρικοί πύραυλοι έχουν έπισημανθεί με κατεύθυνση προς δυσμάς και με ταχύτητα 22.000 χιλιομέτρων την ώρα. "Από την ώρα που θα έπισημανθούν οι πύραυλοι, ως την ώρα που θα έκραγούν δεν θα περάσουν παρά λίγα, ελάχιστα

λεπτά. Και τα ελάχιστα αυτά λεπτά πρέπει να είναι άρκετά για να κινηθεί με άστραταιία ταχύτητα η δυτική άμυνα και να έξαπολυθούν τα αντίποινα. Κάθε καθυστέρηση, έστω και ενός λεπτού, μπορεί να είναι μοιραία για τον δυτικό κόσμο. Οι κεραίες της Θούλης, που έχουν ύμους άρκετών δεκάδων μέτρων, είναι ίκανές να συλλαμβάνουν οποιοδήποτε σήμα και να το μεταδίδουν στις όθόνες. Οι ηλεκτρονικοί έγκέφαλοι «έρμηνεύουν» άμέσως τα σήματα και οι άπαντήσεις τους διαβιβάζονται άμέσως στο Πεντάγωνο. Μπορεί, όμως, να είναι άλάθητη αυτή η «έρμηνεία»; Στην περίπτωση που μάς άπασχολεί, η «έρμηνεία» των ηλεκτρονικών έγκεφάλων της Θούλης δεν άνέφερε μόνο ότι έπρόκειτο για «κατακλυσμό από διηπειρωτικούς πυραύλους, αλλά καθόριζε και την κατεύθυνσή τους: από άνατολών προς δυσμάς, από τη Σοβ. "Ένωση προς τις 'Ην. Πολιτείες! Το μεγάλο, λοιπόν, δί-δαγμα του λάθους της Θούλης είναι ότι οι τεχνικοί και οι στρατιωτικοί πρέπει να μάθουν να μην έχουν τυφλή έμπιστοσύνη στους ηλεκτρονικούς έγκεφάλους, που είναι, βέβαια, καταπληκτικές μηχανές, αλλά δεν είναι δυνατό να έξαρτάται απ' αυτούς η τύχη του κόσμου. Το ραντάρ της Θούλης δεν θα έκλάβει βέβαια ξανά τις άκτίνες της Σελήνης για διηπειρωτικούς πυραύλους, αλλά μπορεί να «κάνει έλλο λάθος, να γελασθεί κα' άλλο τρόπο. Και τότε;

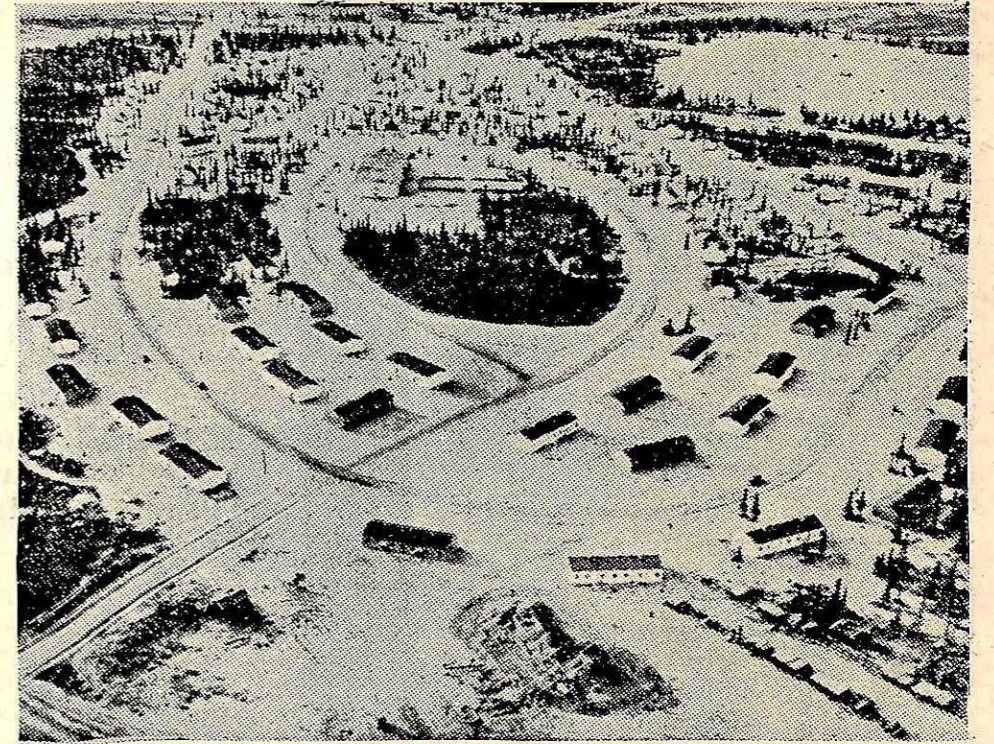
Το πρόβλημα των αντιποίνων

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ Τύπος βεβαιώνει ότι το δίδαγμα από το λάθος της Θούλης έχει ήδη δώσει καρπούς. Δίνει την πληροφορία — που δεν έχει διαφυσθεί από την Ουάσιγκτον — ότι στο έξης δεν θα είναι δυνατό να έξαπολυθούν πυρηνικά αντίποινα παρά μόνον αν έπισημανθούν σοβιετικοί πύραυλοι έπάνω από το άμερικανικό έδαφος — όχι άπουδήποτε άλλου. "Αλλά και πάλι, θα πρέπει να πρόκειται για άρκετούς πυραύλους, που ό αριθμός τους θα μαρτυρεί ότι υπάρχει επίθεση — και όχι για ένα πύραυλο, γιατί θα μπορούσε να έπρόκειτο για δοκιμή του που έχει άποτύχει με συνέπεια την παρέκκλιση από την καθωρισμένη τροχιά. Γιατί κι' αυτό μπορεί να συμβεί: να γίνει δοκιμή ενός πυραύλου — και τέτοιες δοκιμές γίνονται συχνά — ό πύραυλος αυτός να παρεκκλίνει από την τροχιά του, να κατευθυνθεί προς την 'Αμερική, να έπισημανθεί από τα ραντάρ και να δοθεί τότε η διαταγή για τα πυρηνικά αντί-

Οι ήλιακες κηλίδες και τ'αεροπορικά δυστυχήματα

Τί σχέση μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις ήλιακες κηλίδες και τα αεροπορικά δυστυχήματα; 'Η σουηδική αεροπορία πιτεύει πως υπάρχει κάποια σχέση, γι' αυτό και άνέλαβε να μελετήσει στατιστικώς τ' αεροπορικά δυστυχήματα και τις άτμοσφαιρικές μεταβολές καθώς και τις μεταβολές του γήινου μαγνητισμού που οφείλονται στην περιοδική έμφάνιση των ήλιακών κηλίδων.

Στην άρχική τους φάση οι έρευνες θα περιορισθούν στη μελέτη της συχνότητας των ήλιακών κηλίδων εν σχέση με τη συχνότητα των σφαλμάτων που διαπράττουν οι πιλότοι στο χειρισμό του αεροπλάνου. "Αν άποδειχθεί πως υπάρχει μιά σαφής στατιστική σχέση, τότε νέες έρευνες θα πρέπει να καθορίσουν και να έξηγήσουν τη φύση αυτής της έπιδράσεως των ήλιακών κηλίδων στον ανθρώπινο οργανισμό.

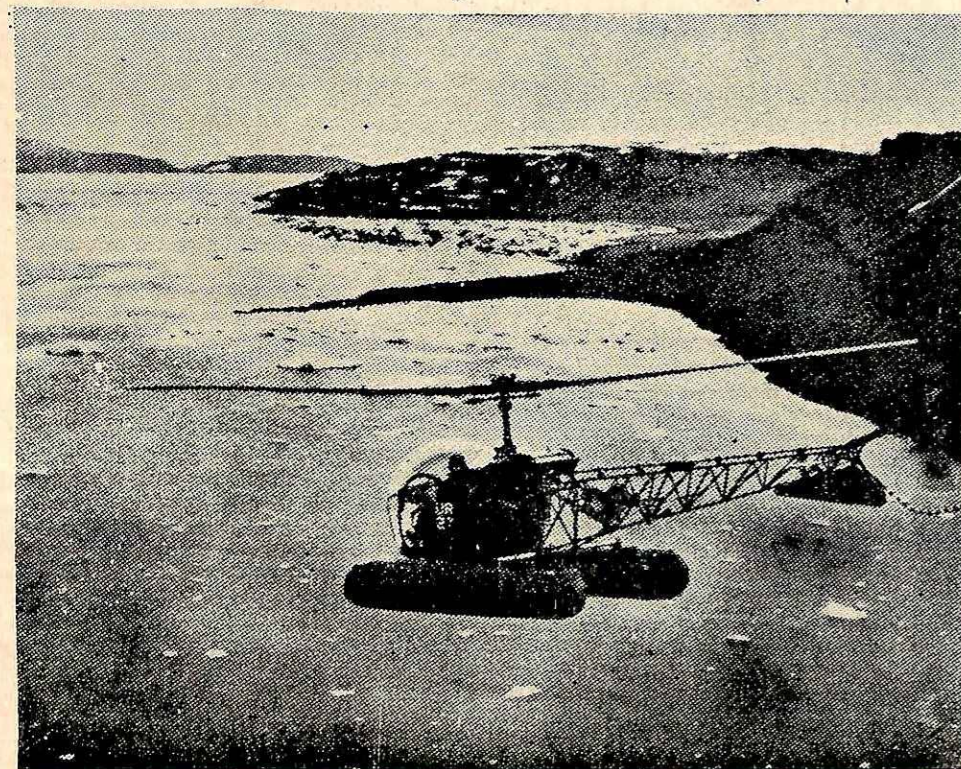
Κοντά στην τεράστια άμερικανική βάση της Θούλης έχει κτισθεί μιά πραγματική πολιτεία για τους άνδρες που ύπη ρετούν στη βάση. 'Η πολιτεία αυτή πέ-ρασε δραματικές στιγμές με το συναγερμό, ως ότου άποκαλυφθεί η άλήθεια.

ποινα χωρίς να υπάρχει σοβιετική επίθεση. Το λάθος αυτό θα είναι τρομακτικό.

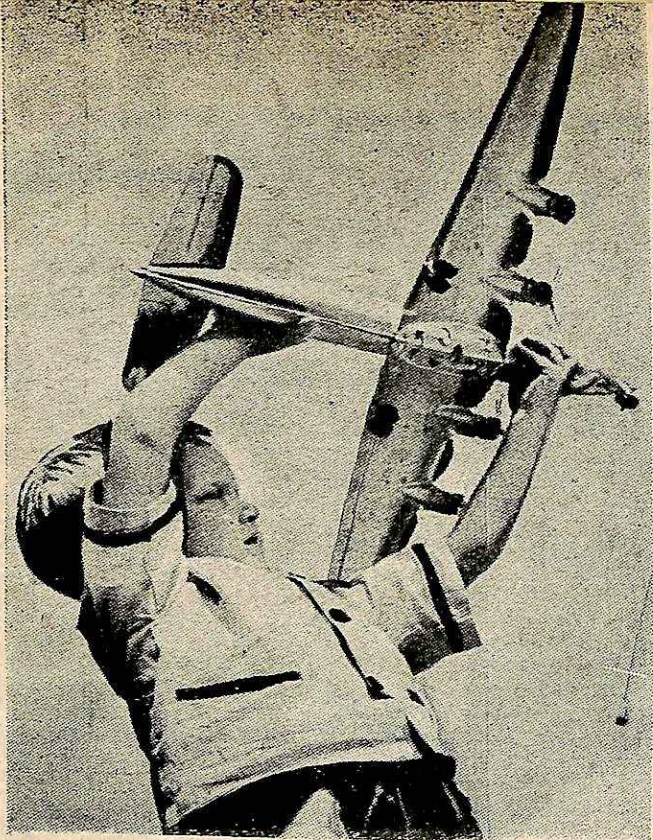
Δεν άπέχει, βέβαια, πολύ η μέρα που η πρόσδος της πολεμικής τεχνικής θα έπιτρέψει να καταστρέφεται ένας πύραυλος στον άέρα, πολύ πριν πλησιάζει στο στόχο του. Τότε ό κίνδυνος πολέμου από λάθος θα έλαττωθεί πάρα πολύ. Κανένα, όμως, σύστημα άμυνας δεν είναι άκετό για να μπορεί να έμποδίσει τρομακτικές άπώλειες σε ανθρώπινη ζωή και σε ύλικά άγαθά στις χώρες που θα ύποστούν επίθεση, αν ένα κράτος έπιτεθεί άφηνιδιαστικά. Γι' αυτό μένει άλυτο άκόμα στο Πεντάγωνο το πρόβλημα αν τα πυρηνικά αντίποινα πρέπει να έξαπολυθούν μόλις έπισημανθούν έχθρικοί πύραυλοι έπάνω από το άμερικανικό έδαφος ή άφού έκραγούν — τουλάχιστον οι πρώτοι — στους στόχους τους. 'Η τελική λύση του προβλήματος αυτού άναμένεται τώρα ότι θα δοθεί από το νέο Πρόεδρο κ. Κένεντυ, όταν άνσλάβει τα καθήκοντά του και μελετήσει όλα τα σχετικά στοιχεία.

ΣΤΟ μεταξύ η 'Αμερική άντιμετωπίζει, σε «έθνηκη κλίμακα», μιά ύπόγεια ζωή σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου. Το σχέδιο αυτό θα πραγματοποιηθεί, ώστόσο, όχι άμέσως, αλλά μόνον αν άποτύχουν οι διαπραγματεύσεις για τον άφοπλισμό και ένταθούν οι πυρηνικοί έξοπλισμοί. Το σχέδιο προβλέπει ότι, σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου, έξη δυτικές πολιτείες των 'Ην. Πολιτειών θα «καταστραφούν σχεδόν όλόκληρωτικά. Μιά μόνη σωτηρία ύπάρχει: να κτισθούν όλόκληρες πόλεις — έργοστάσια, κατοικίες, καταστήματα — βαθιά κάτω από τη Γη. Να οργανωθεί, δηλαδή, μιά σχεδόν άποκλειστικά ύπόγεια ζωή, μιά έπιβίωση που θα έπείρεπε, όταν τελείωνε ό πόλεμος, την έπάνοδο σε μιά μορφή «κανονικής» ζωής στην επιφάνεια της Γης μέσα σε δέκα χρόνια. Γιατί, όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, μιά πυρηνική επίθεση, έστω και σε «μικρή κλίμακα», θα σκότωνε τουλάχιστον 60.000.000 άνθρωπους και θα τσάκιζε το ήθικό του πληθυσμού. Μόνο η ύπόγεια ζωή θα ήταν η σωτηρία. "Αλλά η έπάνοδος στην επιφάνεια δεν θα μπορούσε να γίνει μόλις θα τελείωνε ό πόλεμος — γιατί η ραδιενέργεια θα ήταν έπικίνδυνη για τη ζωή. Θα έπρεπε να περάσουν δέκα χρόνια.

Αυτή είναι η έφιαλτική εικόνα που θα παρουσίαζε ό κόσμος έπειτα από ένα πυρηνικό πόλεμο. Και ένας τέτοιος πόλεμος, έστω κι' αν δεν τον θέλει κανένας, θα μπορούσε να έκραγει όποιαδήποτε στιγμή από μοιραίο λάθος ενός ηλεκτρονικού έγκεφάλου. Οι θαυμαστές μηχανές που έχει έπινοήσει ό άνθρωπος έχουν τη δύναμη να προκαλέσουν τον ομαδικό θάνατό του.

'Αμερικανικό έλικόπτερο πάνω από την περιοχή της Θούλης. Οι αεροπορικές περιπαλίες και άσκήσεις είναι διαρκείς στη Θούλη. "Ισως αυτό να έξηγει τη λανθάνουσα νευρικότητα που έπικρατεί εκεί και που άπειλεί κάθε στιγμή να προκαλέσει μοιραία λάθη.

Ο μαγικός κόσμος τῶν παιχνιδιῶν ἀποτελεῖ ἕναν ἀσυναγώνιστο μαγνήτη γιὰ τὰ παιδιά ὅλου τοῦ κόσμου. Οἱ σύγχρονοι κατασκευασταὶ παιδικῶν παιχνιδιῶν ἔχουν ἀντικαταστήσει τὸν ἀρχέγονο Ἀη-Βασίλη, καὶ προσφέρουν στὰ σημερινὰ παιδιά ὅλες τὶς σύγχρονες τελειοποιήσεις στὸν τομέα τῆς τεχνικῆς, ὥστε νὰ τὰ κάνουν νὰ ξαναζοῦν στὸν κοσμο τῆς γοητείας καὶ τῆς μαγείας πὺ ἔπλασαν γιὰ χάρη τους ὁ Ἀντερσεν κι' ὅλοι οἱ παραμυθάδες τῶν αἰῶνων...

Ο κόσμος τῆς γοητείας καὶ τῆς μαγείας

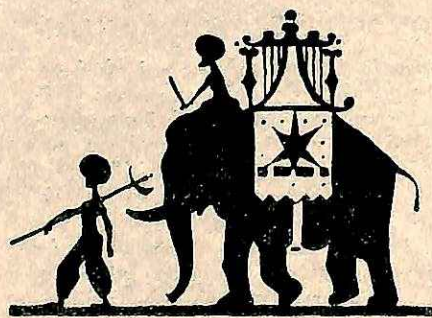
Ἰστερα ἀπὸ τὸν ἀρχέγονο Ἀη-Βασίλη ἕως τὶς θαυμαστὲς δημιουργίες τῶν μεγάλων παραμυθᾶδων τοῦ αἰῶνος.

Ο ΑΝΤΕΡΣΕΝ ΚΑΙ Ο ΠΙΝΟΚΙΟ

ΤΟΥ ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ

Ο ΚΟΣΜΟΣ τῶν παιχνιδιῶν καὶ ὁ κόσμος τῶν παιδιῶν βρίσκονται πάλι στὸ προσκήνιο τῆς ἐπικαιρότητας τοῦτες τὶς μέρες. Καὶ σὲ θέση ἀμοιβαίας κατανόησης, θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε. Ἄν εἶχαν ψυχὴ τὰ παιχνίδια, θὰ καταλάβαιναν κι' αὐτὰ τὰ παιδιά, ὅπως τὰ καταλαβαίνουν καὶ κείνα. Οἱ τελευταῖες μάλιστα βελτιώσεις καὶ ἐπινοήσεις στὸν τομέα τῆς βιομηχανίας τοῦ παιχνιδιοῦ, τοὺς ἔχουν προσδώσει τέτοια τελειότητα, ὥστε νὰ νομίζει κανεὶς πὺς ἔπαψαν νὰ εἶναι τ' ἄψυχα ἄθυμα, ἀλλὰ ἀπόκτησαν κι' αὐτὰ τὴν ψυχὴ πὺς τοὺς ἔλειπε.

Ο Ἀντερσεν, ὁ μεγαλύτερος παραμυθᾶς τῶν αἰῶνων, δάξει τὸ μολυβένιο στρατιωτικὸ του στὸ ὄμωμο παραμυθι του, νὰ μιλάει, νὰ περπατάει, νὰ σκέπτεται, νὰ συγκινεῖται, ἄκόμα καὶ νὰ ἐρωτεύεται μὲ μιὰ χορεύτρια. Θὰ μπορούσε νὰ πει κανεὶς πὺς ὁ μολυβένιος αὐτὸς ἦρας τοῦ Ἀντερσεν στάθηκε ἕνας μακρυνὸς πρόδρομος καὶ ἕνα πολύτιμο πρότυπο γιὰ τοὺς σύγχρονους κατασκευαστὲς μηχανικῶν παιχνιδιῶν, πὺ τὰ προκίζουν μὲ τέτοιες ιδιότητες καὶ ἰκανότητες, ὥστε νὰ μοιάζουν μὲ ἀθύπαρκτες ζωντανὲς ὑπάρξεις, νὰ μὴν εἶναι πιά τὰ ἄψυχα καὶ ἀδιάφορα ἄθυμα πὺς ξέραμε ὡς τώρα. Ο Πινόκιο πάλι,

ὁ πασίγνωστος ἦρας τοῦ Κάρλο Λορεντσίνι, πὺ ὁ κύρ - Κεράσης, ὁ μαρραγγός, τὸν ἔφτιαξε ἀπὸ ἕνα κομμάτι ξύλο καὶ μπορούσε νὰ μιλάει, νὰ γελάει καὶ νὰ κλαίει σὰν παιδί, τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἕνα σύγχρονο μηχανικὸ παιχνίδι, πὺ μὴν μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ θαυμάσια ἀπὸ ἕναν ἐμπνευσμένο κατασκευαστὴ παιδικῶν παιχνιδιῶν;

Ἡ πρόοδος τῆς παιχνιδιοτεχνικῆς ἔχει φτάσει σήμερα σὲ τέτοιο καταπληκτικὸ σημεῖο, πὺ οἱ ἔννοιες τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ παιχνιδιοῦ νὰ συμπλέκονται τόσο πολὺ ἀναμεταξύ τους, πὺ νὰ μὴν μπορεῖς νὰ τὶς ξεχωρίσεις. Μιὰ κούκλα λ.χ. τοῦ 1960, πὺ ὁ ἐσωτερικὸς μηχανι-

σμός τῆς τῆς ἐπιτρέπει νὰ μιλάει, νὰ περπατάει, νὰ κουνάει τὰ μεγάλα τῆς μάτια καὶ νὰ σὲ παρακολουθεῖ ἀπ' ὅπου κι' ἂν στέκεσαι — τέτοιες «κούκλες - θαύματα» ἐπιδείχθηκαν στὴ φετινὴ διεθνὴ ἔκθεση τῆς Νυρεμβέργης, πὺ δὲ καὶ θεωρεῖται σὰν «ἀκρόπολις» τῶν παιχνιδιῶν — μιὰ κούκλα, λοιπόν, πὺ κάνει μὲ δυὸ λόγια ὅλες τὶς αὐθόρμητες κινήσεις ἐνὸς παιδιοῦ, ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνστικτώδεις ὡς τὶς πιὸ περίπλοκες, δὲν παραλλάζει συχνὰ ἀπὸ ἕνα παιδί μὲ σάρκα καὶ ὀστά. Μόνο πὺ τῆ σάρκα ἐδῶ τὴν ἔχει ἀντικαταστήσει ἡ ἐλαστικὴ μᾶζα τῆς πολυαιθυλίνης καὶ τὰ ὀστά ἡ συνθετικὴ ρητίνη τῆς πολυστερίνης. Ἔχεις, δηλαδή, μπροστὰ σου μιὰ κούκλα ζωντανή, ὀλοζώντανη. Καὶ ἡ μικρούλα πάλι πὺ ἔχει σταθεῖ καὶ χαζεύει στὸ βάθος τῆς βιτρίνας τῆ μαγικῆ αὐτῆς κούκλας, ἔτσι καθὼς ἔχει περιέλθει, κολώντας τὸ μουτράκι τῆς στὸ κρύσταλλο τῆς βιτρίνας σὲ κατάσταση ἀπόλυτης ἀκίνησας καὶ ἐκστάσεως, παίρνει τὴν ἴδια ὥρα τὴν ὄψη ἐνὸς ἄψυχου παιχνιδιοῦ...

Παλιὰ καὶ σύγχρονα παιχνίδια

ΕΜΑΤΕΣ τοῦτο τὸν καιρὸ — τὴν περίοδο τῶν ἑορτῶν — οἱ βιτρίνες τῶν διαφόρων καταστημάτων ἀπὸ παιχνίδια. Οἱ κατασκευαστὲς τοὺς — πὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὴ μορφὴ τῆς οἰκοτεχνίας, γιὰ νὰ μποῦν στὴν ἀκόλουθη μορφὴ τῆς βιοτεχνίας καὶ νὰ καταλήξουν στὴ μεγάλη λεωφόρο τῆς βιομηχανίας — ἔχουν ἀντικαταστήσει σήμερα ὀλοκληρωτικὰ κι' ὀριστικὰ τὸν Ἀη Βασίλη στὴ δουλειὰ του. Οἱ κομινάδες τῶν σπιτιῶν, ἀπ' ὅπου τρύπωνε κάθε παραμονὴ Πρωτοχρονιάς ὁ συμπαθέστατος αὐτὸς Καίσαρεῖτης Ἄγιος, γκρεμίστηκαν, γιὰ νὰ δώσουν τὴ θέση τους σὲ βιομηχανικὲς

ὕψικαμίνους πὺ παράγουν κάθε εἶδος παιχνιδιοῦ.

Μιὰ καὶ μιλάμε γιὰ τὸν Ἀη Βασίλη, θυμήθηκα τώρα ἕνα σχετικὸ πρωτοχρονιατικὸ παραμύθι: «Κάποτε, λέει, ἀρρώστησε ὁ Ἄγιος τῶν παιχνιδιῶν. Καὶ κείνη τὴ χρονιά ὁ παιδὸσκοπος κινδύνεψε νὰ μείνει χωρὶς παιχνίδια. Μὰ εἶδε κι' ἔπαθε ὁ καὺμένος ὁ Ἀη Βασίλης γιὰ νὰ προφτάσει νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἰσορροπία πὺ εἶχε διαταραχθεῖ στὸν κόσμο τῶν παιχνιδιῶν καὶ, παράλληλα, νὰ ξαναφέρει τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τῶν παιδιῶν ὅλου τοῦ κόσμου πὺ περίμεναν τὰ παιχνίδια ἀπὸ τὰ χεῖρα του. Οἱ σύγχρονοι ὅμως Ἀη Βασίληδες — οἱ κατασκευαστὲς τῶν παιχνιδιῶν — δὲν διατρέχουν τὸν κίνδυνο ν' ἀρρωστήσουν. Οἱ βιοτεχνίες τους καὶ τὰ εἰδικὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς παιχνιδιῶν σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἄλλωστε, ἐργάζονται νυχθημερὸν τοὺς τελευταίους μῆνες κάθε χρόνου, γιὰ νὰ προφτάσουν τὶς ἀνάγκες τοῦ παιδὸσκομου σὲ παιχνίδια.

Γιὰ τὸ παιχνίδι στάθηκε πάντοτε ἕνα εἶδος πρώτης ἀνάγκης γιὰ τὸ παιδί. «Οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὄτου φάνη...». Οἱ πρώτες — πρώτες ρίζες του χάνονται στὰ βάθη τῶν αἰῶνων. Ἀκόμα καὶ στὴ λιθινὴ ἐποχὴ, τὰ παιδιά τῶν μακρυνῶν ἐκείνων προγόνων μας θὰ πρέπει νὰ εἶχαν τὰ παιχνίδια τους, στὴν πιὸ πρωτόγονη, φυσικὰ, μορφὴ τους. Δὲν μιλάμε γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Ρωμαίους, πὺ τὰ εἶχαν ἀναγάγει σὲ περίεμπτη θέση. Οἱ σημερινὲς κούκλες, τὰ παιδικὰ ἄμαξάκια, τ' ἄλογάκια μὲ τὶς ρόδες, οἱ ρόμβοι καὶ οἱ κύβοι, τὰ σύγχρονα μεκανὸ καὶ οἱ μηχανοκίνητοι Φασουλῆδες, θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουν τοὺς μακρυνὸς προγόνους τους στὶς πλαγῶνες καὶ στὶς ἀμαξίδες, στὰ προχέλατα ἵππάρια, στοὺς στρόμβους καὶ τὰ νευρόσπαστα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἡ Δύση πάλι, στοὺς αἰῶνες πὺ ἀκολούθησαν, στὰ πρότυπα αὐτὰ στηρίχθηκε, γιὰ νὰ τοὺς προσδώσει τὴν ἀναγκαῖα τελειοποίησι καὶ νὰ τὰ φέρει στὸ βασίλειο τῆς τελειότητος πὺ ξέρομε σήμερα. Καὶ οἱ Ἀσιατὲς ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν θαυμαστὲς ἐπινοήσεις παιχνιδιῶν, πὺ σὲ πολλὰ ἀποτελοῦν πρότυπα τῶν ἀντιστοιχῶν σημερινῶν. Ἀκόμα καὶ οἱ ἄγριοι καὶ οἱ ἀπολίτιστοι λαοί, μὰς προσφέρουν ἐνδιαφέροντα δημιουργήματα στὸν τομέα τοῦ παιχνιδιοῦ. Πράγμα πὺ ἐπιβεβαιώνει τὸ πόσο ἦταν ἀνεκάθεν ἀπαραίτητο τὸ παιχνίδι γιὰ τὸ παιδί. Καὶ ὁ μικρὸς πὺ παίζει σήμερα πόλεμο μὲ τὰ μολυβένια στρατιωτικὰ του, καλὸ θὰ εἶναι νὰ ξέρει πὺς τὰ διασκεδαστικὰ αὐτὰ ἄθυμα γεννήθηκαν στὴν ἐποχὴ πὺ βασίλευε στὴ Γαλλία ὁ Λουδοβίκος ὁ 10ος — ὁ Ἄγιος Λουδοβίκος, ὅπως τὸν θέλει ἡ ἱστορία — καὶ εἶχαν γιὰ πρότυπό τους τοὺς σταυροφόρους ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ.

ΠΟΛΛΑ παιχνίδια καὶ ἐφέτος στὶς βιτρίνες τῶν καταστημάτων. Τεχνητοὶ παράδεισοι, πὺ καλοῦν τὰ παι-

Ἀπὸ τὴν ἔκθεση ἑλληνικοῦ παιχνιδιοῦ στὸν Ἐθνικὸ Ὄργανισμὸ Ἑλληνικῆς Χειροτεχνίας.

διὰ στὸ ὄνειρο καὶ στὴν ἐκσταση. Οὐρὲς κάνει τοῦτες τὶς μέρες ὁ παιδὸσκοπος μπροστὰ τους. Ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι δὲν πάνε πίσω. Ἐχουν, βέβαια, τὴ δικαιολογία πὺς πηγαίνουν ἐκεῖ γιὰ νὰ διαλέξουν τὰ παιχνίδια πὺ θ' ἀγοράσουν γιὰ τὰ παιδιά τους — ἄλλο ἂν βρίσκουν τὴν εὐκαιρία νὰ τὰ χαζέψουν κι' αὐτοὶ μ' ὅλη τους τὴν ἀνεση καὶ νὰ παραδοθοῦν σὲ νοσταλγικὲς ἀναδρομὲς, πὺ τοὺς γυρίζουν πίσω στὰ παιδικὰ τους χρόνια. Κι' ἐδῶ ἀνασκαπτεῖ ἕνα ζήτημα πὺ ἀπασχολεῖ τόσο τοὺς κατασκευαστὲς παιχνιδιῶν, ὅσο καὶ κείνους πὺ ὀσολοῦνται μὲ τὴν παιδικὴ ψυχολογία, τοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονες καὶ παιδαγωγούς.

Εἶναι, τάχα, κατάλληλοι οἱ μεγάλοι γιὰ ν' ἀγοράζουν παιχνίδια γιὰ τοὺς μικροὺς, Μιὰ ἔρευνα πὺ ἐγίνε τελευταῖα στὸ Παρίσι, ἀπέδειξε πὺς οἱ γονεῖς δὲν εἶναι πάντα οἱ πιὸ κατάλληλοι γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ. Οἱ εἰδήμονες λένε πὺς, ὅταν οἱ γονεῖς ἀγοράζουν παιχνίδια γιὰ τὰ παιδιά τους, τὰ βλέπουν συνήθως μὲ τὰ μάτια τοῦ μεγάλου. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, τὰ παιδιά νὰ ἀπογοητεύονται τὶς πιὸ πολλές φορές μὲ τὰ παιχνίδια πὺ τοὺς ἀγοράζουν. Τὰ σπάζουν γρήγορα ἢ τὰ παρατοῦν σὲ λίγες μέρες, γιατί, ἀπλοῦστατα, δὲν τὰ βρίσκουν τοῦ γούστου τους. Ἀπὸ 1060 παιδιά πὺ ρωτήθηκαν σχετικά, μόνο τὰ 455 ὄηλωσαν πὺς τὰ ἱκανοποιούσαν τὰ παιχνίδια πὺ τοὺς εἶχαν ἀγοράσει, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα ἦταν πολὺ ἀύστηρα στὶς κριτικές τους γιὰ τὴν ἐκλογὴ πὺ εἶχαν κάνει οἱ γονεῖς τους γιὰ λογαριασμό τους.

Ἐνας πισσιρικός ἐπτά χρονῶν ζητοῦσε ἐπιμονὰ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του νὰ τοῦ ἀγοράσουν μιὰ ξανθὰ κούκλα καὶ ἕνα ἐξάσφαιρο καουμπόικο πιστόλι μὲ συν-

Καὶ χαμογελώντας ὁ ψυχίατρος, πρόσθεσε: — Σὰς εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑποπτευθεῖτε αὐτὲς τὶς δυὸ τόσο ἀντίθετες ἐπιθυμίες τοῦ παιδιοῦ σας, γιὰτί καὶ σεις, ὅπως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινούς γονεῖς, δὲν ἔχετε τὸν καιρὸ νὰ ζήσετε κοντὰ στὰ παιδιά σας, νὰ παίξετε μαζί τους, νὰ καταλάβετε ποῖες εἶναι οἱ ἀνάγκες του, τὰ ἐνδιαφέροντά του, οἱ φυσικὲς καὶ ψυχικὲς παρορμήσεις του...

Γιὰτὶ δὲν εἶναι λίγοι οἱ γονεῖς πὺ κολακεύονται νὰ πιστεύουν πὺς διαθέτουν τὴν ἀπαιτούμενη παιδαγωγικὴ πεί-

τέφνια λαθή. Ἐκείνοι στὴν ἀρχὴ τὸ πήραν γιὰ ἰδιοτροπία τοῦ παιδιοῦ καὶ προσπάθησαν νὰ τὸ ἀποτραβήσουν ἀπὸ τὴν περιεργὴ καὶ ἀλλοπρόσραλη αὐτῆς ἐκλογῆς του, προτεινοντάς του ἕνα σωρὸ ἄλλα παιχνίδια. Τὸ πήγαν σ' ἕνα κατάστημα παιχνιδιῶν, γιὰ νὰ δεῖ τὰ ηλεκτρονικὰ τραινάκια καὶ αὐτοκινητάκια, τὰ διάφορα μεκανὸ καὶ ἀεροπλανάκια, μ' ἄλλα λόγια, ὅλα ἐκεῖνα τὰ παιχνίδια πὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐνδιαφέρουν ἕνα παιδί τῆς ἡλικίας του. Ὁ πισσιρικός ὅμως ἔμεινε ἀσυγκίνητος καὶ ἐπέμενε στὸ ἀρχικὸ αἶτημά του — στὴν κούκλα καὶ στὸ πιστόλι. Ἡ ἐπιμονὴ του αὐτῆ ἀνησύχησε τοὺς γονεῖς του. Γιὰτὶ διέκριναν στὸ παιδί τους δυὸ ἀλληλοσυγκρούμενες ιδιότητες: τὴ θηλυπρέπεια ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, τὴ βιασιότητα καὶ ἐπιθετικότητα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ εἰδικὸς ψυχίατρος ὅμως στὸν ὀποῖο ἀναγκάστηκαν νὰ καταφύγουν, τοὺς καθησύχασε.

— Ἀγοράστε στὸ παιδί σας τὴν κούκλα καὶ τὸ πιστόλι πὺ σὰς ζητάει, τοὺς εἶπε. Δὲν βρίσκω τίποτε τὸ ἀνησυχητικὸ στὶς τόσο ἀντίθετες ἐπιθυμίες τοῦ παιδιοῦ σας. Ἡ κούκλα θὰ τοῦ ἱκανοποιήσει τὸ συναίσθημα τῆς σπογγῆς καὶ τῆς ἀγάπης πὺ τὸ πλημμυρίζει καὶ γυρεύει νὰ ἐκδηλωθεῖ. Κι' ὅσο γιὰ τὸ πιστόλι, αὐτὸ τὸ χρειάζεται γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει ἕνα ἄλλο συναίσθημα του: τὸ συναίσθημα τῆς σιγουρίας, τῆς ἀσφάλειας, πὺ τοῦ εἶναι τόσο ἀπαραίτητο.

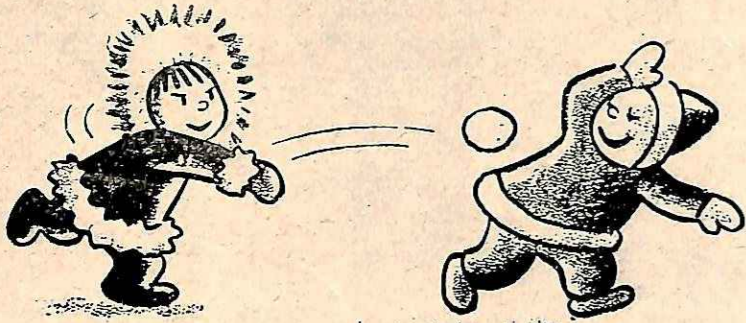
Καὶ χαμογελώντας ὁ ψυχίατρος, πρόσθεσε: — Σὰς εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑποπτευθεῖτε αὐτὲς τὶς δυὸ τόσο ἀντίθετες ἐπιθυμίες τοῦ παιδιοῦ σας, γιὰτί καὶ σεις, ὅπως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινούς γονεῖς, δὲν ἔχετε τὸν καιρὸ νὰ ζήσετε κοντὰ στὰ παιδιά σας, νὰ παίξετε μαζί τους, νὰ καταλάβετε ποῖες εἶναι οἱ ἀνάγκες του, τὰ ἐνδιαφέροντά του, οἱ φυσικὲς καὶ ψυχικὲς παρορμήσεις του...

Γιὰτὶ δὲν εἶναι λίγοι οἱ γονεῖς πὺ κολακεύονται νὰ πιστεύουν πὺς διαθέτουν τὴν ἀπαιτούμενη παιδαγωγικὴ πεί-

ρα και δηλώνουν εγωιστικά και τελεσίδικα:

— Ν' αγοράσω στο γιό μου πιστόλι - παιχνίδι; Ποτό! Για ποιο λόγο; Για να του αναπτύξω στην ψυχή εγγληματικά ένστικτα; 'Ο συνταγματισμός του με τους γκάγκστερς και τους διάφορους πολεμοχαρείς ιππότες — τύπου Ράμπεν Χούντ, Ζαρό, Νταϊβ Κράκετ — θα καλλιεργήσει μέσα του τα συναισθήματα της βίας και του μίσους.

— 'Όστόσο, οι περισσότεροι από τους

είδικους ψυχολόγους και τους επιστήμονες παιδαγωγούς διαφωνούν επί του προκειμένου. Πιστεύουν πως τα πιστόλια είναι... απαραίτητα για τη φυσιολογική ανάπτυξη του αγοριού. "Άλλωστε, κι' αν ακόμα δεν του τ' πάρεις του παιδιού σου τ' πιστόλι ή τ' σπαθί που σου γυρεύει, θά τ' φτιάξει μόνο του, έστω και από ξύλο! Γιατί τ' παιδί αισθάνεται την ανάγκη να ταυτίσει τον εαυτό του με κάποιον ήρωα. Στους γονείς πέφτει ένα άλλο χρέος: να περιορίσουν σε επιτρεπτά όρια την άχαλινωτη φαντασία του. 'Η αντίθετη τακτική, θά κάνει δυστυχισμένους όλους — τόσο τ' παιδί, όσο και τους γονείς.

Μιά εξαίρεση στον κανόνα

ΑΝ τ' αφησαν τ' παιδί να διαλέξει μόνο του τ' παιχνίδια που τ' του ταιριάζουν, που βρίσκουν άμεση ανταπόκριση στην ψυχοσύνθεσή του, τ' πράγματα θά ήταν διαφορετικά. 'Εδώ όμως προκύπτει και ένα άλλο πρόβλημα, που δεν λύνεται εύκολα. 'Υπάρχουν γονείς, που ενώ καταλαβαίνουν από παιδική ψυχολογία και βρίσκουν πως θά ήταν καλύτερα να κάνουν μόνο τους τ' παιχνίδια τ' έκλογη των παιχνιδιών — γιατί δεν θά τ' δοούν με τ' μάτια του μεγάλου, θά τ' οδηγήσει μονάχα τ' δικό τους γούστο ως αυτά, δεν θά έχουν να αντιμετωπίσουν, όπως οι μεγάλοι διώματα παρελθόντος, που τους παρασύρουν μοιραία πρὸς τ' παιχνίδια που ε-παιζαν κι' αυτοί όταν ήταν παιδιά — 'Ενώ, λοιπόν, αντιλαμβάνονται τις αδυναμίες και τ' συμπλέγματα που τ'ους δυναστεύουν και τους έπηρεάζουν, ωστόσο καταλήγουν να κάνουν αυτοί κι' όχι τ' παιδιά τους τ' έκλογη των παιχνιδιών τους. Και τ' αίτια στην προκειμένη περίπτωση είναι καθαρά οικονομικά. Γιατί τ' μάτια των παιδιών είναι φυσικό να έλκυσθουν, μόλις βρεθούν μέσα σ' ένα όργιο παιχνιδιών από τ' πιο όμορφα και, φυσικά, τ' πιο ακριβά παιχνίδια. Οι οικονομικές όμως δυνατότητες του πατέρα ή τ'ς μητέρας είναι περιο-

ρισμένες. Και παρ' όλο τὸν κίνδυνο που διατρέχουν να μὴ ικανοποιηθούν, όπως έβλεπαν, τ'ς ιδιαίτερες επιθυμίες των παιδιών τους, αναγκάζονται να τ'ους αγοράσουν μόνοι τους τ' παιχνίδια που θά τ'ους χαρίσουν...

Τὰ λάθη τὼν κατασκευαστῶν

ΠΕΦΤΟΥΝ σὲ λάθη οι γονεὶς στὴν έκλογη τὼν παιχνιδιών που πρόκειται να χαρίσουν στὰ παιδιά τους, γιατί έχουν, οἱ πὶο πολλοί, τὸν ἀλόγιστο

εγωισμό να πιστεύουν πως τὰ ξέρουν όλα, ἐνὸς συνήθως ξέρουν τόσο ἐλάχιστά πράγματα ἀπὸ παιδική ψυχολογία. Να πέφτουν ὅμως, τάχα, σὲ λιγώτερα οἱ ἴδιοι οἱ κατασκευαστὲς τὼν παιχνιδιών; 'Αναφέρεται χαρακτηριστικά ἡ περίπτωση κάποιου ξένου κατασκευαστοῦ, που λάνσασε τὴν «κούκλα - μοιραία γυναίκα» γιὰ κοριτσίστικο παιχνίδι. 'Ηταν μιὰ κούκλα σὰν κοπέλλα εἴκοσι χρόνων, ντυμένη σὰν φιγουρίνι, που κυτταζόταν σ' ἕναν καθρέφτη κι' ἔβαφε τὰ χεῖλη τῆς με κοκκινάδι. Τῆς πρώτες μέρες τὸ παιχνίδι γνώρισε μεγάλη ἐπιτυχία, γρήγορα ὅμως ἡ τροχιά του κάμφθηκε καὶ ἡ «κούκλα - βάμπε» ἀπόμεινε ἀζήτητη, βούλιαξε οικονομικά τὸν κατασκευαστὴ τῆς. Δὲν τὴν ἀγόραζαν παρὰ ὄριμοι μονάχα στὴν ἡλικία ἄνδρες, σοβαροὶ «πάτερ - φαμίλιας», τὰ κορίτσια ὅμως δὲν τῆς ἔδιναν τὴν παραμικρὴ σημασία. Φαινόταν πως τὴν ἀηδίαζαν. Κι' ἕνα κοριτσάκι συνώμισε τὴ γενικὴ ἀπέχθεια τὼν συνομηλικῶν τῆς γι' αὐτὴ τὴν κούκλα, λέγοντας: «Δὲν τὴν ἀνέχομαι να βάφεται!».

Πέφτουν ἀκόμα καὶ σ' ἕνα ἄλλο λάθος συχνὰ οἱ κατασκευαστὲς παιχνιδιών. Τὰ φτιάχνουν τόσο τέλει, ὥστε να μὴν ἀφήνουν κανένα περιθώριο δράσεως στὴ παιδικὴ φαντασία. Τὰ παιδιά θέλουν να εἶναι κυρίαρχοι τὼν παιχνιδιών τους κι' ὄχι να ἐξουσιάζονται ἀπ' αὐτά. Καί, φυσικά, δὲν ἀνέχονται τὰ παιχνίδια ἐκείνα — τὰ τέλεια, ἔστω, παιχνίδια — που τὰ καταδικάζουν στὸν ἀχάριστο ρόλο τοῦ ἀπλοῦ θεοπῆ.

Οἱ μεγάλοι πού... παίζουν

ΠΟΣΑ πολύπλοκα προβλήματα γύρω ἀπὸ τὸν κόσμο τὼν παιχνιδιών, που ἀνάγονται, φυσικά, στὶς σφαίρες τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς παιδαγωγικῆς... Καὶ οἱ καυμένοι οἱ γονεὶς φορτώνονται — ἄλλοτε δίκαια κι' ἄλλοτε ἄδικα — ἀπὸ ἕνα σωρὸ γκρίνιας καὶ κατηγοριῆς. 'Έχουν ὅμως κι' αὐτοὶ πολλὲς φορές τὰ ἐλαφρυντικά τους. Μπορεῖ πολλοὶ να κυριαρχοῦνται ἀπὸ ἕνα ἀδικαιολόγητο ἐ-

γωισμό, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι που εἶναι τόσο ἀκαταπόιστοι πάνω στὸ θέμα τὼν παιχνιδιών. 'Ίσως, ποῖος ξέρει, όταν ἦταν κι' οἱ ἴδιοι παιδιά να εἶχαν τόσο λίγη — ἢ καθόλου — ἐπαφή με τὰ μαγικά αὐτὰ κατασκευάσματα που λέγονται παιχνίδια καὶ βρέφουν τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιού, ἴδια ὅπως διατρέφουν τὸ σῶμα του οἱ ζωϊκὲς τροφές. "Ένα ὅμως εἶναι τὸ συμπέρασμα: Πὼς οἱ γονεὶς κάθε κατηγορίας, ἐγωιστὲς καὶ μὴ, κατατοπισμένοι καὶ ἀκαταπόιστοι στὸν τομέα τῆς παιδικῆς ψυχολογίας, αισθάνονται μιὰν ιδιαίτερη συγκίνηση ἅμα βρεθὸν μέσα στὸ μαγικὸ κόσμο τὼν παιχνιδιών.

Ξεχνιοῦνται μπροστὰ τους καὶ ξαναγίνονται με μιὰς παιδιά. Καὶ θάθελαν να παίξουν κείνη τὴν ὥρα σὰν παιδιὰ κι' αὐτοὶ με τὰ παιχνίδια τὼν παιδιῶν τους.

— "Αν ξέρατε τὶ τραβάμε με τὸς μεγάλους... μοῦ ἔλεγε τῆς προάλλες ὁ κ. Κουνάδης, που ἔχει τὴν ἐποπτεία τῆς ἐκθέσεως τοῦ 'Εθνικοῦ 'Όργανισμοῦ 'Ελληνικῆς Χειροτεχνίας που ἀνοίξε πρὶν λίγες μέρες στὸ ἰδιόκτητο μέγαρο τοῦ 'Όργανισμοῦ τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως.

Στὸ χῶρο τοῦ μεγάλου χῶλ τῆς ἐκθέσεως ὅπου δεικνύονται τὰ διάφορα παιχνίδια — τὰ μηχανοκίνητα, κυρίως — οἱ μεγάλοι παραγκωνίζονται κυριολεκτικὰ τὰ παιδιά, γιὰ να δοῦν αὐτοὶ τὰ παιχνίδια. Κι' ἀναγκάζομαστε να διακόπτουμε κάθε τόσο τὴν ἐπίδειξη, γιὰ να μπορέσουν να δοῦν καὶ τὰ καυμένα τὰ παιδιά τὰ... παιχνίδια τους!

ΑΞΙΖΕΙ, μὰ τὴν ἀλήθεια, μιὰ ἐπίσκεψη στὸν ἡμορφὸ αὐτὸ παιδικὸ παράδεισο. 'Η ἐκθεση — που τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Βασιλισσας — ὀργανώθηκε σὲ συνεργασία με τὸ Τεχνικὸ 'Επιμελητήριον 'Αθηνῶν καὶ με τὸ Σωματεῖο κατασκευαστῶν παιδικῶν παιχνιδιών καὶ ἀμαξῶν. Σκοπὸς τῆς ἐκθέσεως εἶναι να προβάλει τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐγχώριας χειροτεχνίας καὶ βιοτεχνίας

ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 26

"Ανθρωποι φαινόμενα, χωρίς ἴχνος νοημοσύνης, καταφέρνουν να γίνουν πλούσιοι... "Ανθρωποι που θεωροῦνται μεγαλοφυεῖς σ' ἕναν τομέα τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τεχνῆς ἀποτυγχάνουν οἰκτρὰ στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τους. Πὼς ἐξηγοῦνται οὐτὲς οἱ ἀντιθέσεις; Τὶ εἶναι ἡ μεγαλοφυΐα, τί εἶναι ἡ νοημοσύνη; 'Ο 'Αμερικανὸς ὑφηγητῆς τῆς ἐφηρμοσμένης ψυχολογίας κ. Τζὼν Μπλέικ ἀναλύει σ' αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρο τῆς ψυχοδιανοητικῆς ιδιότητες που συνιστοῦν τὴν μεγαλοφυΐα...

Οἱ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑΣ

Οἱ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΥΠΟΙ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Γιατί ὀρισμένοι ἄνθρωποι, πλουσιοπάροχα προικισμένοι ἀπὸ τὴ φύση, πετυχαίνουν ἀξιοθαύμαστα σ' ἕναν τομέα τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος, ἐνὸς σ' ἄλλους τομείς ἀποτυγχάνουν οἰκτρὰ;

'Υπάρχουν ἄνθρωποι που ἔγιναν ἀθάνατοι στὴ φιλοσοφία, στὴ λογοτεχνία, στὴν Τέχνη, ἀκόμα καὶ στὴν ἐπιστήμη. Καὶ ὅμως οἱ ἴδιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι ἀποδείχθηκαν τόσο ἐλάχιστα «πρακτικοί» στὴν καθημερινὴ ζωὴ τους, ὥστε πέθαναν φτωχοὶ καὶ δυστυχισμένοι.

Καὶ ἀπὸ τὴν ἀντίστροφη ἀποψη, γιατί ὀρισμένοι ἄνθρωποι χωρίς ἴχνος εὐφυΐας κατάφεραν να γίνουν πλούσιοι; Γιατί συμβαίνει ν' ἀποτυγχάνουν στὴν κοινωνικὴ προσαρμογὴ τους μερικοὶ ἄνθρωποι που συμβάλουν σημαντικὰ σ' ἕναν εἰδικὸ τομέα τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς Τέχνης;

Στὰ πρώτα χρόνια τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας, όταν οἱ ἐπιστήμονες ἄρχισαν να ἔρευνουν συστηματικὰ τὰ φαινόμενα τῆς ἀνθρώπινης νοημοσύνης, ἐπικρατοῦσε ἡ ἀποψη πὼς ἡ σπουδαιότερη διανοητικὴ λειτουργία, που μπορεῖ να ἐκφράσει τὸ βαθμὸ τῆς «νοημοσύνης» ἐνὸς ἀνθρώπου, ἦταν ἡ «ικανότητα τοῦ λογικεῦσθαι». Καὶ ὅσο πὶο ἀφηρημένα μποροῦσε να λογικευθῆ ἕνας ἄνθρωπος, τόσο μεγαλύτερος ἦταν ὁ βαθμὸς τῆς νοημοσύνης του. Σ' αὐτὴ τὴν ἰκανότητα τῆς λογικῆς σκέψεως βασίζονταν τὰ πρώτα τεστ νοημοσύνης. 'Αλλὰ σιγὰ - σιγὰ οἱ ψυχολόγοι ἄρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται πὼς ὅλες οἱ ψυχοδιανοητικὲς λειτουργίες ἔχουν σχέση με τὴ νοημοσύνη, ἂν καὶ ὀρισμένες ὑπερέχουν ἀπέναντι τὼν ἄλλων. Οἱ νεώτερες ἔρευνες κατέληξαν σὲ μιὰ διαφορετικὴ ἀντίληψη τῆς νοημοσύνης, τῆς ἰδιοφυΐας, τῆς μεγαλοφυΐας. 'Υπάρχουν διάφοροι τύποι νοημοσύνης, ὅπως ὑπάρχουν καὶ διάφοροι τύποι χαρακτήρος...

ΟΙ διάφορες «σχολές» τῆς ψυχολογίας δίνουν διαφορετικὸς ὀρισμούς τῆς νοημοσύνης, ἀλλὰ τελικὰ οἱ ψυχολόγοι κατέληξαν να συμφωνήσουν ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς νοημοσύνης ἐνὸς ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰκανότητά του να κάνει τ' ἀκόλουθα πράγματα:

Νὰ προσαρμόζεται σὲ νέες καταστάσεις τῆς ζωῆς.

Νὰ λύνει τὰ προβλήματα που παρουσιάζονται ἀπρόβλεπτα.

Νὰ δημιουργεῖ φαντασία — ἢ μὴν ψυχικὴ λειτουργία που δὲν ἀνευρίσκεται ἄκόμα καὶ στὸ εὐφυέστερο ἀνώτερο ζῶο, τὸν χιμπατζῆ — θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ψυχολόγους ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπινο χαρακτηριστικὸ, μιὰ μοναδικὴ ἰδιότητα που δὲν συναντᾶται παρὰ μόνο στὸν ἄνθρωπο. Καὶ τὸ παράξενο εἶναι ὅτι τὴν ἰδιότητα αὐτὴ τὴ βρίσκουμε σὲ ὀρισμένους τομείς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος ὅπου ἡ ψυχρὴ, συστηματικὴ λογικὴ χρειάζεται ἐλάχιστα ἢ καθόλου!

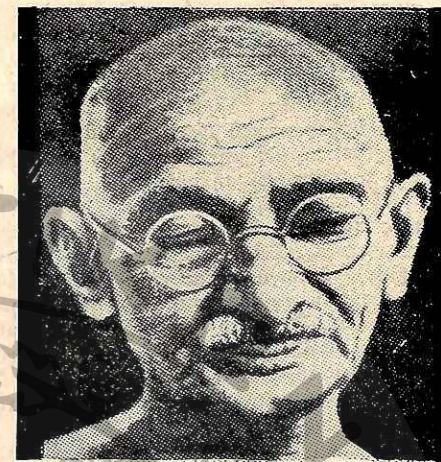
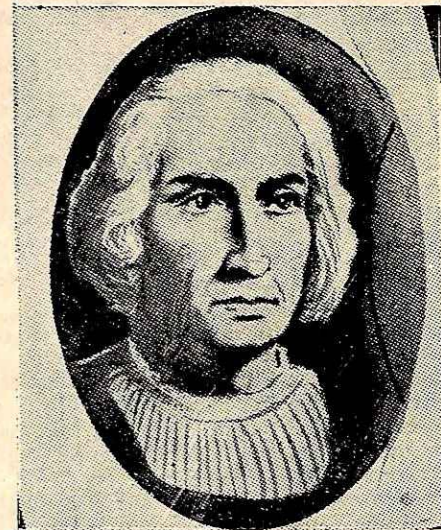
'Ο καθηγητῆς 'Εντουαρντ Θορνάικ, τοῦ πανεπιστημίου Κολοῦμπια, διεθνῆς ἀθθεντία στὰ φαινόμενα τῆς νοημοσύνης, διακρίνει τρεῖς τύπους γενικῆς νοημοσύνης, τοὺς ὁποίους ὀνομάζει:

α) 'Αφηρημένη νοημοσύνη, β) μηχανικὴ νοημοσύνη, γ) κοινωνικὴ νοημοσύνη. 'Υπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι, δευτερεύοντες τύποι νοημοσύνης, τοὺς ὁποίους δὲν μποροῦμε ν' ἀγνοήσουμε.

ΟΤΤΙΠΟΣ που ἀναγνωρίστηκε καὶ μελετήθηκε πρὶν ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἦταν, φυσικὰ, ἡ «ἀφηρημένη» νοημοσύνη που προϋποθέτει μιὰν ἰκανότητα στὴ σίγουρη λύση ἀφηρημένων προβλημάτων, ὅπως εἶναι τὰ μαθηματικά. 'Εδῶ οἱ ἀφηρημένες ἐννοιες παίξουν πρωτεύοντα ρόλο. Εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς ἐργασίας τοῦ φιλοσόφου τοῦ μαθηματικοῦ, τοῦ θεωρητικοῦ ἐπιστήμονος καὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι που ἔχουν τὸ χάρισμα τῆς ἀφηρημένης νοημοσύνης μποροῦν να διαπερέσουν σ' αὐτοὺς τοὺς τομείς.

Οἱ περισσότερες ἐπιστημονικὲς μεγαλοφυΐες ἀνήκουν σ' αὐτὸ τὸν τύπο τῆς νοημοσύνης. Κλασικὰ παραδείγματα ἦταν ὁ 'Αλβέρτος 'Αϊνστάϊν που φαίνεται πὼς εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τῆς «κοινωνικῆς» νοημοσύνης, ἂν κρίνουμε ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἦταν δημοφιλέστατος καὶ εἶχε τὴν ἰκανότητα ν' ἀποκτᾶ φίλους. 'Ηταν ἐπίσης ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητος στὴ μουσικὴ. 'Αλλ' εἶναι ἀμφίβολο ἂν ὁ 'Αϊνστάϊν ὁ πῆρε ποτὲ ἀνώτερος τοῦ μετρίου στὸν πρακτικὸν τομέα, στὴ μηχανικὴ νοημοσύνη. Κατὰ πάσαν πιθανότητα ὁ 'Αϊνστάϊν εἶχε ἕνα τὰ νερά του» ἂν τὸν ἔβαζαν να ἐργασθεῖ στὸ τεχνολογικὸ ἐργαστήριον τοῦ 'Εντισσον.

Στὸν οικονομικὸν τομέα ὁ 'Αϊνστάϊν ἦταν ἀδιάρθετος καί, ἴσως, ἀνεπαρκῆς. Κάποτε εἶχε λάβει μιὰ ἐπιταγὴ 1500 δολλαριῶν τὴν ὁποία χρησιμοποίησε ὡς..

ΑΝΘ: Χριστόφορος Κολόμβος.

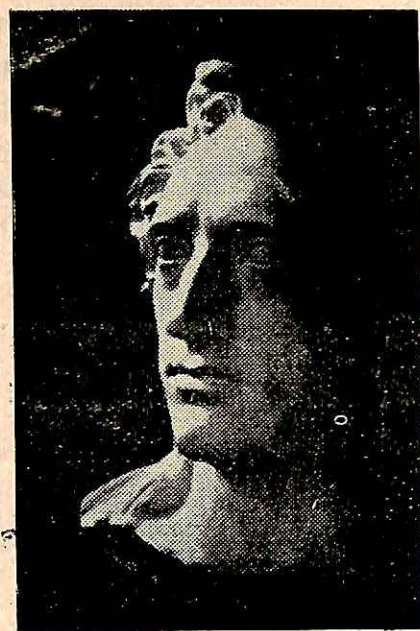
ΚΑΤΩ: Μοχάτμα Γκάντι.

σελιδοδείκτη καὶ τελικὰ τὴν ἔχασε. 'Αλλὰ δὲ στενοχωρήθηκε καθόλου γι' αὐτὸ:

'Ο Τσάρλες Πῆρς, ἕνας 'Αμερικανὸς φιλόσοφος με ἀξιοθαύμαστες ἰκανότητες ἀφηρημένης νοημοσύνης, ἦταν ἀγαθότατος ἄνθρωπος, ἀλλὰ τόσο ἀνόητος καὶ ἀδέξιος στὶς κοινωνικὲς του σχέσεις, ὥστε κατάφερε ν' ἀποκτήσει ἀμέτρητους ἐχθρούς. Παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητὴ ἀξία του, τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβαρντ ἀρνήθηκε να τὸν χρησιμοποήσει ἔστω καὶ ὡς ὑφηγητῆ καὶ ὁ Πῆρς ἔξοισε ἀπὸ τῆς ἐλετηρικῆς τῶν ἐλάττωσιν φίλων του. Ποτὲ στὴ ζωὴ του δὲν κατάφερε να κερδίσει ἀρκετὰ χρήματα γιὰ να ζήσει. 'Τπῆρε μεγαλοφυΐα, ἀλλ' ἡ νοημοσύνη του ἦταν ἀφηρημένη.

ΦΡ. ΣΟΠΕΝ

ΓΚΑΙΤΕ

Θ. ΧΕΡΤΣΑ

ΧΑΡΗ στη «μηχανική» ή πρακτική νοημοσύνη ώριμοί άνθρωποι φτάνουν στις ανώτερες βαθμίδες της οικονομικής επιτυχίας, μ' όλο που, ακόμα και σ' αυτή την κατηγορία, συναντάμε πολλούς απροσάρμοστους και αποτυχημένους δραματιστές.

Ο άνθρωπος με τὸ πρακτικὸ μυαλὸ χρησιμοποιεῖ τὴ νοημοσύνη του στὸ ἐπιπεδὸ τοῦ συγκεκριμένου, ἔχει μὴν ἐμφυτὴ ἰκανότητα στὸ χειρισμὸ τῶν συγκεκριμένων ἐνοιῶν. Μπορεῖ νὰ συλλάβει μὲ τὴ φαντασία του, νὰ ἐδραματισθεῖ ὅλες τὲς συγκεκριμένες λεπτομέρειες ἐνὸς πρακτικοῦ σχεδίου, μὴς νέας ἐφευρέσεως μὴς μηχανῆς, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν πραγματοποίησή τους.

Ἡ πρακτικὴ νοημοσύνη ἀκολουθεῖ τοὺς κανόνες τῆς λογικῆς καὶ ἀσχολεῖται μὲ συγκεκριμένα πράγματα ὅπως οἱ μηχανές, τὰ ὄργανα καὶ τὰ ἐργαλεῖα κάθε εἶδους ποὺ χρησιμοποιοῦμε στὴν καθημερινὴ ζωὴ. Σ' αὐτὸ τὸν τύπο τῆς νοημοσύνης ὀφείλονται οἱ ἐφευρέσεις, μικρὲς καὶ μεγάλες, ποὺ ἐξασφαλίζουν στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ μὴν ἀνετη καὶ εὐχάριστη ζωὴ.

Ἐπὶ τὴν ὄψιν ἀναρίθμητοι ἐφευρέτες ποὺ, παρὰ τὴν πρακτικὴ νοημοσύνη τους, θεωρήθηκαν «δραματιστές», παρεξηγήθηκαν ἢ ἀγνοήθηκαν ἀπὸ τοὺς συγχρόνους τους καὶ πέρασαν ὅλη τους τὴ ζωὴ στὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀφάνεια. Ἄλλ' ὕψηξαν καὶ ἄλλοι ποὺ μπόρεσαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὲς ιδέες τους καὶ νὰ πλουτίσουν ἀπ' αὐτές.

Ἡ «μηχανικὴ» νοημοσύνη τοῦ Τόμας Ἔντισον ἔφτανε στὸ ὄριο τῆς μεγαλοφυΐας. Ἡ ἐφευρετικότητά του συνδυάζονταν μὲ ἀξιοσημείωτο ἐπιχειρηματικὸ δαιμόνιο. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας του, ἤξερε νὰ βραβεύει χρηματοδοτῆς γιὰ τὲς ἐφευρέσεις του. Φαίνεται ὅμως ὅτι στὸ ἀφηρημένο ἢ θεωρητικὸ ἐπιπεδὸ πῶς ὁ Ἔντισον ἐκφραζόταν περιφρονητικὰ γιὰ τὲς ἀνώτερες σπουδές καὶ τὲς «θεωρίες». Τὸ μόνον ποὺ τὸν ἐνδιέφερε ἦταν ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ μὴς ἰδέας καὶ πειραματιζόταν συνεχῶς μὲ τὲς θεωρητικὲς ἰδέες τῶν ἄλλων. Ἐπίσης, ὁ Ἔντισον δὲ διακρινόταν καθόλου

στὸν τομέα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, δὲν εἶχε κοινωνικὴ νοημοσύνη.

Ἐνας ἄλλος ἰδιοφυῆς ἐπιστήμων, διεθνούς φήμης στὸν τομέα τῆς ἠλεκτρονικῆς, ὁ δρ Νικόλα Τέσλα, ἦταν προικισμένος τόσο μὲ πρακτικὴ ὅσο καὶ μὲ ἀφηρημένη νοημοσύνη. Ἀντίθετα πρὸς τὸν Ἔντισον, ὁ Τέσλα εἶχε γερὰ θεωρητικὴ μόρφωση, πράγμα ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε ν' ἀποφεύγει τὰ παιδαριώδη σφάλματα τῆς ἐμπειρικῆς μεθόδου τοῦ Ἔντισον. Ἀλλὰ στὲς κοινωνικὲς σχέσεις οἱ ἰκανότητές του ἦταν πολὺ μέτριες. Εἶχε ἐλάχιστους φίλους καὶ πέθανε ἀπομονωμένος σὴν ἐρημίτης. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ν' ἀποκτήσει μὴς σεβαστὴ περιουσία.

Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία τῆς πρακτικῆς νοημοσύνης πρέπει ἀσφαλῶς νὰ καταταχθοῦν οἱ μεγάλοι ἐξερευνητῆς καὶ θαλασσοπόροι, ὅπως ὁ Χριστόφορος Κολόμβος. Ὅπως εἶδαμε, ὁ πρακτικὸς ἄνθρωπος μπορεῖ κάλλιστα νὰ εἶναι καὶ ἐδραματιστής, ἀλλὰ πάντα δραματιστὴς τοῦ συγκεκριμένου, εἴτε πρόκειται γιὰ μὴς καινούργια ἐφεύρεση, εἴτε γιὰ ἕνα καινούργιο δρόμο πρὸς τὲς Ἰνδίες..

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

Ἡ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ νοημοσύνη χρησιμοποιεῖ τὴ λογικὴ στὸ πεδίο τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων, ἀλλὰ πάντα συνδυάζεται μὲ ἰσχυρά, βαθειὰ αἰσθήματα. Πολὺ συχνὰ τὰ κίνητρα τῆς δράσεως τῶν ἀνθρώπων ποὺ εἶναι προικισμένοι μὲ τὸν τύπο αὐτὸ τῆς νοημοσύνης, εἶναι «ἀνθρωπιστικὰ» καὶ ἀνιδιοτελῆ. Ἡ λογικὴ τους εἶναι στερεά, συγκεκριμένη «ρεαλιστικὴ», ἐφ' ὅσον τὰ περισσότερα προσωπικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα ἀπαιτοῦν μὴς ρεαλιστικὴ ἀντιμετώπιση. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ τύπου αὐτοῦ εἶναι συνήθως γενναιοῦδαροι, μεγαλόψυχοι, ἥμερο καὶ διαχυτικοὶ στὲς κοινωνικὲς τους σχέσεις. Ἔχουν τὴν ἰκανότητα ν' ἀποκοτῶν φίλους, ἀκόμα καὶ μεταξὺ ἀνθρώπων ἐντελῶς διαφορετικοῦ τύπου.

Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία θὰ βροῦμε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν πλοῦσια φιλανθρωπικὴ δράση, τοὺς κοινωνικοὺς λειτουργοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιτυχημένους διπλωμάτες. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἂν καὶ μετριόφρονες καὶ ἀποτραβηγμένοι ἀπὸ τὴ δημοσιότητα, εἶναι ζωηροὶ καὶ δραστήριοι χωρὶς νὰ προκαλοῦν θόρυβο γύρω ἀπ' τ' ἐνομὰ τους. Ψυχολογικὰ, εἶναι συνήθως τύποι «ἐξωστρεφεῖς», ἀλλὰ πάντα πρόθυμοι νὰ βοηθήσουν τοὺς ἄλλους.

Ὁ Θεόδωρος Χέρτσλ, ὁ διάσημος ἰδρυτὴς τοῦ Σιωνισμοῦ, ἀνήκει σ' αὐτὸν τὸν τύπο. Δὲν ἦταν μονάχα ἕνας καθύστατος ἀνιδιοτελής ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἕνας δραματιστής, χωρὶς ὅμως νὰ πετάει ἐπὶ σόννεφα τοῦ ἀνεύθυνου ἰδεαλισμοῦ. Τὸ μεγάλο του «ἔραμα», ὁ Σιωνισμὸς, ἦταν ἕνα πρακτικὸ καὶ συγκεκριμένον σχέδιο. Ἀλλὰ κατέχε καὶ τὴν ἰκανότητα τῆς ἀφηρημένης σκέψεως στὸν ἀνώτατο βαθμὸ, μ' ὅλο ποὺ ἡ μηχανικὴ του νοημοσύνη ἦταν πιθανότατα ἀνεπαρκής. Αὐτὸ ποὺ τὸν ἐνδιέφερε ἦταν ἡ εὐημερία τοῦ λαοῦ του.

Ἐνας κατάλογος τῶν εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητας μὲ τὴν «κοινωνικὴ» νοημοσύνη θὰ ἔπρεπε νὰ περιλάβει καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ διεθνῆ προβλήματα, τοὺς μεγάλους διπλωμάτες καὶ τοὺς μεγάλους πολιτικούς. Ὁ Μαχάτ μα Γκάντι π. χ. ἤξερε νὰ συνδυάζει τὲς ἀπαιτήσεις τοῦ πνεύματος μὲ τὲς ἀνάγ-

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἡ νέα ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κορυφαίου μας ποιητῆ καὶ συνεργάτη τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ» κ. Νικηφόρου Βρεττάκου, ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτερο σύγχρονο πνευματικὸ γεγονός.

Ἐκυκλοφόρησε τὸ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ἀναμενόμενο ποιητικὸ ἔργο τοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου, μὲ τίτλο «Τὸ βάθος τοῦ κόσμου». Στὸ βιβλίο αὐτὸ τῶν ὑπερτρικοσίων σελίδων — τὸ μεγαλύτερο σ' ἔκταση ποιητικὸ ἔργο ποὺ γένηκε ποτὲ στὴν Ἑλλάδα — ὁ ποιητὴς παρουσιάζει κάτω ἀπὸ μὴς νέα ἔπιση, τόσο τὸν κόσμον, ὅσο καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἐπιχειρεῖ, θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, ν' ἀνασυνθέσει τὸν κόσμον, παίρνοντας ὅ,τι ὠραιότερο ἔχει, μέσα στὸ βιβλίο του αὐτό. Δίνουμε μὴς πρόχειρη ἀνάλυση τῶν 11 μερῶν ποὺ ἀποτελοῦν τὸ ἔργο καὶ ποὺ ὅλα μαζί συνδέονται σὲ μὴς συνολικὴ ἐνότητα. Τὰ τρύπια χέρια: Ὁ ποιητὴς αἰσθάνεται ξαφνικὰ ἕνα εἶδος ἀποκαλυπτικῆς διείσδυσης τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου στὴ συνείδησή του, ἐνῶ ταυτόχρονα ἀφπνίζεταί μέσα του καὶ ὁ δίκος του βαθύτερος κόσμος. Διάλογος μὲ τὴν ποίηση: Τὸ ἀνώτερον ἐκφραστικὸ μέσο γιὰ νὰ μεταδώσει τὲς λεπτεῖς καταστάσεις ποὺ συλλαμβάνει, ἐρευνώντας τὸν ἄνθρωπον καὶ θεώμενος τὸν κόσμον, εἶναι ἡ ποίηση. Το Σὺμπαν κι' ἡ ἀνθρώπινη παρουσία: Ὁ ποιητὴς ἐπιχειρεῖ μὴς ἀντιπαράσταση καὶ μὴς ἀναμέτρηση τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, βλέποντας τὸν ἕνα διὰ μέσου τοῦ ἄλλου. Κατάληξή του εἶναι ἡ σκέψη, πῶς ὁ κόσμος ἔχει τὸ βάθος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἄν-

θρωπος τὸ βάθος τοῦ κόσμου. Ἡ λιτανεία τῶν σκεπασμένων προσώπων: Ὁ μεγαλειώδης αὐτὸς ἄνθρωπος ποὺ δίνεται στὸ παραπάνω μέρος, ἐξευλισμένος ἀπ' ὅλων τῶν εἰδῶν τὲς δυστυχίες καὶ τὲς ταπεινώσεις. Ὁ πόνος καὶ ἡ συμπαράσταση: Μικρὲς συλλήψεις ὁμορφίας ἀπὸ τὸν κόσμον κι' ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ πάλη μὲ τὸν καθημερινὸ Δαίμονα: Ἡ καθημερινὴ δραματικὴ πάλη μὲ τὴ ζωὴ γιὰ τὴ συντήρησή καὶ τὴν τελικὴ διάσωση τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν του ἀξιών. Διάλογος Ἀπόλλωνος καὶ Διόνυσου: Ἀποβέωση τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, διὰ μέσου τῶν αἰσθήσεων καὶ σὲ συσχέτισμό μὲ τὸν ἐσωτερικὸ ἄνθρωπον. Διάλογος μὲ τὸν κόσμον: Ἡ στάση του ἀπέναντι στὰ συγκεκριμένα φαινόμενα τοῦ κόσμου καὶ στὸν ἄνθρωπον. Ὁ χρόνος τὸ ταξίδι καὶ ἡ ἀπόσταση. Ὁ χρόνος, ὁ χώρος καὶ οἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἀνάμεσά τους. Ἡ εἶρήνη ἔρχεταί στὸν κόσμον. Ἐνας δραματισμὸς, ἐπιβεβαίωση τῆς τελικῆς νίκης τοῦ ἀνθρώπου.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Ἀνασύνθεση

Γράφοντας, προσπαθῶ νὰ μπάσω στὲς λέξεις μου τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ἀγάπη της. Τὸν ἥλιο, τ' ἀστέρια, τὰ πράγματα, ὅλα νὰ στρέφονται, ὅπως καὶ μέσα στὸ σὺμπαν, μέσα στὴν ποίηση. Ὅπου φῶς κι' ὅπου βλέφαρο σ' ἕνα δίσκο μικρότερο, σὲ μὴς σφαῖρα, ἕνα σχῆμα βιβλίου, ποὺ θάναί καὶ δίσκος καὶ σφαῖρα καὶ ἄπειρο. Ὅλο τὸν κόσμον μὲ ἀνέπαφες τὲς ἀχνές του γραμμές, τὴν ἀρμονία ὅπως εἶναι φωτισμένη ἀπὸ μὴς καλωσύνη παγκόσμια — κινώντας σὲ ἀνάταξη τὲς γραμμές καὶ τὰ χρώματα.

Νὰ φτιάξω ἕναν κόσμον ποὺ τίποτα δὲ θὰ τοῦ λείπει. Ἐναν κόσμον ὅπως ἦταν πρὶν ἀκόμη φθαρεῖ. Πρὶν ἀκόμη σκοτώσει ὁ Κάιν τὸν Ἀβελ. Ν' ἀναβλύζουν οἱ λέξεις μου νερὸ καὶ χορτάρια... Ν' ἀναβλύζουν ζωσισωπή καὶ χαμόγελο.

Χωρὶς διάλειμμα

Γῆνε τώρα δυὸ μῆνες. Δὲν κάνω ἄλλο τίποτε. Τὰ χέρια μου βρίσκονται σὲ ἀδιάκοπη κίνηση: Ξεφορτῶν οὐρανὸ στὲς ψυχές τῶν ἀνθρώπων.

(Ἀπὸ τὸ «Διάλογος μὲ τὴν ποίηση»)

Ἡ ἀνθρώπινη παρουσία

Σ' ἔχουν ἐκπέμψει ὅλα τὰ πράγματα. Σ' ἔστειλε ὁ κόσμος. Εἶσαι ἕνα πρόβλημα φωτισμένο, ἕνα πρόσωπον ποὺ ἔχει

μυριάδες πτυχές, παράλληλους, κέντρα, γραμμές —

Εἶσαι ὁ χάρτης μου.

Τὸ χέρι σου εἶναι καὶ τὸ χέρι τοῦ Νέγρου. Καὶ τὸ χέρι τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ τὸ χέρι τῆς μάνας μου. Καὶ τοῦ ἔχθρου μου τὸ χέρι. Τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου (εἶναι

καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τὰ μάτια σου εἶναι ὅλα τὰ μάτια. Εἶναι ὁ διαθνήτης τοῦ ἀπείρου τὰ πόδια σου.

Εἶσαι μὴς σφαῖρα, μ' ἑπτὰ κάμπυλόγραμμα οὐράνια συστήματα, ποὺ τὴ γυρίζω

διαβάω καὶ γράφω μὲ μικρὲς ἀστραπές τὸ τραγούδι τοῦ κόσμου.

Ἀντιπαράσταση

Μὲ ἀνακαλύπτεις καὶ σὲ ἀνακαλύπτω. Δυὸ κόσμοι ἀτελεύτητοι. Οὐρανοὶ ποὺ διαδέχονται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Τοπία ποὺ κρύβουν πίσω τους ἄλλα τοπία. Ἡλιοι κι' ἀστέρια σὲ σχήματα ποταμιῶν, ποὺ διαγράφοντας λάμπουσες μεγάλες στροφές

στά βάθη μας.

κατεβαίνουν Ἄς μὰς ἄφηνε ὁ Θεὸς δέκα αἰῶνες φωτὸς ἀντιμέτωπους! Δὲν τελειώνει ὁ ἄνθρωπος ὅπως κι' ὁ κόσμος.

(Τὸ σὺμπαν κι' ἡ ἀνθρώπινη παρουσία)

Χορικό

Υπάρχουνε λύτες που κανείς δεν τις ξέρει.
Υπάρχουνε βάθη που δεν τὰ άνιχνεύει
ό ήλιος. Όρη σιωπής περιβάλλουν τὰ χείλη.
Και σιωπούν όλοι οι μάρτυρες. Τὰ μάτια δὲ λένε.
Δὲν υπάρχουνε σκάλες τόσο μεγάλες
να κατέβει κανείς ως εκεί που ταραίζεται
του ανθρώπου ο πυρήνας. "Αν μιλούσε ή σιωπή,
αν φυσούσε, αν ξέσπαγε — θα ξερίζωνεν όλα
τὰ δέντρα του κόσμου.

Δυο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες

Ό γιός της σκοτώθηκε πριν έξη μήνες.
Τώρα κάθε πρωί που άνοίγει την πόρτα της,
είναι ένα πένθος. Νομίζει πως βλέπει,
έξω από χρόνο και χώρο: τὸ πένθος.
Τὸ βράδυ, τὸ ίδιο:

Σπρώχνει την πόρτα
σαν να σωριάζεται. Μπαίνει τρεκλίζοντας,
ανάβει τὸ φῶς. "Η μαύρη της μπόλια
είναι λυπημένη. Οι άκρες της κρέμονται
ως κάτου τὸ πάτωμα. Στὸν τοίχο, άντικρύ της,
ή εικόνα ταραίζεται. "Η Παναγία τή βλέπει,
τρέμουν τὰ χέρια της, θα τής φύγει θαρρείς,
θα τής πέσει τὸ βρέφος της.
Τὰ χείλη της σφίγγονται, ή κόκκινη
μαντήλα της παίζει. Θέλει να τήν
βοηθήσει, αλλά — τὸ σπῆτι είναι έρημο.
Δὲν έχει σε ποιόν ν' αφήσει σ' αυτόν
τὸν κόσμο για μιὰ στιγμή τὸ παιδί της.

« Η Λ Ι Τ Α Ν Ε Ι Α Τ Ω Ν Σ Υ Σ Π Α Σ Μ Ε Ν Ω Ν
Π Ρ Ο Σ Ω Π Ω Ν »

Μονόλογος

"Αν γνώσω τὸν ήλιο; "Αν γνώσω τὸν έσπερο;
"Αν γνώσω τής άσπρης μηλιάς τὰ λουλούδια,
ή τήν άγια μετάλημη;

"Αν ύφάνω ένα άγέρινο
σεντόνι άπ' άγάπη, δὲ θα γίνει καλά
ούτε τότε ή πληγή σου; "Αν σου μιλήσω
όπως ή θάλασσα;

Ξέρεις

ψάχνοντας, πάλι, σήμερα, βρήκα
κι' άλλα άστέρια στα μάτια σου.

Ό ύπνος

Τώρα έχεις γύρει στο δεξί σου πλευρό
με τὸ χέρι σου κάτω άπ' τὸ μάγουλο.
Κάνει μιὰ κίνηση νερού τὸ σεντόνι σου.
Μὲς στις πτυχές του ή σιωπή και τὸ φῶς
ρουακίζουνε όπως οι άγραφοι στίχοι.

Κάποιος μπαίνει στα δάχτυλα, σβύνει τὸ φῶς.
Τώρα μὲς στο σκοτάδι, μερικὲς σταγονίτσες
χρυσὲς έχουν μόνο μείνει στα φρύδια σου.
Λάμπουν για λίγο, σβύνουν κι' αυτές,
ή μιὰ με τήν άλλη, σαν μακρινὰ
φωτάκια στο άπειρο.

Τώρα ή καρδιά σου,
χτυπά σα να παίζει στο πιάνο του ο Μότσαρτ
πέντε χρονῶν.

"Ηρθανε όλα τὰ πράγματα

Σαν βουνό σ' επισκέπτομαι, σαν ήλιος, σαν άστρο,
σαν δάσος, σαν θάλασσα. Σαν πουλί, σαν βροχή,

σαν πηγή, σαν ούραίο τόξο: σαν κόσμος.
"Όλα υπάρχουνε μέσα μου, χωρουν σε μιὰ πόρτα,
χωρουν να καθήσουν στην καρέκλα που κάθομαι
— άμίλητος όπως τής νύχτας τὸ φῶς —
στο κρεβάτι σου δίπλα.

Και μόνον

ο "Αη — Γιώργης δὲν ήρθε — τὸν άφησα
να μαζεύει άγρια κρίνα κοντὰ στὸν Ταύγετο.
Αὐτὸς θάρθει μόνος του.

Όλονυχτία

Δὲν με κατάλαβες, όλη τή νύχτα
ήμουνα πλάι σου, προσπαθούσα να «κλείσω»
τὰ παράθυρα, πάλευα — όλη τή νύχτα.
"Ό άγέρας έπέμενε.

"Απλωσα,

τότε, τις παλάμες μου πάνω σου,
σαν δυο φύλλα ούρανοῦ, και σε σκέπασα.
"Επειτα, βγήκα στὸν έξώστη και κύτταξα
χωρίς χέρια τὸν κόσμο.

« Ό πόνος και ή συμπαράσταση »

Ό φιλοξενούμενος τής έρημιᾶς

(Κωνσταντίνος Π. Βρεττάκος)

Πέθανες πριν δεκατέσσερα χρόνια.
Σου παραχώρησε ή μητέρα μιὰ ρίζα βελανιδιά
και τὸν όρίζοντα πρὸς τή θάλασσα
να με δεις που θα έπέστρεφα.
Μὲ περιμένες πάντοτε. "Κι' ήσουνα ήσυχος.
Είχες μιὰ πίστη σ' έμε τόσο ακλόνητη —
όπως τήν πέτρα που κρατᾶς στο κεφάλι σου.
«Σὰς εύχομαι» μουγγραφες «ο πατήρ σας»
«ύγειαν, ειρήνην και άγάπην». Δικό σου
δὲ μούμεινε τίποτα. Κράτησα μόνον αυτό
τὸ «ειρήνην και άγάπην». Τὸ στήθος μου
είναι ένα άσπρο τετράγωνο φάκελλο.
Κι' αυτό κάνω τώρα. Πηγαίνω
και φέρνω τὸ γράμμα σου.

★

Δὲν ξέρω τι με ήθελε ή πίστη σου
Δὲν ξέρω αν αυτό σε άναπαύει.
Δὲν ξέρω αν σου είπαν. "Εγινα
ο ταχυδρόμος τής αιωνιότητος.

★

Τρεῖς μεγάλες βελανιδιές σου μιλάνε με τρεῖς
αδιάκοπους ψίθυρους. Σ' έχουν βάλει στη μέση,
σε φυλάνε άπ' τούς κεραυνούς. Τὸ φθινόπωρο οι σαύρες
άνοίγουν δρόμο στα κίτρινα φύλλα
που πέφτουν άπάνω σου. Και τ' άγρια λουλούδια
είναι τήν άνοιξη παράξενα όμορφα.
Σὰ νάχουν βυθίσει τις ρίζες τους μὲς
στης καρδιάς σου τὸ φῶς, είναι σαν καλωσύνη
σαν λογάκια παιδιού, σαν άγάπη. Σὰ νάναι άπ' τὰ ίδια,
μοιάζουν πολύ μ' αυτά που μοιράζω
τώρα στὸν κόσμο.

★

"Εμεινες μοναχὸς ανάμεσα στα σύμβολά μου,
έδω, στο προαύλιο τής μικρής εκκλησιάς και δὲν ξέρω
αν θγαίνει ο "Αη — Γιώργης τή νύχτα κι' αλλάζετε
λίγες κουβέντες. Γιωματός ευγένεια
γραμμής και σιωπής, παραστέκει ο Ταύγετος.
Δὲν έμεινε άλλος έδω να σε νοιάζεται.
Κι' έγω θα σ' αφήσω.

★

Είμαι Σεπτέμβριος

του χίλια έννιακόσια πενήντα όχτώ.

Ό ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος

"Εγὼ βρίσκομαι άκόμη πάνω στη γή.
"Εγὼ ψάχνω να βρω τήν πορεία του κύκλου,
ψάχνω τὸ νόημα να βρω του φωτός,
τὸ φῶς του νοήματος. Δὲν είμαι ζωσμένος
τὸ ούραίο τόξο. "Εχω μιὰ ζώνη
λύπης σπῆ μέση μου κι' έχω αυτό τὸ κλειδί
που μου πέρασε ο ήλιος.

"Εγὼ προσπαθῶ

ν' άποκαλύψω τήν άγια γραφή του στερεώματος.

★

"Ανεβαίνοντας στ' άλογο, σαλεύω τὸ χέρι μου,
χαιρετώντας τὰ δέντρα, τις πέτρες: τή θέση σου.
Πάνω μου, άνοίγεται, κυλά τὸ ωκεάνειό του
γαλάζωμα τὸ άπειρο. Ποιὸς ξέρει, μπορεί
και να μην επανέλθω σε τούτο τὸ χῶμα.
Βιάζεται ο χρόνος —

Τὰ πέταλα άστράφτουνε.

Γυρνῶ κάθε τόσο τὸ κεφάλι μου πίσω.
Μιὰ αἰχμή μὲς στο φῶς ο βράχος στο βάθος,
μακραίνει ολόενα. Τὰ σύννεφα πάνε
κι' έρχονται πάνω σου.

« Η πάλη με τὸν καθημερινὸ δαί-
μ ο ν α »

Σύντομη επίσκεψη

"Όλα έγιναν βιαστικά όπως ένας χαιρετισμός.

"Όπως ο χρόνος ανάμεσα σε δυο λέξεις.
Πέρασε μπρὸς μου τὸ πατέρα μου ο τάφος
τιμημένος άπ' τὰ κυκλάμια. "Ενα σύννεφο τύλιγε
τὴν κορφή του Ταύγετου, σα ναχε άπ' τὸ χάραμα
δεμένα τὰ μάτια του. Είχα κι' έγω
στα μάτια ένα σύννεφο. Δὲν ιδωθήκαμε.
"Ανοιξα κι' εκλεισα τὰ τετράδιά μου — γρήγορα,
δλα έγιναν γρήγορα, χτυπούσε ή καρδιά μου,
δὲν έγραφα τίποτα. Σπαρταρούσε τὸ χέρι μου
κι' άπ' τήν άκρη τής πέννας μου
έβγαίναν δάκρυα.

Τρεῖς φίλοι μου ξεκίνησαν νάρθουν να με δοῦν

"Όλα έμοιζαν σήμερα σάμπως νάρθε ο Ταύγετος
ένω ήμουν έγὼ που πήγαινα πάντοτε. Τὸν ξεβλεπα που δλο
πλησίαζε, που δλο και πιὸ καθαρές
οι πτυχές κι' οι κορφές του, κινούμενες μέσα
στο φῶς, αερόπαιζαν —

"Ερχόνταν κι' οι τρεῖς τους.

Δεξιά του ο "Αη — Γιώργης στ' άσημένιο του έλογο.
"Η Παναγία στα ζερβά του, με τὸ άνάλλαχτο εκείνο
φρέμα της τὸ κόκκινο. Μιὰ τούφα χρυσὸ
άνοιξιάτικο φῶς τὰ μαλλιά της, κυμάτιζαν.
Στὸ ένα χέρι της κράταγε κλωνάρι άπό δρῦ,
μυρτόκλαδο στο άλλο της.

"Εδειχνε εἴκοσι

χρονῶν ο Ταύγετος. "Η Παναγία δεκατέσσερα.
"Ο "Αη — Γιώργης δεκάξη. Τραγουδούσαν.
Τους άπάντησα τρέχοντας έξω άπ' τήν πόλη

και σε λίγο, επειδή δὲ χωρούσαν να μποῦν
άπ' τήν πόρτα στο σπῆτι μου, τούς άνοιξα ένα
μεγάλο παράθυρο στην ψυχῆ μου και πέταξαν
μέσα τριαντάφυλλα.

« Δ Ι Α Λ Ο Γ Ο Σ ' Α Π Ο Λ Λ Ω Ν Ο Σ Κ Α Ι Δ Ι Ο -
Ν Υ Σ Ο Σ »

Τὰ πόδια του "Ηνίοχου

"Ανέβηκα στο άρμα του "Ηνίοχου, κάθισα δίπλα του.
Σκύβω στα πόδια του τὰ γυμνά, θωρῶ τις φλεβίτσες τους,
μελετῶ τὸ σφυγμό τους.

Εἶναι τὰ πόδια

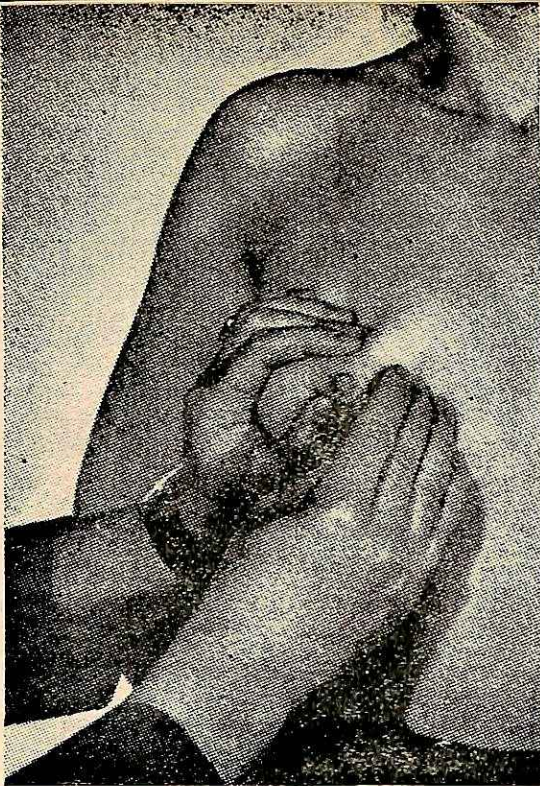
που σκοντάφτοντας μάτωσαν πάνω σε πέτρες
κι' άγκάθια όταν έτρεχε καλοκαίρι για τ' άλογα
να ζέψει τ' άρμα του βασιλιά σπῆ γή τής Φρυγίας.
Τ' άκῶ που άνασαιίνουν. Γελοῦν, όνειρεύονται,
θυμούνται τὰ πόδια του. Κουβεντιάζω μαζί τους,
σα ναναι ένα πρόσωπο.

4

"Απλώνω τὰ χέρια.
Του διπλώνω τὰ πόδια σα ναναι ένα φρέσκο,
λινό, άπαλό, σεντόνι οι παλάμες μου.

Στὸ σώμα του ανθρώπου, όλα είναι πρόσωπα.

« Τ ὸ Σ ύ μ π α ν κ ι ' ή ά ν θ ρ ῶ π ι ν η π α ρ ο υ -
σ ί α »

Η πίεση του μαστού, όταν υπάρχει καρκίνος, μπορεί να προκαλέσει έκροη σταγόνων αίματος από τη θηλή.

Το τελευταίο ανακοινωθέν της επιστήμης για τον καρκίνο λέει: "Ήδη ο ένας κορκίνοπαθής στους τρεις θεραπεύεται. Οι έρευνες, στο μεταξύ, προχωρούν. Δεν αποκλείεται, λοιπόν, καθόλου, κατά τη διάρκεια του 1961, να βρεθεί το όπλο (φάρμακο, έμβολιο ή θεραπευτική μέθοδος) που θ'αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την τρομερή αυτή μάστιγα της ανθρωπότητας.

Ο ΚΑΡΚΙΝΟΣ: ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Κατά τη διάρκεια του καινούργιου χρόνου θα δαμασθεί ή τρομερή άρρώστεια;

Σ Ε ποιο σημείο βρίσκονται σήμερα οι έρευνες για τον καρκίνο; Η φοβερή αυτή πάθηση που σκοτώνει κάθε χρόνο είκοσι περίπου εκατομμύρια ανθρώπων ύπαρξων σε όλο τον κόσμο, είναι ο στόχος μεγαλεπήθων προσπαθειών που καταβάλλονται στα πιο ονομαστά εργαστήρια της υφελίου. Κι' οι πρώτες ελπίδες για την όριστική κατανίκησή της έχουν φανεί στον όριζοντα...

Εδώ και λίγους μήνες, ένας μεγάλος καρκιολόγος, ο Γάλλος καθηγητής Σαρλ Όμπερλέν, πέθανε ακριβώς απ' αυτή την άρρώστεια. Πέντε χρόνια πιο πριν, ο επίσης Γάλλος διάσημος βιολόγος Μασμπέφ, υπέκυψε στον ίδιο έχθρο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο δρ. Λιλλεχάι, ένας από τους μεγαλύτερους χειρουργούς της οικουμένης, ενώ με το νυστέρι του έσωζε εκατοντάδες ύπαρξων, ήταν βέβαιος, εδώ και τρία χρόνια, ότι ο καρκίνος που είχε εμφανισθεί στον άλλο κόσμο. "Υστερα από μια εγχείρηση και μια κατάλληλη θεραπευτική αγωγή, ο δρ. Λιλλεχάι παρουσιάζει σήμερα όλα τα σημάδια της όριστικής θεραπείας.

Αυτά τα τρία παραδείγματα που είναι παρμένα επίτηδες από το περιβάλλον των κορυφαίων γιατρών, φωτί-

ζουν με ακρίβεια την κατάσταση των σύγχρονων ερευνών ως προς τη θεραπεία του καρκίνου: ένας άρρωστος στους τρεις μπορεί σήμερα να γίνει καλά, ενώ εδώ και μερικά χρόνια κάθε καρκινοπαθής, εκτός από σπανιότατες εξαιρέσεις, ήταν προκαταβολικά καταδικασμένος.

Όστόσο οι αναλογίες της θεραπείας δεν είναι ίδιες από περίπτωση σε περίπτωση. Όρισμένοι καρκίνοι, όπως εκείνοι του δέρματος, έχουν νικηθεί 100%. Άλλοι, όπως εκείνοι των πνευμόνων, είναι ακόμα αήττητοι 100%. "Ανάμεσα σ' αυτά τα δυο άκρα, διαβαθμίζονται οι υπόλοιπες μορφές της νόσου, άλλες πιο εύκολα κι' άλλες πιο δύσκολα ίσως.

Κάτω από τον γενικό όρο «καρκίνος» ή επιστήμη έχει υπαγάγει πολυάριθμα είδη αλλοιώσεων, που έχουν μεταξύ τους όχι λίγες διαφορές. Υπάρχουν, έτσι, οι αλλοιώσεις που αφορούν τα επιθηλιακά κύτταρα (επιθηλιώματα), άλλες που αφορούν τον συνεκτικό ιστό (σαρκώματα κι' όστεοσαρκώματα) κι' άλλες που αφορούν τα συστατικά του αίματος και τις βάσεις παραγωγής του (λευχαιμίες).

Πρέπει να προστεθεί επίσης ότι οι ανθρώπινοι καρκίνοι, οι καρκίνοι των ζώων, οι καρκίνοι των φυτών και οι έρ-

γαστηριακοί καρκίνοι είναι διαφορετικοί οι μόν από τους δέ. Όστόσο, αναρίθμητες παρατηρήσεις ώδήγησαν τους ειδικούς στο να παραδεχθούν μια βασική συγγένεια ανάμεσα σε όλα αυτά τα οιδήματα και σε όλες αυτές τις αλλοιώσεις και να τα θέσουν κάτω από τη γενική ονομασία του καρκίνου.

Περισσότεροι από δέκα χιλιάδες βιολόγοι, χημικοί, φυσικοί και γιατροί προσπαθούν στα περιφημότερα επιστημονικά κέντρα της υφελίου να αποσπάσουν το προσωπείο αυτής της νόσου και να μάθουν περι τίνος ακριβώς πρόκειται. Δεν υπάρχει ημέρα, δεν υπάρχει ώρα, δεν υπάρχει ακόμα και λεπτό που σε κάποιο απ' αυτά τα εργαστήρια να μη γίνεται ένα πείραμα ή μια παρατήρηση σχετικά με τον καρκίνο.

Η νόσος ανιχνεύεται από παντού. "Ως την ώρα αυτή που μιλάμε, παραπάνω από είκοσι χιλιάδες χημικές ουσίες, φυσικής ή τεχνητής συνθέσεως, έχουν δοκιμασθεί συστηματικά για τη συντριβή του καρκίνου. «Συνεχίζουμε και θα συνεχίζουμε», λένε οι πειραματιστές και οι έρευνητές. Μονάχα καμμιά τριανταριά τέτοιες ουσίες έχει αποδειχθεί ότι επενεργούν καταστρεπτικά ή ανασχετικά έναντι της νόσου. Άλλα αυτή η επενέργεια είναι άλλοτε μονομερής, άλλοτε αποτελεσματική μονάχα στα πειραματόζωα, άλλοτε επιβλαβής για τους υγιείς ιστούς και σχεδόν πάντα τοξική γενικά για τόν οργανισμό.

Η χειρουργική, σε συνδυασμό με διάφορες θεραπευτικές αγωγές, πραγματο-

ποιεί σήμερα τόν βασικό έργο τού καθαρισμού των άρρώστων ιστών, ενώ οι ακτίνες Χ, οι ακτίνες Γ και τὰ ούδετερόνια χρησιμοποιούνται όλοένα πιο συστηματικά. Τέλος, ή χημειοθεραπεία έχει εγκαινιάσει κι' αυτή τόν έργο της.

Ν Α, ποιά είναι τὰ οδαιώδη ερωτήματα, που ή επιστήμη προσπαθεί να τούς δώσει όσο τόν δυνατόν πιο πλήρη κι' αποφασιστική απάντηση:

Ποιά είναι ή προέλευση τού καρκίνου; Τόν προκαλεί κάποιος ιός; Είναι αποτέλεσμα έρεθισμού; Υπάρχει πίσω του ή κληρονομική προδιάθεση; Τόν επιφέρει ή φυσική ραδιενέργεια; Πρόκειται για διατάραξη της ισορροπίας των έσω εκκρίσεων; Είναι χημικό προϊόν μιας διασαλεύσεως που τόν προκαλεί κάποια άγνωστη ουσία στη δομή τού κυττάρου; Πρόκειται για αντίκτυπο διαταραχών τού νευροσυνευθητικού συστήματος; Παίζουν ρόλο στην εμφάνισή του διάφοροι έξωτεροι χημικοί παράγοντες;

Οι διάφορες μορφές τού καρκίνου έχουν αιτίες απόλυτα διαφορετικές;

Ποιά είναι ή διαδικασία τού καρκινικού φαινομένου στην πρώτη φάση του; Πώς και πότε ένα υγιές κύτταρο γίνεται καρκινοπαθές, δηλαδή ένα είδος παρσίτου που τόν παράγει ό ίδιος ό οργανισμός;

Ποιά είναι ή διαδικασία των μεταστάσεων και γιατί οι έστιες της νόσου παρουσιάζονται στο τάδε ή στο δείνα σημείο; Γιατί μια κατάσταση μπορεί να παραμείνει καμμιά φορά ύπνύττουσα για πολύ καιρό;

Μπορούμε να εφαρμόσουμε ένα τέστ, για να ανιχνεύσουμε μια προκαρκινική κατά-

ταση, πριν από τήν εμφάνισή της αλλοιώσεως;

Υπάρχει μέσα στο αίμα τού υγιούς ατόμου καμμιά ουσία που να εμποδίζει τήν εμφάνισή καρκίνου; Γιατί μερικοί εκδηλωμένοι καρκίνοι, όπως μαρτυρούν πολλοί καρκιολόγοι ύστερα από βιοψίες που έκαναν, θεραπεύονται μόνοι τους χωρίς τήν παραμικρή επέμβαση;

Μπορούμε να δημιουργήσουμε με έμβολιο αντίσώματα μέσα στο αίμα, που να αντιπαραταχθούν στον καρκίνο κατά τή γέννησή του; Μπορούμε με κανένα άλλο τρόπο να εμποδίσουμε τήν εμφάνισή της παθήσεως; Μια ώρισημένη υγιεινή ζωή, περιβάλλοντος και διατροφής είναι δυνατό να παίξει αποφασιστικό ρόλο;

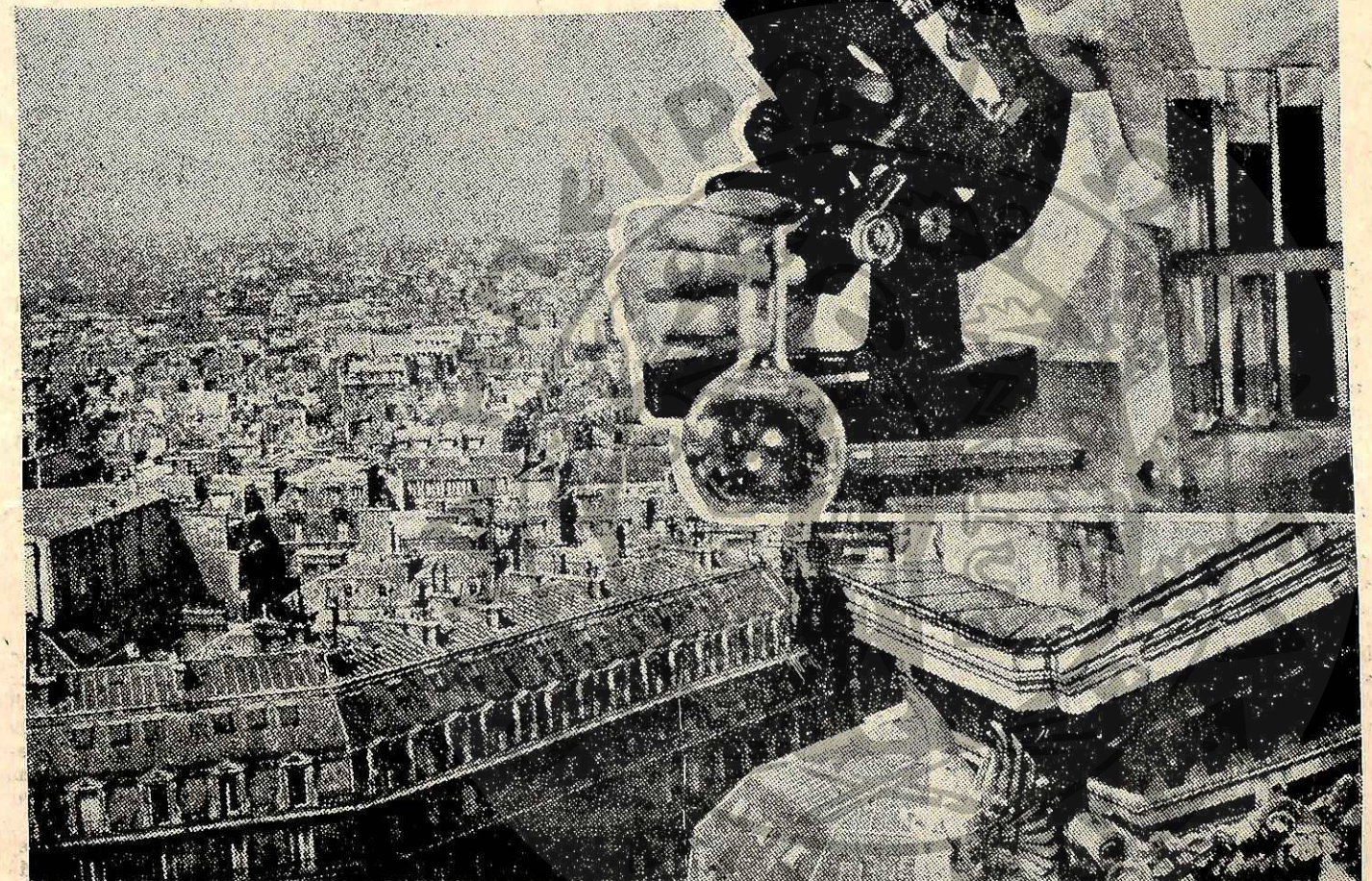
Μπορούμε να θεραπεύουμε όλες τις μορφές καρκίνου με μια και μόνη μέθοδο ή χρειάζεται ξεχωριστή μέθοδος για κάθε κατηγορία; Κι' ή χειρουργική, θα επεμβαίνει πάντοτε;

"Όλα αυτά τὰ ερωτήματα έχουν γίνει αντικείμενα απεραντών ερευνών. Γενική απάντηση δεν δόθηκε ακόμα. Άλλα απαντήσεις επί μέρους διατυπώθηκαν αρκετές, που να μπορούν να σταθούν στα πόδια τους.

Παρά κάτω, θα εκθέσουμε τις κυριώτερες απ' αυτές τις περιοχές της πρώιμης βιοχημικής διαγνώσεως, της αιτιολογίας της νόσου και των θεραπευτικών μεθόδων.

Η πρώτη διάγνωση

Π ΟΛΛΟΙ βιοχημικοί και γιατροί προσπάθησαν να καθορίσουν ένα ειδικό διαγνωστικό τέστ, που να προδίδει

ται από καμιά νέα ουσία μέσα στο αίμα, αλλά πιθανότατα από μια τροποποίηση της σύνδεσης του αίματος, με κύρια χαρακτηριστικά την αύξηση των ποσοστών ωρισμένων συστατικών του. Τα συστατικά αυτά, όπως το σάκχαρο, αιχμαλωτίζουν το ζεύγος σε βάρος των άλλων. Κατά τον δόκτορα Βέρν, όταν τα πρόσωπα των συστατικών αυτών μέσα στον όρο του αίματος είναι ύψωμένα πάνω από μια ώριμη στάση, μιλάμε για την ύπαρξη εξελικτικού καρκίνου. Η μέθοδος δεν έγινε όμοια αποδεκτή από τους ειδικούς, έχει όμως σιδηρή βάση της άρκετες αναμφισβήτητες επιτυχίες.

Ένα άλλο θέμα στην πρόωμη διοχημική διάγνωση του καρκίνου σημειώθηκε τώρα τελευταία από τη γαλλική έπιση επιστήμη. Πρόκειται για τη μέθοδο της φυσιολόγου Λέ Μπερτόν. Η Λέ Μπερτόν κι' οι συνεργάτες της πέτυχαν πρώτα τη δημιουργία καρκίνου σε πει-

δια. Τι είδους πειραματόζωα είναι αυτά; 'Απλούστατα, πρόκειται για ζιζυρία που ζουν ανέκαθεν σε άσημα περιβάλλον, από γενεά σε γενεά. Είναι τοποθετημένα αδιάκοπα σε απομονωτικούς χώρους που ο αέρας τους φιλτράρεται. Η τροφή τους είναι επίσης αποστειρωμένη. Η γέννησή τους γίνεται με καισαρική τομή, μέσα σ' ένα έντελως απολυμαντικό φράγμα, που αποκλείει κάθε μικροβιακή διείσδυση. Σε όλα τους τη ζωή, τα ζώα αυτά δεν έρχονται σε επαφή με κανένα μικροοργανισμό.

Λοιπόν, ως τώρα, δεν παρατηρήθηκε ποτέ «αυθόρμητος» καρκίνος σε τέτοια ζώα. Ωρισμένοι ειδικοί βγάδουν το συμπέρασμα ότι το δεδομένο αυτό αποτελεί απόδειξη, ότι ο καρκίνος οφείλεται σε κάποιο λόγο. Άλλοι, όμως, πάλι δισπιστοι, απαντούν ότι τα ζώα χωρίς μικρόβια δείχνουν μονάχα ότι ο καρκίνος οφείλεται στον... πολιτισμό.

Τα αντικαρκινικά έμβολια

Στον πολύτροπο και πολυμερή αγώνα της επιστήμης για την εξουδετέρωση του καρκίνου, παίρνουν ξεχωριστή θέση οι έπιμονες προσπάθειες για την άνευρεση ενός έμβολίου, που θα έχετε μια και καλή έκποδών την τρομερή μάστιγα της ανθρωπότητας.

Τέτοια έμβολια έχουν ήδη παρασκευασθεί και δοκιμασθεί άρκετά, αλλά όχι ακόμα στον άνθρωπο. Ένα από τα πιο έντυπωσιακά είναι εκείνο που ανέκλυψε η 'Αμερικανίδα γιατρός Φρέντ. Προστατεύει κατά 90% τα ινδικά χοιρίδια από τη λευχαιμία. Έπεργετεί ακριβώς όπως κι' όλα τα άλλα έμβολια, θέτοντας σε κινητοποίηση τα αντίσωματά. Ο δρ. Μπάργεστερ, έξ' άλλου, με ένα ιδιική του έπινοήσεως έμβολιο, άνοσοποιεί τα πούλερικά έναντι μιας μορφής καρκίνου, που αποτελεί παραλλαγή της ανθρώπινης λευχαιμίας. Υπάρχουν, επίσης, κι' άλλα δέκα αντικαρκινικά έμβολια, που βρέθηκαν και δοκιμάζονται από έπιση επιστήμονες διαφόρων χωρών. Μπορούμε να πούμε ότι έχουν ήδη έμβολιασθεί ζώα με πλήρη έπιτυχία έναντι των ώρισμένων μορφών του καρκίνου, που οι κρυφές αιτίες τους δίνουν την έντύπωση ότι οφείλονται στη δράση των.

Για ώρισμένους καρκιολόγους που συγκαταλέγονται ανάμεσα στους πιο γνωστούς και τους πιο συνετούς, δεν απέχει πια πολύ η ήμερα που ένα τέτοιο έμβολιο θ' αποδειχθεί κατάλληλο για τον άνθρωπο.

ραματόζωα, καταστρέφοντας τη διαιτητική ισορροπία. Μπόρεσαν έτσι να παρακολουθήσουν, μέσα με τη μέρα, το πέρας του όγιου κυττάρου στο στάδιο της καρκινοπάθειας. Προχωρώντας μ' αυτόν τον τρόπο, μπόρεσαν να μελετήσουν διεξονυχιστικά τις χημικές μεταβολές που σημειώνονται στο έσωτερικό του κυττάρου κατά την προκαρκινική κατάσταση. Το αποτέλεσμα των παρατηρήσεων τους στάθηκε πολύ σημαντικό. Διαπίστωσαν, για πρώτη φορά, ότι τα όξειδωτικά συστήματα του κυττάρου αλλοιώνονται κατά τους διαφόρους σταθμούς της καρκινοποιήσεώς του. Μπορεί, λοιπόν, έντελως αντικειμενικά, να διατυπωθεί η έπιδα, ότι με βάση αυτές τις έργασίες, θα καθορισθεί ένα διοχημικό τέστ, που θα οδηγεί σε άσφαλή διάγνωση της προκαρκινικής καταστάσεως.

Ο καρκίνος οφείλεται σε ίό;

ΣΤΙΣ άρχές του καινούριου χρόνου, θα έγκαινασθούν στο 'Αντικαρκινικό 'Ινστιτούτο της Γαλλίας πολύ ένδιαφέρουσες έρευνες με ζώα χωρίς μικρο-

«Όπως και να έχει το πράγμα, τα πειραματόζωα αυτά αποτελούν σπουδαίο αντικείμενο μελέτης, γιατί επιτρέπουν να μελετηθεί η αντίδραση ενός «καθαρού» οργανισμού μπροστά σ' ένα μικρόβιο ή σ' ένα ίο και, στην περίπτωση μας, μπροστά στον ένδεχόμενο ίο του καρκίνου.

Από πολύ καιρό, η έπιστήμη έχει διαπιστώσει ότι υπάρχουν ίοι που βρίσκονται πίσω από ώρισμένες μορφές της νόσου. Ο Πέιτον Ρούθ, το 1910, ανέκλυψε πρώτος τον όρο ενός ίου σε καρκίνο πούλερικού. Λίγο αργότερα, ο Φουτζινάμι, έκανε μια παρόμοια διαπίστωση. Το 1933, ο Σόνου απέδειξε ότι κάποιος ίος είναι ύπόλογος για ώρισμένες δγκους του κουνελιού. Ο Μπένετ, τρία χρόνια κατόπιν, βρήκε στο γάλα θηλυκών Ινδικών χοιριδίων ένα ίο, που προκαλούσε καρκίνο στα παιδιά τους, όταν έφταναν σε ώριμη ήλικια. 'Ανάλογες διαπιστώσεις, πάλι πρόσφατα, έκαναν οι Γκρόν, Ντομοσόφσκυ και Φρέντ. Οι Μπερνάρ κι' 'Ιμπερλέν, έξ' άλλου, ύπογραμμίζουν την παρουσία σωματιδίων όμοιων με τους μέσα στους καρκινοπαθείς Ιστούς.

Ο δόκτωρ Λαταρζέ κι' οι συνεργάτες του του Ραδιολογικού 'Ινστιτούτου της

Γαλλίας προχώρησαν ακόμα πιο πολύ. 'Από ένα «σίτι» Ινδικών χοιριδίων, που έδινε κατά 90% περιπτώσεις λευχαιμίας, έβγαλαν πυρηνικό δξύ, δηλαδή ένα δξύ που περιέχεται στον πυρήνα των κυττάρων. Κατόπιν το εισηγάσαν με ένέσεις σε νεογέννητα από άλλο «σίτι». Παρατήρησαν, λοιπόν, πολυάριθμα κρούσματα διαφόρων καρκίνων και λευχαιμίας και σ' αυτά τα χοιρίδια.

Τα τελευταία αυτά πειράματα επιβάλλουν τον περιορισμό του αριθμού των ύποθέσεων σε δύο: περιεχόταν ο ίος του καρκίνου στο πυρηνικό δξύ των ένέσεων ή το ίδιο το δξύ, λόγω μιας πιθανής χημικής του διαταραχής, προκαλούσε την τρομερή πάθηση;

Τα παρά πάνω πειράματα έπιστέφθηκαν με τα εύρηματα του 'Αμερικανού Γκρόν. Ο ειδικός αυτός απέδειξε ότι ο καρκίνος μπορεί να μεταδοθεί έργαστηριακά σε Ινδικά χοιρίδια, με τον όρο ότι η ένοφθάλμιση της νόσου θα γίνει κατά την άρχή της ζωής τους και συγκεκριμένα από το πρώτο είκοσιτετράωρο ως την έβδομη ήμερα.

'Ανακύπτει, λοιπόν, μια δύστυχη ύπόθεση: ο καρκίνος μπορεί να προκαλείται από κάποιο ίο και μπορεί να πηδάει από περισσότερες γενεές, ξεκινώντας κάτω από την έπίδραση ενός άνεξαρκίβιτου παράγοντος.

Από την πλευρά του ίου, δυο 'Αμερικανίδες έπιστήμονες, οι δοκτορές Στιούαρτ κι' 'Έντυ, έφεραν τώρα τελευταία στο φώς ένα τύπο ίου, που τον βάπτισαν «Σ.Ε.». Καλλιεργούμενος σε Ιστούς πιθήκου, ο ίος αυτός μπορεί να προκαλέσει μια είκοσάδα περίπου διαφορετικών μορφών καρκίνου. 'Εξ άλλου, καταπίνει τα αιμοσφαίρια όπως ακριβώς οι ίοι της γρίπης.

Από την πλευρά της κληρονομικής μετάδοσεως, δεν λείπουν έπίσης πρόσφατες έπιστημονικές έργασίες, πάλι σ' εκείνες του δόκτορος Λαταρζέ, για τις ύποιες κάναμε ήδη λόγο. Οι έργασίες αυτές, κατά τον διάσημο Γάλλο διοχημικό καθηγητή Τρουά, επιτρέπουν να ύποθέσουμε ότι «η αιτιολογία της νόσου πρέπει να άναζητηθεί στις ρίζες της ίδιας της ζωής».

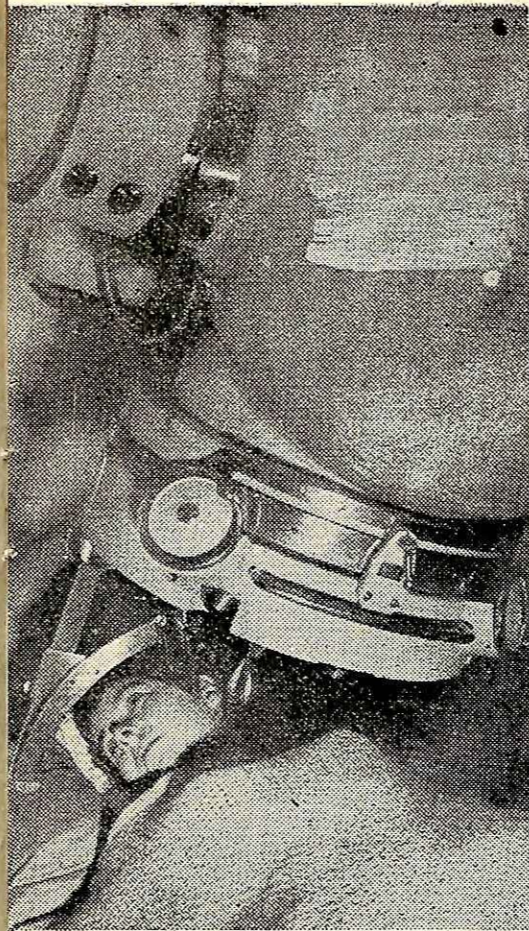
Στις ρίζες της ζωής

ΑΣ πάρομε μια μυίγα κι' ως την τοποθετήσουμε μέσα σ' ένα γυάλινο κώδωνα γεμάτο με άνθρακικό δξύ. Θα δείξει μεγάλη... στενοχωρία, αλλά δεν θα ψοφήσει. 'Ας πάρομε μια άλλη μυίγα κι' ως κάνουμε και μ' αυτή το ίδιο. Σε μερικά δευτερόλεπτα, η δεύτερη μυίγα θα ψοφήσει.

Η πρώτη ήταν άνθεκτική. Η δεύτερη, εύαίσθητη. Αύτη η άνθεκτικότης κι' αύτη η εύαίσθησία άπέναντι στο άνθρακικό δξύ, που έδειξαν αντίστοιχα οι δυο μυίγες, παρατηρήθηκαν έδώ κι' άρκετο καιρό από τους Γάλλους Λ' 'Ερτιέ και Τεσσιέ. Μεταδίδονται κληρονομικά.

«Ως έδώ, τίποτα τό έξαιρετικό. 'Ας πάρομε τώρα ένα έχχόλιμα από μυίγες εύαίσθητες στο άνθρακικό δξύ κι' ως το διοχετεύσουμε στην κοιλία άνθεκτικών μυιών. Λίγες μέρες αργότερα, οι άνθεκτικές μυίγες θα γίνουν εύαίσθητες και θα ψοφήσουν έδδως μόλις βρεθούν μέσα σε άνθρακικό δξύ.

Μπορούμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε, ότι αύτη η εύαίσθησία οφείλεται σε κάποιο ίο που βρίσκεται μέσα στο έχχόλιμα. Είναι ένας ίος μη παθογόνος. Δεν προ-

Η βόμβα κοβαλτίου είναι, πλάι στο νυστέρι, ένα ακόμα αποτελεσματικό όπλο έναντι του καρκίνου.

καλεί στη μυίγα καμιά διαταραχή. Η δράση του εκδηλώνεται όταν βρεθεί στη μέση ένας άλλος παράγον, που, στην περίπτωση μας, είναι το άνθρακικό δξύ. 'Εξ άλλου, έχει διαπιστωθεί ότι οι μυίγες που έχουν μολυνθεί με ένοφθάλμιση, μεταδίδουν τη μόλυνσή τους στους άπογόνους των.

Συμβαίνει κάτι παρόμοιο με τον καρκίνο; Ο «κοιμώμενος ίος» της νόσου ένσωματώνεται στο κύτταρο, κρύβεται με το πρόσωπο των άδελφών ιδιοτήτων και ξυπνά κάτω από την έπίδραση του τάδε ή του τέδε παράγοντος;

Οι Φρανσουά Ζακόμπ κι' 'Εάλ Βόλλμαν απέδειξαν ότι μη μολυσματικοί ίοι γίνονται θανάσιμοι για τον οργανισμό που τους φιλοξενεί, αν μεσολαθήσει βομβαρδισμός με ακτίνες Χ. 'Αρα λοιπόν, ένα παράσιτο που δεν είναι παθογόνο, μπορεί να γίνει από τη μια στιγμή στην άλλη τρομερό, κάτω από ώρισμένες συνθήκες, για τον οργανισμό που το στεγάσει.

'Αν, λοιπόν, ο ίος του καρκίνου ύπάσχει, μπορεί κάλλιστα να μεταβάλλεται από μη παθογόνο σε παθογόνο και να έξηγείται έτσι η κληρονομική μετάδοση της νόσου.

'Αν γινόταν παραδεκτή μια τέτοια άποψη, θα δυνατόν έξήγηση στο γεγονός ότι ο καρκίνος εμφανίζεται σ' ένα οικογενειακό δένδρο, αλλά όχι σε όλους τους κλάδους του. Η προδιάθεση ύπάσχει παντού. Ο άνεξάρτητος όμως παράγον, που ξυπνά τον «κοιμώμενο ίο», δεν έρχεται σ' επαφή με όλους τους κλάδους.

Φωτογράφιση ζωντανών κυττάρων

ΠΑΡΙΣΙ.— Ένας διαπρεπής Γάλλος έπιστήμων, ο δρ. Γκαστόν Ντυπουί, μέλος του 'Εθνικού 'Ινστιτούτου και έπίτιμος διευθυντής του 'Εθνικού Κέντρου 'Επιστημονικής 'Ερεύνης, με τη συνεργασία δύο άλλων καθηγητών του Περιέ και του Βερντιέ, κατόρθωσε να φωτογραφίσει ζωντανά κύτταρα.

Μέχρι σήμερα δεν είχε κατορθωθεί να ληφθεί μια τέτοια φωτογραφία. Αυτό σημαίνει ότι, τώρα πιά, όλα είναι δυνατά. Οι έπιστήμονες θα μπόρουν να παρατηρήσουν, πώς δίνεται το σήμα του κινδύνου στο έσωτερικό των ανθρώπινων κυττάρων που προμαντεύουν τον καρκίνο και πώς άναπτύσσεται αύτος ο 'Ίδιος ο καρκίνος. Μέχρι σήμερα μόλις ένα ζωντανό κύτταρο έποποθετείτο κάτω από το ηλεκτρονικό μικροσκόπιο, έσοκαζε. Με τα συνηθισμένα πάλι μικροσκόπια, τα μη ηλεκτρονικά, μόλις και μετά βίας μπόρουν να γίνουν όρατες οι λεπτομέρειες ενός σώματος μικρότερες του 0,5 του χιλιοστομέτρου.

Η έμπνευση του δρος Ντυπουί είναι η έξής: Κατεσκεύασε ένα σκάφανδρο, που αποτελείται από ένα μικροσκοπικό άεροστεγές κουτί με δύο μικρά παράθυρα με τζάμια που η έπιφάνειά τους είναι μικρότερη από το ένα δέκατο του εκατομμυριοστού του χιλιοστομέτρου, διαφανή στα ηλεκτρόνια και έντελως άνθεκτικά στις διαφορές των πιέσεων.

Τα πειράματα του δρος Ντυπουί έπέτυχαν άπολύτως.

ΕΠΙ κεφαλής των θεραπευτικών μεθόδων παραμένει πάντα η χειρουργική. Μια εύρεση έξαιρεση, ακολουθούμενη από ένα καλά καθάρισμα των παρυφών, έξακολουθεί να είναι, στις περισσότερες των περιπτώσεων, το αποτελεσματικότερο μέσο, έξασφαλίζοντας είτε την όριστική θεραπεία είτε την αναχαίτιση της νόσου από μακρό διάστημα. 'Υπάρχουν, έξ' άλλου, φάρμακα, που η θεραπευτική τους άξια έχει άναγνωρισθεί από την έπιστήμη για συγκεκριμένες μορφές καρκίνου. Λόγου χάρι: θηλυκές όρμονες για τον καρκίνο του προστάτη κι' η ακτινομηκίνη C και D για ώρισμένες πολύ σπάνιες περιπτώσεις. Ένα νέο είδος φαρμάκου που ύπόσχεται πολλά, συνίσταται στον συνδυασμό μιας αντικαρκινικής χημικής συνθέσεως με μια ούσια, που θα παίζει συντονιστικό όλο, προκαλώντας έτσι θετικό αποτέλεσμα, αντίογα με κάθε όργανο. Αυτό το παρασκεύασμα που βρίσκεται ακόμα στο στάδιο των έργων στρατηγικών δοκιμών, χορηγήθηκε τελευταία σε Ινδικά χοιρίδια, που έπασχαν από λευχαιμία, κι' έδωσε άναμφισβήτητά άποτελέσματα. 'Απομένει τώρα να δοκιμασθεί και στον ανθρώπινο οργανισμό.

Παράλληλα προς τις έρευνες στον θεραπευτικό τομέα, οι έρευνες στον προληπτικό τομέα είναι έπίσης πολυάριθμες κι' άρκετά έντυπωσιακές. 'Εδώ και δυο χρόνια, ο 'Αγγλος καθηγητής Μπούλαντ βρήκε ένα φάρμακο, την «14 γλυκοσακχαρολακτόνη», που έμποδίζει την εμφάνιση καρκίνου της κύστεως στους έργατες χρωματοφυγίων που έχουν να κάνουν κάθε μέρα με την άνιλίνη. Το φάρμακο αυτό παίρνεται από το στόμα. Πιο πρόσφατα, άπολύθηκε σχεδόν δολοκληρωτικά η εμφάνιση καρκίνων του νίελ» στους έργατες που δουλεύουν σε εργοστάσια κατεργασίας αυτού του μετάλλου.

Η ούσια που χρησιμοποιείται, είναι η αιδυλιδιαμίνη.

ΑΛΛΑ οι προσπάθειες για την έξιχνίαση του μυστηρίου που περιβάλλει τον καρκίνο και για τον όριστικό δαμασμό του δεν σημειώνονται μονάχα στους τομείς, που αναφέραμε. 'Εχουν άνοιχθεί κι' άλλοι δρόμοι, άληθινά επαναστατικοί, σε έντελως καινούργιες περιοχές. Στις περιοχές, που άποτελούν το πεδίο της λεγόμενης «Ηλεκτρονικής βιολογίας».

Τρεις Γάλλοι ειδικοί, ο καθηγητής της Βιοφυσικής Σαντόν, ο μηχανικός Πολωνσκό κι' ο διοχημικός Ντονζού, απέδειξαν μόλις από λίγες έβδομάδες, ότι ένα από τα κυριώτερα συστατικά του ζωντανού κυττάρου, η περίφημη πιά στην έπιστήμη ούσια που αναφέρεται με τα άρχικά ADN, είναι προικισμένη με «σιδηροηλεκτρικές» ιδιότητες. Αυτό σημαίνει, ότι το ADN, που ως γνωστόν έχει διαπιστωθεί ότι είναι ο κυριώτερος φορέας της κληρονομικότητας, μπορεί κατά κάποιο τρόπο να «κίνηει» τον ηλεκτρισμό, δηλαδή να καταγράφει πάνω του τα μνημοεύματα. 'Αν άληθευε η έκδοχή, ότι ο καρκίνος οφείλεται σε άπορροθύμιση αυτών των μικρορευμάτων, οι βιολόγοι θα μπόρουν να έπιβουν με πολύ άπλο τρόπο. Θα «έθωναν» πάνω στα άρρωστα κύτταρα αυτά τα άπορροθυμιμένα μικρορεύματα, με τρόπο ανάλογο προς εκείνον που χρησιμοποιείται για το σβύσιμο πάνω σε μια μαγνητοφωνική ταινία.

'Αν, κατά τον καθηγητή Τρουά, το μυστικό του καρκίνου βρίσκεται στις ρίζες της ίδιας της ζωής, οι ρίζες αυτές ύπάρχουν με τη σειρά τους στο πεδίο της Φυσικής και δεν αποκλείεται καθόλου να βρεθούν σ' αυτό ακριβώς το πεδίο ύλες οι λύσεις του προβλήματος του καρκίνου.

JACQUES BERGÉAL

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ — ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ — ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

★ Στη Σουηδία, ο καθηγητής Μπερτίλ Μπιγιόερκλουντ δοκιμάζει ένα αντικαρκινικό έμβολιο σε έθελοντές.

★ Στην 'Ιαπωνία, ο δρ. Κανέο Σακουράι άνήγγειλε την άνακάλυψη του «687», ενός καινούριου αντικαρκινικού φαρμάκου.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ — ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ — ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Ο ρωσοαμερικανικός ανταγωνισμός για τις επανδρωμένες πτήσεις στο Διάστημα θα συνεχιστεί με αδιάπτωτη ένταση κατά το 1961, αλλά δεν πρόκειται ν' απορροφήσει όλη την προσοχή και τις προσπάθειες των τεχνικών και των επιστημόνων. Υπάρχουν και πολλά άλλα σχέδια, που θα πραγματοποιηθούν ασφαλώς στο χρόνο που μας έρχεται: υπερηχητικά αεροπλάνα θα συνδέσουν την Αμερική με την Ευρώπη σε δύομισυ ώρες... Ένα γιγαντιαίο ραδιοτηλεσκόπιο ίσως θα μας επιτρέψει ν' ακούσουμε για πρώτη φορά τη φωνή των άλλων πλανητών... Μια διεθνής αποστολή θα εξερευνήσει τον Ινδικό Ωκεανό... Ένα νέο έμβολιο μας υπόσχεται άνοσια κατά του κρουολογήματος, ένα νέο αντισυλληπτικό μας υπόσχεται.. άκίνδυνους ξρωτες.

Ο Κόσμος Διά 1961

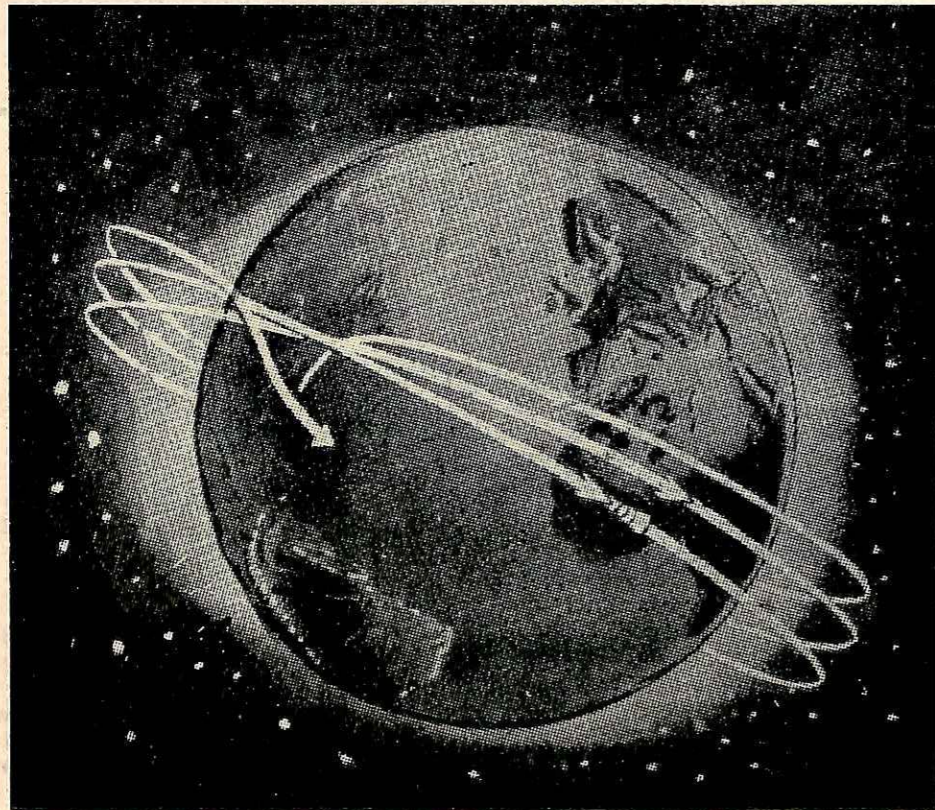
Α ζημερώσει μια θερμή, φωτεινή μέρα στη Φλωρίδα... 1961... Οι Ηνωμένες Πολιτείες, επί τέλους, θα είναι έτοιμες να εξακοντίσουν τον πρώτο τους άστροναύτη στο Διάστημα. Έπτά εκπαιδευμένοι πιλότοι της αμερικανικής αεροπορίας περιμένουν από χρόνια αυτή τη στιγμή. Από τους έπτά θα επιλεγούν τελικά οι δύο. Αυτοί θα λάβουν θέση στο θαλαμίσκο, στην κορυφή ενός γιγαντιαίου πυραύλου που θα τους προωθήσει σε ύψος 200 χιλιομέτρων πάνω από τον Ατλαντικό με ταχύτητα 6.000 χιλιομέτρων την ώρα...

Μπορεί να θεωρηθεί βέβαιο πως η πρώτη αυτή πτήση προς το Διάστημα θα πραγματοποιηθεί το 1961 — εκτός αν συμβεί μια καταστροφή σε παγκόσμια κλίμακα. Θα επακολουθήσουν τρεις ή τέσσερις πτήσεις του ίδιου τύπου, με διαφορετικούς άστροναύτες. Αργότερα θα επιχειρηθεί και η τοποθέτηση του πρώτου άστροναύτη σε τροχιά: Κλεισμένος μέσα σ' έναν τεχνητό δορυφόρο, ο άστροναύτης θα κάνει τρεις φορές το γύρο της Γης με ταχύτητα 25.000 χιλιομέτρων την ώρα. Θα μείνει τέσσερις ώρες και 30 λεπτά σε τροχιά και υποτίθεται ότι θα επιστρέψει ζωντανός στη Γη.

Η πρώτη αυτή προσπάθεια των Αμερικανών στο Διάστημα θα προκαλέσει ασφαλώς μεγάλη συγκίνηση στη διεθνή κοινή γνώμη, αλλά δεν αποκλείεται στο μεταξύ να τους προλάβουν οι

Ρώσοι. Έδώ και αρκετόν καιρό οι επιστήμονες αναγνωρίζουν γενικά πως ή Σοβ. Ένωση κατέχει την απαραίτητη κινητήρια δύναμη, χάρη στην οποία μπορεί να εξακοντίζει πυραύλους πολύ βαρύτερους από τους αμερικανικούς. Την προπερασμένη εβδομάδα (για δεύτερη φορά σε τέσσερις μήνες) ή Ρωσία έθεσε σε τροχιά ένα «δορυφόρο - διαστημόπλοιο», βάρους πέντε τόννων, με

δύο σκύλους ως επιβάτες. Είναι αλήθεια ότι στη δεύτερη αυτή προσπάθεια οι Ρώσοι δεν κατάφεραν να επαναφέρουν τα ζώα στη Γη, άλλ' αναμένεται ότι θα επιχειρήσουν και πάλι — ίσως μάλιστα να μη διατάσουν να εξακοντίσουν έναν επανδρωμένο δορυφόρο - διαστημόπλοιο στις αρχές του 1961. Υπάρχουν μάλιστα βάσιμες υποψίες ότι οι Ρώσοι προσπάθησαν — και απέτυχαν — να

Η πρώτη πτήση σε τροχιά γύρω από τη Γη: Ένας αμερικανικός δορυφόρος θα μεταφέρει έναν άστροναύτη τρεις φορές γύρω απ' τον πλανήτη μας και θα τον προσθαλασσώσει στον Ατλαντικό.

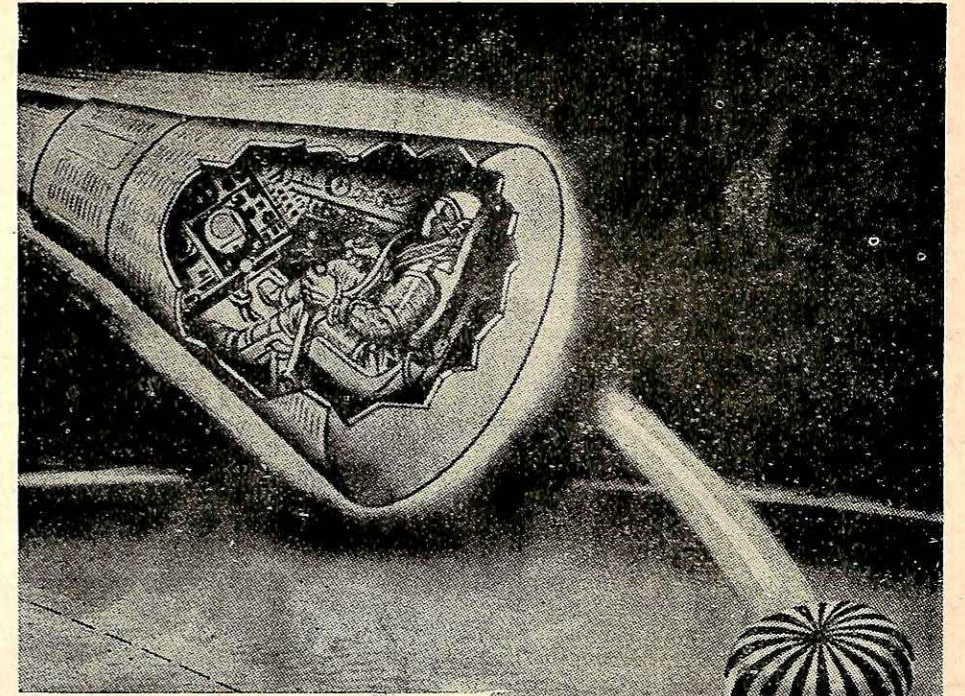
θέσουν δυο «κοσμοναύτες» (Έτσι ονομάζουν οι Ρώσοι τους άστροναύτες) σε τροχιά κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του πρωθυπουργού Κρούσσεφ στα Ηνωμένα Έθνη τον περασμένο Σεπτέμβριο. Πάντως οι Ρώσοι ξέρουν πως οι Αμερικανοί, στα μέσα του 1961, θα είναι καθ' όλα έτοιμοι να στείλουν τον πρώτο άστροναύτη τους στο Διάστημα και φυσικά, για λόγους γοήτρου, θα καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για να τους προλάβουν.

Ο έλεγχος του διαστήματος

ΑΥΤΟΣ ο ρωσοαμερικανικός ανταγωνισμός για τις επανδρωμένες πτήσεις στο Διάστημα δεν πρόκειται (το ελπίζουμε για το καλό της ανθρωπότητας) ν' απορροφήσει όλη την προσοχή και τις προσπάθειες των τεχνικών και των επιστημόνων. Υπάρχουν και πολλά άλλα σχέδια που θα πραγματοποιηθούν ασφαλώς το 1961:

Ανιχνεύσεις.— Τούλάχιστον τρία τηλεσκόπια θα μεταφερθούν σε μεγάλη ύψη από αερόστατα. Επίσης επτά καινούργιοι ανιχνευτικοί δορυφόροι βρίσκονται στα σκαριά. Όλα αυτά προορίζονται για τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με τις ραδιενεργές ακτινοβολίες του Διαστήματος, τη μελέτη των χαρακτηριστικών του Ήλιου και της ατμοσφαιρικής συνθέσεως. Αξίζει ιδιαίτερη μνεία ο πρώτος αγγλικός δορυφόρος 5—51 που... δεν θα είναι αγγλικός. Θα κατασκευασθεί, ή μάλλον κατασκευάσθηκε, στην Αμερική και θα εξακουτισθεί με αμερικανικό πυραύλο Σκάουτ από το Κέιπ Κανάβεραλ. Οι Άγγλοι θα δώσουν μονάχα τα όργανα και τα χρήματα. Σημειώνουμε επίσης τον αμερικανικό δορυφόρο 050, βάρους 170 κιλών, ένα «ήλιακο παρατηρητήριο» που θα τεθεί σε τροχιά γύρω απ' τον Ήλιο. Δύο δορυφόροι τύπου «Ρέιντζερ» θα σταλούν σ' ένα ταξίδι ενός εκατομμυρίου μιλίων στο Διάστημα και θα επιστρέψουν στη Γη.

Στη Σελήνη.— Οι Αμερικανοί δεν κατάφεραν ακόμα να μιμηθούν το κατορθώμα του ρωσικού Λούνικ, δεν έχουν στείλει κανένα δορυφόρο στη Σελήνη. Σύντομα θα επιχειρήσουν την εξακόντιση ενός «Πρωτοπόρου» βάρους 190 κιλών, που ελπίζεται ότι θα τεθεί σε τροχιά γύρω απ' τη Σελήνη. Αργότερα, ή αμερικανική «επίθεση» κατά της Σελήνης θα επαναληφθεί με δορυφόρους τύπου «Ρέιντζερ» που βρίσκονται ακόμα «στο χαρτί». Ο «Ρέιντζερ» είναι ένας δίδυμος δορυφόρος. Κατά την εξακόντιση οι πλευρές του είναι λείες και ομαλές, άλλ' όταν ξεφύγει από την ατμόσφαιρα γίνεται... πεταλούδα. Δύο πελώρια φτερά ξεφυτρώνουν από τα πλευρά του, μια παραβολική ραδιοκεραία ξεπετιέται από την κορυφή. Τα φτερά είναι σκεπασμένα με φωτοκίττα που συγκεντρώνουν την ήλιακή ενέργεια, που χρησιμεύει για τη λειτουργία μιας τηλεοπτικής συσκευής. Μια μικρή κάψουλα αποσπάται από τον «Ρέιντζερ» και κατεβαίνει ως την επιφάνεια της

Επάνω, φαίνεται το εσωτερικό της αμερικανικής κάψουλας που θα μεταφέρει τον πρώτο άστροναύτη σε ύψος 200 χιλιομέτρων. Η κάψουλα θα προσθαλασσωθεί ομαλά με αλεξίπτωτο σ' ένα σημείο του Ατλαντικού.

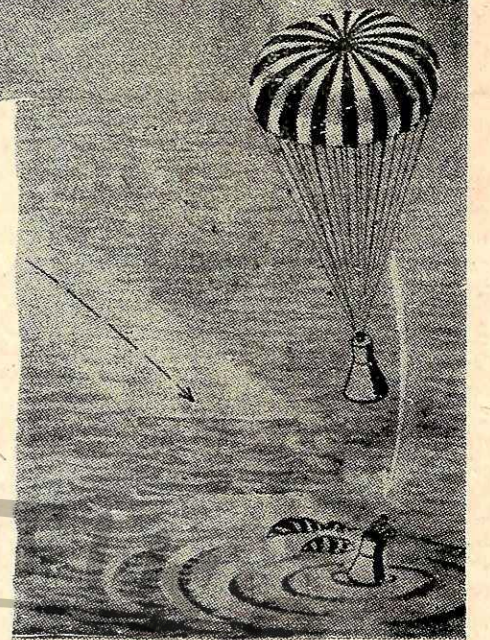
Σελήνης για να συγκεντρώσει στοιχεία για τη γεωλογική της σύσταση.

Τι θα έχουν κάνει οι Ρώσοι, στο μεταξύ, αυτό κανείς δεν το ξέρει. Ίσως ετοιμάζονται να υποδεχθούν την κάψουλα του Ρέιντζερ... επί της Σελήνης.

Πρακτικοί δορυφόροι.— Ένας δεύτερος δορυφόρος - αερόστατο, παρόμοιος με τη συμπαθέστατη «Ηχώ» που θαυμάσαμε το καλοκαίρι, θα εξαπολυθεί εντός του 1961 για να χρησιμεύσει σε διάφορα πειράματα τηλεπικοινωνιών. Αλλά ασφαλώς το πιο ενδιαφέρον πρόγραμμα είναι ή εξαπόλυση του πρώτου «ιδιωτικού» δορυφόρου που κατασκευάζεται με χρήματα της Αμερικανικής Έταιρίας Τηλεφώνων και Τηλεγράφων και θα χρησιμεύσει ως σταθμός αναμεταδόσεως ραδιοτηλεφωνικών συνδιαλέξεων.

Επίσης ένας νέος μετεωρολογικός δορυφόρος «Τίρος» θα χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση των καταστρεπτικών κυκλώνων.

Γενικά, στον τομέα της κατακτήσεως του Διαστήματος, προβλέπεται ότι οι Αμερικανοί θα καταβάλουν μια ύστατη προσπάθεια για να φτάσουν τους Ρώσους. Το 1961 θα είναι ο κρίσιμος χρόνος σ' αυτό τον αγώνα για τα πρώτα. Και ή νέα αμερικανική ήγεςία υπό τον Πρόεδρο Κέννεντυ, αντιλαμβάνεται πως αυτός ο ανταγωνισμός δεν είναι μονάχα ζήτημα γοήτρου. Στην προεκλογική του εκστρατεία, ο Τζών Κέννεντυ διεκίνησε: «Πρέπει να φτάσουμε πρώτοι στο Διάστημα. Αν αφήσουμε τον έλεγχο του Διαστήματος στους Σοβιετικούς, γρήγορα θα χάσο με και τον έλεγχο της Γης. Στο μέλλον, εκείνος που θα ελέγχει το Διάστημα θα

ελέγχει και τη Γη, όπως άλλοτε ή κυριαρχία των θαλασσών εξασφάλιζε την κυριαρχία των ηπείρων...»

Για τους Αμερικανούς, λοιπόν, ή τώρα ή ποτέ.

Ας δούμε ωστόσο τι πρόκειται να γίνει και σε μερικούς άλλους τομείς της επιστήμης και της τεχνικής.

Ο μυστικός κώδικας της ζωντανής ύλης

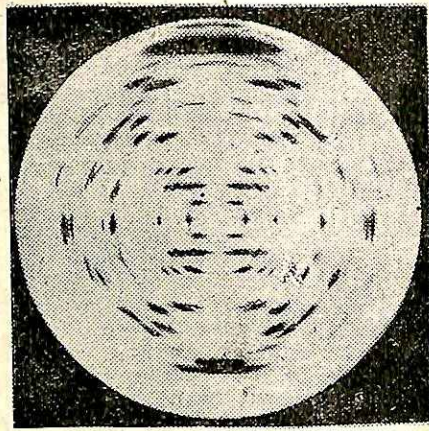
Υπερηχητικά.— Οι μηχανικοί της πολιτικής αεροπορίας σχεδιάζουν ένα πυραυλοκίνητο επιβατηγό αεροπλάνο που θ' αναπτύσσει ταχύτητα 2.000 μιλίων την ώρα, δηλαδή θα είναι τρεις φορές ταχύτερο από τον ήχο. Μ' αυτή την ταχύτητα, το ταξίδι Νέα Υόρκη — Λονδίνο θα γίνεται σε δύομισυ ώρες περίπου. Αλλά το σχέδιο προσκόπτεται ακόμα σε πολλές δυσχέρειες τεχνικής και οικονομικής φύσεως.

Ραδιοτηλεσκόπια.— Το προσεχές φθινόπωρο θα τεθεί σε λειτουργία το μεγαλύτερο ραδιοτηλεσκόπιο του κόσμου. Κατασκευάζεται από τους τεχνικούς του αμερικανικού πανεπιστημίου Κόρνελ, θα στοιχίσει πέντε εκα-

τομύρια δολάρια και θα εγκατασταθεί στα βουνά του 'Αρεσίμπο, στο Πορτορίκο. Το παραβολικό του κάτοπτρο είναι ένας τεράστιος δίσκος διαμέτρου χιλίων ποδών. Με το ραδιοηλεκτρικό αυτό θα συνεχισθούν οι έρευνες του «Σχεδίου Όσμα» για τη σύλληψη ραδιοσημάτων από τα λογικά πλάσματα των άλλων πλανητών. Οι έρευνες αυτές είχαν αρχίσει τον περασμένο 'Ιανουάριο του 1960, συνεχίσθηκαν για λίγους μήνες (χωρίς αποτέλεσμα) και διεκόπησαν εν άναμονή της αποπεράσεως του ραδιοηλεκτρικού του Πορτορίκο με

τανής ύλης». Ο καθηγητής Γούντγουορντ κατόρθωσε πριν από μερικούς μήνες να παρασκευάσει συνθετική χλωροφύλλη, την πράσινη ουσία των φυτών που επιτρέπει τη φωτοσύνθεση, το μετασχηματισμό του άνθρακος της ατμόσφαιρας σε θρεπτικά υλικά με τη βοήθεια της ηλιακής ενέργειας. Θεωρείται βέβαιο ότι κατά το 1961 οι έρευνες για τη φωτοσύνθεση θα καταλήξουν σε θετικά συμπεράσματα.

Ινδικός Ωκεανός.— 'Ισως το πρόβλημα της διατροφής της ανθρωπότητας να λυθεί κάποτε με τη

Ένα μόριο πυρηνώδους όξενος DNA. Στο έσωτερικό του ζωντανού κυττάρου τα μόρια αυτά είναι οι φορείς της κληρονομικότητας.

συνολικής επιφάνειας του πλανήτη μας. Κύριοι στόχοι της έρευνας θα είναι οι άνεμοι και τα ρεύματα της θάλασσας και πρό πάντων η κατανομή του ιχθυολογικού πλούτου της περιοχής αυτής του κόσμου. Είναι θλιβερό να σκεφτόμαστε ότι μια περιοχή τόσο πλούσια σε τροφές περιβάλλεται από τις πιο πεινασμένες χώρες της 'Ασίας.

Η σπιθαμή της ζωής.— Στο άστεροσκοπείο του Παλomar ο άστρονόμος Άλλαν Σάντεζ θα χρησιμοποιήσει το μεγαλύτερο οπτικό τηλεσκόπιο του κόσμου για να μελετήσει τη γένεση και το πεπρωμένο του Σύμπαντος... Ο ανθρωπολόγος Ράλφ Σολέκι, του πανεπιστημίου Κολομβία, θα οργανώσει το προσεχές καλοκαίρι μιά αποστολή στο Βερίγγειο Πορθμό για να ανακαλύψει το δρόμο που ακολούθησαν, εδώ και 20.000 χρόνια, οι πρώτοι κάτοικοι της 'Αμερικής που ήρθαν από τη Σιβηρία.

Άλλ' η απάντηση στο αγωνιώδες ερώτημα που θέτει ο άνθρωπος στον εαυτό του για την προέλευση της ζωής, είναι άπιθανο ότι θα βρεθεί στ' άστέρια ή στη καρδιά της άψυχης ύλης. Η απάντηση αυτή δεν αποκλείεται να βρεθεί στο υπομικροσκοπικό σύμπαν των σπειροειδών μορίων που ονομάζουμε πυρηνώδη όξενια. Αυτά απ' αυτά τα όξενια που βρίσκονται στο ζωντανό κύτταρο, το DNA και το RNA, πιστεύεται πως είναι οι αρχιτέκτονες και οι ρυθμιστές της κληρονομικότητας. Στο πανεπιστήμιο της Καλιφορνίας και στο 'Ινστιτούτο Ροκφέλλερ της Νέας Υόρκης, οι βιοχημικοί προσπαθούν να αποκρυπτογραφήσουν το μυστικό κώδικα της ζωής.

Το 1961 μάς επιφυλάσσει πολλές καινούργιες ανακαλύψεις σ' αυτό τον τομέα.

Οι κατακτήσεις της Ιατρικής

ΕΝΑ νέο έμβολιο κατά της οστρακιάς, ένα έμβολιο κατά του κοινού κρουολογίματος, ένας γενικός έμβολισμός του πληθυσμού κατά της πολιομυελίτιδος κι' ένα φάρμακο για τον έλεγχο των γεννήσεων είναι οι ιατρικές

προβλέψεις για το 1961.

Ο στρακιά.— Το έμβολιο κατά της οστρακιάς έχει κιόλας ανακαλυφθεί και χρησιμοποιηθεί πειραματικά σε 1.000 παιδιά των 'Ηνωμένων Πολιτειών. Έφευρέτης του εμβολίου είναι ο δρ. Τζων Έντερς, του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, κάτοχος του βραβείου Νόμπελ της Ιατρικής. Η αποτελεσματικότητα του εμβολίου θα φανεύει το 1961 με τον ομαδικό έμβολιασμό δέκα χιλιάδων παιδιών.

Τα ελαφρά κρούσματα οστρακιάς είναι ενοχλητικά, άλλ' όχι επικίνδυνα. Στις σοβαρότερες όμως περιπτώσεις ή οστρακιά μπορεί να οδηγήσει σε πνευμονία και έγκεφαλίτιδα. Γιατροί του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ δοκιμάζουν τώρα το έμβολιο στα παιδιά της Νιγηρίας, όπου η θνησιμότητα από οστρακιά είναι πολύ μεγάλη. Οι επιστήμονες του πανεπιστημίου της Μαίρυλαντ έχουν παρασκευάσει έναν παραπλήσιο τύπο εμβολίου, που θα δοκιμασθεί το 1961. Πάντως όλες αυτές οι προσπάθειες δεν θα ξεπεράσουν το πειραματικό στάδιο πριν από τα τέλη του ερχόμενου χρόνου.

Κρουολογία.— Υπάρχουν πολλές ελπίδες ότι θα παρασκευασθεί ένα έμβολιο κατά των ασθενειών του αναπνευστικού συστήματος, όπως το κοινό κρουολόγημα και η γρίπη. Αυτά αμερικανικά εργαστήρια εξερευνούν αυτό τον τομέα. Έχει κιόλας απομονωθεί ένας άγνωστος μέχρι σήμερα ιός, που υποτίθεται ότι προκαλεί το κοινό κρουολόγημα. Τα πρώτα αποτελέσματα των έρευνών θ' ανακοινωθούν πιθανότατα στις αρχές του 1961.

Πολιομυελίτις.— Έπειτα από δυο χρόνια δοκιμών οι αμερικανικές υγειονομικές αρχές ενέκριναν την παραγωγή του νέου εμβολίου κατά της πολιομυελίτιδος που λαμβάνεται από το στόμα κι' όχι υπό μορφή ενέσεων όπως το έμβολιο Σώλκ. Άλλ' η μαζική παραγωγή του νέου εμβολίου (που χρησιμοποιήθηκε αρχικά στη Ρωσία) παρουσιάζει τεχνικές δυσκολίες και, προς το παρόν, το έμβολιο Σώλκ, που εξασφαλίζει προστασία κατά 80%, δεν θα πάψει να χρησιμοποιείται.

Έλεγχος των γεννήσεων.— Ένα αντισυλληπτικό για τους άνδρες, που λαμβάνεται από το στόμα και έχει την ιδιότητα να διακόπτει προσωρινά την παραγωγή σπερματοζωαρίων από τους γεννητικούς αδένες, αρχίσει να χρησιμοποιείται πειραματικά σε δυο αμερικανικά πανεπιστήμια. Τα αντισυλληπτικά που κυκλοφορούν σήμερα είναι για τις γυναίκες. Έχουν την ιδιότητα να προλαμβάνουν την παραγωγή του ωαρίου από τις ωοθήκες, επιδρώντας στον κωανοειδή αδένος. Αυτό είναι μία πολύπλοκη και επικίνδυνη διαδικασία, που συχνά επιδρά δυσμενώς σε όλοκληρο το ενδοκρινικό σύστημα. Γι' αυτό, κατά τους ειδικούς, το ιδεώδες αντισυλληπτικό πρέπει να λαμβάνεται από τον άνδρα και όχι από τη γυναίκα, έφ' όσον η διακοπή της παραγωγής σπερματοζωαρίων επιτυγχάνεται με πολύ απλούστερα και λιγότερο επικίνδυνα μέσα. Το νέο αντισυλληπτικό για τους άνδρες θα κυκλοφορήσει στα μέσα του ερχόμενου χρόνου.

Πρωτοχρονιάτικα δώρα πριν από εκατό χρόνια

Του κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

ΣΗΜΕΡΑ, στην πενήτη εποχή, οι εϋχές γίνονται κατά πρακτικό τρόπο. Πρώ ένος, όμως, αλώνος οι διάφοροι διανομείς εφημερίδων, τηλεγραφερίων και ταχυδρομείων, οι σκουπιδιάρηδες και όλοι όσοι έχουν κερτημένα δικαιώματα παρουσιάζονται με μιὰ κάρτα, στην οποία, μαζί με τις εϋχές, σημειώνουν έμμέτως και την ιδιότητα και το δικαίωμα να πάρουν το μπουναμά τους. Ίδιως πρωτοστατούν οι διανομείς των εφημερίδων. Γιατί πρὸ ένος περίπου αλώνος δεν υπήρχαν πρακτορεία εφημερίδων και κάθε εφημερίδα είχε τὸ δικό της. Άλλωστε ἡ κυκλοφορία των εφημερίδων ἦταν μικρή, δεν περνούσε τις εκατοντάδες κι' ἦταν εϋτυχισμένη ἡ εφημερίδα πὸν ἔφτανε στὰ χίλια φύλλα. Οι διανομείς, λοιπόν, των εφημερίδων ἦσαν σπουδαία πρόσωπα, γιατί ἐφρόντιζαν νὰ γυρίσουν τις εφημερίδες γιὰ νὰ πείσουν τὸν κόσμον νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητές. Καὶ τὴν εϋγνωμοσύνη των συνδρομητῶν και ἰδιοκτητῶν ἐξαργύρωναν με τὸ μπουναμά πὸν μετεβάλλετο σὲ ἔμμετρα «παιφλέτια» πολιτικὸν περιχομένου.

★

ΤΑ ἔμμετρα ποιήματα τοῦ 1864 εἶχαν ξεχωριστὴ σημασία τὸ χρόνο ἐκεῖνο, γιατί ἀποτελοῦσαν τὸν ἀντικτυπο τῶν πολιτικῶν γεγονότων τῆς μεταπολιτεῦσεως, τῆς ἐξώσεως τοῦ βασιλέως Ὁδωνος καὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ νέου βασιλέως, Γεωργίου Α'.

Ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα, πρόσφατα και σημαντικά, ἔδωσαν ἀφθονή ἄλλη γιὰ τὰ «παιφλέτια» τῶν διανομῶν τῶν εφημερίδων, με περιεχόμενο ἀναλόγως τοῦ κόμματος σὸν ὁποῖο ἀνήκε. Ἔτσι, ὁ διανομὴς τῆς συντηρητικῆς εφημερίδος «Ὁ φιλόστατος Ἕλληνας» ἀρχίξε σὸν «παιφλέτι» του.

Ἐὰν σὰς νύχόμην, χάριν παραδείγμα- (τος, εϋθὺς νὰ ἐπέλη ἡμέρια κι' εϋνομία εἰς τὸν (τόπον, νὰ τεθῆ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ θεῖον ὁ (καθεῖς, οἱ καλοὶ θὰ προκριθῶσι τέλος τῶν καν- (κῶν ἀνθρώπων, νὰ περιφρονῆται δὲ ὁ φαῦλος, ὁ χρη- (στός πλὴν νὰ τιμᾶται, θὰ ἐθύμωνεν δεβαῖος οἱ θερμοὶ ἐπανα- (στατῆι.

Ὁ διανομὴς ἀπειναντίας τοῦ «Ἐθνικοῦ φρονήματος», καμαρώνοντας γιὰ τὴν νίκη τῆς εφημερίδος του κατὰ τὴν Ὀκτωβριανὴ ἐπανάσταση και τὴν ἐξέωση τοῦ Ὁδωνος, γράφει:

Μὲ τὴν εϋγενή σημαίαν ἔκτοτε τοῦ Ὁ- (κτωδρίου ὁ συντάκτης μου τοῦ ἔθνους τὸν κειμή- (λιον φρουρεῖ,

τὰς ἐπάλλξεις ἐγκολποῦται τοῦ ἀντέχον- (τος φρουρίου και εἰς τὰ σκότη με ἀναμμένην θρυαλί- (δα γρηγορεῖ.

Λιγότερο φιλοπόλεμος και περισσότερο συμβιβαστικός, εἶναι ὁ διανομὴς τοῦ «Ἐθνοφύλακος», ὁ ὁποῖος, χωρὸς νὰ παρασύρεται ἀπὸ κούφους πατριωτικὰς ἐνθουσιασμοὺς, ἀρκεῖται νὰ φιλοσοφεῖ γράφων εἰρωνικά:

Οὐδέποτε τὸν πρῶτον μου προορισμὸν (παρέδην, ἐξήλεγξα τὰ σφάλματα ἐκάστου μετὰ (θάρρους, και ἄφθονον ἐπέρριψα τὸ μῖσος και τὴν (χλεύην και τοὺς ἀρ- (χολιπάρους. Πολλάκις προσεπάθησα νὰ κάμω κᾶν (ἀνθρώπους ὅσους ἀνθρώπων ἑαυτοὺς καλοῦν ἀντι- (προσώπους.

Περισσότερο σκεπτικιστὴς και μεγα- χολικός φαίνεται ὁ διανομὴς τῆς εφημερίδος «Μέλλον». Καὶ πολλὸ φυσικά! Τί θὰ μπορούσε νὰ πεί τὸ προφητικὸ ὁ φτωχὸς διανομὴς τῆς εφημερίδος πὸν ἔχει ποιήματα πὸν ὑπόσχεται σὸν μέλλον; Ἄναγωνίζεται νὰ περιορισθῆι σὸν μέλλον και φιλοσοφῶν ἀνακράζει:

Ὅταν τὸ μῖσος σαρωθῆι, ὅταν ἡ κοι- (νωνία θρόνων δὲν δεῖται και στρατῶν, τὸτ' ἡ (εϋημερία, με τὴν εἰρήνην θρόνον τῆς, με στέμμα (τὴν ἐλπίδα με τὴν ἀγάπην σκηπτρον τῆς, δόρυ τε (και ἀσπίδα, θὰ ἄρχη ἐπὶ τῶν ἐθνῶν τῆς ὄλης ὀφη- (λίου.

Δὲν μπορεί, βέβαια, νὰ ὑστερήσει και ἡ γηραιά «Παλιγγενεσία» σὸς εϋχὸς και σὸς πατριωτικὸς συμβουλές, πὸν πλουσιώ- τата μοιᾶζει με τὸ διανομὴ τῆς. Καὶ, ἀπὸν ἐπιτίθεται κατὰ τῶν δημοκόπων πὸν προκαλέσαν τὰ πρόσφατα θλιβερά γεγο- νότα, ἀναφωνεῖ ἀπελπιστικά:

Λύχνος μικρὸς ἀλλ' ἄσβεστος, ἡ «Πα- (λιγγενεσία» δὲν ἐπτόθη ἰσχυροῦς, δὲν ἐκλινε τὸ (γόνου ἐκεῖ ὅπου ὁ ὠνιος ὁ ὄμιλος ἐρπύζει, τῶν δημοκόπων τὰς κραυγὰς δὲν ἐφο- (βήθη μόνη, ἀλλ' ἄφισε τὸν σурφετὸν τὸν φαῦλον (νὰ ὕδριξη.

Ἡ γοῖα και φρόνημα «Ἀθηνᾶ» τοῦ Λε-

Ὁ Κρόνος θὰ σπρώχνει τὸ Ἀπόλλωνα

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1961, σὸν Κέιπ Κανάβεραλ, θὰ γίνεῖ ἡ πρώτη δοκιμὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ ὑπερπυράλου «Κρόνος», πὸν θὰ ἔχει προφητικὴ δύναμη τρίατα ἑκατομμυρίων ἵππων και θὰ μπορεῖ νὰ θέσει σὲ τροχιά ἕνα δορυφόρο - διαστημόπλοιο δέκα τόννων. Με τὸν πύραυλο αὐτὸν οἱ Ἀμερικανοὶ ἐλπίζουν νὰ «γεφυρώσουν τὸ χάσμα» πὸν τοὺς χωρίζει ἀπὸ τὴν ρωσικὴ ἐπιστήμη και ν' ἀνακτήσουν τὸ χαμένο ἔδαφος. Ἀρχικά, ὁ «Κρόνος» θὰ χρησιμοποιηθῆι γιὰ τὴν προώθηση τοῦ «Ἀπόλλωνος», ἑνὸς δορυφόρου πὸν θὰ μπορεῖ νὰ μεταφέρει τρεῖς ἄνδρες σὸν Διάστημα.

Τὸ ἀμερικανικὸ πρόγραμμα κατακτήσεως τοῦ Διαστήματος γιὰ τὸ 1961 θὰ στοιχίσει περίπου δυὸ δισεκατομμύρια δολάρια. Καὶ ὁ δρ. Βέρνερ φὸν Μπράουν, πὸν ἔχει ἀναλάβει τὴν διεύθυνση τοῦ «Σχεδίου Κρόνος», παρατηρεῖ με αἰσιόδοξο χιούμορ:

— Οἱ φορολογούμενοι πολῖτες μποροῦν νὰ εἶναι ἥσυχτοι. Ἐφέτος θὰ πετάξουμε τὰ χρήματά τους μακρύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη χρονιά...

τὴ βοήθεια τοῦ ὁποῖου θὰ συνεχισθῶν. Ἴσως τὸ 1961 θ' ἀκούσουμε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ φωνὴ ἑνὸς ἄλλου κόσμου.

Ἄτομικὴ ἐνέργεια.— Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ περίοδο ἀπαισιοδοξίας, οἱ ἐπιστήμονες ἀρχισαν πάλι νὰ ἐλπίζουν ὅτι τὰ τεράστια προβλήματα σὸν ὁποῖα προσκόπτουν οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν χαλιναγώγηση τῆς θερμοπυρηνικῆς ἐνεργείας θὰ ὑπερникηθῶν. Ἴσως ἐντὸς τοῦ 1961 ἡ ἐπιστήμη θὰ κατορθώσει νὰ δαμάσει τὴν ἐνέργεια πὸν περικλείεται σὸν πυρῆνα τοῦ ατόμου και νὰ τὴ θέσει σὸν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητας γιὰ εἰρηνικοὺς σκοποὺς.

Τὸ ἀμερικανικὸ «Σχέδιο Ρόβερ» προβλέπει τὴν χρησιμοποίηση τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας γιὰ τὰ ταξίδια σὸν Διάστημα. Οἱ πυρηνικοὶ ἀντιδραστήρες θὰ χρησιμοποιηθῶν γιὰ τὴν προώθηση τῶν διαστημοπλοίων.

Ἡ μελέτη τῆς δομῆς τῆς ὕλης θὰ συνεχισθῆι και κατὰ τὸ 1961. Γιὰ νὰ μελετήσουν καλύτερα αὐτὴ τὴ δομὴ, οἱ ἐπιστήμονες κατασκευάζουν καινούργια χημικὰ στοιχεῖα. Μέχρι πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια γνωρίζαμε μονάχα 92 στοιχεῖα. Οἱ σύγχρονοι ἀλλημιστὸς ἔχουν ἀυξήσει τὸν κατάλογο ὡς τὸν ἀριθμὸ 102 και ἀναμένεται ὅτι τὸν ἑπόμενον χρόνον θὰ ἔχουν φτάσει ὡς τὸ στοιχεῖο 103. Αὐτὴ ἡ παραγωγή νέων μορφῶν ὕλης, με βάση τὰ πρωτόνια και τὰ ἠλεκτρόνια, μπορεῖ νὰ συνεχισθῆι ἐπ' ἄπειρον.

Φωτοσύνθεση.— Στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Χάρβαρντ, ὁ καθηγητὴς Ρόμπερτ Γούντγουορντ συνεχίζει τὴς μελέτες του γιὰ τὴν φωτοσύνθεση, ἀτὴ σημαντικώτερη χημικὴ ἀντίδραση τῆς ζων-

φωτοσύνθεση, ἀλλὰ σὸν μεταξύ οἱ ἐπιστήμονες δὲν παύουν ν' ἀναζητοῦν κι' ἄλλες πηγές τροφῆς γιὰ τὰ ἑκατομμύρια τῶν πεινασμένων ἀνθρώπων. Ἡ μεγαλύτερη προσπάθεια τοῦ 1961 πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση θὰ εἶναι ἡ Διεθνῆς Ἀποστολὴ γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τοῦ Ἰνδικοῦ Ὑκεανοῦ. Ὑκεανογραφικὰ πλοῖα με 350 ἐπιστήμονες ἀπὸ δώδεκα ἔθνη θὰ συμμετάσχουν σ' αὐτὴ τὴν ἐπιχείρηση πὸν θὰ καλύψει ὄλη τὴν ἔκταση τοῦ Ἰνδικοῦ Ὑκεανοῦ, τὰ 15% τῆς

Κάποια ἡθοποῖος συναντᾶ σὲ μιὰ καλλιτεχνικὴ συγκέντρωση μιὰ συγγραφέα, τὴν ὁποῖα δὲν χωνεύει.

— Περὶφημο τὸ τελευταῖο σας βιβλίον, τῆς λέει. Τὸ ἀπῆλασσα ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ποῖος σας τὸ ἔγραψε;

Και ἡ συγγραφεὺς ἀτάραχα:

— Τὸ γούστο σας με συγκινεῖ, ἀγαπητῆ μου. Ποῖος σας τὸ διάβασε;

★

— Στὸ τραπέζι πὸν ἤμουνα καλεσμένος, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά εἶχα ἕναν ποιητὴ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἕναν τραπεζίτη.

— Καὶ γιὰ τί μιλήσατε;

— Γιὰ λεφτὰ με τὸν ποιητὴ και γιὰ ποίηση με τὸν τραπεζίτη!

βίδη. βρίσκει αφορμή, με το διανομέα της, να κάμει λογοδοσία των πράξεών της και να δηλώσει... την ηλικία της, πράγμα ασυνήθιστο για μιὰ γυναίκα. Και γράφει:

“Ότε ο ξένος ήρχισε να πλήττη την (πατρίδα πρώτη έρρίφθη προπετώς εις την πα- (λαίστραν κάτω, και στὸν δυνάστην φέρουσα την πρώτην (καταιγίδα τριάντα χρόνους μετ' αυτού εκτύπα κι' (έκτυπάτο. Φεύ! “Όταν ήνοιξε χορὸν πολέμου ήτο (νέα. Αί μάχαι την εγήρασαν, και τώρα ει- (ναι γραία!”

“Αλλά την εγήρασαν τα χρόνια, ή μή- πως την αηδίασαν ή κατάσταση και ή πεποιθήση ότι, αντί να καλύτερέψουν την άλλαγή του νέου βασιλέως, θα την χειροτερέψουν:

✱

ΜΕΣΑ στο χάρτινο όκεανό της έμ- μέτρου πολιτολογίας των διανομέ- ων των ‘Αθηναϊκών εφημερίδων, από το θησαυρό του οποίου σ'α παρέθεσα πα- ραπάνω, έχομε και παμφλέτια δυό ‘Αθη- ναϊκών περιοδικών του 1864, που ε'ντυ- χώς — δέν πολιτικολογοῦν. Το πρώτο είναι ή «Πανδώρα» που γράφει:

Μόνος εγώ, κυρίαί μου, και φίλε άνα- (γνώστα, μόνος εγώ δέν έρχομαι πολιτικός κε- (κράκτης (sic!) να έκκωφεύσω άπηνώς τ' άβρότατά σας (ώτα, μόνος εγώ, καταλιπών και όρη και (πεδιάδας, προσέρχομαι φιλομειδής άγγελος ε'ντυ- (χίας.

Πιό όρημητική σ'αν νεαρά στην ήλικία, το περιοδικό «Χρυσάλλης», που άφου ειρω- νευθεί έκείνους που ήλιπζαν στην άφι- ξη του νέου βασιλέως ότι «το μέλλον ήσχισε λαμπρόν, πλήρες ελπίδων νέων» ύ- πόσχεται, με τον διανομέα της, άν γινό- τανε ύπουργός, θα έκανε πολλά πράγ- ματα, μεταξὺ των οποίων τα κυριώτερα θα είναι:

Είς τον ‘Ισθμόν την άργυράν να ρέη θάλασσάν μας θα έκαμνα, και την ξηράν θα ίδήτε με χαράν να πλέουν τ' άρμένα μας. Κι' άλλο θα έκαμνα καλόν' την λίμνην Κωπαΐδα, όπου δέν δίδει όβολόν, θ' άποξηράνω με θαυλόν έχω χρηστήν ελπίδα.

Και ή μὲν Κωπαΐδα άποξηράνθηκε, χω- ρίς το θαυλό, που έχρησιμοποιήσε για την έμμετρο όμοιοκαταληξία, που πολλοῦ δε ο ‘Ισθμός της Κορινθίου έκόπηκε. ‘Εκείνο που δέν μάθρεσε να προφητάρει ήταν ότι θα έλθει εποχή, που θα πάνου πια τα τραγούδια των πρωτοχρονιάτικων μπονα- μάδων.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΤΛΛΑΣ

ΟΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΟΗΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΓΕΙΑΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 12

στον τομέα των παιδικών παιχνιδιών. Οί μισοί τουλάχιστον από τους ‘Ελληνες κα- τασκευαστές παιχνιδιών συμμετέχουν στην έκθεση με διάφορα δημιουργήματά τους. ‘Όλων των ειδών τα παιχνίδια δί- νουν εδω το παρόν τους. Μεταλλικά και ξύλινα παιχνίδια, επιτραπέζια, κούκλες, παιδικά ποδήλατα κι' άμάξια, δερμάτι- να, πλαστικά, έλαστικά και χάρτινα παι- χνίδια καθώς και είδη στολισμού για χριστουγεννιάτικα δέντρα.

Δέν ξέρεις τι να πρωτοθαυμάσεις μέσα σ' αυτό τον πλούτο της έκθέσεως. Και κείνο που θαυμάζεις πάνω απ' όλα είναι ή άφάνταστη πρόοδος που έχει έπιπε- λεσθει στον τόπο μας στον τομέα του παιδικού παιχνιδιού καθώς και το κα- θαρά έλληνικό χρώμα που τα διακρίνει. Δέν πρόκειται για πρόχειρα και κακό- τεχνα κατασκευάσματα — αυτά άνήκουν πια στο παρελθόν, μιὰ «λειψανοθήκη» μάλιστα που έχει τοποθετηθεί κάπου στο χώρο της έκθέσεως και περιέχει δείγμα- τα από παιχνίδια παραγωγής του 1925 και του 1930 διευκολύνει τη σύγκριση — αλλά για θαυμάσια παιχνίδια, που δέν έχουν να ζηλέβουν τίποτε από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Οί έλληνικές κοϋ- κλες από έλαστική πολυαιθυλίη — ει- ναι εφάμιλλες με τις Ιταλικές. Τα λαστι- χένια στρατιωτάκια μας έχουν προσελ- κύσει το έμπορικό ενδιαφέρον των ‘Αμε- ρικανών για την ποιότητά τους και το γούστο τους. Τα άμαξάκια, οι θέσπες και τα αυτοκινητάκια έρχονται άμέσως κατόπι από τα αντίστοιχα έγγλέζικα. Είναι καιρός πια να γίνει συνείδηση στον άγοραστή, ότι τα έλληνικά παιχνί- δια είναι εφάμιλλα και πολλές φορές καλύτερα κι' από τα ξένα και να πά- ρουμε να έχουμε τη στραβή αντίληψη ότι το ξένο παιχνίδι — όπως κάθε τι το ξένο — είναι ύποχρεωτικά και το καλύτερο.

✱

Οι άρμόδιοι της έκθέσεως μας έδω- σαν ταυτόχρονα και μερικούς έκπλη- κτικούς αριθμούς, που μας πείθουν πως με τη διομηχανία του έλληνικού παιχνιδιού δημιουργείται μιὰ νέα πηγή πλουτισμού για την έθνική οικονομία μας. Πριν από τον πόλεμο, οι κάθε εί- δους χειροτέχνες και βιοτέχνες παιδικών παιχνιδιών έφταναν μόνο τους 100 και ή παραγωγή τους αντιπροσώπευε το πο- σόν των τεσσάρων έκατομμυρίων σημε- ρινών δραχμών. Σήμερα οι ‘Ελληνες κα- τασκευαστές παιχνιδιών — χειροτέχνες και βιοτέχνες μαζί — ξεπερνούν τους 300. ‘Η έτησία παραγωγή άνέθηκε για την περίοδο των έτών 1945 — 1950 στα 60 έκατομ. και για το 1960 προ- βλέπεται ότι θα πλησιάσει τα 200 έκ- ατομ. ‘Εξ άλλου, τα 80% των παι- χνιδιών εισάγονταν προπολεμικά από το έξωτερικό, ενώ σήμερα τα 97,5% κατα- σκευάζονται στην ‘Ελλάδα.

ΣΤΗΝ έκθεση αντιπροσωπεύονται, 5- πως είπαμε, όλα τα είδη και όλοι οι τύποι των παιχνιδιών. Κούκλες πλαστικές και ύφασματιένες, κουρδιστά παντός είδους, μεκανό με όλα τα τελευ- ταία επίτευγματα της άτομικής εποχής — σποϋνικ, λούνικ κλπ. κλπ. — ό,τι μπορεί να όνειρευθεί ένα σημερινό παι- δι, θα το βρει να κατασκευάζεται στον τόπο του. ‘Εδω κατασκευάζονται επίσης και οι μηχανισμοί των διαφόρων παιχι- διών. Τα μόνα που μας έρχονται απ' έξω, είναι οι πρώτες ύλες της πολυαιθυ- λίνης και της πολυεστερίνης. Εισάγονται σε μορφή άπλαστης μάζας, για να ύπο- στούν επί τόπου την κατάλληλη έπεξερ- γασία. Τα τελευταία χρόνια είχαν κατα- κλύσει την έλληνική άγορά τα γιαννεζι- κια παιχνίδια. Οί τελευταίοι συναλ- λαγματικοί περιορισμοί όμως έχουν πε- ριορίσει σήμερα στο έλάχιστο την εισα- γωγή τους. Οί τύποι των παιχνιδιών αυτών άλλωστε — όπως και οι τύποι όλων των ξένων παιχνιδιών — μπορούν να αντιγραφούν θαυμάσια από τους δι- κούς μας, άφου ύποστούν τις κατάλλη- λες μετατροπές, για να άποκτήσει το «μεταφτυεμένο» παιχνίδι το κατάλληλο έλληνικό χρώμα και να είναι σύμφωνο με τη δική μας νοοτροπία.

— “Αν σ'ας μείνει καιρός, μου είπαν την ώρα που έφειγα, περάστε κανένα βραδάκι, μετά τις έννια που κλείνουμε, από την έκθεσή μας. ‘Εχουν φύγει πια οι έπισκέπτες της, μικροί και μεγάλοι, κι' έτσι βρίσκουμε την ευκαιρία να παί- ζουμε και μεις, τα μεγάλα παιδιά, με τα παιχνίδια των μικρών...”

Και τους ύποσχέθηκα πως θα φροντί- σω να περάσω.

ΑΛΚΗΣ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗΣ

— “Αν δέν μάθεις καλό βιολί, να πώς θα καταντήσεις!”

Καβαλλάρηδες της θάλασσας

‘Ο Τζων Σύγκ, του οποίου τα έργα «Καβαλλάρηδες της θάλασσας» και «‘Ο σύντροφος των παιχνιδιών της Δυτικής Πολιτείας» είναι δυό από τα καλύτερα σύγχρονα μονόπρακτα θεατρικά έργα, γεννήθηκε στα 1871 και πέθανε στα 1909 στο Δουβλίνο. ‘Ηταν ο έμφυχωτής, κατά κάποιον τρό- πο, του ‘Ιρλανδικού Θεάτρου. Το ύλικο για τα έργα του το συνέ- λεξε κι' από τα ταξίδια του στα νησιά του ‘Αράμ. Για το έργο του «Καβαλλάρηδες της θάλασσας», ο Τζωρτζ Τζην Νάθαν, έγραψε: «Είναι ένας κλασικός του παγκόσμιου μοντέρνου θεάτρου. ‘Αναφέρεται στη γενιά που συνδυάζει μ' έναν έκπληκτικό τρόπο, μιάν ειρωνική, σαρκαστική διάθεση, κι' έναν άπέραντο οίκτο για την ανθρωπότητα, που εκφράζεται με «δάκρυα κατανόησης...».

Μονόπρακτο του ΤΖΩΝ Μ. ΣΥΓΚ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ:

ΜΑΡΚΑ = μιὰ γριά γυναίκα
ΜΠΑΡΤΛΕΥ' = γιός της
ΚΑΘΛΗΝ = κόρη της
ΝΟΡΑ = μικρότερη κόρη της
‘Ανδρες και γυναίκες, άλλοι.

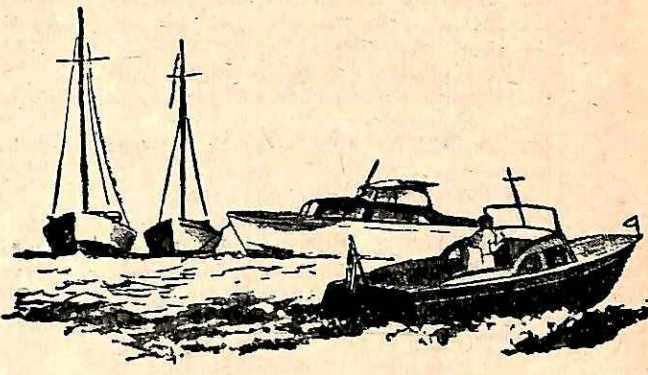
ΣΚΗΝΙΚΟ: “Ενα νησί, έξω απ' τη Δυτική, ‘Ιρλανδία. Κα- λβά άγροτική, με δίχτυα ά- πλωμένα χάμω, με φελλούς σε περασμένους χοντρούς σπάγγους και άπλωμένους σε σκοινία, ξύλα ά- πὸ παλιές βάρκες κλπ. ‘Η Κά- θλην, ένα κορίτσι γύρω στα 20, τελειώνει το ξύμωμα του κείκ και το βάζει στο χτιστό φούνο να ψη- θεί. “Τότερα μπαίνει μέσα και πλέ- νει τα χέρια της. Μπαίνει ή Νόρα

ΝΟΡΑ: (Με χαμηλή φωνή): Που είναι;
ΚΑΘΛΗΝ: Εάπλωσε, έπλ τέλους, κι' ίσως να κοιμηθεί κιόλας, αν τα κατα- φέρει...
(‘Η Νόρα προχωρεί στο δωμάτιο, κρα- τώντας ένα πακέτο κάτω απ' τη μασχά- λη της).
ΚΑΘΛΗΝ: (‘Ενώ έχει αρχίσει να γυ- ρίζει τον τροχό στον άργαλειό της): Τι κρατάς;
ΝΟΡΑ: ‘Ο νεαρός παπός τάφερε. Εί- ναι ένα πουκάμισο κι' ένα παντελόνι, που τα έβγαλε ή θάλασσα έξω... Είναι από κάποιον που πνίγηκε στο Ντόνεγκαλ...
(‘Η Κάθλην σταματάει τον άργα- λειό και στέκεται ν' ακούσει).
ΝΟΡΑ: Θέλουν να έξακριώσουν, αν είναι του Μιχαήλ αυτά τα ρούχα...
ΚΑΘΛΗΝ: Πώς θα μπορούσαν να είναι του Μιχαήλ αυτά τα ρούχα, Νό- ρα; Πώς θα μπορούσε νάχει φτάσει στα βόρεια;
ΝΟΡΑ: ‘Ο νεαρός παπός είπε: “Αν είναι του Μιχαήλ αυτά τα ρούχα, μπο- ρείτε να πείτε σε κείνην πως ό τάφος του είναι γαλήνιος, με τη βοήθεια του Θεού, κι' αν πάλι δέν είναι δικά του, τότε κανείς να μην της πει τίποτα γι' αυτά, γιατί έκείνη θα πεθάνει απ' τη λύπη της...”
(‘Ο άέρας σφυρίζει άπαίσια. ‘Η Κά- θλην κιντάει ανήσυχα γύρω της).
ΚΑΘΛΗΝ: Του είπες ότι θάπρεπε να έμποδίσει τον Μπαρτλεῦ να πάει σημε- ρα με τα άλογα στο πανηγύρι του Γκάλ γουέι;
ΝΟΡΑ: “Δέν θα τον σταματήσω» εί- πε, αλλά μη φοβάσαι όμως. ‘Εκείνη, θα

λέει προσευχές όλη τη νύχτα κι' ο πα- νάγαθος Θεός» — έτσι είπε ο παπός — «δέν θα την αφήσει ξερημη, χωρίς κανέ- να γιό ζωντανό...»

ΚΑΘΛΗΝ: Είναι άγρια ή θάλασσα στους άσπρους βράχους, Νόρα;
ΝΟΡΑ: Φοβερά άσχημη, ο Θεός να μας φυλάει... ‘Τάσχει ένα άγριο κῆ- μα που ξερχεται απ' τα δυτικά, και τώρα, μ' αυτόν τον άέρα, θάγυρύνει φοβερά...
(Προχωρεί κοντά στο τραπέζι και βάζει το δέμα επάνω του): Να τ' άνοιξω τώρα;
ΚΑΘΛΗΝ: Μπορεί να σηκωθεί έκείνη, προτού προφτάσουμε να κλείσουμε το δέ- μα. (Πλησιάζει στο τραπέζι): Πάει πολλός καιρός που κλαίγαμε κι' οι δυό μας, πολύ.

ΝΟΡΑ: (Πάει κοντά στην πόρτα και κυτ- τάζει απ' τη χαραμάδα): Τη βλέπω που κινείται ανήσυχα στο κρεβάτι της). Θάρ-θει γρήγορα εδω, νομίζω.
ΚΑΘΛΗΝ: Δάσε μου το δέμα κι' ε- γώ θα το κρύψω να μην το δει έκείνη... “Τότερα, όταν ή φρουτοίνα θάχει περάσει έκείνη θα κατέβει ξανά κάτω, στην παρα- λία, να τον περιμένει νάρθει με πλοίο απ' τ'άνατολικά...
(Κρύβουν το δέμα πίσω απ' τη θεομά- στρα. Μπαίνει ή μητέρα τους, ή Μάρκα).
ΜΑΡΚΑ: (Κυτάζοντας την Κάθλην, μιλάει με μιὰ φωνή λυπημένη): Δέν έχε- τε άρετό φατ γι' άπόψε;
ΚΑΘΛΗΝ: “Εχω ένα ζυμωτό γλύκι σμα στο φούνο που ψήνεται. ‘Ισως να θέλει κι' ο Μπαρτλεῦ να πάρει μαζί του απ' αυτό, αν πάει στην Κονεμάρα.
ΜΑΡΚΑ: (Κάθεται χάμω, κοντά στη φωτιά): Δέν πρόκειται να φύγει σημε- ρα, μ' αυτόν τον άνεμο που φυσάει λυσ- ασμένα... ‘Ο νεαρός παπός θα τον έμποδί- σει, σίγουρα...
ΝΟΡΑ: Δέν θα τον έμποδίσει μητέρα. ‘Ακουσα το Στέφεν και το Σουάν να λένε, πως ο Μπαρτλεῦ θα πάει...
ΜΑΡΚΑ: Που είναι τώρα αυτός;
ΝΟΡΑ: Πήγε κάτω να δει, αν θάφου- γε κανένα άλλο καράβι τούτη τη βδομά-δα, και, θαρῶ, πως δέν θάργυρει να γυ- ρίσει.
ΚΑΘΛΗΝ: ‘Ακούω κάποιον να ηηό-ει τις πέτρες έξω...
ΝΟΡΑ: (Κυτάζει έξω): “Ερχεται, και νομίζω είναι πολύ βιαστικός.
ΜΠΑΡΤΛΕΥ' (Μπαίνει και κυτάζει γύρω — γύρω στο δωμάτιο. Μιλάει λυπη- μένα και ήσυχα). Που είναι το και- νούργιο σκοινί, Κάθλην, έκείνο που άγέ- ρασα στην Κονεμάρα;

ΚΑΘΛΗΝ: Δάσε του το, Νόρα. Τῶ- θαλα ψηλά κοντά στην άσπρη σανίδα, γιατί το γουρούνι με τα μαύρα πόδια, τότρωγε εκεί χάμω που ήτανε.

ΝΟΡΑ: (Του δίνει το σκοινί): Αυτό είναι, Μπαρτλεῦ.
ΜΑΡΚΑ: Θάκανες καλά να το άφηνες εδω αυτό το σκοινί, Μπαρτλεῦ. Θα μας χρειαστεί. “Αν ο Μιχαήλ θα βγει στην ξη- ρά άσριο, ή την άλλη βδομάδα, ή κάποια μέρα τέλος πάντων, τότε θα το χρεια- στούμε το σκοινί, γιατί θα του φτιά- ξουμε έναν πολύ βαθύ τάφο μιὰ μέρα, με τη βοήθεια του Θεού...
ΜΠΑΡΤΛΕΥ': (Φτιάχνει θηλειές με το σκοινί). Δέν είχα χαλινάρια για να τρέξω με τάλογα στην παραλία, και πρέ- πει να φύγω τώρα, γαήγορα. ‘Τάρχει Ε- να καράβι, που θα κάνει το ταξίδι για δυό βδομάδες, και το πανηγύρι θάνα β, τι χρειάζεται για τάλογά μου, έτσι άκουσα να λένε.

ΜΑΡΚΑ: Θάναι πολύ σκληρό, αν βγει το σώμα του στην ξηρά και δέν υπά- ρχει εκεί κανένας άνθρωπος για να καρ- φώσει το φέρετρο, και μάλιστα με κεντες τις άσπρες σανίδες που τις άγοράσαμε τό- το ακριβά απ' την Κονεμάρα...
ΜΠΑΡΤΛΕΥ': Πώς να βγει το σώ- μα στην ξηρά, άφου εμείς παρακολου- θήμε την παραλία εδω και 9 μέρες τό- ρα, και μ' έναν τέτοιον άνεμο που χτυπι- έται απ' τη δύση ως την άνατολή συ- νεχώς;
ΜΑΡΚΑ: Κι' αν δέν βρέθηκε άκδη τοῦτο ο άνεμος σηκώνει ψηλά τη θάλα- σα, και υπάρχει κι' ένα άστρο, εκεί, ψη- λά, στον ουρανό, που άνατέλλει τη νύ- χτα. Κι' αν είχες δικά σου 100 άλογα, και χίλια άλογα, ποιὰ θάτανε ή αξία αυτών των άριθμών, άπέναντι σ' ένα γιό, σ' ένα μονάκριβο γιό μάλιστα;
ΜΠΑΡΤΛΕΥ': (Φτιάχνει τα χαλινά- ρια και μιλάει στην Κάθλην): Να πäs καμιά μέρα, κάτω στην παραλία, και να βρεις έκείνον τον έμπορα με το πλε- ούμενό του, και να πουλήσεις το γου- ρούνι με τα μαύρα πόδια, αν σου δώ- σει μιὰ καλή τιμή...
ΜΑΡΚΑ: Πώς θα μπορούσε έκείνη να πετύχει μιὰ καλή τιμή;
ΜΠΑΡΤΛΕΥ': (Στην Κάθλην): “Αν ο δυτικός άνεμος κρατήσει και με το τε- λευαίο τέταρτο της σελήνης, να πäs μα- ζι με τη Νόρα να μαζέψετε φύκια για να φτιάξουμε κι' άλλη σόδα. Είναι λι- γο δύσκολο να δουλεῖ μονάχα ένας άντρας εδω μέσα...
ΜΑΡΚΑ: Είναι πολύ πὸ σκληρό, να

φύγεις κι' εσύ από δω για δυό βδομάδες. Πώς θα ξήσουμε μεις, και πώς θα κυττάζουμε, έγω και τα κορίτσια για τόν τάφο.
(Ο Μπαρτλεϋ δέν την προσέχει. Βγάζει το παλιό του σακκάκι και φοράει ένα άλλο, πύο καλό).
ΜΠΑΡΤΛΕΥΤ: (Στή Νόρα): *Ηθελε κοντά στην αποβάθρα τώ πλοτο;
ΝΟΡΑ: (Κυττάζει έξω): Πέρασε το πόσινο ακρωτήρι και κατέβασε τή πανιά.
ΜΠΑΡΤΛΕΥΤ: (Βάζει καπνό στώ τσιμπούκι του): Σε μισή ώρα, δάμαι κάτω, και σεις θα με ξαναδείτε σέ δυό μέρες, ή σέ τρείς ή και σέ τέσσερις, ανάλογα με τόν καιρό.
ΜΑΡΚΑ: Δέν είναι σκληρός και ακαροδός άντρας, εκείνος πού δέν άκουει μιά γριά πού τόν παροικαλει να μην πάει στή θάλασσα;
ΚΑΘΛΗΝ: Είναι ή ζωή τού νέου άντρα φτιαγμένη έτσι, πού να τή χρειάζεται τή θάλασσα.
Και πούδς θέκουμε μιά γριά πού θα έλεγε τώ ίδιο πράγμα συνέχεια;
ΜΠΑΡΤΛΕΥΤ: Θα πρέπει να φύγω τώρα. Θα τρέξω κάτω στήν κόκκινη άμμουδιά και τάλογάκια θα τρέχουν πίσω μου.. Ο Θεός μαζί σας (Βγαίνει).
ΜΑΡΚΑ: (Κλαίει): *Εφυγε και δέν θα τόν ξαναδώμε μεις.. *Εφυγε, κι' όταν θα πάει ή μαύρη νύχτα, δέν θα έχω κανένα γιό, κανένα..
ΚΑΘΛΗΝ: Γιατί δέν τού δίνεις την εύχή σου; Δέν φτάνει ή δυστυχία σέ τούτο τώ σπίτι, πρέπει να τού λές αντί για αντίο, κατάρες και μοιρολόγια;
(Η γριά σκαλίξει τή φατιά, άμίλητη. Η Νόρα θυμάται ξαφνικά τώ γλύκισμα).
ΝΟΡΑ: Δέν τώ δώσαμε λίγο ψωμί άπ' τώ φούρνο, ούτε και κείνο τώ κέικ.. Και να σκέφτεται κανείς πώς όσώτου πάσει ή νύχτα δέν πρόκειται να φάει τίποτα..
ΚΑΘΛΗΝ: (Βγάζει τώ ταψι άπ' τώ φούρνο): Βλέπεις, δέν μάς έμεινε μυαλό μέσα σέ τούτο τώ σπίτι, πού μιά γριά γυναίκα μιλάει συνέχεια για τώ ίδιο πράγμα..
ΚΑΘΛΗΝ: (Κόβει ένα κομμάτι από τώ γλύκισμα και τώ τυλίγει σ' ένα ύφασμα και τώ δίνει στή Μάρκα). Πήγαινε να τόν περιμένεις εκεί, πού θα περάσει να τού τώ δώσεις αυτό. Θα τόν δεις μονάχι σου πού θα περνάει από εκεί και τότε θα μπορέσεις να τού πεις.. *Ο Θεός να σου δίνει φτερά και κείνος να νάναι ήσυχος.
ΜΑΡΚΑ: (Παίρνοντας τώ ψωμί): Θα τόν προλάβω άραγε;
ΚΑΘΛΗΝ: *Αν φύγεις τώρα, άμείσως.
ΜΑΡΚΑ: (Μέ διαταγμό): Είναι δύσκολο να περπατήσω έτσι πού είμαι..
ΚΑΘΛΗΝ: (Τήν κυττάζει άνησυχά): Δώσε της τώ μαστούνη, Νόρα, για να μη γλυστορήσει στίς μεγάλες πέτρες..
ΝΟΡΑ: Πού μαστούνη;
ΚΑΘΛΗΝ: *Εκείνο πού έφερε ο Μιχαήλ άπ' τήν Κονεμάρα.
ΜΑΡΚΑ: (Παίρνει τώ μαστούνη πού της δίνει ή Νόρα): Σ' αυτό τόν κόσμο, οί γέροι θα πρέπει ν' αφήνουνε πίσω τους πολλά πράγματα για τή παιδιά και τίς θυγατέρες τους.. *Όμως με μάς, γίνεται τώ αντίθετο, και είναι οί νέοι πού αφήνουνε πράγματα πίσω τους για τούς γέροντες.. (Βγαίνει σιγά).
ΚΑΘΛΗΝ: Να περιμένουμε δω, Νόρα. Μπορεί να γυρίσει πίσω, γρήγορα.. Είναι τόσο λυπημένη, πού δέν ξέρεις, τί θα μπορούσε να κάνει..

ΝΟΡΑ: Πέρασε άραγε τούς θάμνους;
ΚΑΘΛΗΝ: (Κυττάζοντας έξω): *Απομακρόνθηκε από κεί. Και προχωρεί γρήγορα..
ΝΟΡΑ: Ο νεαρός παπός είχε πεί, πώς θα περάσει άθριο από δω, κι' εμείς πρέπει να πάμε να τόν βρούμε και να μάθουμε, αν αυτά τή ρούχα είναι σ' άλλη θεια τώ Μιχαήλ.
ΚΑΘΛΗΝ: Σου έλεπε μήπως πώς βρεθήκανε αυτά τή ρούχα;
ΝΟΡΑ: (Κάθεται χάμω): *Ήτανε δυό άντρες» έλεπε κείνος, και φάρεσαν σέ μιά δάσκα μέσα, σ' άνοιχτά, και τώ κουπι τού ένός άπ' τούς δυό έπιασε τώ σώμα, και πέσαν τούς μαύρους βράχους μαζί με τώ σώμα δεμένο στήν άκρη τής δάσκας..
ΚΑΘΛΗΝ: (Προσπαθεί να άνοίξει τώ κοκκαλιασμένο δέμα): Δώσε μου ένα μαχαίρι, Νόρα, γιατί αυτό έδω έσφιξε με τώ άλάτι..
ΝΟΡΑ: (Δίνοντάς της τώ μαχαίρι): *Ακουσα να λένε, πώς είναι πολύ μακρυνά τώ Ντόνεγκυλ.
ΚΑΘΛΗΝ: Είναι, σ' αλήθεια, μακρυνά. Κάποιος έλεγε πώς, αν περπατούσε κανείς άπ' τούς βράχους, θα έκανε 7 μέρες για τώ Ντόνεγκυλ.
ΝΟΡΑ: Και πόσον καιρό να χρειάζεται κανένας για να πάει ως εκεί με δάσκα;
(Η Κάθλην άνοίγει τώ δέμα. Βγάζει ένα ρούχο άντρικό και τώ κυττάζουμε κι' οί δυό με κατάπληξη).
ΚΑΘΛΗΝ: Δέν είναι κοίμα να μην ξέρουμε, σ' αλήθεια αν είναι δικά του αυτά τή ρούχα;
ΝΟΡΑ: Θα μετρήσω αυτό έδω τώ πουκάμισο, με τάλλα του, πού έμειναν έδω.. (Παίρνει ένα φανελλένιο πουκάμισο από ένα σκοινί πού κρεμόταν και τώ βάλλει έπάνω στώ άλλο πού είναι γεμάτο άλάτι).
ΚΑΘΛΗΝ: Είναι άπ' τώ ίδιο ύφασμα, Νόρα. *Αλλά σκέφτομαι πώς θα υπάρχουν τώσοι άλλοι άντρες, πού θα μπορούσαν ν' άγορεύσουν ένα τέτοιο πουκάμισο άπ' τώ Πάλλουνη, όπως έκανε κι' ο Μιχαήλ.
ΝΟΡΑ: (Βγάζει άπ' τώ δέμα τώ εσώρουχο και τή ναυτική φανέλλα και κλαίει): Είναι τού Μιχαήλ, Κάθλην, τού Μιχαήλ! Ο Θεός ν' αναπαύσει τήν ψυχή του.. Και τί να πεί και κείνη, όταν θ' άκούσει αυτή τήν ιστορία, και μάλιστα τώρα πού ο Μπαρτλεϋ είναι στή θάλασσα..
ΚΑΘΛΗΝ: (Κυττάζει με προσοχή τήν κάλτσα): Είναι ή δικιά του, άραγε;
ΝΟΡΑ: Είναι, από κείνο τώ τρίτο ζευγάρι κάλτσες, πού τού έπλεξε μονάχι μου έγω..
ΚΑΘΛΗΝ: (Κλαίει και κείνη): *Α, Νόρα, δέν είναι πολύ σκληρό να τόν σκέφτεται κανείς μονάχο του να πλέει μέσα στά μαύρα νερά, χωρίς κανένα άλλο να τόν παραστέκει έξω άπ' τήγρια βράχια;
ΝΟΡΑ: (Χαϊδεύει τή ρούχα): Και δέν είναι πολύ τραγικό, να μη μένει τίποτ' άλλο από έναν άντρα σαν αυτόν, πού ήτανε τόσο πολύ καλός θαλασσινός, τίποτ' άλλο έξω από ένα κομμάτι από παλιό πουκάμισο και μιά σισομένη κάλτσα;
ΚΑΘΛΗΝ: (*Αποφυγκάζεται): Πές μου, Νόρα, είναι κείνη πού έρχεται; *Ακούω ήματα..
ΝΟΡΑ: (Κυττάζει έξω): Αθή είναι, Κάθλην, έρχεται..
ΚΑΘΛΗΝ: Μάζεψε αυτά τή πράγ-

ματα, προτού νάρθει εκείνη.. *Ίσως να της είναι πύο εδκόλο άργότερα, όταν πιά θάχει γυρίσει ο Μπαρτλεϋ και μάλιστα, λέω να μην τής πούμε τίποτα για τόν Μιχαήλ, όσο ο Μπαρτλεϋ θα βρίσκεται στή θάλασσα..
ΝΟΡΑ: (Βοηθεί τήν Κάθλην να κλείσει τώ δέμα): Θα τή βάλομε έδω, στή γωνιά. (τά κρύβουν σέ μιά τρύπα και τή σκεπάζουν με χόρτα).
ΝΟΡΑ: Δές να καταλάβει εκείνη ότι έλαιαγα;
ΚΑΘΛΗΝ: Μην έχεις τώ πρόσωπό σου μπροστά στώ φως.
(Η Νόρα κάθεται με τήν πλάτη στήν πόρτα. Η Μάρκα μπαίνει μέσα και χωρίς να κυττάζει τή κορίτσια κάθεται στή γωνιά της.. Τώ πακέτο με τώ ψωμί είναι ακόμα στώ χέρι της).
ΚΑΘΛΗΝ: Δέν το δώσω σέ τώ ψωμί;
ΜΑΡΚΑ: (Κλαίει οργά, και δείχνει σά να μην τήν άκουσε).
ΚΑΘΛΗΝ: Δέν τόν είδες πού πέρασε με τώλογο για τήν παραλία; (*Η Μάρκα εξακολουθεί να κλαίει).
ΚΑΘΛΗΝ: (*Ανυπόμονα): Ο Θεός να σέ συγχωρέσει.. Είναι καλύτερα ήμεις για σένα να νοήξεις τώ στόμα σου και να μιλήσεις για ότι είδες, παρά να κρύβεις ένα πράγμα πού έχει γίνει. Σε ρώτησα, αν είδες τόν Μπαρτλεϋ..
ΜΑΡΚΑ: (Μέ αδύνατη φωνή): Η καρδιά μου είναι πεθαμένη από σήμερα.
ΚΑΘΛΗΝ: (Τώ ίδιο άνυπόμονα): Είδες τόν Μπαρτλεϋ;
ΜΑΡΚΑ: Είδα τώ πύο τρομερό πράγμα στόν κόσμο.
ΚΑΘΛΗΝ: (Κυττάζει έξω): Ο Θεός να σέ συγχωρέσει.. *Όμως εκείνος τώρα το έχει στώ μάκρος τής παραλίας και τ' αλογάκια τρέχουνε πίσω του.
ΜΑΡΚΑ: (Μέ τρομαγμένη φωνή): Και τ' αλογάκια τρέχουνε πίσω του.
ΚΑΘΛΗΝ: Τι έπαθες, λοιπόν;
ΜΑΡΚΑ: (Μιλάνε πολύ οργά): Είδα τώ πύο φοβερό πράγμα στόν κόσμο, από κείνη τή μέρα πού ή Νόρα είδε τώ νεκρό άνδρα με τώ παιδί στά χέρια του άκόμα..
ΚΑΘΛΗΝ και ΝΟΡΑ: (Μαζί κι' οί δυό με περιέργεια άνάμικτη με άγωνία): *Α.. τί είδες, πές μας..
ΜΑΡΚΑ: *Έφτασα κάτω, κοντά στήν πηγή και στάθηκα να τόν περιμένω λέγοντας μέσα μου, μιά προσευχή. Και τότε φάνηκε ναρχεται ο Μπαρτλεϋ πάνω στώ κόκκινο άλογο, και με τώ μικρό, κροίξο αλογάκι να τρέχει πίσω του. (Κρύβει τώ πρόσωπό της με τή χέρια της): Ο Γιος τού Θεού να μάς φυλάει, Νόρα!
ΚΑΘΛΗΝ: Τι είδες λοιπόν;
ΜΑΡΚΑ: Είδα τόν ίδιο, τώ Μιχαήλ!
ΚΑΘΛΗΝ: (Μιλάνε μαλακά): Δέν τόν είδες μητέρα, δέν ήτανε ο Μιχαήλ εκείνος πού είδες, γιατί τώ σώμα του χάθηκε στίς βόρειες άκτές, και με τήν βοήθεια τού Θεού, θα βρεί έναν ήσυχο τάφο..
ΜΑΡΚΑ: (Λίγο άπότομα): Τόν είδα σήμερα σου λέω, πάνω στώ κροίξο άλογο. Πρώτος πέρασε μπροστά μου ο Μπαρτλεϋ πάνω στώ κόκκινο άλογο, κι' έγω προσπάθησα να τού πώ «ό Θεός μαζί σου» — όμως κάτι με κράτησε. Και τότε σήκωσα τή μάτια μου να τόν κυττάξω, κλαίοντας, και είδα πάνω στώ κροίξο αλο-

γάκι τώ Μιχαήλ! Φορούσε καινούργια, άμορφα ρούχα, και καινούργια παπούτσια.
ΚΑΘΛΗΝ: (Κλαίει οργά): Είμαστε χαμένες από σήμερα, χαμένες δόλοτελα πιά.
ΝΟΡΑ: Δέν μάς είπε ο νεαρός παπός πώς δέν πρόκειται ο καλός Θεός να τήν αφήσει χωρίς κανένα άγόρι στόν κόσμο;
ΜΑΡΚΑ: (Μέ χαμηλή φωνή, άλλα καθαρά): Δέν τήν ξέρει καλά τή θάλασσα.. και τώρα, ο Μπαρτλεϋ θά νάναι κίβλας χαμένος, και τρέξτε τώρα στώ *Ημιν, και φτιάξτε μου ένα άρωατο φέρετρο, με τίς άσπρες σανίδες, γιατί δέν θα τούς αφήσω και τούς δυό άταφους. Είχα κάποτε έναν άντρα, κι' έξη γιούς μέσα σ' αυτό τώ σπίτι — έξη θαυμάσια παιδιά, αν και είχα δύσκολη γέννα σέ όλα τους.. Καλ τώρα, όλα σχεδόν έχωμε φύγει.. *Εφυγε ο Στέφαν κι' ο Σουάν και βρέθηκαν κι' οί δυό τους ύστερα στώ Χρυσό Στόμα και τούς έφεραν και τούς δυό έδω μέσα..
ΝΟΡΑ: (*Αξαφνα σά να κούσε κάτι): Τέκονες αυτό, Κάθλην; *Άκουσες ένα θόρυβο ναρχεται άπ' τή βόρεια;
ΚΑΘΛΗΝ: (Ψιθυριστά): Κάποιος κλαίει στήν παραλία..
ΜΑΡΚΑ: (Σά να μην άκουσε τίποτα): *Ύστερα ο Σάιμονς κι' ο πατέρας του χάθηκαν στή μαύρη νύχτα, και δέν βρέθηκε τίποτα άπ' αυτούς στή θάλασσα. *Εγώ καθόμουνα έδω, μαζί με τόν Μπαρτλεϋ, και κείνος ήτανε τότε μωρό, και τόν κρατούσα στήν άγκαλιά μου. Κι' άξαφνα βλέπω να μπαίνουνε μέσα στώ σπίτι 3 γυναίκες μαζί, κι' ύστερα άλλες δυό κι' άλλες, κι' άλλες, και μετά, πίσω τους έρχονταν οί άντρες τους και κάτι κρατούσαν μέσα σ' ένα κόκκινο πανί πού έσταξε νερά — κι' ήτανε μιά πολύ ζεστή μερα Νόρα.. Κι' άφησαν τή πατήματά τους και τάχυνάρα άπ' τίς σαγόνες τού νερού, χάμω, στώ πάτωμα.. (*Ξαφνικά σταματάει να μιλάει, και τότε μπαίνουν άχνές φιγούρες γυναικών πού μοιάζουν με φανταστικές, κάθονται όλες κάτω στά γόνατα, και δέν μιλάνε. Τά κεφάλια τους είναι σκεπασμένα με μαντίλες πένθιμες).
ΜΑΡΚΑ: (Σά να βλέπει δνειρο): Για πούδν ήρθαν; Για τόν Πάτε, ή για τόν Μιχαήλ, ή για πούδν άλλον;
ΚΑΘΛΗΝ: Ο Μιχαήλ θα βρεθεί στά βόρεια, τώ ξέρουν όλοι. Πώς θα μπορούσε, λοιπόν, ναίαι έδω τώρα;
ΜΑΡΚΑ: Τόσα νέα παιδιά βουλιάζονε στή θάλασσα, κι' ύστερα πώς να ξέρουμε κείνοι αν είναι ο Μιχαήλ αυτός πού βοήκανε, ή κάποιος άλλος, άφοϋ δέν θα μπορούν να τόν ξεχωρίσουν καλά.. *Εννιά μέρες στή θάλασσα και με τέτοιον άνεμο ξερο πάνω άπ' τή βράχια.. ούτε ή μάνα πού τόν γέννησε, δέν θα τόν γνωρίσει..
ΚΑΘΛΗΝ: Κι' όμως, θά ναι για τώ Μιχαήλ, γιατί μάς στείλανε τή ρούχα του άπ' τή βόρεια.. (της δίνει άπότομα τή ρούχα του).
ΝΟΡΑ: (Κυττάζει τίς γυναίκες με τρόμο). Κάτι κρατάνε, και στάζει νερό άπ' τή χέρια τους χάμω.
ΚΑΘΛΗΝ: (Ψιθυριστά στίς γυναίκες): Είναι ο Μπαρτλεϋ, δέν είναι;
ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Είναι κείνος, σ' αλήθεια, ο Θεός ν' αναπαύει τήν ψυχή του. (Μπαίνουν 3 — 4 άντρες, με τώ σώμα τού Μπαρτλεϋ στά χέρια τους, και τώ άκουμπάνε πάνω στώ τραπέζι).
ΚΑΘΛΗΝ: Πώς πνίγηκε;

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ: Τώ κροίξο αλογάκι τόν κλώτσησε και τόν έριξε στή θάλασσα και τ' άγριο κίμα τόν έριξε πάνω σ' άσπρα βράχια..
(*Η Μάρκα γονατίζει κοντά στώ σώμα. *Όλοι γονατίζουνε γύρω — γύρω, σιωπηλοί).
ΜΑΡΚΑ: (Μιλάνε χωρίς να κυττάζει τούς άλλους γύρω της): Τώρα, όλοι φύγανε πιά και δέν υπάρχει τίποτ' άλλο κακό για να μου κάνει ή θάλασσα έμένα. Δέν θα έχω να προσεύχομαι πιά για κανέναν, όταν σηκώνεται κίμα και θα φύσάνε άγριο άνεμοι. Και δέν θα έχω πιά άνάγκη να γονατίζω τίς μαύρες, σκοτεινές νύχτες, πού ο καιρός νανίδει.. (Στή Νόρα): Δώσε μου τόν άγιασμό, Νόρα.. (*Εκείνη της τόν δίνει).
ΜΑΡΚΑ: (Χύνει τώ άγιο νερό πάνω στώ σώμα τού Μπαρτλεϋ): Δέν ήταν αυτό πού εύχθήκα για σένα, Μπαρτλεϋ, στόν Πανάγαθο. Κι' ούτε έπαφα να λέω προσευχές για σένα τίς μαύρες νύχτες.. όμως, είναι καιρός να τίς τελειώσω πιά αυτές τίς μισές προσευχές μου, σίγουρα. Κι' ακόμα, θα πρέπει να εύχόμουσε να έχωμε άτέλειωτο ύπνο τίς μακρινές νύχτες, για να ξεχάμε τώ λιγοστό βρεμένο άλεύρι και τώ παστό ψάρι πού θα χουμε για φαγητό. (Ψιθυρίζει προσευχές).
ΚΑΘΛΗΝ: (Μιλάνε σ' έναν άντρα). *Ίσως να μπορέσετε σεις να φτιάξετε ένα φέρετρο, όταν θα ψηλώσει ο *Ηλιος. *Εχωμε άσπρες, καινούργιες σανίδες, πού τίς άγόρασε μονάχι της ή άμμοιρη, νομίζοντας πώς θα βρεθεί τώ πάτωμα τού Μιχαήλ.. *Έχω κι' ένα γλύκισμα ηημένο, πού θα τώ τρώτε, όσο θα δουλεύετε..
ΑΝΤΡΑΣ: *Έχετε καρφιά;
ΚΑΘΛΗΝ: *Όχι. Δέν τώ σκεφτήκαμε.
ΑΝΤΡΑΣ: Παράξενο για κείνη να μην τώ σκεφτεί, με τόσα φέρετρα πούφτιαξε ως τή τώρα..
ΚΑΘΛΗΝ: Γέρασε πολύ και τάχασε τώ μυαλό της πιά..
(*Η Μάρκα ραντίζει με νερό άγιασμένο τή ρούχα τού Μιχαήλ. Η Νόρα μιλάει στήν Κάθλην οργά):
ΝΟΡΑ: Είναι παράξενο κι' όμως εκείνη άγαπούσε πύο πολύ τώ Μιχαήλ, τή πίστευσε έσύ;
ΚΑΘΛΗΝ: Είναι πολύ κουρασμένη.. κι' έχει κλάψει πολύ κι' έχει γονατίσει χίλιες φορές..
ΜΑΡΚΑ: (*Απλώνει τή χέρια της στά πόδια τού Μπαρτλεϋ): Τώρα, είναι όλοι μαζί και τώ τέλος έφτασε. Μακάρι ο Θεός να έλεήσει τήν ψυχή τού Μπαρτλεϋ, και τού Μιχαήλ, και τού Σάιμονς, και τού Πάτε, και τού Στέφαν, και τού Σουάν.. Και μακάρι να έλεήσει τήν ψυχή μου, Νόρα, και τήν ψυχή όλων όσων ζούνε ακόμα..
(*Αρχίζει ο θρήνος άπ' τίς γυναίκες).
Η Μάρκα συνεχίζει:
ΜΑΡΚΑ: Ο Μιχαήλ έχει έναν όγρό τάφο στά βόρεια, με τή βοήθειά του. Ο Μπαρτλεϋ θάχει ένα άρωατο φέρετρο έξω άπ' τούς άσπρους βράχους, κι' ένα βαθύ τάφο.. Τι άλλο θα μπορούσαμε να επιθυμήσουμε άπ' αυτό; Κανένας άνθρας δέν μπορεί να ζήσει για πάντα, κι' εμείς πρέπει να μάστε χαρούμενοι για τή μοίρα μας. (Γονατίζει): Πρέπει..

(Μετ. Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΟΥ)

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ για τήν προέλευση τών Πυγμαίων

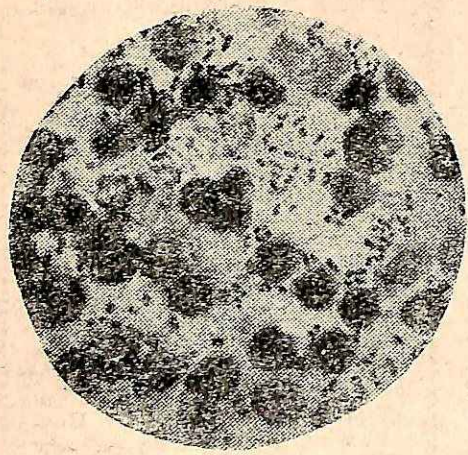
Βαθύτατο μυστήριο περιβάλλει τούς μικρόσωμους άνθρώπους τών άσιατικών και τών αφρικανικών άσων, τούς Πυγμαίους. *Ιερογλυφικές επιγραφές πού βρέθηκαν κοντά σ' ένα όμοίωμα μικρόσωμου πολεμιστή άποδεικνύουν πώς οί άρχαίοι Αιγύπτιοι γνώριζαν ήδη τή φυλή «*Ακκα», μιά φυλή Πυγμαίων πού ζή άκόμα σήμερα στήν *Αφρική.

Ο *Όμηρος και ο Πλίνιος άναφέρουν τούς Πυγμαίους. *Άλλ' οί Εθροπαίοι έξερευνητές τού 17ου αιώνα πού άνεκάλυψαν και πάλι τούς Πυγμαίους στά παρθένα δάση τής *Αφρικής, άρνήθηκαν άρχικά να τούς θεωρήσουν άνθρώπινα πλάσματα. Στά πρόσφατα χρόνια οί άνθρωπολόγοι προσάτησαν να έξηγήσουν τή σωματική τους διάπλαση σά συνέπεια διαητητικής άνεπαρκείας ή άδενικών άνομαλιών έκφυλιστικής φύσεως.

Οί Πυγμαίοι διαφέρουν άπ' άλλες τίς άλλες ανθρώπινες φυλές ως προς τώ άνάστημα τους: Τώ μέσο ήθος τών Πυγμαίων δέν υπερβαίνει τή 1.30 μ. *Άλλ' είναι θραυκέφαλοι όπως οί άλπικές και οί μογγολικές φυλές. Είναι σγουρομάλληδες όπως οί γεροειδείς. Τώ δέμα τους είναι καρεκλιτινο όπως όρισμένον νεγροειδών, μογγολοειδών και μεσοασιακών τύπων. *Έχουν τίς πλατειές μύτες πού χαρακτηρίζουν τούς ασταραλοειδείς. Με άλλα λόγια, οί Πυγμαίοι έχουν τή χαρακτηριστικά πολλών άλλων ανθρωπολογικών τύπων και όμως είναι κάτι τώ ξεχωριστό.

Μοναδικόι άνάμεσα στίς ανθρώπινες φυλές, οί Πυγμαίοι δέν άνεπτύχων ποτέ δικό τους πολιτισμό. *Αν είχαν ποτέ δική τους γλώσσα φαίνεται πώς τήν έχουν ξεχάσει και τώρα μιλάνε παρεφθαρμένες διαλέκτους πού τίς έχουν μάθει από τίς γειτονικές φυλές. *Άλλ' ή γεωγραφική τους κατανομή — φυλετικές νησίδες σκορπισμένες σέ τεράστιες εκτάσεις, από τή Νέα Γουινέα ως τή Δυτική *Αφρική — δείχνει πώς αποτελούν τ' άπομεινάκια κάποιου μεγάλου μυστηριώδους λαού πού ίσως, πριν από χιλιάδες χρόνια, κυριαρχούσε σ' ένα μεγάλο τμήμα τού κατοικημένου κόσμου.

Η θεωρία αυτή — πώς ή άνθρωπινή εξέλιξη πέρασε από μιά «πυγμαία φάση» — έπιστήκεται από τούς πρόσφατες ανακαλύψεις τών *Ολλανδών παλαιοντολόγων: Σ' ένα νησί τής *Ινδονησίας, χίλια μίλια νοτίως τών Φιλιππίνων, βρέθηκαν τέσσερις σκελετοί Πυγμαίων πού ή ηλικία τους όπολογίζεται σέ 30 ή 40.000 χρόνια.

Οι βάκιλλοι της βουβωνικής πανώλους στο αίμα, όπως φαίνονται με το μικροσκόπιο. Η τρομερή αυτή επιδημία μεταδίδεται από τα τρωκτικά.

ΤΑ ΤΡΩΚΤΙΚΑ ΡΟΚΑΝΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΜΟΧΘΟ

Στην εποχή των διαπλανητικών πυραύλων, των τεχνητών δορυφόρων και της πυρηνικής ενέργειας, στους τρεις ανθρώπους, οι δύο πεινάνε. Και το πρόβλημα της πείνας θα γίνει ακόμα δεύτερο έφ' όσον, γύρω στο 2000 μ.Χ., ο πλανήτης μας θα πρέπει να θρέψει πάνω από έξη δισεκατομμύρια κατοίκους. Το ζήτημα των υπαναπτύκτων χωρών άπασχολεί σοβαρά την παγκόσμια ήγεσία. Ώστόσο λίγοι γνωρίζουν ότι μια από τις αιτίες της πείνας είναι τα τρωκτικά που ροκανίζουν άσύδοτα ένα μεγάλο μέρος του ανθρώπινου μόχθου. Πώς αντιμετώπιζεται ή μάλιστα των τρωκτικών; Στις πολιτισμένες χώρες, με τα όπλα που προσφέρει ή σύγχρονη επιστήμη. Άλλοι προτιμούνται άπλούτερα μέσα, π.χ. ή λιτάνευση των όστών του Άγιου Γεδεών, όπως συνέβη πρό ήμερών στον Τύρναβο!... «Ένώ τα φτερά μας άγγίζουν τον Ήλιο, τα πόδια μας σέρνονται στα σκοτάδια του Μεσαίωνα», όπως παρατήρησε ο σχολιαστής μας στο προπερασμένο τεύχος. Άπό το εξαίρετο βιβλίο του Γερμανού επιστήμονος Λόρ φόν Βά-χεντορφ «Οι Μάστιγες της Άνθρωπότητας», άποσπούμε το παρακάτω κεφάλαιο για τα τρωκτικά και την επιστημονική καταπολέμησή τους

Άνθρωποι και ποντίκια

Πώς αντιμετώπιζεται ή μάλιστα των τρωκτικών από τη σύγχρονη επιστήμη

Ο ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ είναι μακρυνά. Σήμε-ρα δεν μας τρομάζει πια ή πανού-κλα. Οι επιδημίες έχουν πάψει να ποίζουν άποφασιστικό ρόλο στην ιστορία της άνθρωπότητας. Η επιστήμη έχει ανακαλύψει τη φύση και την αιτία των περισσότερων επιδημικών άσθενειών, έ-χει βρεί τα μέσα για την άποτελεσμα-τική καταπολέμησή τους. Υπάρχει ά-κόμα κι' ένα έμβόλιο κατά της πανώ-λους κι' έτσι ο μαύρος θάνατος δεν βασιλεύει πια στη Γη όπως άλλοτε.

στρατιώτες υπήρξαν θύματα αυτής της άρρώστειας. Ξέρουμε ότι στις πολεμικές περιόδους τα ποντίκια πολλαπλασιάζονται άνε-όχλητα, γιατί ο άλληλοσκοτωμός άπασχολεί τους ανθρώπους, που δεν έχουν καιρό να φροντίσουν για την καταπο-λέμηση των τρωκτικών. Είναι άποδε-δειγμένο πως ο τυφοειδής πυρετός, ή δυσεντερία και ο παρατυφοειδής πυρε-τός μεταδίδονται από τα τρωκτικά. Οι βάκιλλοι που ζουν στ' άπορρίμματα και σε κάθε άντικείμενο που έχει έρθει σ' έπαφή μ' έναν άρρωστο, περνάνε στα ποντίκια που μολύνουν με τη σειρά τους τ' άποθηκευμένα τρόφιμα. Άπό τα μολυσμένα τρόφιμα οι βάκιλλοι περνάνε πάλι στους ανθρώπους και δημιουργού-νται νέες έστιές μολύνσεως. Και ή φαύλος κύκλος — βάκιλλοι, άνθρωποι, ποντίκια, βάκιλλοι — συνεχίζεται

Ό τρόμος των σταύλων

ΚΑΠΟΤΕ ο τρόμος βασιλεύει στους σταύλους. Ένα πρωί, οι άγγελάδες παρουσιάζουν άνησυχητικά συμπτώ-ματα και ο κτηνίατρος που καλείται έ-πειγόντως κάνει τη διάγνωση: άφθώδης τυρετός.

Η είδηση μεταδίδεται ταχύτατα, σκορ-πίζοντας τον πανικό στα χωριά. Μια δλόκληρη περιοχή κηρύσσεται άπηγορευ-μένη ζώνη. Μάταια ο χωρικός τριπλο-κλειδώνει τις πόρτες του. Κανείς δεν γίνεται δεκτός στο κτήμα ούτε γείτο-νας, ούτε συγγενής, ούτε γυρολόγος. Έ-φαρμάζονται τ' άυτηπόδετα μέτρα κατά της μολύνσεως. Άλλ' έγινε κάθε τι που έπρεπε να γίνει. Τ' άρρωστα ζώα έχουν ποάγματι άπομνησθεί από τ' έλλα; Όχι, ή πλήρης άπομόνωση είναι ά-

δύνατη. Μέσα από τις άποθήκες και τις στέγες και τους διαδρόμους και κάτω από τα θεμέλια των σταύλων και των χοιροστασίων και των όρνιθώνων, μέσα από τις χαραμάδες των τοίχων και τα ξύλινα φατώματα, οι ποντικοί κάνουν τον περίπατό τους άνεόχλητοι. Γνωρί-ζουν όλες τις τρύπες, όλα τα περάσμα-τα, εκμεταλλεύονται όλες τις δυνατότη-τες. Και τα πόδια τους, ή γούνα τους, ή λεπτή ούρά τους — που τους χρησι-μεύει για να ίσορροπούν τις άκροβασίες τους — μεταφέρουν κατά έκατομμύρια τους έπιικίνδυνους ίους του άφθώδους τυ-ρετού. Ψαχουλεύοντας μέσα στις φάντες, τα ποντίκια άποθέτουν τους ίους και, ο ένας μετά τον άλλο, οι σταύλοι μιάς δλόκληρης περιοχής μολύνονται. Και ή άτυχος κτηνοτρόφος, που έφήρμοσε εύ-συνειδήτητα όλα τα μέτρα που του υπέ-δειξε ο κτηνίατρος, έκπλήσσεται που βλέπει τις άγγελάδες του να ψοφάνε. Άλ-λά τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει τα ποντίκια...

Στο χοιροστάσιο, τα ποντίκια βρι-σκονται «σάν στο σπίτι τους». Δεν δι-στάζουν να έπεκτείνουν τις έξερευνησεις τους ακόμα και μέσα στη σκάφη του τρώει, το γουρούμι. Άλλα κάποτε συμ-βαίνει να καταπιεί το γουρούμι ένα άπε-ρίσκηπτο ποντίκι. Άν το ποντίκι είναι μολυσμένο με τα μικρόβια της τριχινώ-σεως, το κρέας του χοίρου γίνεται θανά-σιμο. Στα σφαγεία των πόλεων το χοι-ρινό κρέας υποβάλλεται σε ύγειονομικό έλεγχο, άλλα στην ύπαιθρο ή τριχινώση έχει ακόμα τα θύματά της.

Είσοβλη από την Άσια

Η ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑ των ποντικών είναι καταπληκτική. Η κυοφορία διαρκεί μονάχα έξιμισι πέντε μέρες και, όπο ευνόικες συνθήκες, ένα θηλυκό μπορεί να γεννήσει 862 μικρά μέσα σ' ένα χρόνο! Είναι, άλήθεια ότι τα τρωκτικά έχουν πολλούς φυσικούς έχθρους, τη γάτα, το σκύλο, τ' άρπακτικά πουλιά. Όλα αυτά περιορίζουν τον πολλαπλασιασμό τους, άλλα δεν είναι άρκετά για να έξολοθρευ-σουν τη μάλιστα των τρωκτικών.

Για ένα διάστημα, ή άνθρωπότητα στή-ριζε πολλές έλπίδες στους άρουραίους των όχετών, αυτό το είδος των μεγάλων

τρωκτικών που ή ούρά τους δεν είναι μακρύτερη άπ' το σώμα τους (ένώ στο κοινό κατοικίδιο ποντίκι ή ούρά είναι πάντα μακρύτερη άπ' το σώμα). Πριν από διακόσια χρόνια το είδος αυτό των άρουραίων ήρθε από τις άπέραντες έκτά-σεις της Άσίας. Το 1725 μια σειρά ίσχυρών σεισμών συνεκλόνησε αυτή την ήπειρο κι' έδιωξε τους άρουραίους προς τη Δύση. Τίποτα δεν μπορούσε να στα-ματήσει την προέλασή τους. Η Ρωσία κατακλύσθηκε άπ' αυτούς και γύρω στο 1750 οι έμπροσθοφυλακές τους είχαν φτάσει στη Σιλεσία. Άλλ' όταν οι πρώ-τες, όρδες των άσιατικών άρουραίων έμ-φανίσθηκαν στην Άνατολική Εύρώπη, οι άνθρωποι τους ύποδέχθηκαν ως φίλους και συμμάχους στον άγώνα κατά των κοινών ποντικών. Έπί τέλους! είχε βρε-θεί ο άκαταμάχητος «φυσικός έχθρός» του κατοικίδιου τρωκτικού.

Κάθε συνάντηση μεταξύ του μεγάλου φαικίτρινου άρουραίου και του μικρο-πωνιου βαθύφαιου ποντικού κατέληγε σε μάχη μέχρι θανάτου. Οι Άσιάτες εισβο-λείς ήσαν ίσχυρότεροι και πιο έπιθετι-κοί. Το εύρωπαϊκό ποντίκι, ώστόσο, ά-μυνόταν άπεγνωσμένα κατά του άπρο-δόκητου έχθρου.

Η σύγκρουση υπήρξε τρομακτική. Οι δυο ράτσες προσπαθούσαν να έξολοθρευ-σουν ή μια την έλλη και οι φυσιοδίφες θεωρούσαν ως άναπόφευκτη την έπικρά-τηση των άρουραίων, που συνέχιζαν ά-κάθεκτα την προέλασή τους προς τη Δύση. Σήμερα τους βρίσκουμε σ' όλη την Εύρώπη.

Άλλ' ο άσιατικός άρουραίος διέμεισε τις έλπίδες της άνθρωπότητας. Δεν κατά-φερε να έξοφανήσει τη ράτσα των κοινών ποντικών και ο ίδιος δεν βγήκε καθόλου έξασθενημένος από τον άγώνα. Άντίθε-τα, φαίνεται πως και τα δυο ζωικά είδη κέρδισαν σ' εύρωστία, σε πείσμα και σ' έπιθετικότητα. Προσαρμόσθηκαν θαυ-μάσια στις συνθήκες αυτού του αιώνιου άναρτοπολέμου, έμαθαν ν' άμύνονται, να κρύβονται, να κοιμολύφρονται. Μόνο τα πιο αδύνατα άτομα της κάθε ράτσας έξωλοθρεύθηκαν.

Σήμερα έπικρατεί ένα είδος άνακαωχής άνάμεσα στους άρουραίους και τα κατοι-κίδια ποντίκια. Μια και δεν κατάφεραν ν' άλληλοέξοντωθούν, προτίμησαν την πολιτική της συνυπάρξεως, άλλ' ή άμοιβαία έχθρότητα και καχυποψία δεν έσβυσαν. Ο ζωτικός χώρος έχει κοπανηθεί σύμ-φωνα με τις άνάγκες του κάθε είδους. Τα κατοικίδια ποντίκια προτιμάνε τα στεγνά μέρη, τα σπίτια, τις άποθήκες, τους άχυρώνες, ενώ οι άρουραίοι που είναι έξαιρετοι κολυμβητές, διάλεξαν τα ύγρα υπόγεια, τις ύπονόμους, ή και τον καθαρό άέρα της ύπαιθρου. Άποφεύγουν να σμυνηθούν, άλλα μερικές φορές συμ-βαίνει να πολλαπλασιασθεί το ένα είδος ύπερβολικά σε ώρισμένη περιοχή, όποτε κατ' άνάγκη θα έπιχειρήσει να εισβάλει στο ζωτικό χώρο της άλλης ράτσας. Τότε οι έχθροπραξίες έπαναλαμβάνονται και συνεχίζονται μέχρι που θα έπέλθει πάλι κάποια ίσορροπία.

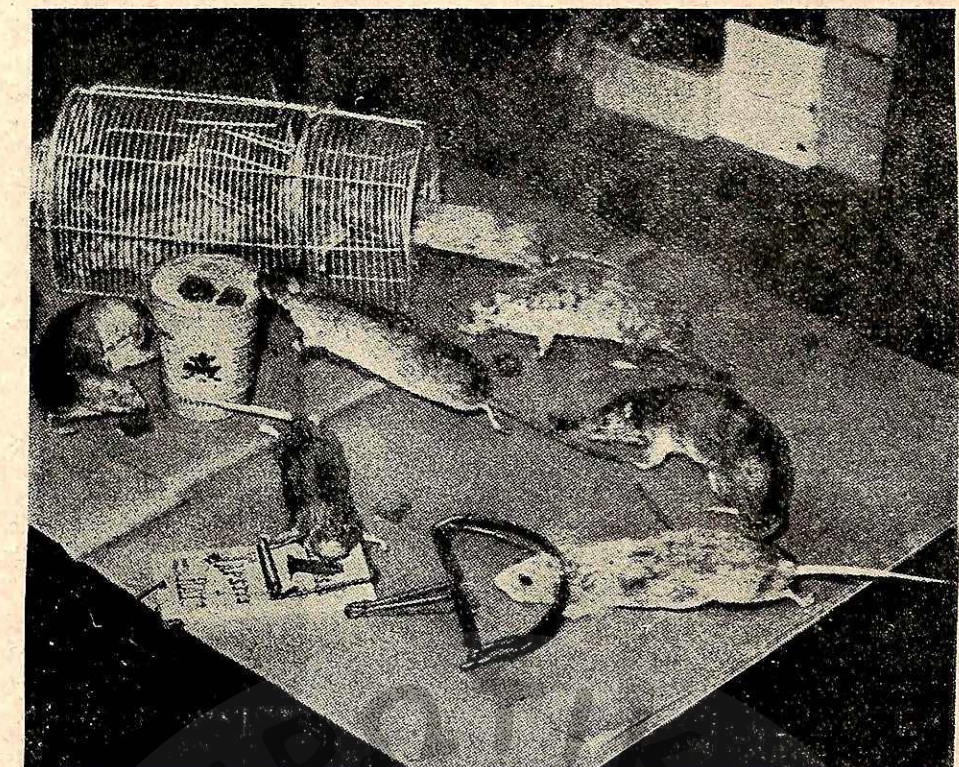
Μά όλα αυτά δεν έχουν σημαντική επί-δραση στον περιορισμό του πληθυσμού των τρωκτικών. Οι δυο ράτσες έξεακο-λουθούν να πολλαπλασιάζονται. Έξ έλ-λου, απτός ο άσταμάτητος άγώνας για την έπιβίωση έχει συντέλεσει στην άνά-πτυξη της νοημοσύνης των ποντικών. Εί-

ναι πολύ πιο έξυπνοι από πολλά άλλα ζώα, κι' αν δεν ήταν τόσο έπιβλαβείς και άποκρουστικοί, ίσως ο άνθρωπος θα τους είχε έξημερώσει...

Οι φυλές των τρωκτικών

ΕΔΩ κι' έκατο χρόνια, ή ζωή των ποντικών ήταν πολύ πιο άπλη, γιατί δεν υπήρχαν ακόμα οι πλάκες από μπετόν. Η είσοβλη σ' ένα σπίτι, σε μιαν άποθήκη, ήταν εύκολώτατη, άφου τα πον-τίκια δεν είχαν παρά να ροκανίσουν τα ξύλινα δάπεδα.

Άλλα με τις νέες οικοδομικές μεθό-

Πρόσφατα, οι ύγειονομικές ύπηρεσίες του Παρισιού ώργάνωσαν μια έξστρα-τεία κατά των άρουραίων και των ποντικών της γαλλικής πρωτεύουσας. Στις διτρίνες των μαγαζιών έκτίθενται τα διάφορα μέσα έξοντώσεως των τρωκτι-κών — φάκες, δόκανα, ποντικοφάρμακα...

δους, όπως τις έφήρμοζαν στα καλά προπολεμικά χρόνια, οι ποντικοί άρχισαν ν' αντιμετώπιζουν άνυτέρβλητες δυσκο-λίες. Τα δάπεδα ήταν από μπετόν, οι τοίχοι από τσιμεντότουβλα και ακόμα και στις ξύλινες κατασκευές υπήρχαν μω-νωτικά στρώματα από ούσιες που τα ποντίκια άποφεύγουν να τις ροκανίσουν... Άλλα σιγά - σιγά οι στερεές κατασκευές υποχώρησαν μπροστά στις οικονομικά-τερες μεθόδους και σήμερα καταστήσαμε να κατασκευάζουμε σπίτια έξ ίσου εύά-λωτα με τα σπίτια των παππούδων μας. Αυτό διευκόλυσε πολύ τη δράση των κατοικίδιων ποντικών.

Όσο για τους άρουραίους, αυτοί δεν ένδιαφέρονται για τα σπίτια μας. Συνή-θως κατοικούν σ' εύρύχωρες φάλιες, στις ύπονόμους των πόλεων, άπ' όπου συχνά ξεχύνονται στην ύπαιθρο για να κατα-στρέψουν τα σπαρτά. Στους άρουραίους το οικογενειακό ένστικτο είναι ίσχυρό-τατο, όπως και στα κατοικίδια ποντι-κια. Ένα ζευγάρι που έγκαθίσταται σε ώρισμένο σημείο δημιουργεί με τον καιρό μια δλόκληρη «φυλή», ένωμένη και ά-

διάσπαστη μπροστά σ' όλες τις άλλες φυλές.

Όπως στις μέλισσες και τα μυρμή-γκια, έτσι και στα τρωκτικά ή ζωή στο έσωτερικό της κοινότητας ρυθμίζεται από άυστηρούς κανόνες. Όλα τα άτομα έ-χουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες ύποχρεώσεις. Είναι ύποχρεωμένα να συμ-μετέχουν στην άναζήτηση της τροφής, να βοηθούν στη μεταφορά της λείας στην κοινή «άποθήκη τροφίμων» της φυλής, να διακινδυνεύουν τη ζωή τους για τη συλ-λογική προστασία αυτής της άποθήκης όπως και της κοινής φάλιας.

Η «άποθήκη» των ποντικών περιέχει

θάψει βρήκε Έναν ύπόγειο διάδρομο που ώδηγούσε στην «άποθήκη εφοβίων» μιάς φυλής άρουραίων. Τό όπλο είχε συρθεί ώς εκεί, άσφαλός όχι χωρίς κόπο, γιατί χρειάστηκε να διευρυνθεί ό διάδρομος. Τά τρακτικά είχαν φάει τό γράσσο και τά λαδωμένα κουρέλια και τό περιστρεφόμενο έχει όξειδωθεί άνεπανόρθωτα...

Συχνά οι «άποθήκες» των τρακτικών είναι ξεχειλισμένες από τρόφιμα, σε τόσο μεγάλες ποσότητες, ώστε θά ήταν άδύνατο να καταναλωθούν από μιά μονάχα φυλή. Καί όμως, οι άρουραίοι έξακολουθούν άκούραστα να μεταφέρουν και ν' άποθηκεύουν ό,τι βρουν. Η φωλιά όπου κατοικούν βρίσκειται πάντα σε μιά τέτοια άποθήκη. Σ' ένα λαβύρινθο από διαδρόμους, συνήθως σκομμένους σε βάθος τριάντα εκατοστά, όλα τά μέλη της φυλής ζούν όμαδικά.

Ό ανταγωνισμός και ό φθόνος δεν έχουν τη θέση τους σε μιά φυλή τρακτικών. Όλοι είναι συγγενείς μεταξύ τους και τά μικρά άνήκουν σε όλους. Οι μητέρες θηλάζουν άδιακρίτως όλα τά μικρά της φυλής.

Τά έτοιμοθάνατα τρακτικά σέρνονται ώς τη φωλιά τους για τά πεθάνουν. Τά πτώματα δεν προφταίνουν να θρωμίσουν, γιατί ό κανιβαλισμός είναι ό κανόνας στους άρουραίους, όσο και στά ποντίκια. Τά πτώματα των συντρόφων τους είναι νόστιμοι μεζέδες και τά καταβροχθίζουν άρχίζοντας από τά έντόσθια και καταλήγοντας στο σκελετό, τον όποιο ροκανίζουν εύσυνείδητα.

Δηλητήρια και παγίδες

Κι όμως θά πρέπει να θεθεί ένα τέρμα στην ύπαρξη των ποντικών. Η άνθρωπότητα δεν πρέπει να παραδεχθεί την ήττα της μπροστά σ' αυτά τά έπίφοβα τρακτικά.

Άλλά τά χονδροειδή μέσα έξοντώσεως δεν είναι ποτέ άποτελεσματικά. Τά ποντίκια είναι ζώα πονηρά, με σύγουρο ένστικτο άυτοσυντήρησης. Η κλασική συμμάτινη φάκα δεν είναι κατάλληλη για την έξόντωση των ποντικών. Χρησιμοποιεί μονάχα μιά φορά. Τά ποντίκια πολύ γρήγορα μαθαίνουν να δυσπιστούν προς τό παράξενο αυτό μηχανήμα. Τά δόκανα είναι επίσης άκατάλληλα. Ό έπιθανάτιος ρόγχος του παγιδευμένου ζώου είδοποιεί τ' άλλα τρακτικά να μην ξαναπλησιάσουν.

Δεν μένει παρά τό δηλητήριο. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια θεωρούσαν τό περίφημο «ποντικόφάρμακο» ως τό πιό σύγουρο μέσο για την έξολόθρευση των ποντικών. Άλλά δεν πρέπει να υποτιμάμε τη νοημοσύνη αυτού του ζώου. Όπως και στην περίπτωση των παγιδευτικών μηχανισμών, πολύ σπάνια την παθαίνει για δεύτερη φορά. Πρώτα από όλα, τό δόλωμα θεωρείται ύπνο. Τό ποντίκι είναι συνηθισμένο να ψάχνει, να κλέβει, ν' άγωνίζεται για την τροφή του. Μιά τροφή που του «προσφέρεται» κινεί τις ύποψίες του. Ό προσκίοντος πόλεμος ανάμεσα στον άνθρωπο και τό ποντίκι έχει κάνει τό ζώο άπίστευτα πονηρό.

Πάντως, την πρώτη φορά, αν τό δηλητηριασμένο δόλωμα είναι άρκετά όρεκτικό, ή περιέργεια και ή βουλμία

θά κατανήσουν τη δυσπιστία. Τό δόλωμα θά καταβροχθισθεί... Αυτό θά είναι και τό τελευταίο γεύμα του άπερίσκεπτου ποντικίου, γιατί λίγες ώρες άργότερα θ' άρχίσουν οι φοβεροί πόνοι. Τό ζώο διψάει, αλλά τό νερό δεν τό άνακουφίζει γιατί τό δηλητήριο σκορπίζεται με τό ύγρο στά νεφρά και τά έντερα.

Τό μαρτύριο συνεχίζεται επί δυό ή τρείς ημέρες. Τέλος τό ποντίκι σέρνεται στη φωλιά του και πεθαίνει. Οι σύντροφοί του, παροικολούθησαν την άγανία του, άκουσαν τις κραυγές του. Η όσμη του άρρωστου ζώου ήταν ή όσμη του δηλητηρίου. Τά ποντίκια μαθαίνουν να την άναγνωρίζουν. Στο τέλος θά καταλάβουν ότι τά δολώματα που έχουν αυτή την όσμη, κρύβουν τό θάνατο.

Τό δηλητήριο, συνεπώς, που προκαλεί πόνο είναι άχρηστο όπως και οι παγίδες. Έπρεπε να βρεθεί κάτι άλλο. Η έπίσημη κατέληξε ν' άνακαλύψει ένα δηλητήριο που μέχρι στιγμής άποτελεί τό καλύτερο μέσο για την καταπολέμηση των τρακτικών. Στην Άμερική, όπου οι άρουραίοι και τά ποντίκια έχουν γίνει ένδικος κίνδυνος, κατασκευάστηκε ένα προϊόν με βάση την κουμαρίνη, που έχει την ιδιότητα να προκαλεί αίμοφιλία.

Οι άφροί της κουμαρίνης

ΕΡΟΥΜΕ πώς ή αίμοφιλία είναι μιά παθολογική προδιάθεση στις αίμορραγίες. Οι πληγές δεν έπουλώνονται γιατί τό αίμα έχει χάσει τη φυσική του ιδιότητα να πήζει. Η κουμαρίνη προκαλεί αυτή τη θανάσιμη άρρώστεια στα ποντίκια. Η άρρώστεια δεν είναι όδυνηρή και τό ζώο δε χάνει την όρεξη του. Έτσι, ό θάνατος φαίνεται έντελώς φυσικός σ' άλλα ποντίκια, που δεν έχουν κανένα λόγο να δυσπιστούν προς τά δολώματα. Τό δηλητήριο μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί υπό μορφή λεπτής σκόνης που σκορπίζεται μπροστά στις τρύπες και τά συνηθισμένα περσάσματα των ποντικών. Η σκόνη κολλάει στο τρίχωμα του ζώου και προκαλεί φαγούρα. Τό ζώο ξύνεται και γλύφεται κι' έτσι τό δηλητήριο εισδύει στον οργανισμό του για να

προκαλέσει βραδυ και άνώδυνο θάνατο.

Στό σημείο αυτό θά μπορούσε κανείς να παρατηρήσει: Δεν υπάρχει κίνδυνος να συνηθίσουν σιγά, σιγά τά ποντίκια σ' αυτό τό δηλητήριο, όποτε ή κουμαρίνη δε θά έχει καμμία έπίδραση στον οργανισμό τους; Έξ άλλου, τό δηλητήριο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί παρά μόνο για τά κατοικίδια ποντίκια. Τι θά γίνει τά εκατομμύρια των άρουραίων που ζούν στους σκουπιδοτόπους των μεγάλων πόλεων και στους όχετούς; Οι άρουραίοι τρέφονται πλουσιοπάροχα από τά σκουπίδια και τις άκαθαρσίες και δεν έχουν ανάγκη από τά δολώματα. Καί όμως αυτοί άκριβώς ζούν στις χειρότερες έστίες μολύνσεως. Πώς θά μπορούσαμε να τους έξολοθρεύσουμε;

Τό πρόβλημα αυτό έχει σήμερα λυθεί χάρη σε μιά νέα μέθοδο που έπιτρέπει την άνάμιξη του δηλητηρίου με μιά ουσία πολύ όρεκτική για τους άρουραίους. Με πίεση έννεα άτμοσφαιρών τό μίγμα μεταβάλλεται σε λεπτότατο άφρό που εισάγεται με ειδικές συσκευές μέσα στις τρύπες των τρακτικών, στους σωρους των σκουπιδιών και στους όχετούς. Ό άφρός γεμίζει όλες τις κοιλότητες και όλους τους διαδρόμους, τό ζώο στην άρχή δυσπιστεί προς αυτή τη μολακιά μάζα του άφρου, αλλά σε λίγο καταλαβαίνει πώς ό άφρός είναι φαγώσιμος και νόστιμος. Για να κινηθεί μέσα στους ύπόγειους διαδρόμους του, τό τρακτικό είναι ύποχρεωμένο να γλύφει συνεχώς τον δηλητηριασμένο άφρό. Με τη μέθοδο αυτή έχουν ξεκαθαρισθεί τά τρακτικά των σφαγείων και των άποθηκών στα μεγάλα λιμάνια. Οι άρουραίοι έξολοθρεύθηκαν κατά εκατομμύρια.

Οι σκουπιδοτόποι χρησιμεύουν στους άρουραίους ως τόποι κατοικίας και άναπαύσεως, αλλά και ως βάσεις έξορμήσεως για τις έπιδρομές σε μίαν άκτίνα πολλών χιλιομέτρων. Άπ' αυτούς τους σκουπιδοτόπους ξεκινάνε συνήθως οι άρουραίοι που καταστρέφουν τά σπαρτά των γύρω χωριών. Είναι ίκανοί να περράσουν κολυμπώντας άκόμα και τά μικρά πετάμια.

ΑΥΤΑ τ' άδηφάγα τρακτικά δεν περιόριζονται ποτέ σε μιά περιοχή. Πατρίδα τους είναι ό κόσμος όλόκληρος. Καί ό άνθρωπος τους δίνει τη δυνατότητα να ζήσουν και ν' άναπαυθούν στους όχετούς, τις άπεθίκες, τά σφαγεία, τους σκουπιδοτόπους. Ό άνθρωπος είναι ό έχθρος των τρακτικών, άλλ' έβλεά του υποβλήθει και προσταύει τον πολλαπλασιασμό τους.

Πάντου όπου υπάρχουν άνθρωποι, υπάρχουν και ποντίκια. Άλλά τά ποντίκια είναι περισσότερα από τους ανθρώπους. Κι' αν υπάρχουν άκόμα στην έποχή μας εκατομμύρια άνθρωποι που πεινάει, υπεύθυνα κατά μέγα μέρος είναι τά τρακτικά που καταστρέφουν τις έσοδείες. Άλλά σήμερα, όπως είδαμε, ή έπίσημη μας προσφέρει όλα τά μέσα για την καταπολέμησή τους.

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΙ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

Μισυλέν Ρουζ

Η Ζωή του Λωτρεκ

Η θαυμάσια μυθιστορηματική βιογραφία του Λωτρεκ ιστορεί, παράλληλα, τό δρόμο που άκολούθησε ή νεώτερη ζωγραφική. Ό Λωτρεκ γνωρίζεται με τη Μύριαμ, μιά νέα έξυπνη, εύαίσθητη και γοητευτική, που άντιπροσωπεύει τον ιδανικό τον τύπο. Μ' όλο που της έχει ύποσχεθεί πώς θά μέινουν μονάχα φίλοι, την έρωτεύεται. Η ζήλεια του για την πανέμορφη κι' άδιάφορη γι' αυτόν Μύριαμ τον κάνει κουραστικό και για να μη την χάσει άποφασίζει να τη γνωρίσει στους κοσμικούς του φίλους. Η Μύριαμ που δεν μπόρεσε να τον άγαπήσει ποτέ, παρ' όλη τη θερμή συμπάθεια που νοιώθει γι' αυτόν, τον εύκαταλείπει τελικά, για ν' άρχίσει ή τελική πράξη στην τραγική ζωή του Λωτρεκ.

31ον

Η ΑΥΛΙΑ ΠΕΦΤΕΙ

XX

ΑΨΕΝΤΙ! Για τ' όνομα του Θεού, Βικτόρ, φέρε μου άλλο ένα άψέντι!

— Έ, κύριε Τουλούζ, δεν νομίζετε πώς ήμιατε άρκετά.

— Παλιοαλήτη, φέρε μου άκόμη ένα άψέντι, γιατί θά τά σπάσω όλα.

Τό κεφάλι του κύλησε στο πλάι κι' έπεσε πάνω στο μαρμαρίνο τραπεζάκι.

— Μήπως χτύπησε; ρώτησε ό Ντοντό, ό ταμίας.

— Οι μπερκίδες δεν χτυπάνε. Κι' αυτός άκόμη πιό πολύ. Θάπρεπε να ναι πεθαμένος μ' όλο τό οινόπνευμα που καταπίνει. Για κίττα! Κοιμάται.

Άναστενάζοντας σκούπισε ένα ποτήρι.

— Ένα χρόνο τώρα του λέω να πάει άλλο. Άλλ' αυτός, έδω. Έχει μελάδες. Μήπως όλοι μας δεν έχουμε σκοτούρες; Όταν κοιμάται έτσι, καλά, αλλά αν ξυπνήσει! Πότε — πότε ζητάει κανγάδες. Για κίττα τον. Να τον φυτέψεις, θά πέσει με τά μούτρα. Άλλά δεν τότε νοιάζει. Πότε — πότε διαβάζει και ξαναδιαβάζει τό ίδιο γράμμα, σάμπως νάτανε μαρόδ.

— Σύγουρα καμμία γυναίκα. Μονάχα οι γυναίκες σε βάζουν σε μεγάλο μελά.

— Ψέματα; συμφώνησε ό Βικτόρ. Κάποτε πάλι τό ρήγνει στο τραγούδι. Αυτό είναι τό χειρότερο. Δεν μπορείς να φανταστείς τι φωνάρα έχει τότο τ' άνθρωπάκι. Άκούγεται ίσα με τό δρόμο. Κι' έγω τι μπορώ να κάνω; Τίποτε! Γιατί; Έπειδή είναι φίλος του Πατού. Κι' ή Πατού μου είπε πώς, αν τύχει και πάθει τίποτε, θά πληρώσω τη νύφη έγώ.

Ποιός, τό λοιπόν, τά βάσει με τότο τον άστυνομικό.

— Κανένας, είπε ό Ντοντό σκαλίζοντας τη μύτη του.

— Άψέντι! Ποιά είναι τ' άψέντι μου;

— Ό Άνρ έλε ξυπνήσει ξαφνικά και χτυπούσε τό μαστόνι του στο τραπεζάκι.

— Τά βλέπεις; άναστενάξε ό Βικτόρ. Πλήθηνε, άλλαξε κι' έτοιμαζότανε να φύγει.

ριζωμένο δέντρο, τό κεφάλι του κύλησε και πάλι στο μαρμαρίνο.

Τόν τύλιξε πάλι ή άνταρξία.

Ξάνησε τ' άπόγευμα με πονοκέφαλο, με πικρή γεύση στο στόμα κι' ένα άόριστο συναίσθημα έννοχης. Τι είχε συμβεί;

— Έ, καλά, τι είχε συμβεί; Με τά χέρια πίσω απ' τό κεφάλι, ρωτούσε τό ταβάνι, πασχίζοντας να θυμηθεί.

— Όχι, Θεέ μου, λησμόνησα και πάλι, άναστενάξε ώργισμένος για την άφηρημάδα του.

Ήταν ή τρίτη φορά που ξεχνούσε ένα ραντεβού με τό Μωρίς. Τό Μωρίς πάνω απ' όλους! Αυτό γινότανε σοβαρό. Έχανε όλους τους φίλους του. Την τελευταία φορά ή Μίσσια είχε γίνει έξω φρενών. Δε μπόρεσε να την καλοπιάσει ούτε με λουλούδια, ούτε με δικαιολογίες. Αλλά τό κάνει τό ποτό. Σε κάνει να ξεχνάς. Σε τρελλάνει στους πονοκέφαλους. Καί τό μοναδικό φάρμακο για τον πονοκέφαλο είναι τό κονιάκ.

Προχώρησε στο τραπέζι, γράμμωσε τη μουκάλα και ήπιε. Τό άλκοολ έπέπνε τη στυράδα της γεύσεως του, έκαψε τό φλογισμένο του λαμπό και τούφερε δάκρυα στό μάτι. Άλλά ό πονοκέφαλος του λιγότευε. Άκόμη ένα και θάτανε έν τάξει.

Ένας χτύπος άκουστηκε στην πόρτα. Τό έξάφνιασμα του τάραξε τά νεύρα.

— Έμπρός για τ' όνομα του Θεού, ούρλιασε.

Ό Μωρίς στάθηκε στο κατώφλι, κιντάζοντας τον σκυθρωπό.

— Τι τρέχει λοιπόν, τού γαγίσει ό Άνρ. Δεν είδες ποτέ σου κανένα να πίνει ένα ποτηράκι; Τό ντοπιασμά του που τον τσάκωνε με τη μουκάλα στο χέρι, με τ' άνακατωμένα του μαλλιά και τά ρούχα τσαλακωμένα, σπιρούνιαζε την όρηγ του. Οά μεις μέσα ή όχι;

Θάθελε να όρημίσει έπάνω του, να τού πιάσει τό χέρι, να τον θερμοπαρακάσει για συγγνώμη, αλλά τον συγκράτησε ή κομπόχια του φίλου του, ή όμορφιά κι' ή σοβαρότητά του. Κι' ό Μωρίς τον περιφρονούσε, έπειδή τούσπουζε λιγάκι.

— Τποθέτω πώς θέλεις να μάθεις, γιατί δεν ήρθα χτες τό βράδυ. Έχω μιά περίφημη δικαιολογία. Περίφημη. Κάτι τό άπόροπτο... Αυτό τό ψέμα ήταν κομικό, άηδιστικό και να ξεφωνίζει έτσι στο Μωρίς, στο Μωρίς τον άδερμοποιτό, τον παντοτεινό φίλο... Γιατί δεν τοίμπηγε κι' αυτός τις φωνές; Γιατί δε θύμονε; Για τό Θεό, πές κάτι! Μη στέκασαι έτσι!

— Δεν ήρθα να κουβεντιάσω για τό χτεσινό βράδυ. Ό Μωρίς έκλεισε άθόρυθα την πόρτα. Ηρθα — βλέπω, πώς δεν ήθελε να έχω έρθει. Λυπάμαι.

— Τώρα, λοιπόν, που είσαι δω, τι θέλεις;

— Μια κυρία ήθελε να της ζωγραφίσουν το πορτραίτο της. Τρεις χιλιάδες...

— Και τι να τις κάνω τις τρεις χιλιάδες; Για ν' αγοράσω περισσότερο κοινό; Ή άλλο, έχω δουλειά. Πολύ δουλειά... Έχω μεγάλα σχέδια.

— Καταλαβαίνω, είπε ήρεμα ο Μωρίς. Καλά, λοιπόν, δεν θα σ' ένοχλήσω περισσότερο. Έγινε βαρειά σιγή. Άντρι, Άντρι.

Όταν έκλεισε η πόρτα, ο Άντρι σέπασε το πρόσωπο με τα χέρια του. «Έφυγε», μουμούρισε τσακισμένα, σά να είχε πληροφορηθεί τον ξαφνικό θάνατο ενός φίλου του.

— Πώς πρόρεσα, πώς πρόρεσα εγώ να το μιλώ ετσι; Το πιστό! Θεέ, σε ποιά βάρη ελεγε πέσει! Αύτος, ο Άντρι, Κόμης ντε Τουλούζ! Ο πατέρας του είχε δικαιο. Βάδιζε σ' ένα πρόσωπο, άθλιο τέλος. Άχ αυτό το πιστό!

Έμεινε κουλουριασμένος στο ντιβάνι. Ίσως... Ίσως να μην ήταν ακόμη πολύ άργα; Μερικοί καταφέρνουν και το κόβουν το πιστό. Ωστόσο, ενώ αυτές οι σκέψεις περνούσαν στο μυαλό του, ένοιωσε να μεγαλώνει μέσα του ή επιθυμία να πιει πάλι. Ένα μόνο, το τελευταίο! Όχι, πρέπει να μείνει εδώ, τριγυρισμένος απ' όλες έντουτες τις μπουκάλες Πρέπει να βγει έξω. Άλλα πού να πάει; Παντού ύπηρχαν ταβέρνες. Στής μητέρας! Έχει κοντά της θάνα άσφαλισμένος. Θα καταφέρει ν' άντέξει.

Με τριμουλιάριζα χέρια έδεσε τα παπούτσια του.

— Πρέπει ν' άντισταθώ... Πρέπει... έπαναλάμβανε ακόμη από μέσα του τα λόγια, με δόντια σφιγμένα, όταν χτύπησε το κουδούνι του διαμερίσματος της μητέρας του.

Όσπου να φτάσει, μαρτύρησε. Όλα αυτά τα μπάρ, όπου μπορείς να πιεις, στο θές. Άλλα είχε κρατηθεί. Πάλιν κάθε στιγμή στο δρόμο. Έπιτέλους, ήταν σγουρημένος!

Χαίρομαι που ήρθες, Άντρι, πού είχε ή μητέρα του, καθώς αυτός ώμούσε στο δωμάτιο. Έχω καιρό να σε δω και θάθελα τη γνώμη σου. Άλλα πρώτα πρέπει να φας κάτι.

Στάθηκε στο Ζοζέφ που είχε άνοιξει την πόρτα.

— Φέρε, σε παρακαλώ, ακόμη ένα φλυτζάνι και μερικά μπισκότα για τον κύριο Άντρι.

Μόλις μέινανε μόνοι, ο Άντρι τη φίλησε, αφήνοντας λίγο τα χείλη του στα μάγουλά της, σά νάθελε ν' άντλήσει λίγη απ' την ήρεμη δύναμή της.

— Ω, μανούλα, της ψιθύρισε, τι καλά πού είναι εδώ. Σ' επιθυμώ τόσο!

Πέρασε το μπράτσο της και τον άγκάλιασε σφιχτά.

— Κι' εγώ σ' έχω επιθυμήσει. Ένοιωσε τον πυρετό του κομπού του, το τρεμουλιασμα. Φτωχέ Ριρή! Ήταν άρρωστος; πονούσε ύπεφερε κι' είχε ζήσει σ' αυτήν. Σύντομα θάφτανε στο τέμα του ταξιδιού του, του ταξιδιού στην άπύγνοση και θα ξαναγύριζε, για πάντα αυτή τη φορά. Θα είσαι κουρασμένος. Βγάλε το καπέλλο σου και κάθισε στο σαμάνκι, όπως άλλοτε.

Η πόρτα άνοιξε και μπήκε ή γιαιά — Άνέττα με το δισκο. Άρπαξε το χέρι του Άντρι και το φίλησε πολλές φορές.

— Φάε, Άντρι, είπε ή μητέρα του. Έχωσε λαίμαργα ένα μπισκότο στο στόμα του. Οι μητέρες είναι καταπληκτι-

κά πλάσματα! Πώς το μάντεψε πώς πέθαινε της πείνας; Τι καλά να βρίσκεται εδώ!

Ήπνε δυο φλυτζάνια τσάι, έφαγε όλα τα μπισκότα και τώρα ένοιωσε ναρκωμένος στη ζεστασιά του τσακιού, σγουρημένος με την παρουσία της μητέρας του.

— Τότερα τον κυριέψε και πάλι. Άρχισε μ' ένα τέντωμα των μυώνων του. Μία διαπεραστική δόξα που τούπνιγε το λαρόγγι και σφυροκοπούσε τα νεύρα του. Στη στιγμή το δωμάτιο γέμισε από μπουκάλες που στροφογυρίζανε. Η φωνή της μητέρας του άκουγότανε, άλλοτε άδύναμα κι' ύστερα βροντηρή. «Πρέπει ν' άντέξω... Πρέπει ν' άντέξω», έλεγε μέσα του πανικόβλητος. Έκλεισε τα μάτια του κι' άρπαξε το χέρι της μητέρας του. Τότερα άθελά του τα χείλη του κινήθηκαν.

— Μανούλα, χροιάζομαι ένα ποτό. Έκείνη, δίχως λέξη, σηκώθηκε, βγήκε απ' το δωμάτιο βιαστικά και ξαναγύρισε σχεδόν άμέσως με μία μπουκάλα κοινό.

— Έλα, Άντρι, πίες. Άρπαξε το ποτήρι με τα δυο του χέρια, και ήπιε τόσο δυναμμένα που παρέχουσε το παλτό του. Ένοιωσε άμέσως καλύτερα.

— Συγχώρα με, μανούλα. Τώρα πού ξέρεις.

— Τό ήξερα από καιρό.

— Ναι, αλλά δεν γνωρίζεις, ξεόπασε ντροπιασμένος, το πόσο πολύ πίνω. Προσπάθησα να σε ξεγελάσω πάντα. Στις άρχές ήμουν περήφανος. Θαρρούσα, πως μπορούσα να πίνω σάν κύριος. Το πιστό λιγότευφε τον πόνο των ποδιών μου, μούδινε κουράγιο. Άναπλήρωσε όλα τα πράματα. Τουλάχιστον, έτσι πιστεύα.

Τώρα, όμως, το πιστό δεν άνακουφίζει πια τα πόδια μου, κι' εγώ μεθάω. Μεθάω, μανούλα, σά μεκοήξ.

Το μισόν καιρό δεν ξέρω πού βρίσκομαι. Δέ δουλεύω πια. Ξεχνάω. Έχασα τους πότερους φίλους μου. Προτού νάρθω εδώ, στα κώθηκα με το Μωρίς... Σε παρακαλώ βοήθησέ με, μανούλα! Πάρε με μαζί σου κάπου μακριά. Όπουδήποτε, κάπου, πού να ύπάρχουνε γιατροί. Διάβασα, πως ο άλκοολισμός γιατρεύεται. Θέλω να γίνω καλά. Θα κάνω διηθήποτε, διηθήποτε.

— Άς πάμε στο Έβιάν! Θυμάσαι, είχαμε πάει κάποτε.

Πώς μπορούσε να είναι τόσο τυφλός; Θα είχε άπάντοτε ψευδοισθήσεις για τα πόδια του, για τη ζωή του.

— Στο Έβιάν θα είναι περίφημο. Πότε θέλεις να φύγουμε; Θέλεις αύριο;

— Και βέβαια! Ν' άποχαιρετήσω μονάχα το Μωρίς και τη μαντάμ Λουμπέ. Πότε φεύγει το τραίνο;

— Έχω στο δωμάτιό μου ένα δρομολόγιο. Πάω να δω ένα λεπτό. Μονάχος ξεκαλοούθησε να πλείε στον ένδοξοισασμό. Έβιάν. Ναι, θα περνούσανε περίφημο. Θα κάνουνε περιπάτους με τη βάρκα με τ' άμάξι. Θά...

Κάτι μέσα του άρχισε να γελά — ένα άδύροθο, τραχύ γέλιο που τον πάγωσε. Έ, θεοπάλαβε, πιστεύεις σ' άλήθεια, πως μπορείς να παρατήσεις έτσι το πιστό, έ; Φτάνει να πιεις, μανούλα, πήγαινε με στο Έβιάν κι' όλα θα πάνε καλά! Βαρνάδα με τη μανούλα — τι σγυκινητικό! Και τί θα κάνεις, σά λαχταράς να πιεις, όταν ξεραθεί το λαρόγγι σου, όταν πρήζεται ή γλώσσα σου τόσο, πού δεν καταφέρνεις να καταπιεις ούτε το άλιό σου. Τι θα γίνει τότε; Βαρνάδα-

στην ώραία λίμνη; Άντε τράβα, τράβα πίσω στην Μονάριτη σου, στα μπιστό σου. Τράβα, προτού κάνεις κάτι και ντροπιάσεις τη μάνα σου, προτού της ραγίσεις και πάλι την καρδιά. Βιάσου! Γρήγορα προτού είναι πολύ άργά. Σήκω και τρέχα. Προτού σε τσακώσουν.

★

Η ΜΑΝΤΑΜ Λουμπέ άναστράφηκε στο κρεβάτι της κι' άνοιξε τα μάτια της ξαφνιασμένη. Ήταν αυτός! Γύριζε σπίτι, ή μάλλον τον φέριανε και πάλι κουβαλητό. Και βέβαια πιωμένος. Όπως πάντα.

Τέντωσε τ' αυτιά της. Κάποιον έβριζε. Ξεφώνιζε, ούρλιαζε σάν τρελλός, ξυπνώντας όλη τη γειτονιά. Αύτος που ήτανε άλλοτε τόσο εύγενικός, τόσο γλυκομίλητος! Τι νάχε κάνει τώρα πάλι; Ένας Θεός ήξερε σε τι χάλια θα βρισκότανε! Ίσως με ματωμένη μύτη, μ' ένα καρούμπαλο στο κεφάλι! Σίγουρα με ξεσοισμένο, γιακά, ξεσοκούφωτος. Πάλι καλά πού έφτασε στο σπίτι.

Άναψε τη λάμπα κι' άνοιξε το πυράθυρο. Η παγερή νύχτα του Φλεβάρη την έκανε να ριγήσει. Κούνησε άπελπισμένα το κεφάλι της κι' άρχισε να ντόνευα.

Άν δεν βρισκότανε ο κύριος Πατού, δεν θάφτανε ποτέ στο σπίτι. Θ' άποκοιμότανε σε κανένα παγκάκι, σε κανένα κατώφλι. Όπουδήποτε, σάν άλήτης. Δεν τον ένοιαζε! Άπό τότε που πήρε εκείνο το γράμμα ήτανε σάν τρελλός. Δεν σκοτιζότανε για τίποτε. Ήταν ξεχτένιστος, τα ρούχα του ξεσοισμένα, λεκιασμένα. Αύτος, αυτός πού ήτανε τόσο περιποιημένος. Έδειχνε τόσο άρρωστος, γερασμένος! Το πρόσωπό του χλωμό σά φεγγάρι, τα μάτια του πελώρια... Αυτό δεν μπορούσε να ξεκαλοούθησει για πολύ. Μία απ' αυτές τις μέρες θα γινότανε κάτι το τρομερό.

Τά ξεφωνητά του ξεσοίζαν τη σιγή του δρόμου.

— Δεν είσαι παρά ένα γουρούνι. τ' άκουξ; Ένας βρωμερός χαφιές. Νά τί είσαι, Πατού. Όλο χώνεις τη μούρη σου στις δουλειές των άλλων. Γιατί δέ με παρατάς; Έχεις ένταλμα συλλήψεώς μου; Θέ να σε στείλουνε στο Νησί του Διαβόλου!

Η φωνή του ξεπασε σ' ένα μεθυσιμένο τραύλισμα.

— Άκου δώ, Πατού, έμεις είμαστε καλοί φίλοι. Δέ θα ξεχάσω ποτέ τη συμβουλή που μούδωσες για τη Μαρί. Δεν το βλέπεις, πως δέ θέλω να πάω σπίτι. Είναι γεμάτο κατσαρίδες. Δεν πάμε κάπου οι δυο μας να πιούμε ένα ποτηράκι; Νά τα κουβεντιάσουμε; Όχι; Τότε δεν είσαι παρά ένα γουρούνι, ένας παλις χωροφύλακας, χαφιές!

Η μαντάμ Λουμπέ έτρεξε στο δρόμο. Βοήθησε τον Άντρι να κατεβεί απ' τ' άμάξι, ενώ ο αστυνομικός πλήρωνε τον άμάξι. Μισοσούροντας, μισοκουβαλώντας, τον άνεβάσανε, τον ξεκαλώσανε στο ντιβάνι κι' άρχισαν να τον γδύνουν. Έκείνος διαμαρτύροτανε, τούς έσπαρχανε, αλλά αυτοί κατάφεραν να του φορέσουν το νυχτικό του και να τον βάλουν στο κρεβάτι. Σιγά — σιγά, τα ξεφωνητά του έσβησαν.

ΣΤΟ ΕΠΙΟΜΕΝΟ: Η συνέχεια

Μαζί με τον Μπαλζάκ, τον Τολστόη και τον Ντοστογιέφκι, ο Κάρολος Ντίκενς άναγνωρίζεται σήμερα ένας από τους τέσσαρες κορυφαίους μυθιστοριογράφους του κόσμου. Το έργο του ξεκαλοούθει να διαβάζεται παντού — στο πρωτότυπο και σε μετάφραση — άπό εκατομμύρια ανθρώπους και να συγκινεί βαθύτατα. Γιατί είναι ειλικρινές, είναι αυθεντικό, είναι αυτοβιογραφικό, είναι ή άνάμνηση μιας άληθινής περιπέτειας σε διάφορες παραλλαγές. Ο Ντίκενς ύπήρξε ένα άπό τα πιό δυστυχημένα παιδιά που έζησαν ποτέ — και είναι άπό τους πιό έπιτυχημένους ανθρώπους κατόπι. Δεν ξεχασσε όμως, ποτέ τα παιδικά χρόνια του. Και μόνον όσοι ξέρουν τη ζωή του, προ πάντων σάν παιδιού, μπορούν να καταλάβουν πραγματικά το έργο του.

Το πρόσωπο του Ντίκενς κρύβει ένα δράμα που θα κρατήσει σ' όλη του τη ζωή.

ΤΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΤΙΚΕΝΣ

Αυτοβιογραφία ενός δυστυχισμένου παιδιού

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΤΑ μεσάνυχτα, δγαίνοντας άπό το σπίτι της Λαίδης Μπελίσκιγκτον, έδιωξε το άμάξι με:

— Θα γυρίσω πεζή, Τζώννυ. Καλή νύχτα!

Είναι πολύ εύτυχισμένος. Δεν μπορεί να γυρίσει στο σπίτι του. Αυτό το γεύμα — ένα άπό τα πρώτα μετά την έπιστροφή του στην Άγγλία (στο τέλος του καλοκαιριού του 1842) — έχει ξεπεράσει όλες τις έλπίδες του. Είχαν προσκληθεί σ' αυτό το γεύμα, για να τον τιμήσουν, οι διαπεπότεροι άνδρες κι' οι κομψότερες γυναίκες της Άγγλίας. Και ο Διοσέλι είχε δεχθεί την πρόσκληση μόνον άφού τον διαβεβαίωσαν ότι θα ήταν εκεί «ο άσυγκριτος κ. Ντίκενς».

Ο Κάρολος Ντίκενς είναι τριάντα χρόνια. Η έπιτυχία του είναι καταπληκτική. Ο πάμπωχος, πειναλέος, άγνωστος βιοπαλαιστής έχει γίνει τώρα ένας πανίσχυρο πρόσωπο, ο πιό διάσημος δημοσιογράφος και μυθιστοριογράφος της Άγγλίας. Κι' όχι μόνο της Άγγλίας, αλλά και της Εύρώπης, όλου του κόσμου. Η Άμερική, όπου είχε δώσει μια σειρά από διαλέξεις, τον δέχθηκε θριαμβευτικά. Η Νέα Υόρκη τον είχε καλέσει σε γεύμα: οι συνδυατημένες ήσαν χίλιοι. Και στο χορό που άκολούθησε ήσαν δέκα χιλιάδες καλεσμένοι.

Θυμάται τα δύσκολα χρόνια της νεότητός του, τα χρόνια φτώχειας και άθλιότητας που του έχουν άφήσει πικρότατη άνάμνηση. Ήταν έννια χρόνια δ-

ταν πρωτοπήγε, με τον πατέρα του Τζών, άπό το Τσάθαμ του Κέντ — όπου γεννήθηκε — στο Λονδίνο. Και άμέσως άντίκρισε τη σκληρή πλευρά της ζωής. Ο πατέρας του είχε μείνει χωρίς δουλειά και ή οικογένεια, συνηθισμένη να ζει, στο Τσάθαμ, πλούσια, δυστυχούσε τώρα. Μία μέρα ο Τζών Ντίκενς βρήκε δουλειά για τον Κάρολο σ' ένα εργοστάσιο. Εκεί ο Κάρολος δούλευε άπό τις 7 το πρωί ως τις 8 το βράδυ: κολλούσε έτικέτες σε μπουκαλάκια με σαφή και κέρδιζε 6 σελίνια την εβδομάδα, με τα όποια συντηρούσε την οικογένειά του. Ο μικρός Κάρολος γνώρισε το κρύο, την πείνα, την έγκατάλειψη, την άπελπισία με τη σκέψη ότι δεν θα γινόταν τίποτε και, τέλος, τη ντροπή.

Η ξαφνική έπιτυχία

ΕΝΑ βράδυ, γυρίζοντας στο σπίτι το βρίσκει άδειο. Ο πατέρας του είχε φυλακισθεί για χρέη — και, μαζί του, όλη ή οικογένεια. Ο μικρός Κάρολος πληγώθηκε βαθειά. Άπό τότε περνά τις Κυριακές του στη φυλακή, κοντά στην οικογένειά του. Παθαίνει νευρικές κρίσεις. Δοκιμάζει τις χειρότερες ταπεινώσεις. Είναι άφάνταστα δυστυχισμένος. Και τη δυστυχία αυτή θα την περιγράψει άργότερα στα μυθιστορημάτα του.

Ξαφνικά έρχεται ή σωτηρία. Μία Κυριακή πρωί, πηγαίνοντας στη φυλακή,

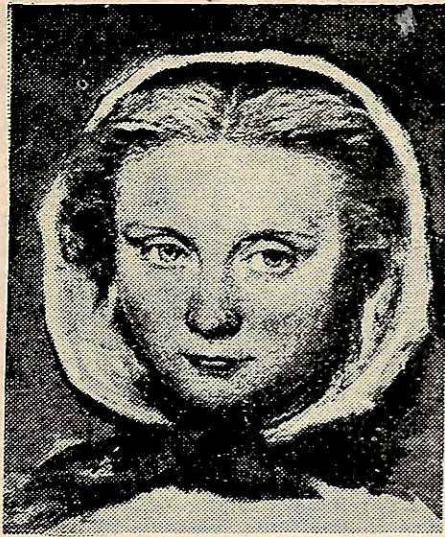
βρίσκει όλη την οικογένειά του περιχαρή. Μία μικρή κληρονομία, που έπεσε άπό τον ούρανό, θα έπιτρέψει στον πατέρα του να πληρώσει τα χρέη του και ν' άποφυλακισθεί.

Ο Κάρολος τότε παρατά το εργοστάσιο. Φεύγει άπό τη μαγία να έπιτύχει στή ζωή. Παίρνει λίγα μαθήματα λογιστικής και ρίχνεται στις έπιχειρήσεις. Κάνει ό,τι μπορεί. Άλλα τον τραβά και το θέατρο. Και για λίγους μήνες παίζει μικρούς ρόλους. Άλλα ή άνάμνηση του εργοστασίου και της φυλακής τον καταδιώκει και, παραπάντας το θέατρο, πού δεν άποδίδει, ξεκινά για άλλες προσπάθειες.

Ένα βράδυ βλέπει σε μία βιτρίνα ένα έγχειρίδιο στενογραφίας: αυτό θα τον σώσει. Ρίχνεται στη μελέτη και στην άσκηση της στενογραφίας. Κι' ένα πρωί οι ήλικιωμένοι κύριοι με περρούκα που κρατούν τα πρακτικά του έκκλησιαστικού δικαστηρίου της Βουλής των Κοινοτήτων, βλέπουν να έρχεται άνάμεσα τους ένας νέος συνάδελφός τους, ένας νεαρός δημοσιογράφος. Ο Κάρολος Ντίκενς κάνει την θριαμβευτική είσοδό του στη δημοσιογραφία. Στενογράφος σε ήλικία 17 χρόνων, συντάκτης στα 18, γίνεται γρήγορα γνωστός και, 22 χρόνων, είναι ο Μπόξ, ο διάσημος Μπόξ, πού τα «Λονδρέζικα στιγμιότυπα» του στη «Μηνιαία Έπιθεώρηση» σημειώνουν καταπληκτική έπιτυχία.

Σε λίγο τα «Στιγμιότυπα» του Μπόξ εκδίδονται σε βιβλίο κι' ο Ντίκενς γίνεται μονομιάς ο πιό δημοφιλής, ο πιό γνωστός συγγραφέας της Άγγλίας. Όλοι τον θαυμάζουν, όλοι τον τιμούν και όλοι προσπαθούν να τον γνωρίσουν και τον κολλούν στα σπίτια τους.

Ο Κάρολος Ντίκενς είναι πανευτυχής. Αύτος πού γνώρισε την πείνα, δε-

Οι τρεις αδελφές που κυριάρχησαν στη ζωή του Ντίκενς. Άριστερά: η Κάττυ, η γυναίκα του, που έπαιξε πάντοτε με κούκλες και του έδωσε δέκα παιδιά. Στ' η μέση: η Μαίρη, ο μοναδικός έρωτάς του, που τον άντε- λήφθη μόνο με το θάνατό της. Δεξιά: η Τζωρτζίνα, στην οποία ο Ντίκενς νόμι- σε ότι ξαναβρήκε τη Μαίρη. Αυτή του έκλεισε τα μάτια.

χεται όλες τις προσκλήσεις σε γεύμα- τα —καμιά φορά δύο το ίδιο βράδυ. Με την ίδια βουλιμμία δέχεται τις προτά- σεις των εκδοτών: θέλει να εκδοθούν τα χρόνια της δυστυχίας. Οι διάσημοι εκδότες Τσάμπαν και Χάλλ του προσ- φέρουν 14 λίρες το μήνα για να γράψει σε μηνιαίες συνέχειες, τις κωμικές πε- ριπέτειες των μελών της Λέσχης Πι- κουϊκ. Ο Ντίκενς αρχίζει το γράψιμο το ίδιο βράδυ. Συνάμα γράφει καρτά- νιες, πολιτικά άρθρα, διηγήματα, ρε- πορτάζ σ' έφημερίδες και περιοδικά. Ο εκδοτικός οίκος Μπέντλεϋ του ζητά ένα μυθιστόρημα - έπιφυλλίδα. Γιατί όχι; Είναι ο «Όλιβερ Τουϊστ». Και την ίδια έβδομάδα σκαρώνει μια κωμωδία, μίαν όπερέττα και τρεις φάρσες!

Σε ηλικία 24 χρόνων είναι ο πιο διά- σσημος, ο πιο ακριβοπληρωμένος συγ- γραφέας της Άγγλιας. Τον ονομάζουν «Χρυσόχερη»: ό,τι έγγίζει, πετυχαίνει.

Οι παιδικές αναμνήσεις

ΣΤΟ μεταξύ του συμβαίνει μια πα- ράξενη περιπέτεια. Ένα βράδυ, στο σπίτι του Τζωρτζ Χόγκαρθ, του διευθυντή του «Ήθνικ Κρόνικλ», όπου ήταν καλεσμένος σε γεύμα, βλέ- πει καθισμένη κοντά στο τζάκι, που η φλόγα του χρυσίζει τα μαλλιά της, την κοπέλλα που ώνειρευόταν από μικρός. Είναι η Κάθριν Χόγκαρθ — η Κάττυ — ή μεγαλύτερη από τις όκτώ κόρες του οικοδεσπότη. Η Κάττυ κολακεύεται από το ενδιαφέρον που της δείχνει ο διάση- μος Κάρολος Ντίκενς, που έχει μεγα- λοφυΐα, ώραία καστανά μαλλιά και ω- ραιότατα μάτια.

Ο γάμος γίνεται γρήγορα και παίρ- νει το χαρακτηρισμό πανηγυρικού έορτα- σμού. Όταν, τα ξημερώματα, φεύγουν οι καλεσμένοι, ο Ντίκενς κάθεται στο γραφείο του κι' αρχίζει να γράφει την έπιφυλλίδα που περιμένει ο τυπογρά- φος. Το σπίτι του — 12 δωμάτια, τρεις υπηρέτες — γίνεται ένα έργο- στάσιο μυθιστορημάτων που εργάζεται μερα - νύχτα.

Η καταπληκτική φαντασία του, ή δη- μιουργική του δύναμη ζαλίζουν, θαμπώ-

νουν τους κριτικούς. «Αν ήξεραν! Άρ- κει στον Ντίκενς να καθίσει στο γρα- φείο του, μπροστά στο άσπρο χαρτί, για να φωτισθεί μέσα του μια μαγική όθονη και να προβληθούν πλήθος πρό- σωπα, που το καθένα βιάζεται ν' αφη- γηθεί την ιστορία του. Η όθονη αυτή είναι ή παιδική ζωή του Ντίκενς με τις περιπέτειές της, με όλα όσα είδε τότε γύρω του ο δυστυχισμένος ανήλι- κος έργατης του έργοστασίου. Η άπι- στευτη μνήμη του είχε καταγράψει στις πιο μικρές τους λεπτομέρειες τα πρό- σωπα, τα κοστούμια, τις κινήσεις, τις χειρονομίες, τις αντιδράσεις, τα αίσθη- ματα των εκατοντάδων ατόμων που είχε συναντήσει στα δύσκολα χρόνια της ζωής του. Μυθιστορήματα; Μπορεί να γράφει όσα θέλει. Έχει τόσα θέματα, όσοι είναι οι διαβάτες στους δρόμους του Λονδίνου. Για να γράφει μίαν ι- στορία του άρκει να αναπολήσει κάποια περιπέτεια που είχε γνωρίσει ή μάθει, όταν ήταν παιδί. Η ζωή των δυστυχι- σμένων, των αποκλήρων, των πεινασμέ- νων δεν έχει μυστικά γι' αυτόν. Και ξέρει, όσο κανένας άλλος, τα δράματα των παιδιών. Στα πιο στενά, στα πιο θρώμικα δραμάκια του Λονδίνου, ο Ντί- κενς — που θα μείνει πάντα παιδί στην ψυχή — ξέρει ότι υπάρχουν, κατα- δικασμένο από κακοποιούς ή βασανιζό- μενο από τίμιους ανθρώπους, ένα άγο- ράκι δυστυχισμένο και διψασμένο για στοργή και χαρά — πρό πάντων για χαρά — που όνειρεύεται μια ζεστή ζωή εύμαρεια, γέλιου και τρυφερότητας.

Οι γυναίκες στη ζωή του

ΕΝΑ βράδυ, λίγο μετά το γάμο του, κάνει μια παράξενη ανακάλυψη. Η Κάττυ, ή γοητευτική γυναίκα του, που είναι σαν παιδί και τρελαίνεται να παίζει με τις κούκλες, είναι κι' ή ίδια μια κούκλα. Δεν έχει ψυχή. Η μάλλον ή ψυχή της είναι ή Μαίρη ή αδελφή της, που είναι 16 χρόνων και που δεν την αφήνει ούτε μια στιγμή — όπως ένα κορμί δεν αφήνει την ψυχή του, παρά μόνο για να πεθάνει. Η Μαίρη είναι ρομαντική, έχει τόση διαίσθηση κι' εύ-

θυμία, ώστε ο Κάρολος ζει μαζί της σε μίαν αδιάκοπη γοητεία. Κι' ενώ ή Κάττυ παίζει με τις κούκλες της, ο Κάρολος κάνει κοσμική ζωή. Ένα βρά- δυ που ο Κάρολος, ή Κάττυ κι' ή Μαίρη γυρίζουν από το θέατρο, ή τελευταία αισθάνεται μίαν αδιαθεσία. Ο Κάρο- λος άγρυπνά πλάϊ της. Το πρωί ή Μαί- ρη πεθαίνει στην άγκαλιά του. Από τί; Μένει άγνωστο. Ήταν 17 χρόνων. Και μπροστά στη νεκρή, ο Κάρολος νοιώθει, μια κεραυνόβολη απόκάλυψη: δεν αγα- πούσε τη γυναίκα του, αλλά την αδελφή της. Και τον έρωτα αυτόν ο θάνατος άντι να τον σβύσει, τον κάνει πιο έν- τονο. Ο Κάρολος αγαπά τώρα τη Μαί- ρη με άυγκράτητο πάθος — μετά το θάνατό της. Ξαναπαθαίνει κρίσεις έπι- ληψίας. Δεν μπορεί να έργασθεί. Έχει χόσει το κέφι και την παραγωγικότητά του.

Το πλήγμα είναι τρομερό: απειλεί να σκοτώσει ψυχικά τον Ντίκενς. Και γί- νεται κάτι πρωτοφανές: το άγγλικό κοινό προσπαθεί να παρηγορήσει — με χιλιάδες γράμματα, με λογής - λογής εκδηλώσεις — τον Ντίκενς.

Ένα βράδυ, μπαίνοντας στο σπουδα- στήριό του, ο Ντίκενς αισθάνεται ανα- τριχίλα βλέποντας ότι τα αγαπημένα του «φυλαχτά» που του είχε χαρίσει ή Μαίρη είχαν ξαναπαρεί τη θέση τους γύρω από το μελανοδοχείο — όπως τα τοποθετούσε άλλοτε ή Μαίρη «για να έμπνέουν την έμπνευση και τη μεγαλο- φυΐα». Και στο μισοσκόταδο νομίζει ότι έχει μια ψευδαίσθηση βλέποντας, κουρ- νιασμένη κοντά στο τζάκι, την πεθαμένη άγάπη του. Μιά άλλη από τις αδελφές της γυναίκας του, ή Τζωρτζίνα, που μοιάζει παράξενα με τη Μαίρη, έχει πάρει τη θέση της στο τζάκι. Κι' ο Ντίκενς βρίσκει όχι μόνο το πρόσωπο της αγαπημένης του, αλλά και την ψυχή της στο φωτεινό και σιωπηλό αυτό πλάσμα που δεν θα τον εγκαταλείψει ποτέ.

★ ΝΤΙΚΙΕΝΣ ξαναρχίχεται στο γρά- ψιμο και το έργοστάσιο μυθιστο- ρημάτων ξαναρχίζει την παραγωγή ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 40

Ο Ντ' Άρτανιάν δεν υπήρξε καθόλου άποκύημα της φαντασίας του Άλεξάνδρου Δουμά, πατέρα. Η πραγματική του ιστορία, όπως έκτιθεται στο ακόλουθο άρθρο, παρουσιάζει αρκετές διαφορές από εκείνη που διαβάζει κανείς στους «Τρεις Σω- ματοφύλακες» και στο «Μετά από είκοσι χρόνια», αλλά δεν ύπολείπεται καθόλου σε γοητευτικά κατορθώματα και σε δόξα. Ο άληθινός Ντ' Άρτανιάν, μόλις, θα γινόταν και στρατάρχης της Γαλλίας, αν ο ήρωικός του θάνατος δεν του έκοβε ξαφνικά τη λαμπρή του σταδιοδρομία.

Ο ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΝΤ' ΑΡΤΑΝΙΑΝ

Τι αναφέρει ή ιστορία για τον "Αδω, τον Πόρδο και τον "Αραμι

ΓΙΑ τον πολύ κόσμο, ο Ντ' Άρτα- νιάν, ο περίφημος ήρωας των μυ- θιστορημάτων του Δουμά πατέρα «Οι Τρεις Σωματοφύλακες», «Μετά από είκοσι χρόνια» και μερικών άλλων άκό- μα, είναι πλάσμα καθαρής φαντασίας. Μια τέτοια ιδέα, ωστόσο, ανταποκρίνε- ται έλάχιστα στην πραγματικότητα. Ο Ντ' Άρτανιάν υπήρξε, με άλλα κι' ό- στα. Κι' αν ο Δουμάς έμπλούτισε τη βιο- γραφία του μ' ένα σωρό συγκλονιστι- στικές ή θεατρικές έπινοήσεις, το γεγο- νός παραμένει ότι ο Ντ' Άρτανιάν έξι- ζε με το παρά πάνω τέτοια... περιποίη- ση, γιατί ή ζωή του κάθε άλλο παρά ύ- πηρξε κοινή και στερημένη από περιπέ- τειες, κατορθώματα κι' αίγλη.

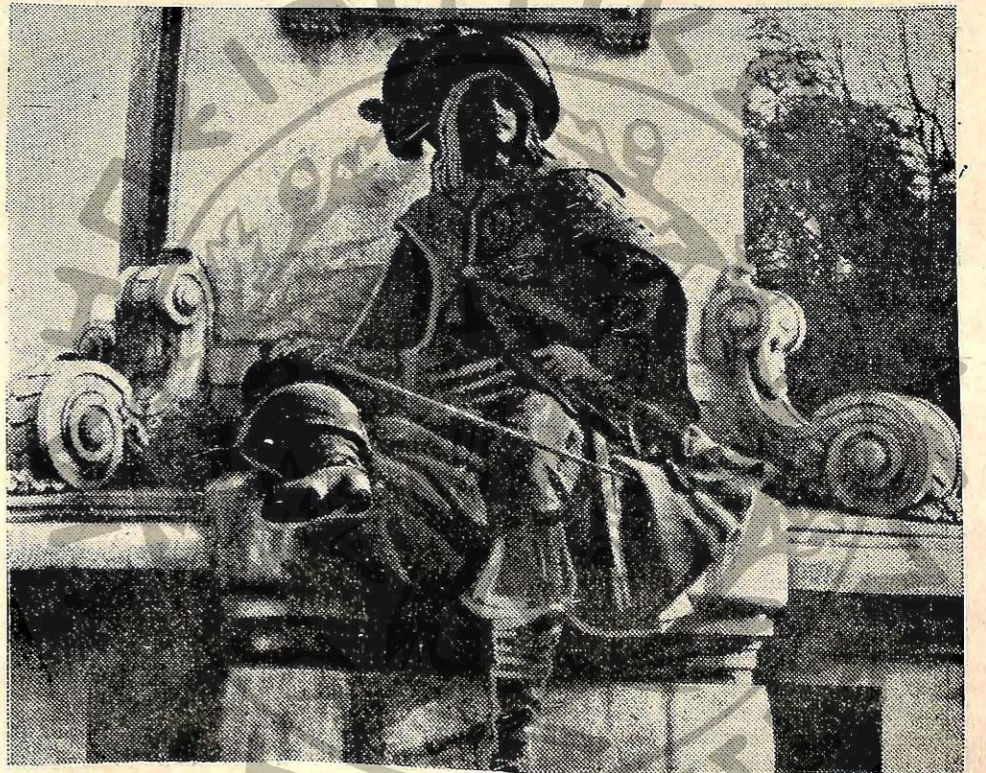
Ο Ντ' Άρτανιάν έπαιξε ένα ρόλο στην ιστορία της Γαλλίας. Κι' ή δόξα αυτού του ρόλου άντανακλά στους βασι- λικούς σωματοφύλακες, που ο ήρωας του Δουμά έχει κάνει γνωστούς σε όλο τον κόσμο.

Η πόλη Πώ, που του έστησε ένα μαρμαρίνο άνδριάντα στο πάρκο της, δεν στάθηκε καθόλου ή γενέτειρά του, όπως οι κάτοικοι της σεμνώνονται να πιστεύ- ουν. Ο Ντ' Άρτανιάν δεν καταγόταν ούτε από την πόλη Μπεάυ, όπως θέλει μια άλλη παράδοση. Γεννήθηκε στο Λυ- κόν, ένα καταρραμένο χωριουδάκι της Γασκόνης, το 1626. Ο πατέρας του ήταν ένας φτωχός πρματευτής και λεγόταν Μπερτρών ντε Μπάτζ — Καστελιό, και ίσχυριζόταν ότι καταγόταν από σόι ευ- γενών.

Τέταρτο άγόρι ανάμεσα σε έφτά α- δέλφια, ο Ντ' Άρτανιάν λεγόταν Σαρλ ντε Μπάτζ κι' είχε κολλήσει πλάϊ στο μικρό του βνομα, όπως τα δυο μεγαλύτε- ρα αδέλφια του, που είχαν γίνει πριν απ' αυτόν βασιλικοί σωματοφύλακες, το επώνυμο Ντ' Άρτανιάν, από μια περιο- χή όπου είχε λίγα κτηματάκια ο πα- πούς του από μητέρα.

Στο Παρίσι

Ο ΤΑΝ έφτασε σε έφηβική ηλικία, ξεκίνησε από το χωριό του χωρίς πενήρα στην τσέπη και πήγε στη Παρίσι, όπου κατάφερε να προσληφθεί στη βασιλική σωματοφυλακή. Φορώντας την ένδοξη γκιόζα στολή της, έλαβε με- σος στις πολιορκίες του Άρράς (1640), του Αίρ — σού — Λύς, της Μπασσέ και του Μπαπόμ (1641), του Κολιόδο

Ο Ντ' Άρτανιάν, έργο του Γουσταύου Ντορέ, στην πλατεία Μαλέρμπ του Παρισιού.

τίτλο εδγενείας και του άνέθεσε διάφο- ρες αποστολές, που ή εκπλήρωσή τους άπαιτούσε ιδιαίτερη εύφυα και πλλη- καριά.

Η έπιτυχία, που σημείωσε στις ά- ποστολές αυτές, έκαναν επί τέλους το όνομά του γνωστό και στον ίδιο τον Λουδοβίκο 14ο. Ο νεαρός βασιλιάς, εκ- φράζοντάς του την έκτίμηση, που του έτρεφε, του έστειλε τότε το ακόλουθο γράμμα: «Κόριε Ντ' Άρτανιάν, είμαι άπόλυτα πεπεισμένος, ότι άποτελείτε στο- λίδα της σωματοφυλακής μου. Έξακο- λουθήστε να με ύπηρετείτε με τον ίδιο τρόπο. Θα είμαι έτσι πάντα ίκανο- ποιημένος από το πρόσωπό σας κι' ή ευ- νοιά μου θα σας περιβάλλει. Λουδοβίκος».

Το μοιραίο στραβοπάτημα

Η ΕΤΝΟΙΑ αυτή εκδηλώθηκε με άλ- λεπάλληδες παραγωγές. Ο Ντ' Άρτανιάν ήταν τώρα λοχαγός, πράγ- μα, που εκτός των άλλων, σήμαινε και γενναίο μισθό. Παράλληλα, όμως, προς την στρατιωτική δράση του, ο νεαρός ά- ξιωματικός είχε κι' αξιόλογη αισθηματι- κή δράση, δείχνοντας ιδιαίτερη προτί- μηση στις όμορφες... χήρες. Έτσι, όταν στραβοπάτησε, παντρεύθηκε άκριβώς μια χήρα, τη Σαρλότ, βαρύνη της Σαιν Κρουά και της Κλαγιέ, που εκτός από τα θέληγιά της είχε και μια άρκετά

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 14
κας της κοινωνικής δράσεως. Έπισης, έ-
δώ θα πρέπει να καταταχθούν οι ίδρυ-
τες των μεγάλων φιλανθρωπικών όργα-
γανδσεων, όπως ο Έρυσθός Σταυρός, οι
εταιρίες προστασίας των ανηλικών, οι
ιεραποστολές.

Υ ΠΑΡΧΕΙ ακόμα ένας τύπος νοη-
μοσύνης, ή «αισθητική» νοημοσύ-
νη. Οι άνθρωποι που ανήκουν σ'
αυτή την κατηγορία συνήθως άντλον
ελάχιστα οικονομικά όφελή από τη δρα-
ση τους. Άλλ' οι μεγάλοι δημιουργοί
στον τομέα της μουσικής, της γλυπτικής,
της ζωγραφικής, της λογοτεχνίας φαίνεται
πως διαθέτουν κάποιο σπάνιο χάρισμα
που συναντάται σε πολύ μικρό βαθμό
σε τους άλλους τύπους διανοουμένων.

Πολλοί, αν όχι όλοι, από τους αθά-
νατους αυτούς δημιουργούς δείχνουν κά-
ποιαν ανεπάρκεια στην πρακτική ούθυμ-
ση των άτομικών τους υποθέσεων. Πολ-
λοι επίσης είναι κοινωνικώς άπροσαρμο-
στοι και πολύ μέτροι στην Ικανότητα
της άφηρημένης σκέψεως.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να παρα-
τηρήσουμε ότι ή «άφηρημένη» τέχνη
που έχει γίνει της μόδας στις τελευταίες
δεκαετίες είναι κάτι το τελείως διαφο-
ρετικό από την άφηρημένη λογική. Ά-
φηρημένη τέχνη σημαίνει πως ή εμπνευ-
ση, πρωταρχικά συναισθηματικής φύσε-
ως, πηγάζει από το ύπσυνειδητο του
καλλιτέχνη κι' έκφράζεται «άκατέργα-
στη» από τις λογικές λειτουργίες του
πνεύματος, πώγμα που ξηγεί γιατί οι
δημιουργίες της «άφηρημένης» ζωγραφι-
κής ή γλυπτικής δεν έχουν κανένα νόη-
μα για όποιονδήποτε άλλο εκτός από τον
καλλιτέχνη.

Στην κατηγορία της αισθητικής νοη-
μοσύνης ανήκουν όλοι οι μεγάλοι δημιου-
ργικοί καλλιτέχνες. Ο Μπετόβεν, αθάνα-
τη μουσική μεγαλοφυΐα, λέγεται πως ή-
ταν «άντιπαθέστατος» στον κοινωνικό
τομέα, τελείως ανεπαρκής σε πρακτική
νοημοσύνη, αδέξιος στα οικονομικά ζη-
τήματα. Όπως και πολλοί άλλοι μεγάλοι
συνθέτες, πώλησε μερικά από τα καλύτε-
ρα έργα του σε τιμές έξευτελιστικές.
Άντίθετα, ένας μεγάλος ποιητής όπως
ο Γκαίτε, αν και δεν έγινε ποτέ του
πλούσιος, ήξερε να ρυθμίζει με άρκετη
επιδεξιότητα τις άτομικές του υποθέσεις,
ήταν συστηματικός και αυτοπειθαρχημέ-
νος στην ιδιωτική του ζωή. Ο Σοπέν,
ωστόσο, ήταν ένας άπραγος ρομαντικός.

Στον τομέα της ζωγραφικής, ο Βάν
Γκόγκ ήταν χρονίως απένταρος σ' όλη
του τη ζωή. Τα έργα του αξίζουν σημέ-
ρα εκατομμύρια, άλλ' όσο ζούσε δεν κα-
τόρθωσε να πουλήσει παρά μόνο δυό ή
τρεις πίνακες στους φίλους του που τον
συμπονούσαν. Δεν είχε ίχνος πρακτικής
νοημοσύνης, στις κοινωνικές του σχέσεις
ήταν αδέξιος. Στα τελευταία χρόνια της
ζωής του κατέληξε να γίνει ψυχοπαθής.
Έξω από την αισθητική του νοημοσύ-
νη ο Βάν Γκόγκ ήταν τελείως άπρο-
σαρμοστος.

Άλλ' αυτό δε σημαίνει πως όλοι οι
άπροσαρμοστοι και ψυχοπαθείς καλλι-
τέχνες πεθαίνουν φτωχοί και άφαντοι.
Παράδειγμα, ο Σαλβαντόρ Ντάλι που
οι έξεζητημένες ιδιορρυθμίες του τον έ-
χουν κάνει πλούσιο.

Στον τομέα της λογοτεχνίας, ο Έντγ-
ταρ Άλλαν Πόε ήταν ένας από τους
μεγαλύτερους ποιητές και πεζογράφους
του περασμένου αιώνα. Άλλά σε άλλους
τύπους νοημοσύνης υπήρξε τελείως ά-
νεπαρκής. Μεγάλος δημιουργός στην τέ-
χνη του λόγου, απέτυχε οικτρά στην
τέχνη της ζωής. Έκτός από μερικούς
φίλους και τη γυναίκα του, πολύ νεώ-
τερή του στα χρόνια, γνώριζε ελάχι-
στους ανθρώπους, γιατί δεν είχε την
ικανότητα να γίνεται συμπάθης.

Α ΝΑΜΦΙΒΟΛΑ υπάρχουν και πολ-
λοι άλλοι τύποι νοημοσύνης. Ίσως
υπάρχει ένας ειδικός τύπος «επιχει-
ρηματικής» νοημοσύνης, ξεχωριστής από
τη μηχανική νοημοσύνη που αναφέραμε.
Έκδηλώνεται στους γίγαντες της οικονο-
μικής δραστηριότητας που υπήρξαν στο
παρελθόν και υπάρχουν ακόμα σημερα.
Είναι οι άνθρωποι που ξεκινάνε σχεδόν
από το μηδέν για να δημιουργήσουν τε-
ραστικές οικονομικές αυτοκρατορίες σε
διεθνή κλίμακα.

Άλλ' όποιος κι' αν είναι ο τύπος της
νοημοσύνης, τα ουσιαδή χαρακτηριστικά
της είναι πάντα ένεια που αναφέραμε:
ή Ικανότητα προσαρμογής σε καινούργιες
καταστάσεις, ή Ικανότητα αντιμετώπι-
σε καινούργιων προβλημάτων, ή Ικανό-
τητα της δημιουργίας καινούργιων πραγ-
μάτων. Έξ' άλλω, σπάνια συναντάμε έ-
ναν «άμειγχο» τύπο νοημοσύνης. Οι περι-
σότεροι άνθρωποι έχουν, σε μεγαλύτερο
ή μικρότερο βαθμό, τα χαρακτηριστικά
πολλών τύπων.

JOHN A. BLAKE

ΤΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΤΙΚΕΝΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 36

του. Οι μηνιαίες συνέχειες του «Πί-
κουϊκ», που τις περιμένει με άδημονία
όλη ή Άγγλία, είναι πάλι τακτικές.
Μετά τον «Όλιβερ Τουϊστ» εκδίδεται
ο «Νικόλας Νίκελμυτ». Άκολουθεί το
«Παλαιόπαιδιο» και ο «Βαρνάβας Ράτζ».
Η ζωή του Ντίκενς είναι τώρα ένας
ΐλιγγος.

Όταν επιστρέφει από τη θριαμβευτική
περιοδεία διαλέξεων στην Άμερική εκ-
δίδει μίαν έφημερίδα, το «Ντέιλυ Νιούζ»,
έπειτα ένα περιοδικό, κερδίζει μυθώδη
ποσά. Το περίφημο «Χριστουγεννιάτικο
Παραμύθι» του πληρώνεται χίλιες λίρες
— ποσό άπίστευτο τότε. Κι' ενώ ή
γυναίκα του άραδιάζει παιδιά — ένα
κάθε 18 μήνες — ο Ντίκενς ταξιδεύει,
πάντα με την Τζωρτζίνα και Ικανο-
ποιεί όλες τις ιδιοτροπίες του. Το δυ-
στυχισμένο παιδί που κολλούσε έτικέττες
και περνούσε τις Κυριακές στη φυλακή
με την οικογένειά του, έχει γίνει ο πιο
διάσημος συγγραφέας της χώρας του,
ένδοξος, πλούσιος, πολυσχολος, άπαι-
τητικός.

Έχει παχύνει τώρα, έχει γεράσει και,
με την επιβλητική γενειάδα του, μοιά-
ζει με Όλλανδό καπετάνιο. Γίνεται δι-
αρκώς πιο παράξενος. Στο Λονδίνο, δεν
βγαίνει από το σπίτι του παρά μόνο
τη νύχτα. Όταν ταξιδεύει, επισκέπτε-

ται μόνο τις φυλακές, τα νοσοκομεία
και τα πτωχοκομεία. Άσχολεται με τη
φιλανθρωπία και με την ήθική άποκα-
τάσταση των παραστρατημένων κορι-
τσιών. Η κοινωνική του δράση είναι
σημαντικώτατη. Με τις δημοσιογραφικές
έκστρατείες του και με τα μυθιστορή-
ματά του καταγγέλλει τα σκάνδαλα της
έποχής, επιβάλλει κοινωνικές μεταρ-
ρυθμίσεις — όπως την κατάργηση των
παιδικών κατέργων και των φυλακών για
χρή — και εξανθρωπίζει τη σκληρή
δικτωριανή κοινωνία. «Είναι κάτι πε-
ρισσότερο από συγγραφέας, είναι ένας
θεσμός», λέει γι' αυτόν ο Κάρολι
Λιούις.

Και τότε έκμυστηρεύεται την παιδική
ήλικία του. Γράφει το άριστούργημά του
κι' ένα από τα άριστούργηματα του
παγκόσμιου μυθιστορήματος, το «Δαυίδ
Κόππερφελντ». Συνεχίζει την έκμυστή-
ρευση αυτή μετά δέκα χρόνια σ' ένα
άλλο άριστούργημα, τις «Μεγάλες
Προσδοκίες» (1860). Έχει τώρα άπο-
σπρθεί στην έξοχή, σ' ένα πύργο κι' έρ-
γάζεται στο δάσος του Πάρκου, σ' ένα
περίπτερο. Και τότε, για να ζήσει μό-
νος με τη σκιά της άγαπημένης του
Μαίρης, κάνει κάτι το άκατόντητο και
σχεδόν τρελλό: έπειτα από 22 χρόνια
γάμου και τη γέννηση δέκα παιδιών,
χωρίζει τη γυναίκα του. Το σκάνδαλο
είναι τρομερό. Η Κάττυ φεύγει και
την ακολουθούν μερικά από τα παιδιά.
Άλλ' ή Τζωρτζίνα μένει μαζί με τα
άλλα παιδιά — τα κορίτσια.

Η ζωή είναι τώρα δύσκολη και ά-
χαρη για τον Ντίκενς. Μόνο στα έργα
του — τα τελευταία — βρίσκει πιά
γαλήνη και ξεκούραση, στον «Κοινό φί-
λο» και στο «Μυστήριο του Έντουϊν
Μούρ», που θα μείνει άτελειωτο, γιατί
θα το διακόψει ο θάνατος.

Κ ΑΘΕ χρόνο, επί είκοσι χρόνια, ο
Ντίκενς έδινε στην Άγγλία το
χριστουγεννιάτικο δώρο του: ένα
χριστουγεννιάτικο διήγημα. Ένα βρά-
δυ του φθινοπώρου του 1869 ο τυπο-
γράφος του ζητά τα χειρόγραφα του
διηγήματος.

— Δεν υπάρχει έφέτος χριστουγεν-
νιάτικο διήγημα! του άπαντά ο Ντί-
κενς.

Και πραγματικά εκείνο το χρόνο δεν
υπήρξε χριστουγεννιάτικο διήγημά του.
Και δεν υπήρξε ποτέ πλέον. Τον έπό-
μενο χρόνο ο Ντίκενς είχε πεθάνει. Μιά
προσβολή άπτοπληξίας τον σκότωσε κα-
θώς σηκωνόταν από το γραφείο του. Ή-
ταν 58 χρόνων. Η Τζωρτζίνα του είχε
κλείσει τα μάτια.

Είχε ζητήσει να τον θάψουν πλάι στη
Μαίρη, στο μικρό νεκροταφείο του Λον-
δίνου όπου τόσο συχνά πήγαινε να έπι-
σκεφθεί, το σούρουτο, τον τάφο εκείνης
που είχε μείνει, ως το τέλος, ή «ψυχή
της ψυχής του» — όπως έλεγε.

Η άχάριστη Άγγλία του άρνήθηκε
τη μόνη εύτυχία που θα έπιθυμούσε πρα-
γματικά ο Ντίκενς: ν' άναπαυθεί κοντά
στη Μαίρη. Σήμερα ο Ντίκενς άναπαύ-
εται κοντά στον Σαίξπηρ, στο άδβαείο
του Ουέστμινστερ. Και το έργο του
τον έχει κάνει άθάνατο.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

Α ΠΕΤΤΧΕ την περασμέ-
νη εβδομάδα ή άπόπει-
ρα έκτοξέσεως άμερι-
κανικού δορυφόρου που προ-
ωριζόταν να τεθεί σε τροχιά
γύρω άπ' τη Σελήνη. Έξήν-
τα δευτερόλεπτα μετά την
πυροδότησή του, ο πύραυλος
— φορέας «Άτλας» Έιμπλ
ύψους 30 μέτρων, παρεξέκλι-
νε της πορείας του, έξερρά-
γη κι' έπεσε στον άκεανό
φλεγόμενος. Ο δορυφόρος ζύ-
γισε 176 χιλιόγραμμα. Άλ-
λά παρά τη νέα τους άποτυ-
χία, οι Άμερικανοί δεν παύ-
ουν να έλπίζουν ότι θα φτά-
σουν πρώτοι στη Σελήνη. Ο
δρ Βέρονερ φόν Μπράουν μι-
λησε προ ήμερών προς τους
φοιτητές του πανεπιστημίου
Νορθήστερν άναφορικά με το
πρόγραμμα έκτοξέσεως του
διαστημολόου «Ποσειδών»
και δήλωσε πως οι Ήνωμέ-
νες Πολιτείες θα πετύχουν
άσφαλως να στείλουν πρώτες
άνθρωποι στη Σελήνη και στον
Άρη. Κατά τη γνώμη του
Γερμανοαμερικανού επιστήμη-
νος, για να σταλούν δυό άν-
θρωποι στη Σελήνη θα πρέ-
πει να κατασκευασθούν πύ-
ραυλοι με προσωπική δύνα-
μη έξη εκατομμυρίων κιλών.
Άκριβώς προς αυτή την κα-
τεύθυνση στρέφονται τα πει-
ράματα του «σχεδίου Κρόνος»
το όποιο διευθύνει ο φόν
Μπράουν. Οι πύραυλοι που
χρησιμοποιούνται σημερα άνα-
πτύσσουν προωθητική δύναμη
μικρότερη του ένδς εκατομμυ-
ρίου κιλών. Ο φόν Μπράουν
δήλωσε τελικά, ότι, περιμέ-
νοντας την τελειοποίηση του
πυραύλου «Κρόνος», θα χρεια-
σθεί να συγκεντρωθούν όλες
οι προσπάθειες προς την κα-
τεύθυνση της έπινοήσεως με-
θόδου άναφοριακού εν τρο-
χιά, δηλαδή της τοποθετή-
σεως σε τροχιά γύρω άπ' τη
Γη σταθμών άναφοριασμού ά-
πό τους όποιους οι πύραυλοι
θα προμηθεύονται τ' άπαιτού-
μενα καύσιμα για το δεύτερο
μέρος του ταξιδιού τους προς
τη Σελήνη.

Π ΡΟΣΦΑΤΑ τελειοποιή-
θηκε στην Άγγλία ένας
νέος «καταμετρητής αλ-
μοσφαιρίων» χάρη στον όποιο
επιτυγχάνονται ταχύτατες κα-
ταμετρήσεις με έξαιρετική ά-
κρίβεια. Το όργανο αυτό λέ-
γεται ότι θ' αντικαταστήσει
τα συνηθισμένα συστήματα
καταμετρήσεως έφ' όσον έπι-
τρέπει την πραγματοποίηση
πάνω από 30 προσδιορισμών

ΕΠΙΧΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

την ώρα, σε σύγκριση με τους
δυό ή τρεις την ώρα που
μπορούν να γίνουν με την
παλιά μέθοδο. Ο καταμετρη-
τής έχει ένα μοναδικό θάλα-
μο καταμετρήσεως των αίμο-
σφαιρίων που προωθούνται με
νερό. Σ' αυτό το θάλαμο το
νερό μπαίνει άπ' όλες τις
πλευρές ένδς κάτω τριχοειδούς
σωλήνα με μικρή ταχύτητα
και έπιταχύνεται προοδευτι-
κά, μέχρι που θα ξεφύγει ά-
πό το θάλαμο μέσα από το
μικρότατο άνοιγμα ένδς άνω
τριχοειδούς σωλήνα. Μιά έκ-
των προτέρων γνώση ποσό-
τητα άραιωμένου αίματος άρ-
χίζει να φεύγει από τον κάτω
τριχοειδή σωλήνα με πολύ
μικρή ταχύτητα και τα αίμο-
σφαίρια, μπαίνοντας στο προ-
οδευτικώς ταχύτερα κινούμε-
νο ρεύμα του νερού, σχημα-
τίζουν μιά μακρά, λεπτή και
τελικά μονοκτυταρική φάλα-
γα. Άκριβώς πριν φτάσουν
στον άνω τριχοειδή σωλήνα
χωρίζονται κατά το μεγαλύ-
τερο μέρος και τότε γίνονται
θεατά χάρη σ' ένα μικρο-
σκόπιο προβολής επί σκο-
τεινού πεδίου. Ο φωτεινός
παλμός κάθε αιμοσφαιρίου
συλλαμβάνεται από ένα σωλή-
να πολλαπλασιασμού του φω-
τός. Κάθε αιμοσφαίριο μένει
στο θάλαμο καταμετρήσεως
δέκα περίπου χιλιοστά του
δευτερολέπτου και σ' αυτό το
άπειροελάχιστο διάστημα δεν
μπορεί να συμβεί αιμόλυση.
Τελικά, τα αιμοσφαίρια αιμο-
λύονται, άλλ' αυτό προκαλεί
πολύ έλαφρό άποχωματισμό
του νερού, το όποιο ίσως θα
χρειασθεί ν' αντικατασταθεί
μιά φορά το δεκαπενθήμερο
και όχι συχνότερα.

Μ ΙΑ νέα εξέλιξη της ή-
λεκτρονικής, ή όποια
προσείλυσε την προσοχή
πολλών επισκεπτών της Έκ-
θέσεως Ραδιοφώνου και Τηλε-
όρασεως 1960 στο Λονδίνο,
ήταν ένας ήχητικός ήλεκτρι-
κός φανός για τους τυφλούς,
που κατασκευάσθηκε από μιά
βρετανική εταιρία. Η νέα
σκευή είναι ένας έξευκτος
τρόπος έμμεταλλεύσεως της
Ικανότητας ήχητικής θυθου-
μήσεως την όποια χρησιμοποι-
ποούν οι τυφλοί όταν βαδί-
ζουν χτυπώντας το δρόμο με
το μαστούνη τους. Ο ήχος
που παράγεται από το μα-
στούνη, το όργανο αυτό λέ-
γεται ότι θ' αντικαταστήσει
τις πληροφορίες τον τυφλό
διε πλησιάζει σ' ένα εμπό-
διο ή σε άνοιχτό χώρο. Ο
ήλεκτρικός φανός έχει δυό τραν-
ζίστορες και ένα μεγάφωνο που
έκπέμπει θραχείς ήχους δια-

κειας λίγων χιλιοστών του
δευτερολέπτου, οι όποιοι έπα-
ναλαμβάνονται 50 ως 100 φο-
ρές κατά δευτερόλεπτο. Έτσι,
παράγεται ένας υπόκωφος
βόμβος. Ο ήχος αυτός που
έκπέμπεται από το μεγάφωνο,
άντανακλάται μόλις τα ήχη-
τικά κύματα χτυπήσουν πάνω
σε όποιαδήποτε επιφάνεια.
Έτσι ο τυφλός που κρατάει
τον ήλεκτρικό φανό μπορεί ν'
άκούει και τον κανονικό βόμ-
βο και την άνακλωμένη ήχώ.
Άν το αντικείμενο βρίσκεται
σε μικρή άπόσταση, ή ήχώ ά-
κούγεται άμέσως, αν όμως
άπέχει μερικά μέτρα τότε ή
ήχώ άργοπορεί. Σύντομα θ'
αρχίσουν οι πρακτικές δοκι-
μές της νέας συσκευής. Οι
τυφλοί έχουν μεγάλη εδαιοθη-
σία στην άκοή και έλπίζεται
ότι ή νέα συσκευή θα τους
βοηθήσει να κυκλοφορούν με
μεγαλύτερη έλευθεσία.

Η Άεροναυπηγική εταιρία
«Μάθλ» των Ήνωμέ-
νων Πολιτειών άνήγ-
γειλε την κατασκευή πυραυ-
λοκινήτου μαχητικού βομβαρ-
διστικού άεροπλάνου που μπο-
ρεί ν' άπογειώνεται και να
προσγειώνεται κατακόρυφα.
Το άεροπλάνο αυτό θ' άναπτύ-
σσει ταχύτητα διάπλασία του
ήχου και θα μεταφέρει δυό
μικρές πυρηνικές βόμβες ή
βλήματα. Έφ' όσον δε θα
χρειάζεται διάδρομο προσγει-
ώσεως, θα έχει ως κυρία άπο-
στολή την ύποστήριξη μονά-
δων πεζικού στην πρώτη γραμ-
μή του πυρός. Το πρότυπο
αυτό άεροπλάνο στοιχίζει έφτά
εκατομμύρια δολάρια.

Μ ΙΑ ρεαλιστική τρισδιά-
στατη εικόνα του άεροδρο-
μιου και του γύρω τοπίου
σε συνδυασμό μ' ένα μηχανήμα
«άπομνήσεως πτήσεων», θα
χρησιμεύσει για την εξάσκη-
ση των πιλότων στις προσ-
γειώσεις και τις άπογειώσεις.
Η πρωτότυπη αυτή συσκευή
που κατασκευάσθηκε στην
Άγγλία, στοιχισε 50.000 λί-
ρες. Το τρισδιάστατο κινούμε-
νο «τοπίο» προσομοζείται κά-
θετα πάνω σε «άτέρμονα Ιμάν-
τα» και μπροστά του τοπο-
θετείται φορητή μηχανή τηλε-
όρασεως κλειστού κυκλώματος.
Το τοπίο που άναμεταδίδεται
από την τηλεοπτική μηχανή
προβάλλεται σε μεγάλη θόνη
μπροστά στο θάλαμο του πιλό-
του. Με τη βοήθεια ένδς ει-
δικού όπτικού στοχάστρου, ή

Έπιτεύγματα της τεχνικής

γωνία όρατότητας είναι κατά
μήκος του άτέρμονος Ιμάντος,
ώστε καθώς το τοπίο κινείται,
το «άεροπλάνο» φαίνεται ότι
πλησιάζει το άεροδρόμιο. Η
ταχύτητα κινήσεως του Ιμάν-
τος, που ρυθμίζεται αυτόματα,
δείχνει την ταχύτητα
προσεγγίσεως. Η άπομνήση
των μεταβολών θέσεως του
άεροπλάνου, όπως π. χ. το
σκαμπανέβασμα, το βεργουλά-
ρισμα και ή προώθηση, άποδι-
δονται με της άνάδοση κινή-
σεως στο όπτικό συγκρότημα
χάρη σε τηλεελεγχόμενους βοη-
θητικούς κινητήρες. Άν ο πι-
λότος είναι έξω από την όρ-
θή γραμμή προσεγγίσεως, ή
τηλεοπτική μηχανή κινείται
πλευριώς, ώστε ο πιλότος άντι-
λαμβάνεται άμέσως ότι πρέπει
ν' αλλάξει πορεία. Ο φωτι-
σμός του τοπίου μπορεί να με-
ταβάλλεται για να δίνει την
έντύπωση της ήμέρας, της νύ-
χτας, του λυκόφωτος, ή την
έντύπωση της άνάδου ή της
καθόδου από τα σύννεφα.

Η ΜΕΛΕΤΗ της κατηγορί-
ας του αίματος έπέρε-
ψε τον καθορισμό ένδς
γενετικού παράγοντος που
συντελεί στην ηξερμένη άπό-
δοση γάλακτος. Οι άγγελάδες
π. χ. των όποιων ο ένας γέν-
νητώρ είχε τον παράγοντα αυ-
τόν στο αίμα του, παράγουν κα-
τά 50% περισσότερο γάλα. Ο
γενετικός παράγοντας καθορίζε-
ται από τις σφαιρίνες — ένα
είδος πρωτεΐνης — στον όρ-
ρο του αίματος. Τα βοοειδή
χωρίζονται σε έξη ομάδες
σφαιρινών, μιά από τις όποιες
συνδέεται με τη μεγαλύτερη
άπόδοση γάλακτος. Οι άνακα-
λύψεις αυτές που άφείλονται
σε Άγγλους ζωοτεχνικούς
και υπήρξαν το άποτέλεσμα
μακροχρονίων πειραμάτων, έ-
χουν μεγάλη σημασία για τις
διασταυρώσεις των βοοειδών.

Ο Τεχνολοβόκος άνθρωπο-
λόγος δρ Βλίσσεκ άνε-
κάλυψε στην έξωτερική
Μογγολία δυό βιβλία τα ό-
ποια περιέχουν πληροφορίες
και εικόνες του χιονάνθρωπου
των Ίμαλαίων. Το ένα από
τα βιβλία έξεδόθη στο Πεκί-
νο πριν 200 χρόνια και έχει
σπίτσο «πλάσματα άγκιστρο-
μένου επί βράχου, έντελώς
τριχωτού έξαιρέσει μόνον των
χειρών και των ποδών». Το
άλλο βιβλίο έχει έκδοθει 100
χρόνια άργότερα και έχει μιά
παρόμοια εικόνα και χαρακτη-
ζει το κρέας του ζώου ως
«λίαν όρεκτικό».

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Ατεμάχιστες. — Άλλαντικό.
- 2) ... Χοσρέφ: κατέστρεψε τὰ Ψαρά. — Ρόμπερτ... στάς τῆς θρόνης.
- 3) Ἄμᾶν τό... γινάτι του. — Δεφτὰ πού ἄσκοπα ξεδεύτηκαν.
- 4) Γιὰ ὄλους φανερό. — Γίδς τοῦ Νῶε.
- 5) Ἀριθμητικό. — Χαρίζεται. — Συνήθως εἶναι χοη ματικό.
- 6) Θηρίο τῆς θάλασσας.

- 7) Ἄσυνήθιστο ἀνδρικό ὄνομα. — Ποσότης φαγητοῦ.
- 8) Δεπτό ὄφασμα. — Ἀπονέμεται στόν νικητή.
- 9) Ὀμηρικὸς ἦρωας. — Ὀπλο τῶν ζῶων.
- 10) Ἐρωμένη τοῦ Βύρωνα. — Θέτω ἀνάμεσα.
- 11) Δέν κρατᾶ καλά. — Χώρα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.
- 12) Χαϊδευτικό ἀνδρικοῦ ὄνόματος. — Θυμίζει ταυρομαχίες.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Κ			Σ			Σ	Α	Λ	Α	Μ	Ι
2	Ο			Δ			Α	Ι				
3	Ν						Τ	Α				
4	Α						Ε	Σ				
5	Ν		Δ	Ω	Ρ	Ο	Ν		Μ			
6									Α			
7								Ρ				
8							Μ		Ε			
9							Ε		Ν		Ε	Λ
10	Μ	Α	Τ				Ρ		Α			
11							Ι		Ε			
12							Σ		Τ			
13									Ω			

- 7) Πάντα ἐπιρροδοκτος.
 - 7) Μὲ πρόθεση θέλει... μασχάλη. — Πρόσωπο σεβαστό.
 - 8) Πλατεία εἶναι ἡ μύτη του. — Τῆς λογαριάζουν σὲ εἰκοσιτετράωρα.
 - 9) Χλωροῦχο νάτριο. — Ἐχει τὴν ώραία του. — Ἀραβικὸ ἄρθρο.
 - 10) Ὅρος τῶν σκακιστῶν. — Εἶναι ζεμένα στὰ πλάγια.
 - 11) Δέν θλιχτηκε. — Ξενικὸ γυναικεῖο ὄνομα.
 - 12) Ἀπασχολεῖ τὸν ἡθοποιό. — Σπουδαῖο καὶ μεγάλο.
 - 13) Δημοκρατικὴ ἀρχή. — Ὁ δικὸς εἶναι ἀτομικὸς.
- ΚΑΘΕΤΩΣ**
- 1) Παράλογες ἐνέργειες. — Προορίζεται γιὰ ὑποζύγιο.
 - 2) Ντόυλ: διάσημος συγγραφεὺς. — Ἰταλικὴ ποδοσφαιρικὴ ομάδα.
 - 3) Ἀπαντᾶται στὰ φρούτα. — Χρήσιμο σ' ἓνα γεωργό.
 - 4) Εὐδιάκριτος. — Χαρτοπαίχνιδιο ὄρος.
 - 5) Προτάσσεται αἰγυπτιακῶν πόλεων. — Ἀνδρικό ὄνομα. — Θέλει μπράτσα.
 - 6) Νησί τῶν Κυκλάδων.

- 13) Φέρεται ἀγενέστατα. — Ξελογιάζει.
- Α.**
- ΛΤΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ**
- ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ**
1. ΦΟΝ — ΒΑΡΕΤΟΣ 2. ΚΤΠ — ΣΟΛΩΜΟΣ 3. Α ΓΕΛΑΣ — ΣΑΒΙΝ 4. ΠΑΛΑΜΑΣ — ΜΙΛΑΝ 5. ΟΣ — ΜΑΛΙΣ — ΤΟΤΕ 6. ΜΕΛΑΤΟΣ — ΥΕΝ 7. ΤΒ — ΣΙΓΑΛΟΣ — ΣΝ 8. ΣΕΚ — ΣΟΡΟΚΟΣ 9. ΙΡΑΚ — ΣΑΜΑΚ — ΤΗ 10. ΝΟΜΑΣ — ΣΟΚΙΝΟΣ 11. ΟΝΑΤΑΣ — ΣΙΝΑΠΗ 12. ΣΑΡΩΣΙΣ — ΜΙΣ 13. ΣΑΝΙΔΙΑ — ΑΛΑ.
- ΚΑΘΕΤΩΣ**
1. ΚΑΠΟΤΤΣΙΝΟΣ 2. ΦΥΓΑΣ — ΒΕΡΟΝΑΣ 3. Ο ΠΕΛ — ΚΑΜΑΛΑ 4. ΛΑΜΕΣ — ΚΑΤΩΝ 5. ΔΑΜΑΛΙΣ — ΣΑΣΙ 6. ΣΑΛΑΓΟΣ — ΣΙΔ 7. ΑΣ — ΣΙΤΑΣ — ΣΙ 8. ΡΟΣ — ΣΟΛΟΜΟΣ 9. ΕΛΑΜ — ΣΟΚΑΚΙΑ 10. ΤΩΒΙΤ — ΣΟΚΙΝ 11. ΟΜΙΛΟΥ — ΝΑΜΑ 12. ΣΟΝΑΤΕΣ — ΤΟΠΙΑ 13. ΣΥΝΝΕΝΟΗΣΙΣ

Κύριε Διευθυντά,

Ἐπιτρέψτε μου νὰ προσθέσω καὶ τὰ δικὰ μου συγχαρητήρια μὲς τὰ τόσα πού παίρνετε γιὰ τὸ θαυμάσιο περιοδικό σας.

Ἀξίζετε, πράγματι, σεῖς καὶ οἱ συνεργάτες σας, κάθε ἔπαινο γιὰ τὸ ἀπαράμιλλο κ' ἀσυναγώνιστο σὲ περιεχόμενο περιοδικό πού ἐκδίδετε.

Θὰ ἤθελα νὰ γνωρίζετε ὅτι γιὰ μένα ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὁ θησαυρὸς αὐτὸς τῶν γνώσεων, γιὰτὶ μένω σ' ἓνα μικρὸ χωριὸ καὶ μάλιστα σὲ ἡλικία 25 χρονῶν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ζῶ μὲς στὸ σπίτι, κατ' ὅσον ὑποφέρω ἀπὸ χρόνια πάθηση. Ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτὰς ἡ μόνη μου ἐπαφὴ μὲ τὸν ἔξω κόσμο, πρὶν νὰ γνωρίσω τὸν «Κόσμο», ἦτο ἓνα ραδιόφωνο. Ὅμως ἀπὸ τὸ τεῦχος 180 τοῦ «Κόσμου» πού, κατὰ καλὴ τύχη, περιήλθε στὰ χέρια μου, ἡ μονοστηνὸν τῆς ζωῆς μου ἔλλαξε. Ἀπὸ τότε βρήκα ἓνα ἀχώριστο καὶ πολυτίμητο φίλο πού μου προσφέρει μὲ ἀπλοχεριὰ ὅ,τι ἀπὸ καιρὸ, ποθοῦσα.

Ἄν καὶ οἱ γραμματικὲς μου γνώσεις εἶναι λίγες — γιὰ τοῦτο μὲ συγχωρεῖτε πού δὲ μπορῶ νὰ ἐκφρασθῶ ὅσο θὰ ἤθελα — ἐντούτοις πάντα εἶχα ὄρεξη πρὸς μάθηση. Μ' ἄρεσε νὰ μαθαίνω κάθε τι πού συμβαίνει εἰς τὴν ἐποχὴ μας. Τὴν ὄρεξη αὐτὴ τώρα μου ὑπερκαλύπτει τὸ περιοδικό σας. Ἀπὸ κάθε του σελίδα ξεχύνονται γνώσεις καὶ γοητεία.

Ὅς εἶναι ἐνδίοτο ὅμως μὲ ἀπασχολοῦν περισσότερο τὰ ἱατρικὰ του ἄρθρα. Τὰ διαβάζω πάντα μὲ μεγάλη προσοχή. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ βρήκα νὰ μὲ ἐνδιαφέρει προσωπικῶς. Εἶναι τὸ ἄρθρο πού δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 74 σελ. 18 κ' ἀναφέρεται στὸ ρωσοβουλγαρικὸ φάρμακο «Γαλανταμίνη».

Ἔτσι σὰς παρακαλῶ, ἂν γνωρίζετε ἀπαντήσατέ μου ἂν τὸ φάρμακο τοῦτο ἔχει κυκλοφορήσει στὸ διεθνὲς ἐμπόριο, κ' ἂν ὑπάρχει προοπτικὴ σύντομα νὰ κυκλοφορήσει καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Ἀκόμη ἂν ὑπάρξουν συμπληρωματικὲς πληροφορίες περὶ τοῦ φαρμάκου τοῦτου σὰς παρακαλῶ δημοσιεύσατέ τις.

Τελειώνοντας, εὐχομαι στὸ περιοδικό σας λαμπρὸ ἐκδοτικὸ μέλλον, ἐπιστέγασμα τοῦ ὁποῦ θάναί ἢ περαιτέρω πνευματικὴ ἀνύψωση περισσότερου ἀναγνωστικοῦ κοινού,

ἄξιο τίμημα τοῦτο τῶν προσπαθειῶν σας.

Σὰς εὐχαριστῶ
Νικόλαος Τζωρτζακάκης
Ἡράκλειον — Κρήτης

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ «ΚΟΣΜΟΥ»

Γιὰ τὴν ὥρα τὸ φάρμακο αὐτὸ δὲν κυκλοφόρησε στὴν Ἑλλάδα. Ἄν ὑπάρχουν νεότερες πληροφορίες, θὰ δημοσιευθοῦν στὸ περιοδικό.

✳

Ἀξιότιμη κ. Διευθυντά,
Θεωρῶ καθήκον μου νὰ σὰς συγχαρῶ καὶ νὰ σὰς ἐκφράσω τῆς εὐχαριστίης μου διὰ τὴν ὑπέροχη ὕλη τοῦ ἀγαπητοῦ μου περιοδικοῦ «Κόσμος».

Ἀνυπομονῶ κάθε φορὰ πότε θὰ ἔλθει τὸ Σάββατο γιὰ νὰ τρέξω στὸ βιβλιοπωλεῖο γιὰ νὰ προμηθευθῶ τὸ ἀγαπημένο μου περιοδικό. Σὰς παρέχω τὴν διαβεβαίωση ὅτι, παντοῦ ὅπου ἐδρίσκομαι, συστήνω τὸ περιοδικό.

Δεχθεῖτε καὶ πάλι τὰ πικρὰ θεράμια μου συγχαρητήρια.
Καταλογαριανὸς Ἰωάννης
Καστοριά

★

Ἀγαπητό μου περιοδικό,
Χαίρομαι πού ἡ πρόεδρος τοῦ περιοδικοῦ μας ἐπιτρέπει τὴν συνεχῆ καλυτέρευσίν του, τόσον ἀπὸ τεχνικῆς, ὅσο κ' ἀπὸ ποιτικῆς ἀπόψεως.

Χαίρομαι ἀκόμη γιὰτὶ καὶ τὰ παιδιὰ μας σήμερα, αὔριο καὶ στὸ μέλλον ἀκόμη, θὰ σ' ἔχουν γιὰ βοηθὸ τους. Πολλὰ ζητήματα, μέχρι χθὲς ἀκόμη ἄγνωστα σὲ ὄλους, μὰς ἔκανες, ἀπλοποιώντας τα νὰ μποροῦμε νὰ τὰ καταλαβαίνομε καὶ νὰ τὰ μεταδίδομε σὲ ἄλλους.

Πάνα φίλος σας
Χαρίλαος Θ. Ζιάς
Μοσχάτον

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ «ΚΟΣΜΟΥ»

Σχετικὰ μὲ τὴν ἀρίθμηση τοῦ περιοδικοῦ, πού ἀναφέρετε στὴ συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς σας, κάθε τεῦχος κέρπει νάχει δική του ἀρίθμηση, γιὰ τὸν ἀπλοῦστατο λόγο ὅτι ἔχει ἀπόλυτα δική του αὐτοτέλεια. Ὁ «Κόσμος» ἔχει μιὰ γενικότερη ἐνότητα, τὸ τεῦχος του ὅμως — ὅπως κάθε περιοδικό — εἶναι ξεχωριστό.

★

Κον Ἀγγέλον Γιουχάν, Ἡράκλεια Σεραφῶν. — Γιὰ τὸ ζήτημα πού σὰς ἀπασχολεῖ ὁ εἰδικὸς συνεργάτης μας δ' ἀπαντήσει στὸ προσεχὲς τεῦχος.

ΜΕ ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Αγαπητοί μου φίλοι,

Αὔριο, μεθαῦριο λοιπὸν κλείνουμε τοὺς λογαριασμούς μας μὲ τὸν παλιὸ τὸ χρόνο, γιὰ ν' ἀνοίξομε τοὺς νέους μὲ τὸν καινούργιο. Ἄς πούμε πὼς κάναμε ἐπιχείρηση τὸ χρόνο πού μὰς πέρασε. Σὲ μιὰν ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση λ.χ. κρατᾶμε, ὅπως ξέρετε, λογαριασμούς, γιὰ νὰ καταχωροῦμε σ' αὐτοὺς τὴν κίνηση ὅλου τοῦ χρόνου, ἡμέρα πρὸς ἡμέρα — τί πήραμε, τί δώσαμε, τί χρωστάμε, τί μὰς χρωστοῦν — καὶ νὰ βγάλομε στὸ τέλος τῆς χρονιάς τὰ ἀποτελέσματα. Γιὰ νὰ ἴδουμε, δηλαδή, ἂν ἡ ἐπιχείρηση πραγματοποιήσῃ κέρδη ἢ ἔχει ζημιές.

Θὰ βρεῖτε, ἴσως, λίγο πεζό, τὸ ὅτι ἐπιχειρῶ νὰ παρομοιάσω τὴ ζωὴ μὲ... ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση. Κι' ὅμως κατὰ βάση ἔτσι εἶναι, ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι. Μόνο πού οἱ λογαριασμοὶ πού τηροῦμε στὴν ἐπιχείρηση - ζωὴ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς λογαριασμοὺς πού κρατᾶμε στὴν ἐπιχείρηση, τὴν καθαρὰ ἐμπορικὴ. Ἐνῶ στὴ δεύτερη ἔχομε δοῦναι καὶ λαβεῖν, στὴ ζωὴ ἔχομε μόνο δοῦναι. Γιὰ νὰ πούμε πὼς κερδίσαμε, πρέπει νὰ... χρωστάμε!

Σὰς ζάλισα λίγο μὲ τὰ λογιστικὰ μου. Ἄς πάρουμε ὅμως τὰ πράγματα πιὸ ἀπλά. Νὰ χρωστάμε πρέπει πάντοτε στὴ ζωὴ. Σὲ ποιούς; θὰ ρωτήσετε. Μὰ σὲ ὄλους. Στους δικούς μας, στους φίλους μας καὶ πιὸ πολὺ στους ἀγνωστούς, στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα πού γαίνεις στὴ ζωὴ, χρωστᾶς στὴν κοινωνία, στὸ σύνολο. Χρωστᾶς ἀγάπη, χρωστᾶς στοργή, χρωστᾶς βοήθεια, κατανόηση, συμπαράσταση.

Ἐπὶ τοῦτο, ἔχει ἓνα ἀδιάφευκτο κανόνα πού λέει: ὁ λαμβάνων χρεοῦται καὶ ὁ δίδων πιστοῦται. Αὐτὸ δὲν ἰσχύει στὴ ζωὴ, γιὰτὶ οἱ λογαριασμοὶ τῆς ζωῆς δὲν εἶναι, ὅπως εἶπαμε καὶ παραπάνω, ἀλληλόχρεοι. Γιὰ ὅσους ἔχουν κάποια ἰδέα ἀπὸ λογιστικά, δὲν τηροῦνται μὲ τὸ διπλογραφικό, ὅπως τὸ λέει, σύστημα. Δὲν καταχωρεῖς, δὲν πρέπει νὰ καταχωρεῖς σ' αὐτοὺς κάτι πού ἔδωσες καὶ νὰ περιμένεις τὴν ἐξόφλησίν του κάποτε — τὴν ἀνταπόδοση. Ἄλλοιμον ἂν συνέβαινε κάτι τέτοιο. Γιὰτὶ τότε θὰ κατανοῦσες ἓνας στυγνὸς ἐπιχειρηματίας, πού δὲν θάκανε ἄλλο τίποτα, παρὰ νὰ φυλλομετρήσῃ ὅλη τὴν ὥρα τὰ βιβλία σου — τῆς διάφορες πράξεις σου, δηλαδή. Ἐδῶσα στὸν τάδε πού εἶχε ἀνάγκη, ἄρα πρέ-

πει μιὰ μέρα νὰ μοῦ τὸ γυρίσει πίσω. Παραστάθηκα στῆς δύσκολες στιγμὲς ἐνὸς ἄλλου, ἄρα, ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, βρεθῶ κι' ἐγὼ μιὰ ἔνα σὲ ἀνάλογη ἀνάγκη, χρωστᾶ καὶ κείνος νὰ μοῦ παρασταθεῖ.

Ὅχι, φίλοι μου, χίλιες φορές ὄχι. Τὸ κατάστιχο τῆς ζωῆς δὲν εἶναι στεγνὸ ἐμπορικὸ τεφτέρι. Κι' ἂν ζητᾶμε κλείσιμο τῶν λογαριασμῶν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ παλιοῦ χρόνου, δὲν εἶναι γιὰ νὰ δοῦμε τί πήραμε, ἀλλὰ μόνο τί δῶσαμε. Πᾶω, μάλιστα, κι' ἀκόμα πιὸ πέρα. Ἀνάγκη νὰ δοῦμε μὴπως δώσαμε λιγότερα ἀπ' ὅσα χρωστοῦσαμε, ἀπ' ὅσα ἐπρεπε νὰ δώσουμε.

Στὸ ἐμπόριο, ὅταν δώσουμε κάτι καὶ δὲν μὰς τὸ γυρίσουν πίσω, τὸ ζητᾶμε πάντα στὴν ὥρα του, μεταχειριζόμεστε πολλές φορές καὶ σκληρὰ, καταναγκαστικὰ μέτρα, ἀξιώνοντας το. Μὰ ἡ ζωὴ δὲν εἶναι φτηνὴ ἀγοραπωλησία, δὲν δίνουμε γιὰ νὰ μὰς τὸ ξεπληρώσουν, νὰ μὰς τὸ γυρίσουν πίσω. Συμβαίνει, μάλιστα, καμμιά φορὰ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Τὴ χαρὰ πού δώσαμε νὰ μὰς τὴν ἀνταποδώσουν μὲ λύπες καὶ στενοχώριες, τὴν εὐεργεσία μὲ ἀγνωμοσύνη, τὴν ἀγάπη μὲ τὸ μῖσος, τὴ στοργὴ μὲ αἰχμηρὰ βέλη. Θὰ μὰς λυπήσει αὐτό, δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ μὰς ἀπογοητεύσει, οὔτε καὶ νὰ μὰς κάνει ν' ἀλλάξομε τακτική. Πόσες φορές δὲν πικραίνομαστε, γιὰτὶ ἀντὶ τοῦ μᾶνα μὰς δίνουν χαλῆ... «Γκούαρντα ε πάσσα», λέγαν οἱ Λατίνοι. «Κάμε τὸ καλὸ καὶ ρίξτο στὸ γιאלό», λέει ὁ λαὸς μὲ τὴν κατασταλαγμένη, τὴν ἀπαρασάλευτη σοφία του. Αὐτὸ παίρνει στὸ βιβλίο τῆς ζωῆς τὴ θέση τοῦ ἄλλου ἀπαραβάτου κανόνα τῆς λογιστικῆς, πού δογματίζει ὅτι ὁ λαμβάνων χρεοῦται καὶ ὁ δίδων πιστοῦται. Τὸ «κάμε τὸ καλὸ...» νὰ ἔχετε σεῖς ὑπ' ὄψει σας, σήμερα πού κλείνομε τὸ βιβλίο τῆς ζωῆς μὰς μὲ τὸ χρόνο πού πέρασε. Καὶ ν' ἀνοίξετε τῆς λευκῆς, τῆς ὀλόλευκας σελίδας τοῦ καινούργιου βιβλίου σας γιὰ τὸ χρόνο πού ἀρχίζει μὲ πίστη καὶ κατανόηση. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, μὲ ἀ γ ἄ π η. Εἶναι ὁ μεγάλος, ὁ γενικός, θὰ λέγαμε, λογαριασμός στὴ λογιστικὴ τῆς ζωῆς. Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ τὸν τηροῦμε μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ ἀκρίβεια.

Μὲ ἀγάπη

ΑΛΚΗΣ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗΣ

ΠΟΙΟΣ; ΠΟΤΕ; ΠΟΥ;

- 1) Ποιὸς ἔγραψε τὴν «Παναγία τῶν Παρισίων»;
- 2) Τίνος γλύπτου εἶναι τὸ περίφημο ἔργο τὸ «Φίλις»;
- 3) Ποιὸς ἔγραψε τὴν περίφημη θεατρικὴ κωμῳδία ὁ «Γιατρὸς Κνός»;
- 4) Ποιὰ πόλη θεωρεῖται ὡς ἀκρόπολις τῶν παιχιδιῶν;
- 5) Πού γεννήθηκε ὁ Γερμανὸς ζωγράφος Χολμπάιν;
- 6) Πότε πέθανε ὁ αὐτοκράτορας τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκος Ἰωσήφ;
- 7) Πότε πέθανε ὁ πυρπολητὴς Κανάρης;
- 8) Ποιὸς ἄλλος πυρπολητὴς ἦταν μαζί μὲ τὸν Κανάρη ὅταν ἔκαψαν τὴν τουρκικὴ ναυαρχίδα τοῦ Καραλή;
- 9) Ποιὸς εἶπε τὴν ἱστορικὴ φράση «εἰς τὴν κρύβει ὁ κύβος»;
- 10) Πού βρέθηκε θαμμένος ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους;
- 11) Ποιὸς ἦταν ὁ δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς ἱατρικῆς Ἀσκληπιοῦ;
- 12) Πού βρίσκεται ὁ περίφημος πίνακας τοῦ Μπωτισέλλι «Ἡ γέννησις τῆς ἀνοίξεως»;
- 13) Ποιὸς ἦταν ὁ γενικός τίτλος τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Μπαλζάκ;
- 14) Ποιὸ εἶναι τὸ ποιητικὸ ἀριστούργημα τοῦ ποιητοῦ Μπωντελαίρ;
- 15) Ποιὸ εἶναι τὸ μεγάλο κατόρθωμα τοῦ Γάλλου ἀεροπόρου Μπλεριό;
- 16) Ποιὸς ἔγραψε τὸ «Χρονικὸ τοῦ Σάν Μικέλες»;
- 17) Ποίου ζωγράφου εἶναι ὁ γνωστότατος πίνακας «Τὸ νησί τῶν νεκρῶν»;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 17) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 2) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 18) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 3) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 19) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 4) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 20) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 5) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 21) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 6) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 22) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 7) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 23) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 8) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 24) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 9) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 25) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 10) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 26) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 11) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 27) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 12) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 28) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 13) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 29) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 14) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 30) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 15) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 31) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 16) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 32) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.
- 17) Ο. Αλέξ. Μουρτε. 33) Τοῦ ΕΒαρέτο Μπουκίττι.

1 οἱ ἀνθρώπινες ΦΥΛΕΣ

HENRI-V. VALLOIS

Ἡ κατανομή τῶν φυλῶν στήν Εὐρώπη, Ἀφρική, Ἀσία, Αὐστραλία καί Ἀμερική.

ΣΕΛΙΔΕΣ 132, ΧΑΡΤΕΣ 11

Ζητήσατε ἀπό τόν ἐφημεριδο-
πώλη σας, τὰ κεντρικά περί-
πτερα καί τὰ κατὰ τόπους ὑπο-
πρακτορεῖα τοῦ Κεντρικοῦ
Πρακτορείου Ἐφημερίδων τὸ
πρῶτο τεῦχος τῆς σειρᾶς

“ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ,,
Μηνιαία ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ ΚΟΣΜΟΣ

Κάθε πρώτη τοῦ μηνός, μὲ 10
δρχ., δά ἔχετε στή βιβλιοθήκη
σας ἓνα αὐτοτελές βιβλίο ἐπι-
στήμης, ἱστορίας, τέχνης καί
πολιτισμοῦ τῶν κορυφαίων
συγγραφέων τοῦ κόσμου.

ΚΑΛΟΤΥΠΩΜΕΝΑ, ΧΡΗΣΙΜΑ
ΚΑΙ ΦΘΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Ἐκδότης-Διευθυντής: ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Συλλογή